

*Республикалық оқу–әдістемелік журнал
Республиканский учебно–методический журнал*

Редакцияның мекен жайы:
Астана қаласы, Кенесары көшесі, 40
«7 континент» БО, 15 қабат

Журнал ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің
есебіне қойылған. 2009 жылғы 20 ақпандағы
№ 9909- Жеке есепке қою туралы куәлік.
Жазылу индексі-75289

Қосымша білім және тәрбие

№ 5 шығарлым 2024 жыл

Тел.: 8 (7172) 64-75-88

E-mail: kosymsha20@bk.ru

8(7172) 64-75-88

E-mail: kosymsha20@bk.ru

Ұлттық өнерге баулу– ұлттық тәрбие беру Ахмет М.....	3	Робототехника – болашаққа қадам Елемесова А.С.....	70
Формирование позитивной прогрессивной школьной культуры в современном образовании Сегізбай А.Т.....	6	Даярлық сынып оқушыларын оқу-тәрбие процесінде ойын арқылы коммуникативтік біліктіліктерін дамыту Ботабаева Г.....	73
Методическая разработка урока по теме «Использование дидактического материала на уроке фортепиано в начальных классах» Вайландт О.В.....	9	«Музыка - язык души» Горх Н.В.....	75
Интегрированный видео-урок «работа над выразительным исполнением пьесы с применением информационных технологий» Журавлева С.В., Романова И.В.....	13	Байқау шығармаларының мәнін ашу Данебекова Г.Ә.....	78
Методические рекомендации о требованиях к поступающим в детские музыкальные школы Козырева О.Р.....	16	Дарынды бала – ел болашағы Искендірова Д.Н.....	79
Разработка урока «Пути преодоления проблем технического развития юного пианиста» Колчева Г.А.....	20	Қоқыс – ғасыр дерті Мырзабаева Ф.....	81
Организация учебного процесса учащихся подготовительной группы в классе фортепиано Коротких А.С.....	27	«Алматы облысы білім басқармасының Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Балалар өнер мектебі» КМҚК Имамбаев Д.Ж.....	84
Учитель и ученик в условиях современной развивающейся системы образования Куликовская Г.Н.....	29	«Күй орындаудағы кездесетін әдіс-тәсілдер» Кагазбеков К.Р.....	87
Методическая разработка открытого урока в классе фортепиано с учеником 4 класса Кусаинова Г.С.....	31	Учитель не велик, велика его служба! Карпикова С.Э.....	91
«Чтение с листа на уроках сольфеджио» Омар З.К.....	34	«Актуальные проблемы технического развития в классе фортепиано» Колесникова Т.В.....	94
«Косымша білім беру мекемелерінің, оның ішінде балалар өнер мектебінің жұмысын тиімді үйлестіру жолдары» Сайырхан Т.....	36	Тақырыптық композиция «Қыс қызығы» Мажитова Н.М.....	97
Творческие опыты музицирования на уроках сольфеджио в ДМШ И ДШИ (Методические рекомендации) Лимаренко Е.Д.....	38	Мәтіндер арқылы айтылым дағдысын дамытудағы тиімді әдіс-тәсілдер Битемір А.Б., Юсупова Қ.А., Макаева М.Г.....	101
Подход lesson study как ресурс для создания командного стиля работы в школе Биялова А.М., Камашева Г.Т. Акашаева А.Б.....	43	Ұйғыр халқының музыкалық аспаптары Садиров Р.Б.....	104
Культура межличностных отношений в хореографической школе Демченко Л.А.....	46	«Бақытыңды балаңнан ізде...» (ата-аналармен дөңгелек үстел) Сарсенбаева Л.М.....	106
Инновационные подходы к обучению немецкому языку в начальной школе: опыт внедрения авторской программы «изучаем немецкий язык, играя» Сегізбай А.Т.....	49	Оқушылардың өз білімін жетілдірудің негізгі формасы – үйірме Смадиярова Г.С.....	108
Білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар Тайлакова А.А.....	51	Концертная и конкурсная деятельность в работе с одаренными детьми Вавилова К.М.....	110
Вовлеченность родителей в процесс изучения немецкого языка обучающимися начальной школы Сегізбай А.Т.....	56	«Шебер сынып» Толегонова А.Б.....	113
Театрализованная деятельность как средство эстетического развития детей младшего школьного возраста Тарасова Т.....	58	«Ауылым- алтын бесігім» Ускембаева Ш.С.....	116
Этапы работы над выучиванием текста наизусть в классе фортепиано Триль М.С.....	61	Жетіген аспабының тарихын байланыстыра отырып, оқушыны аспапта ойнауға үйрету тәсілдері Алимхан К.М.....	120
«Современные технологии в Декоративно-прикладном творчестве» Трубникова Л.Н.....	63	«Развитие координации и музыкального слуха в классическом танце» Асимова М.А.....	121
«Каникулярные мастер-курсы в детской музыкальной школе» Федоров О.Н.....	65	«STEAM» технологии в обучении игре фортепиано Бабаканова А.С.....	123
Развитие эмоции у детей младших классов Идырысова Л.М.....	67	Ұлттық ою – өрнектер Болатқан М. Ж.....	127
«Развитие фортепианной техники в младших классах специального фортепиано» Акмолдаева Р.Т.....	68	Есепті концертті дайындау және өткізу Джамбулов Е.М.....	129
		Заманауи бидің дамуы. Заманауи би және оның ерекшеліктері Ермекбаева Ж.О.....	131
		Методикалық әзірлеу Әлімқұл Е.Н.....	134
		Өру өнері. Өру түрлері. Материалдар және құрал-жабдықтармен танысу Жумабаева Л.Т.....	138

Ақтер шеберлігі Тренингтер (Шебер сынып) Жұматай Ж.Ж.....	140
Азербайджанская гармонь и казахский сырнай Ишбеков С.А.....	142
Сценарий конкурсно-игровой программы «Музыкальный ринг» Камилова О.К.....	147
Қазақ биінің темпоритмикалық ерекшеліктері Касенова А.Ж.....	149
Квест-технологии в образовательном процессе Кипканова И.А.....	152
Battment tendu Кунаева К.Б.....	154
«Киіз бен жүннен 3D стиліндегі көлемді туындылар жасау технологиясы. «Жүнмен орындалған акварель» Қалдыбекова Ғ.Ғ.....	156
Жамбыл Жабаев «Ленинградтық өренім» Қалиханова А.Қ.....	158
Бұйымның нобайын дайындау. Зергерлік бұйымның нобайын даярлау. Материалдар мен құрал-жабдықтарды таңдау Мерикенова М.М.....	160
Дикция. Артикуляциялық аппаратпен жұмыс Молдахан Н.Д.....	162
«Жеңіс күні» (Тәрбие сағаты) Мұқан М.А.....	163
Ұлы Жеңіс жасасын! Мырзахан Е.Т.....	164
Гаммамен жұмыс Оразғұлов Е.Қ.....	166
«...Әннің де есері бар, естісі бар...» Абай Рақымбай Д.А.....	168
Жамбыл әндерінен үзінді Сағымбаев Ж.О.....	169
Тәттімбет «Қосбасар Сұлтанбаев А.З.....	171
Балалардың сөйлеуі, дауысы, дикциясы Сұлтанбек А.Е.....	173
Саз, тональдік. Мажор гаммасының құрылымы. До мажор тональдігі Таипова У.Д.....	175
«Battement fondu» қимылының орындалу тәсілдері Тугелбаева А.А.....	177

Қуыршаққа арналған киімдер. Белдемше тігу Уркинбаева З.Б.....	179
Қазақ халық аспаптары оркестрінде (ансамблінде) ұжымдық музыка ойнау дағдыларын дамыту Чалғынбаев Е.Е.....	181
Ел бірлігін сақтаған татулықты айт Шакеева Н.Ш.....	182
Сахна тілі жаттығулары Шынболат Б.Ш.....	184
Танцевальный коллектив образцового ансамбля песни и танца «Бозторғай» Айдар А.Т.....	187
Пути работы с текстом, способствующие развитию читательской грамотности Сыдықова Ш.Б.....	190
Роль народного прикладного искусства в нравственно-эстетическом воспитании школьников Бейсекеева С.А.....	195
Методическая разработка мастер – класса Ситько А.С.....	197

Меншік иесі – Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК (Астана қаласы)

Редакциялық кеңес:

Шер Р.П., редакциялық кеңестің төрағасы, ҚР ОАМ РҚББОӨО директоры
Гончаров А.С., «Қалалық техникалық шығармашылық орталығы» ММ қосымша білім беру педагогі, «Радио және робот техникасы» үйірмесінің жетекшісі.

Мажитов М.К., Қарағанды қаласы ЮНЕСКО Клубы №2 Өнер мектебінің директоры.
Ерубаева А.Ж., Павлодар қаласы, М.М. Катаев атындағы Оқушылар сарайының директоры.
Оразова Т.Б., ЮНЕСКО клубы Балалар көркемсурет мектебінің директоры, Шымкент қаласы.
Сенгалиев О.Т., Ақтөбе қаласы Жас натуралистер станциясының директоры.

Шығарумен жұмыс жасағандар:

Бас редактор – Атажанова Л.А.

Жауапты редактор – Айтпаева Ж.Ж.

Дизайн – Хұрмет К.Х.

Редакцияның мекен-жайы: Астана қаласы, Кенесары к-сі, 40, «7 континент» БО, 15-қабат.

Тел.: 8 (7172) 64-75-88, e-mail: kosymsha20@bk.ru

Журнал ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің есебіне қойылған.

2009 жылғы 20 ақпандағы № 9909-Ж есепке қою туралы куәлік.

Жазылу индексі – 75289.

Редакция материалдардағы ақпарат үшін жауап бермейді. Редакцияның пікірі автордың пікірімен әрдайым сәйкес келмейді. Қолжазбалар рецензияланбайды және қайтарылмайды.

Редакция мақалаларды, әдістемелік әзірлемелерді қысқартуға, редакциялауға және қажет болса, әдеби түзетулер жасауға құқылы. Респонденттердің материалдары қайтарылмайды және рецензияланбайды. Редакция хат алмаспайды.

ҰЛТТЫҚ ӨНЕРГЕ БАУЛУ– ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Ахмет Мейрамгүл
«Байғабыл Жылқыбаев атындағы балалар өнер мектебі» КМҚК
Хореография сыныбының педагогы
Павлодар облысы, Май ауданы

Аяғыңды аттап бассаң түрлі қиындыққа тап қылатын, алдау мен арбау да орын алған бүгінгі қоғамда жас өспірімдерді жаман қылықтан сақтандырып, өмірден өз жолын жаңылмай табатын жеке тұлға ретінде тәрбиелеп шығу мүмкін бе? Бұл әрбір ата-ананы, ұстазды мазалайтын сұрақ. Білім беру жүйесі мен мазмұнының жаңа талаптарға сай болуы өмір қажеттілігінен туындап отыр. Еліміздің тәуелсіздік алуы ұлттық тәрбиеге кең өріс ашты. Білім беру мазмұны, оның айқын мақсаты мен міндеттері заман талабына сай өзгеріске түседі. Өркениетке қадам басқан қоғамда жеке тұлғаны тәрбиелеуде ең алдымен, білім берудің ұлттық жүйесі адамның ішкі жандүниесін, рухани әлемін жетілдіру бағытындағы тәрбиелік іс-шара ұлттық құндылықтар арқылы жүзеге асуы қажет. Сондықтан да, қоғамымыздың әлеуметтік экономикалық және саяси құрылымының түпкілікті жаңаруына байланысты, білім беру жүйесіне өзгеше тұжырымдама жасап, жаңаша талап қоюды

қажет етеді. Тәрбие – тек адам баласына тән. Адамның жеке тұлғасының қалыптасуына, саналы тіршілік кешуіне.

Ұлттық тәрбиенің атадан балаға берілетін қасиеттерін бүгінгі таңда жаңғыртудың болашақ тұлғаның қалыптасуы үшін мәні зор. Кез келген жұрттың өзіне ғана тән ұлттық құндылықтары болады. Бұл – атадан балаға ұласып, күні бүгінге дейін өз маңызын жоймаған, күнделікті өмірімізден айқын көрініс тауып келе жатқан негізгі ерекшелігіміз. Расында да, ең құнды тәрбие – ұлттық тұрғыдан берілген тәрбие емес пе?! Сан ғасырлар бойы сараланған асыл құндылықтарға шынайы ізеттілік пен моральдық тұрғыдағы тәлім қосылса құба-құп болар еді. Халықтың дана өмір салтынан туындап отыратын бұлжымас ережелер мен қағидалар жиынтығы қашанда маңызды рөлге ие. Осы себептен ұлттық тәрбиенің негіздерін бір арнаға түсіріп, жалпы ұрпақ тәрбиесі мәселесінде тиімді пайдалана білу бүгінгі таңда күн тәртібінде тұрған ең басты қажеттілік.

Бәсекеге қабілетті, талғамы биік, жаңа заман адамын қалыптастыруда ұлттық тәлім-тәрбие құндылықтары мен ұлы мұраларымызды зерделей білудің мәні ерекше. Ұлттық тәрбие құндылықтарын бойына сіңірген ұрпақ қана ұлт тағдырын тереңнен бағалап, болашағын болжайтын тұлға ретінде танылады.

Себебі, халықтық педагогика құндылықтары жас ұрпақтың бойында ұлттық сананы қалыптастырады.

Ұлттық тәлім-тәрбиенің асыл арналары болып табылатын ізгілік, имандылық, парасаттылық ұғымдарының бастауы тарихта мәңгі аты қалған ғұлама өсиеттерінде, мақал-мәтелдер мен тыйым сөздерде, шешендік сөз өнерінде, жұмбақтарда, өлең-жырларда, дастандарда және дала данышпандарының нақыл сөздерінде ерекше көрініс тапқан.

Тәрбие беру, тәрбиелеу мақсаты қоғамның даму сұранысымен анықталады және оның өзіндік тәсіліне, әлеуметтік және ғылыми-техникалық прогрестің қарқынына, педагогикалық теория мен практиканың дамуының жеткен деңгейіне, қоғамның, оқу орындарының, білім беруші мен білім алушы мүмкіндіктеріне тәуелді. Халқымыздың ұлттық тұптамасын, тыныс-тіршілігі мен мінез-құлқын, өзіне ғана тән ұлттық ерекшелігін білдіретін әдет-ғұрпы, салт-дәстүрін тұлға бойына сіңіру аса маңыздылыққа ие. Заман құбылса да, адамның адамгершілігі, оның азаматтығы, адалдығы бәрінен биік болуы керек.

Тәрбиенің қуатына тең келетін рухани күш, қуат көзі жоқ екенін жақсы түсінеміз. Ұлттық тәрбиеден нәр алған адам – рухани құндылықтарды бойына сіңіріп биік дәрежеге көтеріледі. Оның ең маңыздысы адамды ойлануға бағыттайды, жеке тұлға болып қалыптасады. Қазіргі жаһандану процесінде ел болашағын ойлайтын, жан-жақты жетілген, ақыл-парасаты мол, мәдениеті мен ғылыми өресі озық азамат тәрбиелеу – қоғам алдындағы басты міндет.

Қай ұлттың болсын баянды болашағы оның ұрпағымен тікелей байланысты екені сөзсіз. Ол екеуін бір-бірінен ажыратып қарау әсте мүмкін емес. Ал-дың-ғы толқын «келместің кемесіне» мініп кеткеннен кейін елдегі барлық жауапкершілік түгелімен сол дәуірдің буынына түсетіні біз айтпасақ та белгілі жайт. Ендеше, ата-баба аманатын алысқа апаратын саналы да салиқалы ұрпақ тәрбиелеу ісі бүгіннен кешікпеуі керек.

Алдымен қазақ қолданбалы өнері эстетикалық көзқарасты тәрбиелейді. Эстетикалық талғамы биік, сезімтал адам, еңбектегі әдемілікті, табиғаттағы сұлулықты, өнердегі әсемдікті таңдап, оны сүйе, қастерлей білетін болады.

Сонымен қатар оларды өмірге бейім, заманауи сауатты, жан-жақты қабілетті қоғам мүшесі болуға да талпындыруымыз керек. Иә, әлімсақтан біздің қазақ жұрты рухани зор байлықтың мұрагері болып саналады. Әлемнің бірде-бір елінде жоқ бай ауыз әдебиеті мен мол фольклоры – ойдан шығарыла салынған дүние емес. Көзінің қарашығындай сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жалғап бүгінге дейін аман-есен алып келген ата-бабамыздың жанкештілігі әр ұрпақтың жадында жаңғыруы қажет. Сан ғасырлар бойы күмбірлеген күйі, әуелеген әуезді әні, асқақтаған айтысы, таңды таңға ұрған эпостық жырлары, шешімі шебер шешендік сөздері, мақал-мәтелі мен жұмбағы, жаңылтпашы мен өтірік өлеңі, қоржыны ортаймаған қара өлеңі, ең бастысы, қасиетті тілі қаншама қазақ баласын адами қалыпқа салып, бүтіндей ұлтты қалыптастырып шығарды десеңізші... Қазіргідей заманда ұрпақтың бойына қайырымдылықтың, ізгіліктің дә-нін сепсек деп

ойлаймыз.

Ал оның барлығы ұлттық тәрбиемізден бастау алатынын кейде естен шығарып аламыз. Ендігі бөлек Еуропаның, белдігі бөлек Батыстың мәдениетін жоғары санап, соған басымдық беріп, ұлттық тамырынан ұзап бара жатқан ұрпақ өз арамызда өріп жүр. Соларға салт-дәстүр, таным-түсінігімізді барынша сауатты түсіндіріп, ортамызға қайта оралту міндеті тұр алдымызда.

Расымен де, қасиетті Отанды сүю қазақтықтың өзін сүюден бастау алуы керек. Қазақи орта үшін әуелден тән қасиет үлкенді қадірлеу, қонақжайлылық, қоршаған ортаға құрметпен қарау, туысқандық тығыз байланыс орнату, балажаңдылық, еңбексүйгіштік, жан-жануарларға жана-шыр-лық таныту тағы да басқалары – біздің тұрмыс-салтымызбен тығыз байланысты дүниелер.

Отбасындағы орны бөлек дәстүрлеріміз бен салттарымыз да шаңырақтың шайқалмай берік болып, балалардың бақытты өсуіне мүмкіндік береді. Алдымен ата-ана өз баласына ата-баба салтын сіңірудің алғышарттарын жасаса, қалғанын білім ұялары қостап әкетуі керек-ақ. Сонда ғана елің, жерін сүйетін шынайы патриоттар қатары молая түседі. Бізге етене таныс тәрбиедегі бас бағыт делінген тәлім-тәрбие тұжырымдамасында: «Әрбір адам ең алдымен өз халқының перзенті, өз Отанының азаматы болу керек екенін, ұлттық болашағы тек өзіне байланысты болатынын есте ұстауға тиіс.

Оқушы жастар – өмірдің жарқын болашағы, өндіргіш күштің шешуші құрамдас бөлігі. Сондықтан мектеп қабырғасында тәрбиеленушілердің еңбегін ұйымдастыруды жетілдіре білудің үлкен мәні бар. Себебі мектепте алған білім, шеберлік алдағы уақытта да өмірдің жолында жастарға рухани азық, олардың творчестволық іс-әрекеттеріне негіз болады. Соңғы кездері халықтық педагогиканы көпшілік арасында тарату мақсатында көптеген жұмыстар жүргізіп келеміз. Біз оқушыларды тек қана еңбек етудің мазмұндылығы мен қажеттілігіне тәрбиелеп қоймай, сол өздері жасаған еңбегіндегі эстетикалық талғамды дұрыс түсінуіне күш салуымыз керек.

Оқушылардың ұлттық өнер туралы түсінігін қалыптастырмай, басқа халықтың өнерін түсіндіру мүмкін емес. Сондықтан ұлттық өнерді жан-жақты үңіле үйреніп жақсы меңгергеннен кейін басқа халықтың ұлттық өнерімен таныса бастау керек.

Қазақстанның ұрпақ тәрбиелеуде көп ғасырлар бойы қалыптасқан мәдениеті бар ел екендігін келер ұрпақтың санасына ұялату. Сондықтан тәрбие мәселесін тек қана мұғалімнің, ата – ананың ісі деп қарауға болмайды. Бүкіл қоғам болып жұмыла қолға алып, мәдениетті, тәрбиелі болып жүруді әрқайсымыз өзімізден бастасақ, сонда ғана жас ұрпақ өз жемісін береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.«Қазақтың тәлімдік ой- пікір антологиясы»:2 том.Құрастырған: Қ.Жарықбаев,
- 2.С.Қалиев. – Алматы: « Рауан», 1998.– 416б.
- 3.«Мәдени мұра бағдарламасы» // Егемен Қазақстан. – 2003, 29 қараша
4. А. Есенбаева. – Алматы: Педагогика және өнер 2010, 3 наурыз

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЗИТИВНОЙ ПРОГРЕССИВНОЙ ШКОЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

Серізбай Алмагұл Глектесқызы

Директор ГКП на ПХВ «Школа-гимназия №91» акимата города Астаны, директор, учитель немецкого языка, педагог-исследователь

В этой статье мы исследуем, как новая школа сможет сформировать свою уникальную культуру, сосредотачиваясь на инновациях, сотрудничестве и участии сообщества, чтобы создать среду, где каждый ученик чувствует поддержку и имеет возможность развиваться.

В новом образовательном пространстве, где каждая деталь отражает передовые подходы к обучению и воспитанию, открытие школы становится знаковым событием, задающим тон всему дальнейшему развитию учебного заведения.

С первых шагов в этих стенах чувствуется, что здесь культура школы не просто абстрактное понятие, а живая, дышащая среда, в которой каждый элемент — от дизайна классов до подхода к обучению — спроектирован с учетом создания гармоничной, инклюзивной и стимулирующей атмосферы.

В книге «Создание культуры мышления» Ритчхарт пишет о культуре, как о скрытом инструменте преобразования школ. Он отмечает, что именно школьная культура лежит в основе успеха школы. А эффективная школьная культура поддерживает отличное преподавание и обучение.

С самого открытия школы мы поставили перед собой амбициозные цели: создать не просто учебное заведение, а место, где будут воплощаться лучшие образовательные практики, способствующие всестороннему развитию личности. Такая задача требовала глубокого понимания того, каким образом школьная культура влияет на обучение и социализацию детей. При открытии новых школ необходимо уделять особое внимание формированию позитивной культуры, поскольку школа становится площадкой, где будут взаимодействовать абсолютно разные люди, с разным воспитанием, не разделяющие пока единые цели, имеющие разные ценности, разный уровень доверия.

Шейн (2004) подчеркивает, что лидеры не только формируют, но и передают организационную культуру через свои действия, решения и коммуникацию. Организационная культура, в свою очередь, влияет на восприятие, поведение и эффективность сотрудников, определяя, как в организации встречаются вызовы и преодолеваются трудности.

Отличительной чертой хорошей школьной культуры является стремление к постоянному совершенствованию и рефлексивной практике. Это предполагает регулярную оценку образовательной практики, политики и результатов, а также готовность адаптироваться и внедрять инновации в ответ на меняющиеся потребности. Столл и др. (2006) подчеркивают важность рефлексивной практики среди учителей и администраторов как средства формирования динамичной и отзывчивой школьной культуры.

Педагогическая практика играет фундаментальную роль в развитии позитивной школьной культуры. Хэтти (2009) подчеркивает важность наглядного обучения и преподавания, при котором эффективная обратная связь и стратегии обучения, ориентированные на учащихся, существенно влияют на результаты обучения. Более того, интеграция социально-эмоционального обучения (SEL) в учебную программу, как отмечают Дурлак и др. (2011), способствует созданию заботливой, коллективной и хорошо управляемой среды обучения, которая поддерживает академическую успеваемость и

личное развитие учащихся.

Г. Қанай (2022) говорит о том, что «когда учителям предоставляется возможность систематически участвовать в своем профессиональном развитии и поднимать вопросы, касающиеся развития школы, они могут формировать профессиональные знания и делиться этими знаниями на уровне всей страны».

Однако не только вовлеченность и лидерство учителя играет весомую роль, необходимо отметить вовлеченность всего школьного сообщества в целом. Эпштейн (2001) выделяет шесть типов участия: воспитание детей, общение, волонтерство, обучение на дому, принятие решений и сотрудничество с сообществом. Школы с культурой открытости и сотрудничества поощряют участие родителей, что, в свою очередь, повышает успеваемость и благополучие учащихся. Хендерсон и Мапп (2002) приводят доказательства того, что участие семьи и общества является важным фактором успеха учащихся.

Пейн (2008) говорит о необходимости того, чтобы школы активно боролись с издевательствами, дискриминацией и неравенством, чтобы обеспечить безопасную и благоприятную среду для всех учащихся. Кроме того, не следует упускать из виду роль физической среды во влиянии на школьную культуру, так как хорошо спроектированные школьные помещения способствуют позитивной школьной культуре и вовлеченности учащихся.

Обзор литературы показывает, что для формирования позитивной школьной культуры необходимо наличие следующих компонентов в школе:

- Лидерство и видение в преподавании и обучении.
- Вовлеченность участников школьного сообщества.
- Доверительные отношения.
- Инклюзивная и безопасная среда.
- Непрерывное профессиональное развитие.
- Готовность к исследованиям и инновациям.

Данные компоненты не возможно развивать по очереди, необходимо работать комплексно. В первую очередь команда развития школы разработала стратегический план развития школы на 5 лет, где были предусмотрены мероприятия по всем интересующим нас направлениям. Мы выбрали как одно из направлений – внедрение программ международного бакалавриата, и являемся школой Кандидатом на программу IB MYP. Мы разработали систему ценностей, вовлекли учеников, родительскую общественность в формировании миссии и видения школы. Большим подспорьем стало внедрение Единой воспитательной концепции «Біртұтас тәрбие». Были разработаны и приняты 5 политик школы: Языковая политика, Политика инклюзии, Политика Академической честности, Политика приема, Политика оценивания. На успешность обучения также влияет наличие дополнительного образования, поэтому в школе функционирует Академия дополнительных образовательных услуг и креативных технологий. Учащиеся в ходе бесед и опроса говорили о том, что им необходима площадка для коммуникаций и действий, поэтому совместно с Ассоциацией деловых женщин г. Астаны была открыта Школа юных лидеров, на данный момент Школа охватывает не только учащихся школы-гимназии №91, но и вовлекает учащихся еще 30 школ столицы. Учащиеся активно открывают и включаются в работу клубов по интересам, таких как: клуб дипломатов, юридический, математический, мотивационный, speaking club, экологический клубы, клуб волонтеров и др. Это привело к тому, что в школе увеличилось количество участников и призеров республиканских конкурсов и олимпиад. Вовлеченность членов Попсовета достигла 100%, вовлеченность родителей растет с каждым годом, так как школа с самого открытия использует инновационные формы работы с родителями.

Для того, чтобы учителя были готовы к инновациям и изменениям школа вошла в хаб SHARE – международный проект по исследованию практики в действии. Педагоги стали активно коллаборировать, проводить уроки исследования и делиться опытом. Создание условий для устойчивых изменений именно в нашей школе позволяет учителям и сотрудникам общаться, сотрудничать, размышлять, исследовать и вводить новшества, а также способствует непрерывному профессиональному развитию. Это дало свои плоды, уже на 2 году работы учителя делились опытом на городских, республиканских

и международных конференциях.

Сейчас мы понимаем, что позитивная и прогрессивная школьная культура многогранна и требует согласованных усилий всех членов школьного сообщества. Лидерство, участие сообщества, педагогическое мастерство, безопасность и инклюзивность, а также стремление к постоянному совершенствованию — все это важнейшие компоненты. Понимая и реализуя эти элементы, школы могут создать среду, в которой каждый учащийся имеет возможность добиться успеха и процветания.

Список использованной литературы:

1. Р. Ричхарт. Создание культуры мышления: 8 сил, которыми мы должны овладеть, чтобы по-настоящему преобразовать наши школы. - Сан-Франциско, Калифорния, США: Джосси Басс, 2015. , 2015. - 304 с.
2. Шейн Э. Организационная культура и лидерство. - 3 изд. - Сан-Франциско, Калифорния, США: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2004. - 458 с.
3. Столл Л. и др. Сообщества профессионального обучения: исходные материалы для руководителей школ и других лидеров профессионального обучения. Инновационный отдел, 2006.
4. Дж. Хетти Видимое обучение: синтез более 800 метаанализов, касающихся достижений. - Лондон, Великобритания: Рутледж, 2009. - 384 с.
5. Дурлак и др. Влияние улучшения социального и эмоционального обучения учащихся: метаанализ универсальных вмешательств на базе школы». - «Развитие ребенка», 2011. - 405-432 с.
6. А. Сагинтаева и др. Введение в образовательные исследования: теория, методы и практики. Монография. - Нур-Султан: Высшая школа образования Назарбаев Университета, 2022. - 232 с.
7. Джойс Л. Эпштейн Партнерство школы, семьи и сообщества: подготовка педагогов и улучшение школ. - Вествью Пресс, 2001.-384 с.
8. Энн Т. Хендерсон и Карен Л. Мэпп. Новая волна доказательств: влияние школьных, семейных и общественных связей на успеваемость учащихся. - 1 изд. - Остин, Техас: Юго-западная лаборатория развития образования (SEDL), 2002.- 242 с.
9. Ч. М. Пейн Так много реформ, так мало перемен: постоянные неудачи в городских школах. - Кембридж, Массачусетс: Гарвард эдьюкейшн пресс, 2008. - 320 с.
10. Министерство Просвещения Республики Казахстан, «Единая программа воспитания» в организациях образования «Біртұтас тәрбие бағадарламасы», Астана, 2023.

МЕТОДИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА УРОКА ПО ТЕМЕ «ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИДАКТИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА НА УРОКЕ ФОРТЕПИАНО В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ»

Вайландт О.В.
преподаватель по классу фортепиано
КГКП «ДМШ им. Н.Тлендиева» ОО г.Шахтинска УО КО

Цель: Практическое применение дидактического материала на уроке фортепиано.

Задачи:

Образовательные: закрепление и повторение нотной грамоты; знакомство с палитрой динамических оттенков и обучение выразительному исполнению произведения; закрепление приемов звукоизвлечения *non legato* и *legato*; формирование практических навыков игры на клавишных инструментах - фортепиано и синтезаторе.

Развивающие: развивать познавательный интерес к изучению классической музыки; развивать метроритмические навыки, музыкальную и пространственную память, концентрацию внимания. **Воспитывающие:** воспитывать художественный вкус; расширять музыкальный кругозор учащейся; прививать устойчивый интерес к игре на фортепиано.

Оборудование: фортепиано, синтезатор, компьютер, метроном, магнитная доска, наглядно-дидактический материал (карточки с нотами басового ключа, ритмическими группами, игра доббль «Музыкальные обозначения», геометрические фигуры для магнитной доски).

Ход урока

I. Организационный момент

- Добрый день! Тема нашего урока «Использование дидактического материала на уроках фортепиано».

на уроке фортепиано».

- Сегодня мы закрепим знания нот в разных октавах, продолжим развивать метроритмические навыки, будем учиться концентрировать внимание, поиграем в игру, сочиним историю используя динамические оттенки. А в конце урока послушаем пьесу. И в каждом задании мы будем использовать дидактический материал. И так начнем.

II. Основная часть

1. «Нотная грамота»

- Сегодня урок начнем с повторения нот скрипичного ключа и басового ключа. Предлагаю начать с басового ключа.

а) повторяем ноты малой и большой октав (работа по карточкам)

- В какой части клавиатуры располагаются ноты басового ключа? (в левой)

- Какие это октавы? (большая и малая)

- Сейчас я буду показывать карточку с нотой. Твоя задача – назвать ноту, октаву, в которой написана эта нота и показать на клавиатуре эту ноту.

б) работаем с тренажером (ноты 1ой октавы со знаками альтерации)

- А сейчас повторим ноты скрипичного ключа, но для этого нам понадобится нотный тренажер. Давай подойдем к компьютеру и воспользуемся тренажером в интернете.

- Ноты в скрипичном ключе мы уже давно выучили и свободно в них ориентируемся, поэтому немного усложним задание и выполним упражнение, где помимо основных нот будут встречаться и ноты со знаками альтерации.

- Что такое знаки альтерации? (Это знаки, которые изменяют высоту звука)

- Какие знаки альтерации ты знаешь?

- Что обозначают эти знаки? (диез – повышает ноту на полтона, бемоль – понижает ноту на полтона, бекар – отменяет диезы и бемоли).

- Отлично! Начинаем выполнять задание.

в) Музыкальная игра доббль «Музыкальные обозначения»

- Настало время поиграть в игру-доббль и заодно проверить как ты знаешь музыкальные обозначения. Правила игры:

- Каждый участник получает по одной карточке и закрытую кладет перед собой. Оставшаяся колода помещается в центр лицевой стороной вверх. Игроки одновременно открывают свои карточки и стараются как можно быстрее найти совпадение между своей карточкой и той, что в центре. Тот, кто справится первым, забирает центральную карточку себе, открывая таким образом новую. После этого действия повторяются. Выигрывает тот, кто соберет больше карточек (играем в игру).

- Понравилась игра? Молодец!

2. Музыкально-ритмические упражнения

а) работа по карточкам

- Давай вернемся к инструменту и поработаем над ритмом. Для этого нам понадобится карточка с ритмическим упражнением.

МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКОЕ УПРАЖНЕНИЕ

П.Р. Фа

Л.Р. Ре

П.Р. Фа

Л.Р. Ре

- В первую очередь давай изучим и обсудим задание, а потом уже будем играть.

- Сколько тактов в упражнении?

- Обрати внимание, у нас две нотные строчки. Как ты думаешь, почему?

- Какие длительности встречаются?

- Есть ли паузы?

- Посмотри внимательно, указан ли размер в этом упражнении?

- А ты можешь определить размер?

- А как ты определила?

- Сейчас попробуем сыграть со счетом вслух. Ты играешь партию правой руки. Я

- левой. Ноты, на которых будем играть указаны в задании.

- Теперь меняемся партиями.

- Ну а сейчас ты сама попробуешь проиграть этот ритмический рисунок 2мя руками.

б) исполнение песенки М.Красева «Маленькая елочка» в двух вариантах: на фортепиано и на синтезаторе.

- А вот еще одна карточка. Глазками все просмотри.

МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКОЕ УПРАЖНЕНИЕ

П.Р. Соль

Л.Р. До

П.Р. Соль

Л.Р. До

- Скажи, пожалуйста, какой размер в этом примере. И играем сразу двумя руками.
- Какая песенка спряталась в этом упражнении? («Маленькая елочка»)
- Правильно. А сейчас давай сыграем эту песенку с мостиками в левой руке.
- Ну и второй вариант этой песенки исполним на синтезаторе.

3. Тренировка концентрации внимания.

- Сейчас потренируем свое внимание.

Концентрация внимания при обучении игре на музыкальном инструменте способствует быстрому и качественному усвоению навыков игры. Само по себе это качество не появляется. Его нужно развивать и тренировать и сейчас мы будем выполнять упражнение, которое направленно на концентрацию внимания. Это упражнение улучшает пространственную память, помогает замечать множество деталей и вырабатывает чувство метра.

- Под последовательные удары метронома будем находить и указывать на числа, от наименьшего к большему и наоборот.

- Начнем с темпа 40. И с каждой последующей попыткой увеличивать чувство метра.

ТРЕНИРОВКА КОНЦЕРТРАЦИИ ЫВНИМАНИЯ

1	7	5
4	10	12
11	6	2
3	9	8

4. Работа с динамическими оттенками.

Используя динамические оттенки составляем рассказ к пьесе П.Берлина «Марширующие поросята».

Учащейся нравится пьеса П.Берлина «Марширующие поросята». Эта пьеса учит свободно ориентироваться в басовом ключе и скрипичном. И знакомит нас с большой палитрой динамических оттенков.

-Давай отправимся вместе с поросятами в путешествие по клавиатуре (Даша исполняет пьесу)

- Как называется инструмент на котором ты играешь?

- А ты знаешь, как переводится «фортепиано»?

- Выбери из карточек знак «форте» и «пиано». А что они обозначают? Как переводятся?

- Но музыка не всегда звучит только громко или только тихо. Есть знаки, которые говорят нам о том, что музыка звучит не слишком громко (показываю карточку *mf*) и наоборот – не слишком тихо (показываю карточку *mp*). Но встречаются и вот такие знаки (показываю карточку *pp* и *ff*).

- Как ты думаешь, что обозначают эти знаки? (*ff* - очень громко и *pp* - очень тихо)

- Давай попробуем применить эти знаки в пьесе, которую мы сейчас играли.

- Сейчас я расскажу тебе историю про поросят, а ты, будешь выбирать нужные карточки со знаками и расставлять в нужном порядке.

- А теперь давай попробуем сделать наоборот. Я расставляю тебе динамические оттенки, а ты сочинишь историю о поросятах, согласно их порядка.

- Как ты думаешь, зачем нужны динамические оттенки в музыке?

- А ты любишь рисовать?

- Так вот и в музыке - динамика, динамические оттенки - это и есть цветные краски, но только музыкальные (при работе над этой пьеской дети знакомятся и закрепляют динамические оттенки, учатся легко ориентироваться на клавиатуре, видеть и находить разные октавы).

5. «Музыкальная зарисовка» (Д.Кабалевский «Клоуны»)

- Давай послушаем пьесу и придумаем название.

- Какие клоуны бывают? (веселые, грустные)

- А в нашей пьесе веселый клоун или грустный?

- Как ты это поняла?

- Да, ты верно заметила. Мелодия постоянно меняет ладовую окраску, звучит то мажор, то минор. Это создает эффект мелькания красок, радости и печали, света и тени.

- Сейчас поговорим о том, как выглядят веселый клоун и грустный. Как ты думаешь, они разные или одинаковые?

- Какие бы ты использовала цвета, чтобы нарисовать веселого клоуна? (радужные).

- А для грустного клоуна какие подходят цвета?

- Давай попробуем из геометрических фигурок сложить клоунов, веселого и грустного.

- А сейчас еще раз послушай пьесу и попробуй определить, где веселый клоун, а где грустный.

III. Подведение итогов

-Что сегодня тебе больше всего запомнилось?

-На этом наш урок подошел к концу. Спасибо.

Список литературы:

1. Артоболевская А.Д. «Первая встреча с музыкой»; Издательство «Композитор Санкт-Петербург» 2016г.

2. Геталова О., Визная И., «В музыку с радостью» Издательство «Композитор Санкт-Петербург» 2009г.

3. Милич. Б. Фортепиано 1 класс; М., «Кифара» 2006г.

4. Минц И., Классен Х. «Hello, piano!»; ООО Издательство Классен 2016г.

5. Поливода Б., Школа - Самоучитель игры на синтезаторе; Учебно-методическое пособие: Феникс 2013г.

Интернет ресурсы:

6. Дети | Музыка | Игра https://vk.com/svetlana_palash

7. MINORA - Piano Mentor Нотный тренажер <https://minora.ori.one/>

ИНТЕГРИРОВАННЫЙ ВИДЕО-УРОК «РАБОТА НАД ВЫРАЗИТЕЛЬНЫМ ИСПОЛНЕНИЕМ ПЬЕСЫ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ»

Журавлева С.В., Романова И.В.
КТКП Детская Школа искусств № 2 Клуб ЮНЕСКО, г. Караганда

Тема урока: «Работа над выразительным исполнением пьесы»

Тип урока: Интегрированный урок

Ученица: Коваленко Алина – ученица 5 класса фортепианного отделения

Цель урока: Раскрыть творческие возможности учащейся

Задачи урока:

Обучающие:

1. Обучение учащейся приёмам, навыкам и умениям играть произведение ярко, выразительно, эмоционально с тщательным слуховым контролем.
2. Обеспечить условия, при которых технический аппарат будет способен лучше выполнять необходимую музыкальную задачу.

Воспитательные:

1. Воспитание интереса к изучаемым музыкальным произведениям
2. Научить ребёнка активно и продуктивно работать за инструментом
3. Воспитание терпения и настойчивости для преодоления трудностей

Развивающие:

1. Развитие слухового восприятия музыки
2. Эмоциональное отношение к исполнению изучаемых музыкальных произведений.

Размещение видео-урока на сайте YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=ycS9IxJJjpo>

Ход урока

И.В. Алина, составитель сборника предложил название выбранного нами произведения на английском языке, но чтобы узнать замысел автора пьесы переведи название на русский и затем казахский языки.

Алина Postal wagon переводится с английского – «Почтовая повозка», на казахском языке – «Пошталык арба».

И.В. Молодец! Итак, пьеса называется Почтовая повозка – немецкого композитора Германна Некке. Сегодня у нас в гостях твой преподаватель музыкальной литературы Светлана Валериевна. Она нам расскажет много интересного.

С.В. Мы знаем, что Германн Некке – это немецкий композитор. Он родился 8 ноября 1850 года в городе Визе, умер 15 февраля в Лейпциге. Почтовая повозка – это его лучшее произведение.

И.В. К числу характерных черт музыкального воспитания в 21 веке относится использование современных технических и программных средств. Я предложила обратиться за помощью к компьютеру «Справкину». Ты получила творческое задание составить видеоряд в сопровождении музыки «Почтовой повозки» (Просмотр клипа сделанного Коваленко Алиной).

И.В. Ты отлично справилась с заданием. Фрагмент какого литературного произведения ты использовала?

Алина Я использовала отрывок произведения Г.Х. Андерсена «Снежная королева».

И.В. В твоём клипе мы увидели синтез искусств: литература, музыка, изобразительное искусство, мультипликация.

С.В. Я хочу предложить вам свой видеоряд с небольшим путешествием в историю почтовой повозки (Просмотр видеофрагмента, сделанный журавлевой С.В.).

С.В. Во времена Германна Некке существовали дилижансы. Дилижанс – это

большая пассажирская или почтовая повозка, обычно запряжённая четвёркой лошадей, перевозившая пассажиров и почту.

Почтовую повозку сопровождали вооружённые охранники. В случае поломки кареты, они были обязаны самолично доставить почту, хоть бы и пешком.

Каждому охраннику выдавали часы, чтобы он точно следовал расписанию и горн, чтобы предупредить местных почтальонов о приближении кареты. Услышав горн, привратники на заставах должны были немедленно распахнуть ворота. Остальные кареты обязаны были уступать дорогу почтовым, так что горн служил предупреждением и им. И.В. В новой форме, в музыкальном клипе мы получили дополнительные впечатления, яркие эмоции и чувства. Это поможет нам лучше раскрыть музыкальные образы пьесы. Про музыку можно сказать, что она звучит как?

Алина Радостно, звонко, празднично, торжественно и позитивно.

И.В. Согласна! Мы переходим на новую ступень музыкального мышления. В.Г.Белинский – русский литературный деятель, критик, публицист (1811-1848) говорил «Искусство – есть мышление в образах».

Представь себе, у каждой из нот есть своё звучание. Но, чтобы его услышать, надо обратиться к какому-нибудь музыкальному инструменту. Таким образом, достигается конкретность тембро-динамических ощущений. Мы обогащаем свой музыкальный слух. А знаешь ли ты, что в музыкальное пространство рояля может уложиться звучание большого симфонического оркестра.

В исполнении симфонического оркестра мы пьесу послушали. А какими инструментами ты предлагаешь оркестровать эту пьесу?

Алина Раз из истории почтовую повозку сопровождал горн, я предлагаю оркестровать это произведение духовыми инструментами.

И.В. Я приглашаю тебя в королевство музыкальных инструментов. На уроках музыкальной литературы...

С.В. На уроках музыкальной литературы мы знакомимся с составом симфонического оркестра и знаем, что духовые инструменты делятся на 2 группы. Какие?

Алина Делятся на медные и деревянные духовые инструменты.

С.В. А чем они отличаются?

Алина У медных духовых инструментов звучание яркое, а у деревянных – более мягкое.

И.В. Хорошо! В какой форме написана пьеса?

Алина в 3-х частной форме и по звучанию напоминает галоп.

И.В. Пьеса начинается с небольшого вступления и исполняет его какой инструмент?

Алина Горн или труба!(Слушаем звучание горна и трубы)

И.В. Согласна! Труба открывала торжественные церемонии, призывала к вниманию (Исполнение вступления).

И.В. А теперь, Алина сыграй, пожалуйста, 1 часть (исполнение 1 части)

И.В. В твоих руках целый оркестр. Давай распределим партии. В каком регистре звучит мелодия?

Алина Мелодия звучит во 2 октаве. Значит – это верхний регистр.

И.В. Какому инструменту ты бы поручила исполнение этой партии?

Алина Флейта.

С.В. Я с тобой согласна! Т.к. флейта – это инструмент с лёгким, воздушным, как бы порхающим звуком. Давай послушаем его звучание (Слушаем звучание флейты).

И.В. Нам важно показать контраст с трубой и исполнить эту партию легко и нежно.

А какой инструмент будет аккомпанировать флейте?

Алина Я не знаю.

И.В. Алина, а давай сыграем отдельно нижнюю партию (Играет нижнюю партию).

С.В. Я предлагаю тебе послушать звучание такого инструмента как гобой (Слушаем звучание гобоя).

С.В. Как ты думаешь, подойдёт звучание этого инструмента твой партии?

Алина Я думаю да!

С.В. А почему?

Алина Потому, что гобой обладает выразительным, гнусавым голосом, как бы выговор в нос. И эта партия ему очень подходит.

И.В. Давай разберём следующий эпизод (Исполняется следующий эпизод).

И.В. А теперь, мелодия в каком регистре звучит?

Алина В нижнем.

И.В. А это может быть инструмент флейта?

Алина Нет. Это партия больше подойдёт тубе.

С.В. Совершенно верно! Туба это самый массивный и низкий из всех духовых инструментов. Предлагаю послушать его звучание (Слушаем звучание тубы).

И.В. Сыграй как играет туба – низким и ухающим звуком, как бы раздувая щёки.

С.В. Несправедливо тубу считают инструментом неуклюжим и малоподвижным. Сейчас мы убедились, что это не так.

И.В. 2 часть предвосхищает небольшой проигрыш (Исполняет проигрыш).

И.В. А какие инструменты будут исполнять проигрыш?

Алина Конечно весь оркестр.

И.В. А знаешь ли ты, как называется одновременное исполнение?

Алина Тутти.

И.В. Совершенно верно.

С.В. Алина, 2 часть в твоём произведении представляет собой вариацию музыкальной темы венгерской рапсодии №2 Ференца Листа. С творчеством этого композитора мы уже знакомы на уроках музыкальной литературы.

И.В. Как распределим инструменты? Обрати внимание. У тебя здесь 3 голоса, значит исполняет трио. Верхние голоса исполняют...

Алина Флейта и гобой.

И.В. А нижний голос...

С.В. А я вам предлагаю инструмент кларнет. Кларнет – это необычайно виртуозный инструмент, с очень гибким и благородным звуком. Предлагаю послушать звучание этого инструмента (Слушаем звучание кларнета).

И.В. Тёплое звучание, ясный тембр (Исполняет нижний голос).

С.В. А во втором предложении?

Алина Вмешивается туба в сопровождении

С.В. Тромбона. Этот инструмент, благодаря своим уникальным возможностям по диапазону звучания используется преимущественно в особо ярких моментах: героических, патетических, торжественных. Предлагаю послушать его звучание (Слушаем звучание тромбона. Отрабатываем звучание тромбона на фортепиано).

И.В. По взмаху дирижёрской палочки в твоих руках ожил оркестр. Художник живописует красками, композитор рисует историю звуками, оживляет запись тот, кто её исполняет. Великий итальянский композитор, педагог, дирижёр

Ф. Бузони (1866-1924) высказывался «Рояль – великолепный актёр, ему дано имитировать голос любого музыкального инструмента и подражать любой звучности (Алина полностью исполняет произведение с отработанными эпизодами).

Заключение:

В педагогической деятельности считаем главным для всех форм работ, чтобы творческая инициатива оставалась за учеником, а задача преподавателей активизировать и развивать творческое начало личности ребёнка. Только за креативными учениками успешное будущее нашей страны!

Литература и интернет ресурсы:

1. И.В. Нестьев. Учитесь слушать музыку. Москва. 1987

2. Л.В. Золина. Уроки музыки с применением информационных технологий. Москва.

2009

3. М.А. Михайлова. Развитие музыкальных способностей детей. Ярославль. 1997

4. Диск - Практический курс «Учимся понимать музыку» Кирилла и Мефодия.

Москва. 2007

5. https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.71a9d4b2-6204c7ad-607f616b-74722d776562/https/ultimatepopculture.fandom.com/wiki/Hermann_Necke

6. https://mir-knig.com/read_185910-14

7. <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1697588>

8. <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/313551>

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ О ТРЕБОВАНИЯХ К ПОСТУПАЮЩИМ В ДЕТСКИЕ МУЗЫКАЛЬНЫЕ ШКОЛЫ

Козырева Ольга Руслановна, педагог дополнительного образования
ГККП «Детская музыкальная школа №10» Управления образования
города Алматы

ВВЕДЕНИЕ

*Музыкальное воспитание –
это не воспитание музыканта,
а прежде всего воспитание
человека.
Н.И. Монахов.*

Образовательные программы дополнительного образования направлены на удовлетворение всесторонних потребностей обучающихся, воспитанников и специалистов с ориентиром на результаты обучения и соответствие национальной рамке квалификаций и отраслевым рамкам квалификаций.

Задачи Организации:

- 1) создание условий для получения качественного дополнительного образования, направленного на формирование, развитие и профессиональное становление личности на основе общечеловеческих ценностей;
- 2) развитие интеллектуальных, творческих, физических возможностей личности, реализация их способностей;
- 3) формирование прочных основ нравственности и здорового образа жизни, обогащение интеллекта путем создания условий для развития индивидуальности;
- 4) воспитание гражданственности и патриотизма, любви к своей Родине, уважения к государственным символам и государственному языку, народным традициям;
- 5) воспитание личности с активной гражданской позицией, формирование потребностей участвовать в общественно-политической, экономической и культурной жизни республики, осознанного отношения личности к своим правам и обязанностям;
- 6) воспитание у детей экологической культуры, вовлечение их в природоохранную деятельность;
- 7) адаптация к жизни в обществе;
- 8) организация содержательного досуга.

Дополнительное образование детей – это особый вид образовательной деятельности, сочетающий в себе образование и воспитание, педагогику и культуру, традиционное и всемирное. Одним из видов организаций дополнительного образования, является Детская музыкальная школа.

Детская музыкальная школа — музыкальное учебное заведение, в котором дети школьного возраста в свободное от уроков в общеобразовательных школах время дополнительно получают начальные музыкальные знания и навыки.

ГККП «Детская музыкальная школа №10» Управления образования города Алматы (далее ДМШ №10), осуществляет свою деятельность в системе образования города Алматы как организация дополнительного образования, является учебно-воспитательным учреждением, реализующим программы общего и начального музыкального образования. Согласно Уставу, Детские музыкальные школы осуществляют свою деятельность в области начального музыкального образования, направленную на формирование фундамента подготовки к занятиям музыкальным творчеством, а для наиболее одаренных детей, - к выбору будущей профессии.

Поступив в музыкальную школу, ученик получает не только возможность развиваться и пройти первую ступень музыкального образования, но и обязанность посещать все уроки и сдавать экзамены, так как школа работает по образовательным

программам согласно приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 29 декабря 2011 года № 543.

Детская музыкальная школа – широкодоступное внешкольное учреждение, удовлетворяющее творческие потребности учащихся в возрасте от 6 – 18 лет. Получаемое образование в ДМШ №10 — это мотивированное образование, позволяющее обучающемуся приобрести устойчивую потребность в познании и творчестве, максимально реализовать себя, самоопределившись профессионально и личностно. Учебный процесс в ДМШ №10 направлен на обучение игре на инструментах, развитию голосового аппарата, изучении теоретических основ музыки.

В наше время самыми известными и узнаваемыми музыкальными инструментами, игре на которых обучают в детских музыкальных школах, являются: фортепиано, гитара, скрипка, виолончель, домбра, кобыз, флейта, саксофон, ударные инструменты. Желание детей научиться играть на каких-либо музыкальных инструментах, вызвано их стремлением к музыкальному исполнительству и должно всячески поддерживаться и родителями, и педагогами.

Обладая очень большой силой эмоционального воздействия на человека, музыка играет громадную роль в воспитании духовного мира детей и молодежи, облагораживая и обогащая его. Это воздействие сказывается на всем нравственном облике человека. Смысл музыкального искусства заключается в том, что, занимаясь музыкой, дети находятся в процессе активной творческой деятельности. Они сами поют и играют, приучаясь не только воспринимать красоту музыкальных произведений, но и трудиться, создавая ее «своими руками». Правильно понимаемое и хорошо организованное музыкальное воспитание обеспечивает высокий уровень культуры и образования каждого ребенка, помогая в становлении богато и гармонично развитой личности.

Основная задача музыкального воспитания заключается в формировании хорошего музыкального вкуса, а также изучения народного творчества нашей страны, что тесно связано с патриотическим воспитанием подрастающего поколения. Закладывая знания народно-художественных традиций, мы закладываем фундамент национального мышления, которое формирует основы культуры. Чем культурнее человек, тем осознаннее он относится к историческим памятникам. Изучение культурного наследия казахского народа помогает обучающемуся осознать его духовный опыт, эстетическую цельность, единство народного искусства. Благодаря ему создается взаимосвязь поколений, воспитывается патриотизм, коллективизм, сплоченность, доверие, гостеприимство, доброта и взаимопомощь, родственное чувство к окружающим людям и природе, и на этой основе формируется творческая личность, ее духовно-нравственная основа. Народное искусство есть само творчество, предполагающее естественное развитие ребенка на всех этапах обучения и являющееся основой профессиональной ориентации детей и подростков.

ВОЗРАСТНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ПОСТУПАЮЩИМ.

Поступление в музыкальную школу начинается с определения возраста поступающего ребёнка. Предполагается, что обучение на разных музыкальных инструментах целесообразно начинать в раннем возрасте. Это положение обусловлено, прежде всего, спецификой инструментов. Например, приём детей в класс скрипки или фортепиано возможен с 6-8 лет, в то время как возраст для начала обучения игре на гитаре, ударных инструментах, казахских народных инструментах может колебаться от 8 до 11 лет в зависимости от физических данных ребенка. Возраст приёма в классы вокала и духовых инструментов может быть от 6 – 11 лет.

При 5-летнем курсе обучения (духовые, народные, ударные инструменты) ученики начинают заниматься с 10-11 лет, то есть с четвертого класса общеобразовательной школы. Сегодня всё чаще практикуется обучение детей на блок-флейте с 6-7 лет с последующим переводом их на другие духовые инструменты. Это разумное начинание способствует тому, что 10-11-летние ребята, начинающие играть на флейте или саксофоне уже имеют необходимые знания в области сольфеджио, элементарной теории музыки и владеют основами игры на духовом инструменте. К вступительным прослушиваниям при поступлении в ДМШ не должны допускаться дети, у которых имеются ясно выраженные

внешние признаки профессиональной непригодности. При приеме на вокал и духовые инструменты обязательно обращают внимание на осанку, прикус, зубы, губы, а так же на отсутствие хронических заболеваний дыхательных путей.

При поступлении в класс фортепиано, народных, ударных инструментов каких-либо особых требований к физическому состоянию ребёнка не предъявляется. В данном случае в ходе приёмных испытаний делается акцент на эмоционально-художественную составляющую.

А вот 3-5-леток, прослушивать не станут, даже если вы будете настаивать на их абсолютном слухе. Специалисты считают, что в этом возрасте оценить реальные музыкальные возможности детей еще нельзя. К тому же, даже в подготовительном классе музыкальной школы, куда зачисляются самых младших, требуется усидчивость: один лишь урок сольфеджио продолжается 40-45 минут, и в течение этого времени дети сидят в классах, слушают педагога, а в качестве домашнего задания в нотных тетрадях аккуратно прописывают бемоли, диезы и нотный стан. Так что таким малышам еще предложат подрасти и вернуться года через два.

ЭКЗАМЕНАЦИОННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ ДЛЯ ПОСТУПАЮЩИХ.

Традиционные вступительные прослушивания в музыкальную школу имеют своей целью определение музыкальных способностей детей. Следуя традиционной методике, ребёнку, поступающему в ДМШ, предлагается выполнить некоторые задания для определения степени пригодности поступающего к обучению музыке: повторить голосом данные ему на фортепиано отдельные звуки или мелодии, спеть песню и отстучать заданную ритмическую фигуру. Предполагается, что после выполнения этих заданий приёмная комиссия может сделать вывод об уровне музыкальных способностей поступающего.

Так, например, ребёнку предлагают спеть песню, которую он знает. Если он спел песню правильно, интонационно чисто, это говорит о наличии у него музыкального слуха. Однако опытный педагог знает, что неточно спетая песня не всегда означает отсутствие музыкального слуха. Ребёнок мог заучить песню неправильно, если, например, слышал её в фальшивом исполнении. Возможно, так же, что ребёнок просто не может воспроизвести голосом то, что звучит у него внутри просто из-за отсутствия вокальных навыков. Получается, что приёмная комиссия предлагает ему сделать то, чего он делать не умеет, чему он хотел бы научиться в музыкальной школе.

Следующее традиционное задание поступающему – повторить голосом звуки, сыгранные на фортепиано. Для повторения голосом ребёнку вначале дают звуки, расположенные на расстоянии широких интервалов (терции, кварты, квинты), постепенно уменьшая их до размера тона и полутона (большие и малые секунды). Замечено, что не натренированному слуху легче различать звуки, расположенные друг от друга на более широком расстоянии. Поэтому если ребенок свободно интонирует голосом звуки на расстоянии полутона, значит, он обладает хорошим звуковысотным слухом. Однако бывают случаи, когда дети не владеют голосом из-за хрипоты, не смыкания связок, мутации (у мальчиков). Тогда можно предложить поступающему ребёнку послушать и запомнить сыгранный на фортепиано звук, а затем найти его на клавиатуре. Но и в первом, и во втором случае ребёнку гораздо легче справиться с заданием, если экзаменующий его педагог сам напевает звуки. Это помогает детям раскрепоститься, почувствовать себя более свободно и значительно полнее проявить свои музыкальные данные.

Нередко, для проверки гармонического слуха ребёнку предлагают определить, сколько звуков он слышит в одновременно исполненном на фортепиано созвучии – интервале или аккорде, а затем повторить их голосом поочередно. Этот способ может быть применен лишь к детям с очень хорошим слухом и не считается обязательным при приеме в детскую музыкальную школу.

Для определения музыкальной памяти ребёнку играет на фортепиано небольшая мелодическая фраза. Мелодия должна быть проста, гармонически устойчива и объёмом не более двух тактов. От поступающего требуется запомнить и воспроизвести её голосом. Учитывая возраст кандидатов, 6-7 лет, не всегда дети успешно справляются с таким заданием, но могут уверенно прочесть довольно объёмные стихотворения, что так же говорит о возможностях памяти. И уже задача педагога развить именно музыкальную

память.

Для определения ритмических способностей ребенка, ему дают послушать несложную, но ритмически яркую фразу и просят воспроизвести ее музыкальный ритм, хлопая в ладоши. Это же задание можно выполнить и без исполнения мелодии на фортепиано, а хлопая в ладоши или постукивая карандашом по столу сначала педагогом, а затем поступающим ребёнком несложных ритмических фигур. Хотя многие педагоги отдают предпочтение именно проигрыванию ритмически выразительной музыкальной фразы, так как приемной комиссии желательно выявить у ребенка наличие не чувства ритма вообще, а чувство музыкального ритма.

В заключение вступительного прослушивания заведующий отделением, на которое поступает ребёнок, может проверить свои, специфические моменты для общей оценки кандидата.

Требования для поступающих в подготовительный или 1 класс без музыкальной подготовки

Каждому ребенку, поступающему без музыкальной подготовки необходимо:

- подготовить дома и спеть комиссии любые 1-2 песни без аккомпанемента;
- повторить голосом мелодию, предложенную педагогом;
- повторить ритм, предложенный педагогом;
- рассказать выразительно стихотворение.

На вступительном прослушивании комиссия оценивает:

- чистоту интонации в исполняемой песне;
- музыкально-слуховые данные: точное повторение предложенной мелодии;
- чувство ритма: точное повторение ритмического рисунка, предложенного педагогом;
- музыкальная память: точное повторение мелодии и ритмического рисунка после первого проигрывания;
- выразительное осмысление текста.

Требования для поступающих в 1 класс после подготовительного обучения.

Поступающий в 1 класс должен исполнить уверенно программу наизусть в заданном темпе, с точной ритмической организацией, штриховой определенностью.

Комиссией оценивается:

- Грамотная постановка исполнительского аппарата начальной стадии обучения;
- Правильная посадка, стойка;
- Артикуляция (работа пальцев или голосового аппарата);
- Выразительное исполнение, осмысленная фразировка;
- Динамика.

Требования для поступающих переводом из других музыкальных школ:

На прослушивание ребенок должен исполнить программу:

- Отделение фортепиано – этюд, полифония, пьеса или крупная форма;
- Отделение скрипки, виолончели – пьеса и крупная форма;
- Отделение вокала – две разнохарактерные песни в эстрадном или классическом стиле;

Отделение народных инструментов – гамма и пьеса;

Отделение духовых инструментов - две разнохарактерные пьесы;

Отделение гитары - две разнохарактерные пьесы.

По сольфеджио: устный диктант для младших классов, письменный диктант для старших классов, чтение с листа, интонационные упражнения, слуховой анализ интервалов, аккордов в пределах программы по сольфеджио для учеников ДМШ.

Представленные требования вступительных прослушиваний, безусловно, могут несколько видоизменяться с учетом индивидуальных особенностей и степени подготовки детей, поступающих в детскую музыкальную школу.

РАЗРАБОТКА УРОКА «ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ ПРОБЛЕМ ТЕХНИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЮНОГО ПИАНИСТА»

Колчева Галина Александровна
Шахтамирова Наталья Михайловна
Преподаватели специального фортепиано
КГКП ДМШ №1 г.Караганды

В данной методической разработке показаны способы как легко и интересно увлечь ребенка заниматься гаммами и упражнениями для освоения фортепианной техники. На примере упражнений из сборника известной английской пианистки и педагога Эрны-Майи Барнем «A DOZEN A DAY» (русский вариант сборника в переводе и с комментариями Г.И.Добровольской «Дюжина упражнений на фортепиано. Каждый день. Оригинальная система технического развития юного пианиста», Новосибирск, 2002г.) можно найти оригинальный и точный психологический подход к детскому восприятию. Через физические упражнения осваивается фортепианная техника, которая помогает быстро мыслить, контролировать свои действия и развивать слуха-двигательный контроль учащегося.

Данный урок рекомендуется для проведения в классе специального фортепиано для учащихся младших классов Детских музыкальных школ и Школ искусств.

Разработка данного урока рекомендуется для внедрения в учебный процесс развития у учащихся технических навыков, образного и творческого мышления.

ТЕМА УРОКА:

«Пути преодоления проблем технического развития юного пианиста».

ЦЕЛЬ УРОКА:

Овладение разными видами фортепианной техники у учащихся начальных классов.

ЗАДАЧИ:

1.Овладеть техническими навыками при помощи упражнений на штрихи легато,
2.Работать над свободой аппарата, над укреплением и активизацией пальцев ученика.

3.Развивать творческое отношение в работе над освоением технических навыков.

4.Развивать слуховой контроль.

5.Воспитывать физическую выносливость для преодоления технических трудностей.

МЕТОДЫ УРОКА:

1.Словесный

2.Практический

3.Игровой

4.Наглядный

ПЛАН УРОКА:

1.Организационный момент.

2.Методическое сообщение на тему: «Пути преодоления проблем технического развития юного пианиста».

3.Подготовка игрового аппарата, работа над упражнениями.

4. Рефлексия.

ОЖИДАЕМЫЙ РЕЗУЛЬТАТ:

Овладение навыком самостоятельной работы над преодолением технических трудностей и применение их в изучаемых гаммах и музыкальных произведениях.

ОБОРУДОВАНИЕ:

1.Фортепиано

2.Нотный материал

3.Интерактивная доска

4.Проектор

ХОД УРОКА:

Тема урока: «Пути преодоления проблем технического развития юного пианиста».

На данном уроке с ученицей 2-го класса мы покажем работу над развитием аппарата учащегося из сборника ежедневных упражнений «A dozen a day», который был составлен английской пианисткой и педагогом Эдной-Майе Барнем. Существует другая редакция этого сборника, который перевела и дополнила педагог Новосибирского музыкального колледжа фортепианного отделения Г.И. Добровольская.

Каждый сборник состоит из 5-ти разделов. Каждый раздел подразумевает работу на разные виды техники, но с постепенным их усложнением. Уникальность сборника состоит в том, что по нему можно работать с учащимися подготовительного отделения (5-6 лет) и продолжать с учащимися 1-х-3-х классов. Это уже чисто индивидуально с каждым учеником. Каждое упражнение имеет своё название и описание. Около каждого упражнения нарисована картинка человечка. Поэтому они легко воспринимаются и быстро усваиваются учащимися в процессе игры на фортепиано, поскольку в них найден оригинальный и точно-психологический подход к детскому восприятию.

Всем известно, что дети любят музицировать, но не любят играть технические упражнения и гаммы. Они считают это неинтересным, нудным и скучным занятием. Но зато известно, что дети любят прыгать, бегать, играть в различные спортивные и развлекательные игры. Вот эта любовь и положена в основу этих 2-х сборников. При игре этих упражнений дети имеют возможность подвигаться за инструментом в классе, перенести движения корпуса в движения рук. Ощутить ту важную физическую взаимосвязь между корпусом и руками. Они учатся: играть, мыслить, одновременно контролировать свои действия и оценивать полученный звуковой результат. Это очень трудно, но постепенно учащиеся делают это с большим желанием и удовольствием. Все упражнения написаны в тональности До мажор, но мы на уроке постоянно транспонируем их в другие тональности. Это вызывает большой интерес у учащихся. Упражнения написаны 2-мя штриховыми приёмами:

1) легато - гладкое, ровное и очень связанное; 2) стаккато острое и деташе (отдельно взятые звуки в половину длительности).

В сборнике нет динамических указаний. Это уже педагог определяет индивидуально с каждым учеником. А так же нет темповых указаний, в каком темпе работать над тем или иным упражнением.

Рассмотрим отдельные, наиболее часто используемые в практике, упражнения.

Раздел 1. Упражнение №7 «Висим на правой руке», упражнение №8 «Висим на левой руке» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

1) Вся рука опирается на 5-й пальчик. 1-й палец легко двигается от самого запястья. При этом ладонь не напрягается, вся рука от плеча свободная. Это упражнение очень помогает ребёнку не только расслаблять кисть, но делает её более гибкой и эластичной. А также помогает почувствовать глубину звука, ровность и аккуратность исполняемого

2) Теперь 1-й палец крепко держит клавишу. Ладонь, как и в первом упражнении не напрягается и вся рука от плеча свободная. Предплечье помогает 5-му пальцу, который очень маленький и слабый. И мы ему должны уделить больше внимания, чтобы он стоял ровно.

3) «Висим на 2-х руках...» Как и 2-х предыдущих упражнениях используем приёмы исполнения свободных рук, гибкого запястья и активных пальчиков. Фантазируем и добавляем свои варианты. Эти упражнения можно транспонировать в разные тональности и играть разными динамическими оттенками. Например, 1-й палец громко на forte, а 5-й палец тихо на piano. И затем наоборот, 5-й палец громко на forte, а 1-й тихо на piano.

7. Висим на правой руке

Вся рука опирается на пятый палец. Первый палец легко двигается от самого запястья.

8. Висим на левой руке

Первый палец тонко держит клавишу. Ладонь при этом не напрягается. Вся рука от локтя свободная. Предплечье помогает пятому пальцу.

Раздел 4. Упражнение №10 «Выглядываем между ногами» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

Ставим на клавиши 1-5 пальчики (интервал квинта), 3-ий пальчик не напрягается, а свободно «выглядывает» между 1-м и 5-м пальчиками. Транспонируем это упражнение в другие тональности.

10. Выглядываем между ногами

Третий палец не напрягается, свободно «выглядывает» между первым и пятым пальцами.

Раздел 1. Упражнение №7 «Растягиваем правую ножку», упражнение №8 «Растягиваем левую ножку». Раздел 2. Упражнение №8 «Шпагат» (сборник Е.-М. Барнем «A dozen a day»).

Исполняем эти упражнения сначала каждой рукой отдельно. Хорошая опора 1-х пальчиков. Слушаем длинную ноту до конца упражнения. Остальные пальчики играют в разные стороны на штрих стаккато, растягивая ладонь. Обращаем внимание на свободную ладонь, на гибкую кисть и на всю руку от предплечья. Эти упражнения похожи на 1-е, 2-е и 3-е, но отличие их в том, что опорный звук также остаётся на месте, а верхние и нижние звуки двигаются в разные стороны. При этом растягивается ладонь, но кисть руки напрягать нельзя и локоть и предплечье ребёнка должны оставаться свободными и гибкими. Играем столько звуков в разные стороны, сколько позволяют физические возможности ребёнка. Даже в подростковом возрасте у ребёнка может быть маленькая рука и коротенькие пальчики, поэтому перенапрягать руку и тянуться к недостающим клавишам не стоит. При игре 2-мя руками надо обратить внимание на стройность и ровность звука, слушать длинные нотки.

7. Stretching Right Leg Up

8. Stretching Left Leg

8. The Splits

Раздел 3. Упражнение №7 «Крутимся на качели» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

Исполняем это упражнение на легато. Запястья описывают круги, но не одинаково, руки играют параллельно. Не забываем об ощущении веса руки, цепких кончиках пальцев, опирающихся на косточки.

- а) закручиваемся;
- б) раскручиваемся.

7. Крутимся на качеле

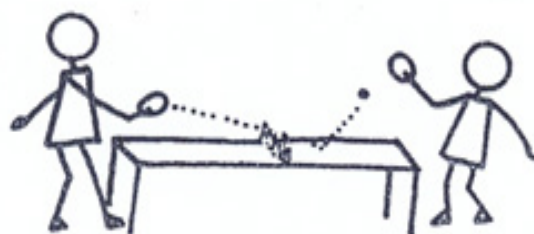
Запястья описывают круги, но не одинаково, потому что руки играют параллельно. Не забываем об ощущении веса рук, цепких кончиках пальцев, упирающихся в «косточки».

Раздел 3. Упражнение №10 «Играем в настольный теннис» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

Упражнение на легато. Кисть движется вместе со всей рукой от лопатки, навстречу друг другу. Начинает левая рука, затем правая. При этом используем мягкую гибкую кисть. Обращаем внимание ребёнка на хорошую артикуляцию пальчиков.

10. Играем в настольный теннис

Кисть движется вместе со всей рукой от лопатки.

Раздел 3. Упражнение №10 «Играем в настольный теннис» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

Упражнение на легато. Кисть движется вместе со всей рукой от лопатки, навстречу друг другу. Начинает левая рука, затем правая. При этом используем мягкую гибкую кисть. Обращаем внимание ребёнка на хорошую артикуляцию пальчиков.

10. Играем в настольный теннис

Кисть движется вместе со всей рукой от лопатки.

Раздел 3. Упражнение №8 «Кувьрки» (сборник Е.-М. Барнем «A dozen a day»).

Играем тоническое трезвучие в тональности До мажор с обращениями на легато, переносим левую ручку над правой изображая колесо и кувьрок. Затем при игре трезвучий вниз правую ручку переносим через левую вниз. Транспонируем это упражнение в другие тональности.

8. Somersaults

Reda

Раздел 1. Упражнение №3 «Прыжки» (сборник Е.-М. Барнем «A dozen a day»).

Упражнение на стаккато. Предлагаем ученику попрыгать в классе на уроке сначала на правой ножке, затем на левой ножке, а потом на 2-х ножках. Теперь предлагаем поиграть это упражнение каждой рукой отдельно. При этом должны быть цепкие и активные пальчики. Терции должны звучать стройно и отрывисто.

3. Hopping

Раздел 5. Упражнение №2 «Поднимаемся на холм, глубоко дышим» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

Играем это упражнение разными штрихами:

Первый вариант - четвертные ноты играем на нон легато, при этом каждую ноту играем мягким глубоким звуком, а аккорд берем весом всей руки. Руки гибкие от запястья прогибаются вниз. Опираемся туловищем на пальцы.

Второй вариант – четвертные ноты играем на легато, а аккорды тем же приёмом.

2. Поднимаясь на холм, глубоко дышим

Руки гибкие от плеча, запястья глубоко прогибаются вниз. Опираемся туловищем на пальцы.

Раздел 5. Упражнение №6 «Запрыгиваем на холм» (сборник Г.Добровольской «Каждый день»).

Играем это упражнение на стаккато, аккорды и арпеджио на легато. Трудно запрыгивать на холм, ножкам им всё тяжелее и тяжелее, но мы представляем, что ноги всё равно прыгают и поднимаемся вверх... поэтому играем сочным глубоким звуком, руки от плеча свободные, кончики пальчиков активные и цепкие.

6. Запрыгиваем на холм

Трудно запрыгивать на холм, тело (руки от плеча) кажется всё тяжелее, но ноги (пальцы) всё равно прыгают.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

В заключении хочется отметить, что дети на уроке с удовольствием играют такие упражнения, у них хорошо работает восприятие, фантазия, им нетрудно контролировать свою игру. Они с большим желанием изучают новые упражнения, не обращая внимания на их сложность.

Используемая литература:

1. Эдна-Майе Бернем. «A DOZEN A DAY». The Willis Music Company – Cincinnati, Ohio 45201, 1985.
2. Г.И.Добровольская «Дюжина упражнений на фортепиано. Каждый день». Новосибирск, 2002.

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА УЧАЩИХСЯ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО

Коротких Алла Сергеевна
Педагог по классу спец. фортепиано
Квалификационная категория - педагог – исследователь
КГКП «ДМШ им. Касыма Аманжолова» г. Караганда

Музыкальное обучение детей – одна из важнейших задач гармонического развития личности. Главным на первом этапе может быть и не музыка сама по себе, а музыка как замечательное воспитательное средство: постигая мир музыкальных звуков, ребенок учится слышать и слушать окружающий мир, учится выражать музыкальными звуками свои впечатления, развивать свою эмоциональную отзывчивость, приучается к целенаправленной работе, занимается элементарной творческой деятельностью. Успех обучения зависит, прежде всего, от того, насколько интересны для ребенка такие занятия. Принципы и приемы, положенные в основу уроков – игр, учитывают разнообразные свойства психических, умственных и физических возможностей детей. Работа по организации пианистического аппарата требует большого внимания со стороны педагога, особенно в столь юном возрасте. Основной

всеми известный принцип – не навредить. В обучении игры на инструменте необходимо постоянно контролировать состояние рук ученика, не допускать напряжения в какой-либо части руки (плечо, предплечье, кисть, пальцы, корпус). Начиная каждое занятие, надо помнить, что постепенность и последовательность – золотое правило обучения. Все жестокости в игре, отрицательные моменты. Напряжение рук происходит зачастую от психологического зажима как следствие дискомфорта, когда ученик на уроке испытывает неудобства по разной причине (волнение, неуверенность в себе, волнение за игру, в собственных силах). Для начинающего пианиста сам инструмент вызывает некоторую робость, что может быть связано, с размером фортепиано, количеством клавиш и т.д. необходимо вывести ученика из этого состояния с помощью игровых упражнений, что позволит отвлечь его от лишних волнений, и настроит ребенка на естественную работу. Важно – естественность и непринужденность движений.

Очень важно уметь расположить к себе ребенка во время первого знакомства. Дети чувствительны и восприимчивы к интонациям речи, мимике педагога, к настроению. Фальшь и неискренность в поведении дети чувствуют мгновенно. Доброжелательность, радость встрече и знакомству, непринужденность и открытый интерес к ребенку – вот самые лучшие помощники педагога.

Во время знакомства расспросите ребенка о его интересах, о том, чем он любит заниматься, такие любимые передачи и мультфильмы смотрит по телевизору, есть ли у него дома домашнее животное, любит ли он рисовать, умеет ли читать и т.д. дети с удовольствием любят рассказывать о себе. Педагог тоже может рассказать о своих увлечениях и любимых занятиях. Это способствует возникновению более доверительной обстановки.

Итак, познакомившись, нужно ребенку рассказать о правилах поведения в школе и на уроке:

- 1) В школе необходимо здороваться при встрече со всеми учителями, и с теми у которых не обучаешься. Это знак вежливости и уважения.
- 2) Прежде чем зайти в класс, необходимо постучать в дверь кабинета и только после стука открыть дверь, войти и поздороваться со всеми присутствующими.
- 3) На урок приходите опрятно одетым, с чистыми руками, подстриженными

ногтями.

4) В конце урока ученик обязательно должен попрощаться с учителем. Говоря об учебном процессе и задачах подготовительного года обучения, следует отметить следующее.

Занятия в подготовительных группах имеют большое значение для правильного отбора детей в музыкальную школу с целью дальнейшего музыкального образования, т.к. наблюдение за каждым ребенком в процессе работы с ним дает более полное представление о степени его способностей, восприимчивости, развитии, наличии необходимых музыкальных данных.

Работа с детьми подготовительной группы предполагает комплексный подход к развитию музыкальных способностей. В течении первого года обучения наряду с развитием слуховых представлений, ритма, памяти (чему в большой степени способствуют занятия по хору, сольфеджио и ритмике), преподавателю по фортепиано следует научить ребенка правильно сидеть за инструментом, привить ему навыки грамотного звукоизвлечения, формировать в нем бережное отношение к звуку, учить слышать свою игру.

Современные научные исследования свидетельствуют о том, что музыкальное развитие оказывает ничем не заменимое воздействие на общее развитие: формируется эмоциональная сфера, совершенствуется мышление, ребенок становится чутким к красоте в искусстве и в жизни. И если в детстве ребенок не получил полноценных впечатлений, то это с трудом восполнимо впоследствии. Также стоит отдать должное внимание, такому понятию как восприятие. Восприятие является ведущим видом музыкальной деятельности в подготовительном классе. И исполнительство, и творчество детей базируется на ярких музыкальных впечатлениях. Развитое восприятие обогащает все музыкальные проявления детей, является наиболее развивающим и в то же время самым сложным видом музыкальной деятельности. Это связано, с одной стороны, со спецификой и сложностью музыкального художественного образа, с другой – с возрастными особенностями учащихся подготовительного класса.

Преподаватель не только учит играть на фортепиано. Он является разъяснителем и толкователем музыки.

Все преподаваемые ребенку знания надо, так или иначе, увязывать с его личностью и потребностями, имея в виду выполнение главной задачи – помочь ученику полюбить музыку.

В своих требованиях к ученику необходимо проявлять осторожность и индивидуальный подход. Встречаются работоспособные дети, усваивающие все легко и при этом выполняющие все одинаково хорошо. Другие работают быстро, но не достаточно основательно; третьи отличаются тщательностью, медлительностью в работе; четвертые медлительны и небрежны. В соответствии с этим преподаватель должен дифференцировать свои требования. При этом необходимо следить за тем, чтобы чрезмерно не перегружать учащихся заданиями. Процесс обучения должен проходить постепенно, шаг за шагом.

Результаты воспитания проявляются чаще всего лишь с годами.

Список литературы:

1. Артоболовская А.Д. Первая встреча с музыкой. – М., 1987.
2. Андреева М. От примы до октавы. – М., 1992.
3. Андреева М., Конорова Е. Первые шаги в музыке. – М., 1991.
4. Бодраченко И.В. Музыкальные игры в детском саду для детей 3-5 лет. – М., 2009.
5. Баренбойм Л., Брянская Ф., Перунова Н. Путь к музицированию. – Л., 1988.
6. Ветлугина Н. Музыкальный букварь. – М., 1986.
7. Голованова С.И. Первые шаги. – М., 1997.
8. Гофман И. Фортепианная игра. Ответы на вопросы о фортепианной игре. – М., 1961.
9. Домрина Е.Н. Беседы о музыке. – Л., 1982.
10. Коротких А.С. Методические рекомендации «Первое знакомство малышей с миром музыки». – К, 2014.

УЧИТЕЛЬ И УЧЕНИК В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Куликовская Галина Николаевна
Преподаватель по классу фортепиано
ДШИ №3, г. Караганда

*«Чтобы обучить другого, требуется больше ума,
чем чтобы научиться самому»
Мишель де Монтень*

Каждому начинающему музыканту хотелось, чтобы удача улыбнулась ему. Конечно, необходимо природное музыкальное дарование – без него никакие благоприятные обстоятельства не делают погоды. Хорошо бы начать раньше, лет в пять, когда ум открыт, и восприимчивость ученика превосходит все мыслящие пределы. Было бы замечательно, если бы родители начинающего музыканта понимали и поддерживали его, при этом не перегибая палку и не превращая дом ученика «в музыкальную казарму». Очень важно и желательно сразу же и навсегда обзавестись великолепным педагогом, который стал бы ученику вторым отцом или второй матерью. Очень хорошо, если ученик сможет демонстрировать свои достижения публике. Эти пожелания равно подходят и тем, кто в последствии захочет стать музыкантом, и тем, кто будет музыкантом-любителем.

Чрезвычайная вера в себя, присущая всем гениям, побуждает их как к невероятному трудолюбию, так и к невероятной лени. В музыкальном сообществе господствует время на решающую роль первого педагога. Если юному музыканту с самого начала не повезло, и невезение продлилось ещё несколько лет, то многие педагоги готовы вычеркнуть это ученика из списка потенциальных звёзд.

Педагог играет очень важную роль в обучении каждого ученика. Сколько людей с удовольствием музицируют, и наслаждаются музыкой всю жизнь лишь благодаря педагогическому таланту своего наставника; и сколько людей лишены этого удовольствия лишь потому, что педагог оказался недостаточно чутким, недостаточно квалифицированным и недостаточно заинтересованным.

Очень важно – любить ученика, понимать трудности, которые он переживает, не давать отчаиваться и поддерживать веру в конечный результат. Было бы прекрасно сделать каждое упражнение осмысленным и интересным, педагог должен быть психологом, потому что заучивание правильного положения руки на клавиатуре, поиск оптимальных движений кисти и пальцев, приспособления приёмов игры на инструменте и руке ученика требует аккуратности и терпения, которые есть не у всякого взрослого, не говоря уже о ребёнке.

Выдающийся пианист и педагог Альфред Корто писал: «Не забывать, что музыкальное упражнение, его сложные правила, трудность первых контактов с инструментом, лишённых музыкального удовольствия, могут казаться начинающим совершенно бесполезным, если не заботиться о напоминании далёких результатов и не оживлять хорошим настроением, привлекательными примерами либо сравнениями, доступными юным умам, абстрактное упражнение, каковым является изучение начал музыки...».

Однако, сколько педагог не старается, ученику всегда хочется побегать во дворе или посидеть за компьютером, и даже минимум учений, которые от него требуются, он не всегда склонен вложить в свои музыкальные занятия. Здесь педагогу потребуется талант психолога: придётся распознать, от того ли ученик лениться, что на него возложены непосильные задачи, и его способности явно отстают от нужного уровня, или это обычное детское желание безграничной свободы, которой с годами у него становятся все больше. Желание личной свободы у мальчиков больше, чем у девочек. Слово «Надо» – для девочек звучит достаточно убедительно, если его произносят учителя или родители. Мальчик,

наоборот, принуждение и насилие любого рода переносит весьма болезненно. Заставить мальчика учиться музыке многократно труднее; и, если ему не интересно и трудно учиться, скорее бросит занятие, которое его тяготит, нежели девочка. Такт и мудрость служат единственным ограничителем действий педагога и родителей ученика.

Когда ученик сталкивается с первыми трудностями, педагогу приходится мобилизовать все своё мастерство, все своё воображение, свою способность изобретать ассоциации между музыкой и внешним миром, придумывать сравнения между музыкой и жизнью ребёнка, между музыкой и его любимыми сказками, песнями, фильмами, чтобы не засушить свой предмет, не превратить в череду нудных упражнений, где нужно ловко перебирать пальцами с непонятной ребёнку целью.

Очень важно двигаться медленно, не спеша, и при этом следить, чтобы ученику не было слишком трудно, или слишком скучно. Альфред Корто писал: «Поощрять, а не разочаровывать. Никогда не позволять играть скверную музыку. В большей мере прививать любовь к музыке, нежели фортепиано».

Строгость – самый чувствительный элемент педагогики. Не умея найти ключ к душе ученика, не умея заинтересовать его музыкальными занятиями в соответствии с его способностями, многие педагоги превращаются в музыкальных «церберов», и как не плачевно, ученики начинают воспринимать таких педагогов – как норму.

Авторитарный метод преподавания – знак педагогического бессилия, неумение воздействовать на ученика более «демократическими» методами, а главное – неумение привить ему такую любовь к музыке, которая сделала бы желания педагога, его собственными, стимулируя стремления ученика достичь совершенства. Учитывая индивидуальность каждого педагога, его собственный стиль общения с учениками и его собственную методику, нельзя не заметить, что в музыкальных школах сложилась система, где успех любой ценой, виртуозность, высокий уровень трудности произведений достигается за счёт многочасовых изнуряющих ребёнка занятий. Здесь задача педагога состоит не только в том, чтобы понимать и поддерживать ученика, сколько в том, чтобы уметь оказать психологическое давление и заставить выполнить непосильные для ребёнка требования. Первыми союзниками в этом становятся родители, которые верят, что именно их ребёнок станет великим пианистом.

В этом и есть свои критерии успеха – участие в конкурсах, фестивалях, выступления на концертах различного уровня. Профессиональный престиж педагога зависит от числа лауреатов конкурсов, от количества учащихся, поступающих в музыкальные и педагогические колледжи. Педагог гордится такими успехами. Но очень важными критериями мастерства педагога является процент оставшихся в его классе учеников по отношению к числу поступивших. Увлечённый музыкой, удержать и развить интерес ребёнка, побудить его отдать музыке предпочтение перед иностранными языками, спортом, танцами, увлечением компьютером, рисованием и прочими увлечениями. Педагог может увлечь ученика так, что музыка будет занимать почётное место в его жизни. В музыкальном сообществе давно известно, что прекрасный музыкант и прекрасный педагог – это не всегда одно и то же лицо. Есть одарённые музыканты и одновременно одарённые педагоги. У педагога и у музыканта разные психологические установки, их влекут разные цели. Для учеников педагог – большой друг и наставник, с которым можно поделиться своими творческими проблемами, который вдохновит и поддержит во всем. С таким педагогом ученики творят чудеса, потому что именно он пробуждает в учениках искренний интерес к музыке, желанием учиться.

Музыка, как и всякое искусство – это проявление духовных сил человека. Само стремление и духовная зрелость приходят не в детстве, и процесс раскрытия музыкального таланта лишь подтверждает эту истину. Истинные педагоги – прививают ученику любовь и понимание музыки, облегчают входение в музыкальный мир, поддерживают его. И тогда занятия музыкой будут приносить удовлетворение. Музыка облагораживает эмоционально, обогащает умственно, способствует развитию логического мышления и способностью к овладению языков. Огромное число выдающихся и просто успешных людей, которые не стали музыкантами – любят музыку и музицируют. Широкое внедрение музыкального образования в детском саду, в школе, в вузе – позволит каждому человеку максимально раскрыть все свои способности.

Список литературы

1. Баренбойм, Л. А. Николай Григорьевич Рубинштейн: История жизни и деятельности. – М.: Музыка, 1982. – 278 с., ил.;
2. Кирнарская, Д. К. Психология специальных способностей. Музыкальные способности. – М.: Таланты-XXI век, 2004. – 496 с.;
3. Корто, А. О фортепианном искусстве. – М.: Музыка, 1965. – 364 с.;
4. Теплов, Б. М. Психология музыкальных способностей // Избранные труды: В 2 т. – М.: Педагогика, 1985. – Т. 1. – 328 с.;
5. Шнабель, А. Моя жизнь и музыка // Исполнительское искусство зарубежных стран. – Вып. 3. – М.: Музыка, 1967. – С.65-192.

МЕТОДИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА ОТКРЫТОГО УРОКА В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО С УЧЕНИКОМ 4 КЛАССА

Г.С.КУСАИНОВА
КГКП ДШИ № 2 клуб ЮНЕСКО г.КАРАГАНДА

Тема урока: Работа над пьесой «Көзімнің қарасы» в обработке Т.Асановой

Цель урока: Развитие образного мышления, формирование исполнительских навыков для дальнейшего развития творческой самостоятельности.

Задачи урока.

Образовательные:

- расширить музыкально-теоретические представления учащегося;
- передать содержания музыки;
- научить анализировать музыкальное произведение вместе с педагогом;
- освоить различные технические навыки на примере данной пьесы;

Развивающие:

- развитие навыков выразительной игры;
- развитие навыков координации движений и поиск нужного звукового соотношения мелодии и аккомпанемента;

- развитие музыкального слуха;

Воспитательные:

- воспитание эстетического вкуса на лучших образцах казахской музыки;
- активизировать интерес к занятиям на инструменте.

Вид урока: интегрированный.

Форма урока: урок с элементами исследования.

Методы: объяснительно-иллюстративный.

Оснащение урока: музыкальный инструмент (фортепиано);

стул;

нотный материал;

компьютер, интерактивная доска.

План урока:

1. Начало урока:

организационный момент;

сообщение темы и постановка задач. (3 мин.)

2. Основной этап: (32 мин.)

теоретическая часть;

практическая часть: работа над произведением, знакомство с

другими обработками композиторов данной пьесы, прослушивание

песни в видеозаписи.

3. Заключительный этап: (5 мин.)

рефлексия;
оценивание;
домашнее задание.

1. Начало урока.

Организационный момент: приветствие, педагог представляет ученика, сообщает тему и задачи урока.

2. Основной этап (ход урока).

Теоретическая часть:

Фортепианная миниатюра «Көзімнің қарасы» в обработке Т.Асановой написана на известную песню Абая (портрет композитора) «Көзімнің қарасы». Абай Кунанбаев – казахский поэт, философ, просветитель, мыслитель, реформатор культуры в духе сближения с русской и европейской культуры, основоположник казахской письменной литературы. Абай был талантливым и оригинальным композитором. Он создал более 20 мелодий, которые популярны и сейчас («Көзімнің қарасы», «Айттым салем, Қаламқас», «Желсіз түнде жарық ай» и др.) Некоторые свои стихи Абай Кунанбаев переложил на музыку, а песня на его стихи «Көзімнің қарасы» («Ты зрачок глаз моих», перевод Марии Петровых) стала народной. Абай стал первым исполнителем своей песни. Эту песню он посвятил своей возлюбленной Айгерим. Она заморозила Абая не только своей красотой, но и талантом – Айгерим была редко одаренной певицей. Эта красивая песня по сути, стала визитной карточкой творчества Казахстана. В качестве песни исполняется только четыре первые катрена. В оригинале у Абая 22 четверостишия.

Көзімнің қарасы
Көңілімнің санасы
Бітпейді іштегі
Ғашықтық жарасы.

Ты зрачок глаз моих,
Пламень душ золотых.
Сердцу мук не избыть
Столь глубок шрам от них...

Практическая часть:

Учеником исполняется пьеса целиком. Определяем характер пьесы (напевный, нежный, грустный). Произведение относится к пьесам кантиленного склада. Кантилена (в переводе с итал. «песенка», с лат. «пение») – широкая, свободно льющаяся напевная мелодия как вокальная, так и инструментальная. Форма произведения песенно-куплетная, с 4-х тактовым вступлением и заключением (3т). Тональность произведения – си минор. Основное внимание при изучении пьесы направляем на выразительное исполнение мелодической линии. Разберём мелодию, которая проходит в правой руке. Определяем границы фраз (6 четырехтактовых музыкальных фраз). Фраза напоминает волну, которая накатывает на берег и затем откатывает от него. Главное, определить маленькую интонационную вершину в каждой фразе, о которую разбивается музыкальная волна. Начинаем работу с проигрывания на инструменте мелодии правой руки отдельно от сопровождения. Это очень хороший метод развития музыкального слуха.

Главная задача – качество звука. Пьеса исполняется на штрих legato (связная игра, когда один звук переходит в другой). Пытаемся на инструменте передать выразительность, которая свойственна человеческому голосу, выразительно интонировать «мотивные слоги». Мягкой, свободной рукой, но не расслабленной, после «взятия дыхания» погрузиться в клавиши, хорошо ощущая дно, но не давить. Держать пальцы как можно ближе к клавишам, стараться играть подушечкой, мясистой частью пальца, т.е. стремиться к полному контакту, слиянию с клавиатурой. Звуки между собой связывать без толчка, как бы переступая с пальца на палец. Аккуратно ставим 1-ый палец, чтобы не выталкивался звук. Не ударяя, не толкая, а нащупывая каждую клавишу, мягко передвигаемся. Каждая фраза играется на одном дыхании. Такая работа требует постоянного слухового контроля. Не бросать звук, а стараться дослушивать его до конца. Напоминаю ученику о том, что в мелодиях песенного плана нельзя снимать руку внутри мотива. Снятие руки уместно лишь в конце фразы. Обратит внимание на снятие кистью – мягкое, пластичное.

Для успешного понимания учеником смысла фразировки, используем пение мелодии песни «Көзімнің қарасы» со словами (ученик поёт на казахском языке). Пение помогает ребенку почувствовать где и как взять дыхание. Пение мелодии при заучивании

на память закрепляет материал прочнее и позволяет исполнять пьесу свободнее и выразительнее.

Следующий этап – это работа над аккомпанементом (сопровождением). Аккомпанемент – опора мелодии, он поддерживает ее гармонически и ритмически. Здесь нужно обратить внимание на правильное соотношение мелодии и аккомпанемента, сопровождение не должно заглушать мелодию. Звучание мелодии должно быть преобладающим. Аккомпанемент нужно играть цельно, подчиняясь движению мелодии. Проработаем сопровождение несколькими методами:

- 1) распределяем партию сопровождения между двумя руками: левой рукой играем басы, а правой – восьмую и аккорды;
- 2) делим партии обеих рук между педагогом и учеником (ученик играет партию левой руки, педагог – партию правой);
- 3) играем сопровождение выдержанными интервалами;
- 4) пропеваем басы с целью услышать интонационную линию;
- 5) поем мелодию песни со словами (на казахском языке) и аккомпанируем себе.

Эти методы работы помогут ученику услышать нужный уровень звучания и дослушать каждый звук мелодии и сохранить её ведущую роль. Возврат руки снова к басу не должен быть резким, так как спокойный темп это позволяет сделать плавно и красиво, успевая погрузиться 5-ым пальцем на клавишу без акцента. Партии правой и левой желательно выучить наизусть, чтобы лучше слышать каждую из них.

Несколько слов – о педали. В пьесе используется запаздывающая педаль, придающая звуку большую протяженность, новые краски и оттенки звучания, живое дыхание.

При разучивании произведений кантиленного характера, следует помочь ребенку выбрать наиболее удобную аппликатуру. Именно от грамотно выбранной аппликатуры зависит целостность исполнения музыкальной фразы. В этой пьесе требует внимания аккордовая фактура в репризе. Для того, чтобы добиться легато в аккордах, надо применить беззвучную подмену пальцев. Эту часть пьесы можно рассматривать, как оркестровый проигрыш. В аккордах должна ясно прослушиваться мелодия верхнего голоса (при игре вес руки приходится на верхний голос).

Показ – исполнение пьесы «Қөзімнің қарасы» педагогом (ученик оценивает игру учителя).

Контрольное проигрывание пьесы учеником.

К концу урока педагог знакомит учащегося с пьесой «Қөзімнің қарасы» в обработках других композиторов: Айдоса Сағата и Гульданы Есмагамбетовой (проигрываются произведения) и ставит видеозапись песни в вокальном исполнении (поёт Алия Кикенова – всемирно известная оперная певица).

3. Заключительный этап.

Рефлексия.

Оценивание.

Домашнее задание:

1. Готовить пьесу к концертному исполнению.
2. Старайся играть с большей выразительностью, слушай свою игру.
3. Контролируй партию левой руки, слышать бас.
4. Ищи баланс между руками (мелодия и аккомпанемент)
5. Играть и петь песню со словами.

Выводы:

Цель и задачи урока оптимальны, диагностируемы и конкретны. План урока четкий, выполнимый с учетом возраста ребенка. Содержание материала доступно и посилено для ученика. Время занятия использовано рационально. Активизация учебно-познавательной деятельности ребенка происходит в оптимальном темпе. Уровень требований соответствует уровню изучения материала. Структура урока четко способствует достижению поставленной цели. Урок заинтересовал учащегося. Конечные результаты реализованы. Педагог использует на уроке инновационные технологии.

«ЧТЕНИЕ С ЛИСТА НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖИО»

«Детская школа искусств №3»
Омар Зәуре Қазықызы

Сольфеджио – предмет в ДМШ, ШИ, который является одним из главных, так как на нём формируется музыкальный вкус, расширяется музыкальный кругозор. На этом уроке педагог прививает любовь к пению, правильной фразировке, дыханию, а также творческие навыки. Предназначение этой дисциплины – развитие слуха, памяти, ритма. Все эти навыки должны помочь учащимся в занятиях по специальности, на музыкальной литературе, по хору.

Сольфеджио – урок групповой и трудно учесть индивидуальные особенности музыкального слуха каждого ученика. Далеко не каждый обладает хорошо развитым внутренним слухом. Его надо и необходимо развивать. Тогда только расширятся возможности чтения с листа, повысится самоконтроль при исполнении произведения. Вопросы, рассматривающие развитие внутреннего слуха до сих пор не получили должного внимания с научной точки зрения. Отсюда противоречивые представления о природе и свойствах внутреннего музыкального слуха. Как развивать? Как его усовершенствовать? Внутренний музыкальный слух должен быть мелодическим и гармоническим. И должен опираться на чувство музыкальной логики. Как научиться быстро, точно исполнить увиденный нотный текст и охватить все формы внутреннего воспроизведения.

Исходя из практики музыкальный слух встречается в разных степенях развития. В основном различные сочетания свойств внутреннего слуха, которые дают большое количество его разновидностей. Плохо развитый внутренний слух затрудняет работу по сольфеджированию. Одни фальшивят, понижают или повышают звуки, другие – теряют строй, а есть ученики, которые не чувствуют тяготения неустойчивых ступеней к устойчивым.

Необходимыми условиями успешного развития слуха являются: системность и последовательность в работе, индивидуальный подход к учащемуся, методически правильный подбор упражнений, постепенное их усложнение, выполнение каждого упражнения вплоть до получения необходимой реакции. Бессистемность работы намного увеличивает время для достижения цели, намного снижает результаты и делает их непрочными, т.к. ученики теряют слуховые навыки.

Пение с листа является одной из основных форм работ в классе сольфеджио, это один из важнейших практических навыков: он заключается в сольфеджировании без предварительного разучивания по нотам незнакомой мелодии. Навык пения с листа вырабатывается постепенно и требует к моменту начала работы наличия у учащегося значительного слухового опыта, ощущение метроритма, знакомство с правилами группировки длительностей, умение петь без сопровождения инструмента, знание нот и нотной записи. Определяющим моментом при этом является ориентация в ладу способность чувствовать ладовые опоры, способность удерживать лад, тональность, а в дальнейшем перестраиваться из одного лада в другой.

В процессе работы особое внимание нужно уделять развитию внутреннего слуха. Нужно научить учащихся мысленно представлять написанную мелодию, свободно ориентироваться в ней. Систематическую работу по пению с листа следует начинать в основном с третьего класса. В первых двух классах проводится большая практическая подготовительная работа по ознакомлению с мажорными и минорными ладами, с узкими интервалами, а также с основными размерами (2/4, 3/4, 4/4) и простейшими ритмическими фигурами.

Подготовительным этапом для пения с листа должно быть разучивание отдельных мелодий без текста, с помощью инструмента, с последующим разбором выученных примеров.

Анализу в этих случаях подвергаются ладовые, метроритмические структурные

особенности исполняемой мелодии.

При разучивании примеров следует требовать от учащихся свободного воспроизведения заданного материала, достигаемого многими учащимися лишь в результате многократного повторения задания во время домашней работы.

Перед началом пения исполняемый пример необходимо разобрать, проанализировать в младших классах учащиеся это делают совместно с педагогом, в старших - самостоятельно. Прежде чем исполнить пример при пении с листа, ученик должен обратить внимание на лад, тональность, размер, особенности ритмического строения мелодии, структурные моменты. В качестве подготовительного упражнения можно использовать прием сольмизаций (проговаривания названия звуков в ритме).

Наиболее правильным методом воспитания навыка пения с листа является тот метод, в основе которого лежит ладовое развитие слуха.

В первую очередь необходимо развивать у учащихся чувство отдельных ступеней лада и тонического центра. При пении с листа необходимо правильная ладовая настройка. Желательно чтобы она проводилась самими учащимися по данной тонике, взятой на инструменте или найденной по камертону. Ученик поет тоническое трезвучие и гамму этой тональности. Укрепление ощущения тонического трезвучия имеет большое значение для чистого интонирования.

Возможны и другие формы настройки: педагог играет в данной тональности свободную гармоническую последовательность (несколько аккордов, утверждающих данную тональность) или дает первый звук исполняемого примера, а учащиеся сами настраиваются в соответствующей тональности.

Особая работа требуется при пении с листа мелодии, содержащих неустойчивые звуки, взятые скачком. Образующиеся интервалы должны изучаться главным образом как соотношение отдельных ступеней лада. При таком подходе к интервалам учащиеся всегда будут чувствовать опорные точки лада и благодаря этому смогут легко ориентироваться в мелодии.

С самых первых шагов обучения педагог должен приучать учащихся петь чисто, особо следует обратить внимание на учащихся на интонирование тона и полутона, а также третьей ступени лада - высокой в мажоре и низкой в миноре.

Музыкальные примеры для пения с листа должны быть легче разучиваемых в классе. В них должны преобладать знакомые учащимся мелодические ритмические обороты. Очень важны художественная ценность примеров, доступность для данного возраста, стилистическое разнообразие. Как сольфеджирование выученных примеров, так и пение с листа в младших классах следует проводить большей частью коллективно, группами и лишь в дальнейшем переходить к индивидуальному пению. Петь следует не подыгрывая на инструменте. Подыгрывания возможны лишь изредка в опорных местах или при наиболее сложных интонационных оборотах; каждый поправляемый звук нужно брать на инструменте после исполнения его учеником.

Следует добиваться того, чтобы ученик сам мог вовремя исправить свою ошибку, ощущая необходимость в точности интонационной высоты данного звука. При исправлении ошибок в сольфеджировании необходимо учитывать, что неправильное интонирование какого-нибудь интервала мелодии происходит от того, что учащийся не услышал ступеней, образующих данный интервал.

Большую помощь при пении с листа оказывает осознание структурных особенностей музыкального примера. Необходимо чтобы ученик мог устанавливать границы фраз, связанные с этим членением цезуры. Важно также, чтобы ученик хорошо представлял звучание начального звука каждой фразы.

При пении с листа большое внимание необходимо уделить работе над ритмом мелодии. С самых первых занятий по пению с листа следует вести дирижирование. Это помогает учащимся петь музыкальные примеры строго ритмично, способствуют преодолению различных ритмических трудностей. В процессе приобретения навыков дирижирования учащимся следует научиться выделять сильную долю более активным жестом, слегка акцентировать ее, а также работать над общей четкостью и ясностью дирижерской схемы. Движение рук должно помочь учащемуся как можно активнее

воспринимать ритмическую структуру исполняемого примера.

Необходимо научить учащегося ясно различать каждую счетную долю такта. Такое точное понимание распределения звуков по долям такта обеспечит правильное метроритмическое исполнение мелодии.

Чистота интонации зависит в значительной степени от того, насколько учащиеся глубоко осознали ладогармоническую основу отдельных ступеней. Поэтому для развития навыков чистого интонирования при пении с листа является очень ценным способ гармонического сопровождения мелодии (на опорных пунктах) аккордами главных ступеней трезвучий.

Указанные в мелодии аккорды играют трехголосно в среднем регистре фортепиано, и одновременно пропеваются мелодии. Аккордовое сопровождение не должно заглушать пения, а лишь гармонически поддерживать исполняемый голос.

Прежде чем приступить к исполнению мелодии с сопровождением, необходимо выбрать наиболее удобные для данной мелодии видов аккордов. После этого перейти к пению мелодии с сопровождением при выборе удобных положений аккордов необходимо, чтобы мелодия звучала выше, чем аккордовое сопровождение. Поэтому звуки аккордов должны быть взяты, главным образом, в малой октаве и нижней части первой октавы.

Можно также использовать прием, при котором звук мелодии, выпадающий на сильную долю такта, был бы одновременно верхним звуком аккорда.

Важным и полезным приемом в работе является транспонирование выученных мелодий в другие тональности, а также транспонирование с листа незнакомых мелодий. Этот навык имеет большое практическое значение.

При пении с листа большую роль играет внутренний слух: необходимо слушать не только спетый звук, но стараться мысленно представить себе каждый следующий звук и исполнять мелодию согласно этому представлению.

Используемая литература:

1. Серединская В.О. О развитии внутреннего слуха на уроках сольфеджио. М., Музгиз, 1962г.
2. Оськина С.Е. Музыкальный слух: Теория и методика развития совершенствования/ С.Е. Оськина; Д.Г. Парнес - 2-е изд., испр. и доп. - М.: ООО «Издательство АСТ», 2003.

«КОСЫМША БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНІҢ, ОНЫҢ ІШІНДЕ БАЛАЛАР ӨНЕР МЕКТЕБІНІҢ ЖҰМЫСЫН ТИІМДІ ҮЙЛЕСТІРУ ЖОЛДАРЫ»

Сайырхан Төлбастар «Байғабыл Жылқыбаев атындағы балалар өнер мектебі» КМҚК домбыра сыныбының педагогы, Павлодар облысы, Май ауданы

Кәзіргі уақытта сапалы білімсіз, өскелең ұрпақты қазақстандық патриоттық сезімді тәрбиелемей, адамгершілік және рухани құндылықтарды қалыптастырмай Қазақстан Республикасының турақты дамуы мен бәсекеге қаблеттілігін қамтамасыз ету мүмкін емес.

Қосымша білім беру саласының мекемелері де мақсатты және жоспарлы түрде, қоғамның қазіргі білім қажеттіктеріне сай дамуда.

Қосымша білім беру мекемелері білім алушылардың өзін-өзі билеуін, шығармашылығын дамыту, олардың қаблеттерін іске асыру, қоғам өміріне бейімделуі, азаматтық сана-сезімін, жалпы мәдениетін, салауатты өмір салты қалыптастыру, бос

уақытын мазмұнды ұйымдастыру үшін жағдай жасауды.

Қосымша білім беру мекемелеріне оқушылар сарайы, түрлі орталықтар, клубтар, балалар мен жасөспірімдер шығармашылығының студиялары, жас техниктар, натуралистер, туристер станциялары спорт мектептері және т.б., балалар өнер мектептері жатады.

Бұл қосымша білім беру мекемелерінің жұмыс мазмұнында, қызметін үйлестіруде, мақсаттары бір болғанмен, міндеттерінде айырмашылықтары көп.

Балалар өнер мектебі азаматтардың қоғамның мемлекеттің білімділік және мәдени қажеттіліктерін жан-жақты қанағаттандыру мақсатында алғашқы кәсіби білім беру бағдарламаларын іске асыратын қосымша білім беру кәсіпорны. Балаларға арналған қосымша білім беру ұйымдарында балалардың қызметі қызығушылықтары бойынша бірыңғай жастағы және түрлі жастағы бірлестіктерінде жүзеге асырылады. Қызығушылықтары бойынша бірлестіктерді қалыптастыру балалардың ерікті таңдауына негізделеді.

Оқу – тәрбие жұмысын ұйымдастыру балалар өнер мектебінде тәрбие мен оқыту үдерісінде балалар мен жасөспірімдердің жан-жақты қажеттіліктерін қанағаттандыру.

Қазіргі кезеңдегі ең өзекті мәселенің бірі – бәсекелестікке қабілетті, еңбек нарығында сұранысқа ие бола алатындай кәсіби мамандар дайындау.

Балаларға қосымша білім беру мазмұны, оны ұйымдастыру түрі, әдістері мен технологиялары сапасын көтеру, педагогикалық шығармашылық жұмысты бағдарлы түрде ұйымдастыру көзделген. Оқу – тәрбие бағдарламасы мен оқу жоспары жалпы білім беру жоспарлары мен бағдарламаларының құрамдас бөлігі болып табылады және тәрбиеленушілердің өзің – өзі билеуін, шығармашылығын дамыту, олардың қабілеттерін іске асыра отырып бастауыш кәсіби білім алуын, қоғам өміріне бейімделуі, азаматтық сана-сезімнің, жалпы мәдениетін, салауатты өмір салтын қалыптастыру, бос уақытын мазмұнды ұйымдастыру үшін жағдайлар жасауды көздейді.

Қосымша білім берудің мән – мағанасының артуы оның балалар мен жас өспірімдердің қолы бос жағдайында еріктілік негізде шығармашылық және танымдық мотивациясын дамыту, дербес талаптарын қанағаттандыру, өз еркіне сай мақсатты айналысуына, әсіресе, кәсіп таңдауына жәрдемдесу, сөйтіп өмірге бейімдеу, салауатты өмір салтына тарту, бос уақыттың мазмұнды өткізуді ұйымдастыруға қажетті жағдай жасауында. Еліміздің дарынды жастары қосымша өнер орталықтары арқылы өмірге жолдама алады. Қосымша білім беруді еш уақытта отбасынан, қоғамнан бөліп алуға болмас. Сондықтан оның іс-әрекеті отбасымен, жұртшылықпен тығыз байланысты. Міне, қосымша білімнің үлкен тәрбиелік қызметі осында. Балаларға қосымша білім беруде қолданысқа кең тараған тәсілі – жеке оқыту.

Жеке оқытуда ең бастысы – әр баланың мүмкіншілігіне, қабілетіне қарай оқу мазмұнын, түрін, әдісін бейімдеуге болады. Оның жетістіктерін бақылап, қажетті түзетулер енгізуге мүмкіндік туады. Оқушыға бұл уақыт үнемдеуге, өзінің шығындарын бақылауға, табысты болуына мүмкіндік береді.

Қосымша білім беру арқылы тәрбиеге байланысты қоғамдық күштерді ұйымдастыруға және біріктіруге болады. Ол ішкі тәрбие процесін атқарып қана қоймайды, оқушылармен жүргізілетін тәрбие жұмысының мақсатқа бағыттылығын қамтамасыз етеді. Осы тұрғыдан қосымша білім беру – балалармен тәрбие жұмысын ұйымдастырып, жеке адамның дамуында және қалыптасуында әр түрлі факторлардың ықпалын үйлестіріп, біріктіретін орталық.

Қосымша білім беру ұйымдары жалпы білім беретін мектептермен, басқада білім беру орындарымен бірлесе бірыңғай үздіксіз білім беру жүйесін құра отырып: -балалар мен жасөспірімдерді шығармашылық белсенділікке, өз бетінше білімін жетілдіруге ынталандыратын; -білім мазмұнын белсенді және іскерлікпен меңгеруге үйрететін; -балаға өзіндік өмірлік тәжірибесін талдап қорытып, оның қалыптасқан құндылық жүйелерімен ара қатынасын ажырата білуге үйрететін; -өз ісіне баға беруге, сөйтіп өз мінез-құлқын қалыптастырады.

Қосымша білім берудің негізгі мақсаты мыналар: -6 жас пен 18 жас аралығындағы жастарға жеке тұлға ретінде дамуына, денсаулықтарын шынықтыруына, кәсіби жағынан өз

жолдарын дұрыс таңдауына, шығармашылықпен еңбектенуіне қажетті жағдайлар жасау; — оларды қоғам өміріне машықтандыру; -жалпы мәдени деңгейлерін қалыптастыру; — бос уақыттарын пайдалы да мағыналы өткізуді ұйымдастыру.

Қосымша білім беру орындары, оның ішінде балалар музыка мектебі, балалар өнер мектебі баланың ақыл-ой деңгейінің дамуында, мүдделерін қанағатандыруда, кәсіби өзін-өзі анықтау қабілетінің артуында, жасөспірімдерді тәрбиелеуде үлкен орын алады.

Оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруға педагогтар ұжымының даму стратегиясы мен тактикасында басшылыққа алатын негізгі идеясы — жастардың шығармашылық өсіп-өркендеуі. Әрбір баланың дарынды болуы үшін педагогтар мен ата-ананың негізгі мақсаты — баланың қабілетін арттыру.

Балалар мектептен тыс білім беру орындарын өздері еркін тандайды. Қосымша білім беру орындары балалардың отбасында, басқа орындарда олардың тәлім-тәрбиесін алдарына қойған мақсаттарына сәйкестендіре, жаңа әдістерді пайдалана отырып тереңдете түсуі қажет.

Оқушылардың қабілетін ашып, дамытуға жан-жақты жағдай жасағанда ғана мақсатқа қол жеткізуге болады. Ол үшін бірінші шығармашылыққа бет бұрған оқушының отбасымен қосымша білім беру педагогінің тығыз байланысы, ынтымақтастығы бірінші орынға шығады. Өйткені шығармашыл тұлғаның қалыптасуына педагог пен қатар отбасының ролі жоғары. Егер отбасы дарынды баланы толық қолдамаса, онда баланың шығармашылық болашағы тоқтап қалуы әбден мүмкін.

Қосымша білім беру ұйымдары өзі қызмет көрсететін жердегі тұрғындардың мәдени-ағарту жұмыстарындағы өзара әркеттік сипатын ашуға да септігін тигізеді. Қосымша білім беру ұйымдарға тән өзіндік ерекшеліктер мұндағы жұмыстарға балалар мен жасөспірімдердің өз еркі және талғамы бойынша қатысуын қамтамасыз ете алады.

Қосымша білім беру — өскелең ұрпақты тәрбиелеу жүйесіндегі негізгі кезеңнің бірі. Оның жас ұрпақты тәрбиелеудегі ролі өте зор.

Оқушылардың қабілетін ашып, дамытуға жан-жақты жағдай жасағанда ғана мақсатқа қол жеткізуге болады. Ендігі басты міндет қосымша білім берудің ерекшеліктерін ескере отырып қосымша білім берудің өз нәтижесі мен оны анықтаудың өз әдістемелерін жетілдіре, дамыта түсу қажет.

Қолданылған әдебиеттер

1. Е.О. Омар. Қосымша білім беру ұйымдары тәрбие жұмыстарының негізі. – Түркістан; 2004, 248 б.
2. Үздіксіз тәрбиенің тұжырымдамасы. – Алматы РБК. 1998.-32 б.
3. Қосымша білім беру педагогикасы: Рухтандырушылық, денсаулық және шығармашылықтың басымдылықтары: оқу құралы / В.И. Андреев

ТВОРЧЕСКИЕ ОПЫТЫ МУЗИЦИРОВАНИЯ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖИО В ДМШ И ДШИ (МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ)

Лимаренко Елена Дмитриевна- преподаватель музыкально-теоретических дисциплин филиала КГКП ЦДО «Руханият» отдела образования Бухар-Жырауского района упр.образования Карагандинской области п. Новоузенка

Одним из важнейших разделов в процессе обучения детей в ДМШ и ДШИ является воспитание и развитие творческих навыков. Основные направления этой работы – импровизация, сочинение, подбор аккомпанемента. Мною разработаны игры и упражнения, которые побуждают в детях творческую инициативу, развивают внутренний слух, чувство ритма, чувство формы – то, без чего невозможно импровизировать. Ученик должен почувствовать, что у него всё получится, он не должен ощущать страха перед неудачей. Если ребёнок испытывает радость от музицирования, уверенно себя чувствует в этой среде, то процесс обучения становится лёгким и результативным.

Привлекать детей к импровизации желательно с самых первых уроков. Дать возможность пофантазировать в движении под музыку, изображая тот или иной музыкальный персонаж. При знакомстве с регистрами мы слушаем и анализируем пьесы А.Рубина “Воробей”, В.Рубин “Медведь”. И если побеседовать с детьми о характере музыки, например, пьесы “Воробей”, спросить, какого воробышка они услышали, малыши не только расскажут, но и охотно покажут в движении эту птичку.

Немного позже можно переходить к другой форме – импровизация на детских шумовых инструментах. Учащиеся “украшают” прослушанную пьесу звучанием этих инструментов. Можно предложить свободную импровизацию, но в основном мы используем, придуманную нами, игру “Музыкальный салат” Выясняем, какие овощи можно покрошить в салат, и их выбираем. Две картошки (четыре восьмые длительности), огурец (две восьмые и четверть), свёкла (две четвертные), лук (половинная длительность). Сначала поочередно “крошим” каждый овощ:

две картошки – бубны

огурец – дудочки

свёкла – треугольник

лук – детская ионика

Затем все овощи одновременно “кладём в миску”.

После знакомства с интервалами, можно предложить детям импровизировать на фортепиано используя яркий, образный характер каждого интервала. Например, интонацией чистой кварты, на слова “Андрей – воробей”, показать задиристого, боевого воробья, или, напротив, интонацией малой секунды изобразить воробья жалкого и беззащитного.

Работу над вокальной импровизацией можно начинать тогда, когда большая часть детей достаточно чисто интонирует. Вокальная импровизация на начальном этапе построена по принципу “вопрос – ответ” в музыкальном диалоге учитель – ученик.

Например: Гуси,гуси!

-Га, га,га!

-Есть хотите?

-Да, да, да!

М.Андреева в своём учебном пособии по сольфеджио “От прима до октавы” (часть I) – даёт интересный пример. “Волк и лиса”, где ответы лисы импровизируются детьми. Если к музыке добавить изобразительные пластические действия, то получится небольшой спектакль, что, конечно, принесёт детям большую радость и пробудит ещё больший интерес к занятиям. А, например, на вопрос учителя

– Тузик,Тузик, где бывал? –

дети самостоятельно импровизируют не только мелодию, но и слова.

В музыкальном диалоге “вопрос – ответ” обязательно обратить внимание на неустойчивость мелодического оборота вопроса и подвести детей к необходимости спеть ответ так, чтобы он закончился устойчиво на тонике. Опираясь на свой слуховой опыт, дети интуитивно находят путь к тонике.

Затем можно предложить детям вокальную импровизацию на хорошо знакомые стихи А.Барто “Наша Таня”, “Зайка”.

Когда дети научатся чувствовать сильные и слабые доли, узнают, что такое такт и где пишется тактовая черта, свободно различают четвертные, восьмые и половинные длительности, им предлагаются для импровизации тексты, которые вызывают ощущение двухдольности. Дети слушают текст, затем повторяют его, легонько простукивая метрические доли. Обязательно надо побеседовать с детьми о настроении стихотворения. После этого можно предлагать детям спеть на этот текст свои мелодии. После такого настроения обязательно появляются в классе желающие спеть своё сочинение. Спеть мелодию, дети, с помощью учителя записывают на доске, и так все предлагаемые варианты. А затем все вместе выбирают наиболее понравившуюся и разучивают её классом. Здесь надо заметить, что при оценке предложенных импровизаций педагогу надо быть очень осторожным и тактичным, так как любая грубость или небрежность могут убить в ребёнке всякое творческое начало.

Если первые опыты импровизации носят интуитивный характер, то в последующей работе перед учащимися ставятся конкретные задачи с использованием каких-либо метроритмических или интонационных элементов.

Для закрепления навыков записи метроритмических оборотов можно предложить детям одну и ту же звуковысотную последовательность оформить в разных вариантах: полька, вальс, марш. Завершив работу над ритмическими группами восьмая и две шестнадцатые, две шестнадцатые и восьмая, я даю задание детям отыскать разные варианты ритмических украшений к предложенной мелодии. Украшая её шестнадцатыми длительностями, учащиеся определяют, какого вида ритмические группы при этом использовались, а затем записывают свои варианты на доске. После чего можно обратить внимание детей, что у них получилось коллективное сочинение – тема с вариациями.

Последовательность в работе избавит учащихся от каких-либо трудностей в творческих занятиях. Например, при изучении опевания устоев, надо обратить внимание учащихся на то, что обороты с опеванием устоев приобретают чаще всего ласковую окраску. Прилегающие ступени любят своим опорным звуком, кружатся вокруг него. Дома предлагается сочинить мелодии, в которых встречается опевание какой-либо устойчивой ступени.

При освоении пунктирного ритма ребятам предлагается задание сочинить мелодию с этой ритмической группой в размере 4/4 на текст:

День стоял весёлый
Раннею весной.
Шли мы после школы –
Я да ты со мной.
Куртка нараспашку,
Шапка набекрень,
Шли куда попало
В первый тёплый день.

К этой же мелодии поручается сочинить два такта походного ритма. На следующем уроке отбираются лучшая мелодия и ритмический двутакт. Разделившись на две группы, ребята исполняют новое, сочинённое ими самими произведение.

Когда учащиеся освоили разнообразные ритмические группы с шестнадцатыми длительностями, триоль, синкопу, можно предложить ритмическую импровизацию в форме рондо: стоя в кругу, ногами отмечаем метрические доли, руками хлопаем ритмические двутакты – рефрен, предложенный учителем и эпизоды – импровизация каждого ученика.

Закончив работу над освоением параллельно – переменного лада, предлагается

для сочинения мелодии, например, следующий текст:

Мёд в лесу медведь нашёл,

Мало мёду, много пчёл.

По содержанию текста ребята определяют, что первая фраза должна прозвучать в мажоре, а вторая в миноре. Можно уточнить, какой минор – параллельный или одноимённый.

С огромным удовольствием ребята импровизируют мелодию в переменном ладу на стихи С.Маршак:

Король Пепин был очень мал,

Но выстроил дворец,

Из торта стены заказал,

А крышу – леденец.

Из пастилы сложили печь,

И был дворец готов.

А от мышей его стеречь

Поставили котом.

Один из учащихся – концертмейстер, исполняющий на фортепиано аккомпанемент, состоящий из последовательности функций T S D сначала в мажоре, а затем t s D в параллельном миноре. На слова первого куплета импровизирует мелодию один ученик, на слова второго куплета – другой. Между куплетами детям предлагаю петь хором припев на нейтральные слоги “падаб – дуб – да” так же в переменном ладу. Многоголосное звучание припева (каждый поёт свою импровизацию) всегда вызывает у детей большой восторг.

По мере того, как накапливается музыкальный опыт, прогрессирует внутренний слух учащихся, создаются благоприятные условия для того, чтобы обратиться к ряду новых приёмов работы. Например, импровизация нотами в заданной тональности. Для того, чтобы скрыть на первых порах трудности, можно прибегнуть к игровому элементу, рекомендуемому Б. Шеломовым. Так, предложить учащимся совершить воображаемую прогулку по игровой площадке “Ми мажор”. “Ворота” на площадке была тоника. Ученик должен пройти по дорожкам площадки, не сбиваться с дороги и вернуться к “воротам”. При этом обратить внимание, чтобы выбирались самые красивые и интересные дорожки. Другая интересная игра “Музыкальная почта”. Дети получают по небольшому листу нотной бумаги и пишут “музыкальное письмо” друг другу или учителю, но при этом учитель должен обязательно обратить внимание детей, что письмо должно быть содержательным, грамотным, а для этого используемые мелодические обороты должны быть логичными.

Игра “Фразы – загадки” близка по своей сущности к устному мелодическому диктанту. Педагог загадывает загадку, то есть поёт мелодию без названия звуков. Следующую загадку поёт тот ученик, который “отгадал” загадку педагога. Игру можно продолжить несколько раз.

Импровизация подголосков – это одна из форм творчества на уроках сольфеджио. Начинать её желательно с песен, распетых в духе русской народной подголосочной полифонии. Первоначально импровизация подголосков вытекает непосредственно из умения находить варианты окончания одноголосной мелодии, а затем сочинить самостоятельный вариант. Для работы можно взять песню “Как пошли наши подружки”. Дома предлагается подобрать аккомпанемент (подголосок). На следующем уроке на доске записать все наиболее удачные подголоски. На их основе можно записать единый вариант, затем исполнить песню хором. Постепенно в классе появятся ученики, умеющие “сходу” подпевать вторым голосом. А эта работа может успешно выполняться по мере развития гармонического слуха.

Активное развитие гармонического слуха происходит путём подбора аккомпанемента, пения двухголосных, трёхголосных мелодий. После знакомства с основными гармоническими функциями T S D, детям предлагается подобрать по слуху аккомпанемент из главных трезвучий к знакомой мелодии, например, М. Качурбина “Мишка с куклой”.

В старших классах, когда учащимися освоено функциональное значение побочных трезвучий, можно предложить выполнить варианты перегармонизации мелодии. Для примера я использую всем хорошо известную детскую песню М Красева “Ёлочка”. Для самостоятельной работы дома даётся задание: одну и ту же мелодию гармонизовать в нескольких вариантах, например, русская народная песня “Ах, вы сени”.

С большим удовольствием ученики играют аккомпанементы к популярным мелодиям по буквенным обозначениям. Параллельно с подбором аккомпанемента, на протяжении всего курса обучения в музыкальной школе, учащиеся играют гармонические последовательности с фигурацией. Большое разнообразие ритмической, гармонической и мелодической фигурации аккордов предлагает Г.И.Шатковский в методической разработке для преподавателей ДМШ и ДШИ “Развитие музыкального слуха и навыков творческого музицирования”. М.Калугина, П.Халабузарь в методическом пособии для ДМШ “Воспитание творческих навыков на уроках сольфеджио” дают упражнения для игры аккордовых последовательностей и секвенций в различных фактурных изложениях. Накопленный здесь опыт помогает впоследствии учащимся выбрать наиболее подходящую фактуру для сочинения этюдов на заданную гармоническую последовательность и для исполнения аккомпанемента к той или иной мелодии.

Учащимся 7-8-х классов, которые хорошо знакомы с творчеством композиторов-классиков, умеют отличать характерные особенности творческого стиля композитора, имеют большой запас теоретических и слуховых навыков, можно предложить сочинение в стиле какого – либо композитора. Прежде, чем приступить к этой работе, необходимо обговорить с учащимися характерные черты интонационных оборотов мелодии, ритма, фактуры изложения, гармонии, формы. Например, предлагая импровизацию в стиле Бетховена, напомнить ученикам, что для произведений этого композитора характерны твёрдость, напористость, активность, кварто – квинтовые ходы, движение мелодии по звукам трезвучий, широкий диапазон. Ритм пунктирный, фактура изложения аккордовая. Тема часто повторяется на другой высоте. Темы контрастные. В противовес героической теме, следует тема, состоящая из секундовых “вдыхательных” интонаций. Такой анализ элементов творческого стиля композитора поможет успешно справиться учащимся с поставленной задачей.

Все вышеизложенные формы работы на уроках сольфеджио вызывают у детей живой интерес к занятиям, способствуют их музыкальному развитию. Музицирование – это прекрасный способ воздействия на самые глубины музыкального сознания детей. И чем раньше зароним в душу ребёнка творческую искру, тем вероятнее, что она не погаснет и обогатит внутренний мир каждого нашего воспитанника, некоторым поможет стать хорошими музыкантами. А это, в конечном итоге, и является целью нашего музыкального преподавания.

Список литературы

1. Андреева М. От примы до октавы: учебное пособие. М.: Советский композитор, 1972. 215 с.
2. Вейс П. Ступеньки в музыку: пособие по сольфеджио для подготовительного и 1 классов ДМШ. М.: Советский композитор, 1987. 196 с.
3. Давыдова Е. Музыкальная грамота: учебное пособие. М.: Москва, 1971. 171 с.
4. Франио Г. Ритмика: методические рекомендации для преподавателей ДМШ и ДШИ. М.: Музыка, 1989. 67 с.
5. Шатковский Г.И. Развитие музыкального слуха и навыков творческого музицирования: методическая разработка для преподавателей ДМШ и ДШИ. Москва, 1986. 91 с.
6. Шеломов Б. Импровизация на уроках сольфеджио: методическое пособие. Л.: Музыка, 1977. 96 с.

ПОДХОД LESSON STUDY КАК РЕСУРС ДЛЯ СОЗДАНИЯ КОМАНДНОГО СТИЛЯ РАБОТЫ В ШКОЛЕ

Биялова Асемгуль Мухтарбековна, Камашева Гулнара Тулеутаевна,
Акашаева Айнур Базарбековна
г. Астана, ГКП на ПХВ «Школа-лицей №84 имени
Шейха Халифа бен Заида Аль-Нахаяна»
заместители директора по учебной работе

Данная статья отображает аналитические выводы по использованию подхода Lesson Study для совершенствования педагогического коллектива, а именно созданию такого школьного пространства, где педагоги могут работать совместно над созданием лучшей педагогической практики, используя командный стиль работы.

Мы представляем различные точки зрения педагогов по этому вопросу. Для объективного анализа об эффективности влияния на совершенствование командного стиля работы подхода Lesson Study выбраны педагоги, выполняющие различные должностные обязанности.

1. Роль директора школы в управлении педагогическим коллективом через создание системы командного стиля работы.

уделяет большое внимание повышению образовательной результативности работы образовательного учреждения через организацию командной работы педагогов. Важным фактором, обеспечивающим деятельность школы, является педагогический коллектив, который в процессе групповой деятельности получает коллективный результат – образование школьников высокого уровня.

В современной школе есть множество способов организовать сотрудничество между учителями: семинары, тренинги, обмен опытом.

Но каждому руководителю необходимо помнить, что команда – это составная часть коллектива, и между этими понятиями есть существенная разница.

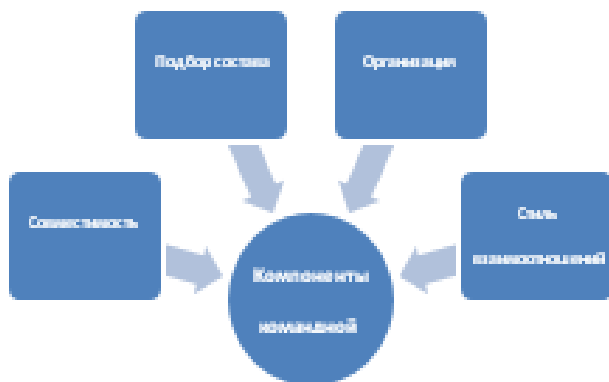
Сравнительная характеристика группы, коллектива и команды, представленная в работе Е.А. Максимовой «Командная работа – ресурс развития школы», даёт полную характеристику этим понятиям и помогает сосредоточиться на главных аспектах.

Таблица № 2. Сравнительная характеристика группы, коллектива и команды

Показатель	Группа	Коллектив	Команда
Взаимозависимость	Каждый отвечает лишь за себя	Наличие иерархической зависимости	Наличие позитивной взаимозависимости
Цель деятельности	Решить поставленную задачу	Максимально соответствовать социальным ожиданиям	Совместить работу на «командный результат» и достижение субъективных целей
Источник активности субъектов	Необходимость выполнения задания	Отождествление себя с коллективом	Удовлетворение лично и профессионально значимых интересов
Соотношение интересов	Каждый член группы стремится к удовлетворению своих интересов	Коллектив определяет интересы его членов	Общность интересов членов команды определяет ее характер
Отношение к дискуссиям и критике	Избегание дискуссий из-за боязни их перерастания в конфликт	Стремление к консолидированному мнению	Поощрение конструктивной критики; команда сохраняется при недостижении согласия ее членов
Обсуждение результатов работы	Недостаточное	Недостаточное	Регулярная забота о повышении эффективности сотрудничества

Для достижения поставленной цели и решения задач по объединению педагогов в сплочённый коллектив через работу творческих команд, и создание организационного единства, необходимо соблюдать важные принципы:

- все вопросы сотрудничества должны акцентироваться на повышении качества преподаваемых предметов;
- системное наблюдение педагогов за практикой преподавания;
- применение эффективных инноваций;
- использование преимуществ командного стиля работы.

Детального изучения требует и изучение компонентов командной работы.

Совместимость целей. Главным в командообразовании является нацеленность на достижение лично и профессионально значимых целей.

Подбор состава команды. При комплектовании команды следует обращать внимание на совместимость целей ее потенциальных членов.

Стиль взаимоотношений команды. В основе взаимоотношений членов команды должно лежать взаимодействие, создающее основу для демократического

распределения ролей и возможности их перераспределения в случае необходимости. Организация совместной работы.

Одним из вариантов является составление и строгое соблюдение графика (порой в ущерб личным интересам) и предоставление права принятия всех решений лидеру (Т. Питерс). Другой способ организации работы — это следование установке лидера, опора на его авторитет и умения, в том числе и в отношении организации дискуссий, принятии решений (В.Г. Куликов).[1]

Эффективным подходом для реализации всех этих принципов и компонентов стал подход Lesson Study. Работа в данном направлении показала, что этот подход является важным ресурсом для расширения сотрудничества между учителями и усиления коллегиальности при принятии важных решений.

Тесное взаимодействие администрации школы с педагогическим коллективом позволило решить ряд поставленных задач по использованию подхода Lesson Study для формирования творческих команд.

Информация по результатам работы представляется в разных формах. Одной из форм является презентация работы на педагогических советах и семинарах.

2. Планомерная работа по реализации подхода Lesson Study через взаимодействие администрации школы и педагогического коллектива.

Перед началом работы по внедрению командного стиля работы был проведён SWOT-анализ, который был необходим для выявления факторов внутренней и внешней среды организации для возможности реализации подхода «Исследования в действии». (Таблица 1 SWOT-анализ)

Сильные стороны	Слабые стороны
LessonStudy – эффективный подход для решения образовательных задач Командный метод работы делает нас сильнее и успешнее. Большой опыт коллег из разных стран по реализации этого подхода.	Несовпадение режима работы педагогов для реализации подхода. Не хватает уверенности в эффективности метода у некоторых педагогов. Нежелание работать в команде некоторых коллег (по психологическим причинам предпочитают работать индивидуально).
Возможности	Угрозы

<p>1. Много творчески работающих учителей. Достаточно молодой педагогический коллектив, много молодых педагогов, не достигших «профессионального выгорания» и нуждающихся в формировании навыков работы в команде. Поддержка государства в освоении новых технологий (организация курсов по LessonStudy, организация конкурсов профессионального мастерства в данном направлении и др.)</p>	<p>Нежелание довести начатую работу до логического конца. Дальнейшее использование наработанных результатов в практической деятельности. Отстранение некоторых коллег на промежуточных этапах работы от участия в командной работе.</p>
---	---

Данный анализ показал, что во всех четырёх направлениях фигурирует, так или иначе, командный стиль работы, и мы начали более детальное изучение этого стиля работы, для дальнейшего совершенствования с помощью ресурса Lesson Study.

Вторым шагом стала организация школьных семинаров и участие в городских мероприятиях по внедрению подхода Lesson Study.

Следующий шаг-создание фокус-групп для проведения серии исследовательских уроков, направленных на решение проблем, возникающих при достижении целей обучения.

Так, в нашей школе были организованы следующие фокус-группы, которые мы именуем творческие команды:

- Фокус-группа учителей начальных классов с казахским языком обучения,
- Фокус-группа учителей начальных классов с русским языком обучения.
- Фокус-группа учителей естественно-математического цикла.
- Фокус-группа учителей гуманитарного цикла.

В начале учебного года был составлен график проведения открытых уроков, согласованный со всеми членами творческих команд. Каждая команда представляет в открытом доступе материалы проведения открытых мероприятий и рефлексивные отчёты. Все документы имеют практическую направленность. Результаты исследований применяются на уроках во всех параллелях. Одной из форм предоставления результатов работы являются рефлексивные отчёты, с которыми могут ознакомиться все члены коллектива.

Педагоги на основе работы фокус-группы составляют рефлексивный отчёт по результатам.

Так же хочется отметить, что практическая реализация подхода Lesson Study в нашей школе, демонстрирует повышение качества знаний среди всех параллелей учащихся школы, так и повышение мотивации для достижения положительных результатов преподавательской деятельности среди учителей. Мониторинг качества знаний учащихся за период с 1-ой четверти по 3-ю четверть 2023-2024 учебного года, повышение количества достижений педагогов и занятые места в предметных олимпиадах - яркое тому доказательство:

Мониторинг качества знаний за 2023-2024 учебный год.

I четверть	II четверть	III четверть
46,8 %	62,4 % (+ 15,6)	66,4 % (+ 4)

Данные из электронного журнала «Күнделік»

Заключение.

Весь представленный опыт по применению подхода Lesson Study как ресурса для формирования командного стиля работы в школе показал, что педагогический коллектив «Школа-лицей №84 имени Шейха Халифа бен Заида Аль-Нахаяна» выполняет все поставленные задачи. Но при этом надо отметить, что есть ещё трудности, над которыми предстоит планомерно поработать.

Так среди педагогов наблюдается быстрое выгорание при работе над проектами. Чаще всего педагоги ссылаются на нехватку времени и большую загруженность. Администрация должна запланировать мероприятия для формирования продуктивного отношения к труду и повышения профессиональной мотивации.

Работа должна способствовать самоутверждению педагогов, предоставлять оптимальные условия для общения, помогать ориентироваться в мире, показывать значительность вклада каждого в достижение результатов деятельности организации, давать возможность творить и создавать условия для личностного роста и т.д.

Профессиональная мотивация – это то, ради чего человек «вкладывает» свои способности в соответствующую деятельность.

Необходима также систематизация деятельности педагогического коллектива по применению результатов проведённых исследований, внедрение их в практику.

Когда эта работа будет сделана, можно с уверенностью сказать, что подход Lesson Study является эффективным ресурсом для создания командного стиля работы в школе.

Используемая литература:

1. Е.А.Максимова. Командная работа - ресурс развития школы, Москва-2015
2. Пит Дидли «Lesson study руководство», Лондон, 2012
3. «Постановка исследовательского вопроса в рамках реализации исследования», АОО «НИШ» ЦПМ, Астана, 2017г.
4. <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-umeniya-rabotat-v-komande-kak-problema-issledovaniya/viewer>

КУЛЬТУРА МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЙ ШКОЛЕ

**Демченко Лариса Александровна,
заместитель директора по учебной работе
КГКП «Хореографическая школа «Карнавал»
отдела образования города Костаная»**

Управления образования акимата Костанайской области

Установка общества и государства на расширение и углубление деятельности по формированию толерантного сознания и поведения, по воспитанию веротерпимости, миролюбия, непримиримости к экстремизму приобрела как в Казахстане, так далеко за его пределами особую важность и смысл. И особенно актуальна эта проблема в организации воспитания молодого поколения.

Из множества определений понятия «толерантность» мы основываемся на «...уважение, принятие и ценностное отношение к богатому многообразию культур, форм самовыражения и способов проявления человеческой индивидуальности». Среди всех разнообразных видов и форм толерантности для нас основанием общей толерантности человека является межличностная толерантность. Основными измерениями межличностной толерантности являются: личностный, когнитивный, эмоциональный, поведенческий и вербальный компоненты.

Воспитание в духе толерантности не ограничивается усвоением смысла понятия «толерантность». Оно состоит в том, чтобы обучить человека способам поведения и реагирования, которые не наносят вред другому, чтобы утвердить эти способы поведения в качестве внутренней установки каждого человека, а затем и в тех общественных механизмах, которые определяют и формируют отношения между людьми.

При организации жизнедеятельности разнонационального детского коллектива очень важна установка педагога на этнокультурное взаимодействие, под которым понимаются целенаправленные субъект-субъектные связи, которые заключаются в обмене, взаимообогащении культурными традициями, обычаями, ценностями и ведут к взаимосовершенствованию личностей.

Большую роль в формировании межличностных отношений, толерантности личности играет система дополнительного образования. Система дополнительного образования детей рассматривается как важнейшая составляющая образовательного пространства, сложившегося в современном казахстанском обществе. Она социально востребована, так как органично сочетает в себе воспитание, обучение и развитие личности ребенка.

Ярким примером успешного формирования межличностных отношений является работа хореографической школы «Карнавал». «Карнавал» – это особый мир: каждый приходит сюда по своему желанию, каждый хочет добиться успеха, творчески самореализоваться. Основной целью работы школы, кроме овладения классическим хореографическим образованием, является воспитание культуры межнациональных отношений, пропаганда этнической культуры народов Казахстана, танцевального фольклора, сохранение народных традиций, воспитание лучших человеческих качеств.

Сегодня коллектив школы составляет 460 учащихся 11 национальностей, обучающихся в 32 учебных заведениях города. В школе занимаются дети от четырех до 18 лет, проживающие в разных микрорайонах города. В образовательном учреждении обеспечивается целостный процесс воспитания культуры межнационального взаимодействия и толерантности, который помогает эффективно решать задачи разностороннего творческого развития личности, создания комфортной творческо - образовательной среды в мире социума.

Формирование толерантности осуществляется через содержание учебных программ по истории хореографического искусства, по народному танцу, по постановке танца, танцевальной культуре народов мира. На уроках истории хореографического искусства дети знакомятся с хореографическим творчеством разных эпох и народов, что способствует формированию уважительного отношения к другим танцевальным культурам, не принижая значения развития хореографического творчества Казахстана.

Большое место в творчестве коллектива уделяется развитию казахского национального фольклора, его традиций и обрядов и культуры народов Казахстана. В репертуаре ансамбля насчитывается около семидесяти хореографических композиций народов мира: казахские, русские, украинские, белорусские, татарские, башкирские, корейские, уйгурские, киргизские, узбекские, монгольские, китайские, турецкий, немецкий, еврейский, греческий танцы. Изучая народный танец, учащиеся познают национальный колорит, особенности исполнения танцев разных народов. Неоценимую помощь в этом оказывают представители старшего поколения родителей «Карнавальцев». С учётом их рекомендаций создавались костюмы к белорусскому танцу «Дудолка», русскому танцу «Калина», уйгурскому, закарпатскому, корейскому танцам, реквизит к хореографическим композициям «Салтанат», «Назбике» «Казахские игры», «Томирис» и др..

На формирование знаний о танцевальной культуре народов мира, развитие активного самостоятельного мышления учащихся и познавательного интереса к хореографическому искусству, изучение традиций и обычаев различных народов мира через хореографию, формирование толерантности и культуры межнационального общения направлен факультативный курс – «Танцевальная культура народов мира». Предмет является основополагающим в формировании мировоззрения учащихся в области хореографического искусства, представляет основные отличительные особенности хореографического искусства различных стран, стилей и направлений.

Многолетнее творческое сотрудничество связывает хореографическую школу

«Карнавал» с Государственным театром танца «Наз». Руководители театра – Заслуженные деятели Республики Казахстан Хадиша и Еркебулан Агимбаевы и солисты театра приезжают для осуществления хореографических постановок и проведения мастер-классов. Доктор искусствоведения, Заслуженный деятель Республики Казахстан, профессор Академии хореографии в г.Нур –Султане Айгуль Кульбекова провела обучающие семинары и поставила хореографические композиции «Салтанат» и «Нур шашу», обогатившие репертуар казахских танцев ансамбля. Руководитель лаборатории казахского танца, профессор, заслуженная артистка Республики Казахстан Тойган Изим провела обучающий семинар и лекционные занятия по истории и развитию казахского танцевального фольклора, что способствовало повышению профессионального уровня педагогов «Карнавала».

Изучение деятельности педагогов по формированию межличностных отношений, наблюдение за педагогическим процессом и деятельностью учащихся значительно повысили результативность формируемых качеств личности учащихся.

Анализ диагностических исследований показал, что преобладающими ценностными ориентациями учащихся являются доброта, взаимопомощь, общительность - данные качества смогли развиваться на тренингах командообразования, мини-лекциях и помогли детям в групповых выступлениях. Психологом школы были разработаны рекомендации родителям, спецкурс для педагогов школы и тренинговая программа для учащихся по стимулированию познавательной активности учащихся, развитию личностных качеств, навыков социального поведения, снижения уровня тревожности и развития индивидуальности учащихся.

Результатом деятельности школы, конечно, является участие учащихся во всех массовых праздниках города и области, победы в международных конкурсах и фестивалях. За 36 лет творческой работы «Карнавал» принял участие в 65 конкурсах, имеет в своем активе более 100 различных дипломов. Ансамбль - участник более 1000 культурных мероприятий в городе, области и Республике. Актерское мастерство, сценическая культура, техника исполнения всегда заслуживают безупречной оценки членов жюри конкурсов и педагогов учебных заведений, куда поступают наши выпускники.

Фестивальная конкурсная эстафета «Карнавала» проходит в Казахстане, России, Украине, Эстонии, Беларуси, Швеции, Франции, Финляндии, Болгарии, Польше, Венгрии, Германии, Чехии, Словакии, Италии, Австрии, Грузии, Армении, Киргизии, где коллектив становится обладателем высоких наград.

Так, три Гран – при Международного конкурса - фестиваля хореографического искусства «Гүлденген Қызғалдақтар» получил ансамбль танца «Карнавал» в г. Шымкент в мае 2022 года. А в августе на VIII Международном фестивале-конкурсе детского и юношеского творчества «На волне Иссык-Куля» в Киргизии 1 место удалось завоевать учащимся 4 года обучения.

В марте 2023 года воспитанники хореографической школы «Карнавал» приняли участие в международном фестивале- конкурсе «ART-SHASHU» в г.Астане. По его результатам коллектив получил 3 Гран- При в номинациях «Стилизованный народный танец» и «Эстрадный танец» и Супер Гран –При конкурса. В сентябре ансамбль «Карнавал» принимал участие в творческом проекте «Танцевальные мосты дружбы» в Челябинской области, который проводился в рамках реализации Соглашения о культурном сотрудничестве приграничных районов Республики Казахстан и Российской Федерации. В ноябре 2023 года в г.Алматы проходил международный хореографический конкурс «Гүлденген қызғалдақтар», в котором принимали участие юные танцоры ансамбля «Карнавал». «Карнавальцы» были не только самым массовым коллективом на сцене, но и разнообразием программы покорили международное жюри своим мастерством. В итоге Гран при и три первых места в различных номинациях.

В феврале этого года наши воспитанники стали обладателями 1 места городского конкурса «Армандастар». С 2019 года по инициативе ансамбля «Карнавал» в городе Костанай накануне праздника Наурыз проводится Международный фестиваль народного танца «Наурыз достарын шақырады», объединяя участников танцевальных коллективов из ближнего зарубежья. В этом году на фестивале выступят хореографические ансамбли Казахстана, России, Узбекистана и Киргизии. В планах коллектива - новые открытия,

творческие замыслы.

В заключении следует отметить, что в процессе формирования толерантного поведения учащихся перспективными и масштабными являются возможности системы дополнительного образования детей. Многонациональный детский коллектив становится пространством, благоприятным для саморазвития каждой личности, а этнокультурное взаимодействие детей в таких условиях способствует как культурному обогащению личности, так и поднятию уровня межэтнического взаимодействия.

Литература:

1. Алексеева Е.В., Братченко С.Л. Психологические основы толерантности учителя // Монологи об учителе. - СПб.: СПбАППО, 2012.
2. Абакумова И.В., Ермаков П.Н. О становлении толерантной личности в поликультурном образовании // Вопросы психологии. - 20013. - № 3.
3. Асмолов А.Г. Толерантность: от утопии к реальности. На пути к толерантному сознанию / Отв. ред. А.Г. Асмолов. - М.: Смысл, 2010.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «ИЗУЧАЕМ НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК, ИГРАЯ»

Сегізбай Алмагүл Тлектесқызы

Директор ГКП на ПХВ «Школа-гимназия №91» акимата города Астаны, директор, учитель немецкого языка, педагог-исследователь

В современном мире, где границы между странами становятся всё более условными, знание иностранных языков приобретает особую ценность. Осознавая важность мультиязычного образования с самого раннего возраста, мы разработали и внедрили уникальную образовательную программу для начальных классов - «Изучаем немецкий язык, играя». Данная статья мы рассмотрим эффективность изучения немецкого языка в возрасте 6-7 лет по программе вариативного компонента в школе «Изучаем немецкий язык, играя».

Программа ориентирована на раннее изучение немецкого языка через игровые формы обучения и предполагает активное использование разнообразных дидактических игр, экскурсий, конкурсов и театрализованных представлений.

Цель программы - не только обучение детей основам немецкого языка, но и формирование у них коммуникативной компетенции, накопление знаний об окружающем мире и культуре носителей языка. Важным аспектом является стремление прививать учащимся интерес к изучению иностранных языков и уважение к другим культурам.

Обзор литературы по изучению иностранного языка показывает значимость раннего начала изучения иностранных языков и предлагают разнообразные методики и подходы, направленные на увеличение эффективности обучения. Специальное внимание уделяется важности создания поддерживающей и стимулирующей обучающей среды, которая учитывает индивидуальные особенности каждого ребенка.

Крешен (1982) утверждает, что эффективное изучение языка происходит в условиях, максимально приближенных к естественному приобретению первого языка.

Обучающиеся на первом этапе слушают речь педагога, видео, аудио, и затем начинают говорить сами (песни, считалки, ответы, ролевые игры и т.д.). Эллис (1994) изучает, как социальное взаимодействие способствует приобретению второго языка, подчеркивая важность коммуникативной компетенции и использование языка в реальных контекстах. Поэтому уроки немецкого языка должны содержать речевые ситуации и включать сотрудничество как основную форму работы. Куртенбах и др. (2002) В своей статье "Раннее изучение иностранного языка: последствия для второго языкового обучения" обсуждают преимущества раннего начала обучения второму языку, включая повышенную способность к фонетическому восприятию и имитации, а также более глубокое культурное понимание. Исследования показывают, что что дети, воспитанные в билингвальной среде, имеют преимущества в определенных аспектах когнитивного развития, включая внимание, гибкость мышления и креативность. Белосток, Э. (2018) в своем исследовании подчеркивает нейропластические преимущества, которые дети получают при изучении нескольких языков, что способствует более тонкому пониманию двуязычного когнитивного развития. Федоренко (2018) называет иммерсивное (погружающее) обучение, при котором иностранный язык одновременно становится не только предметом, но также средой для интеракции, одним из перспективных направлений. Исследование Отеро, и Бланко, (2019) показывает, как приложения, мультимедийные ресурсы и онлайн-платформы могут значительно улучшить процесс изучения языка и культуры, делая изучение языка более увлекательным и доступным для молодых учащихся.

Монтанари (2019) подчеркивает роль культуры в изучении языка, предполагая, что интеграция культурного содержания может углубить понимание и оценку языка учащимися. Поэтому в программу были включены как национальные так и немецкие праздники и традиции.

Основываясь на результатах исследования мы внесли изменения в изначальную версию программы и апробировали в школах города.

Апробация программы показала впечатляющие результаты. В частности, в школе-лицее №37, где программа была впервые апробирована, у обучающихся значительно повысилась мотивация к изучению иностранных языков. Это положительно сказалось не только на уровне знаний по немецкому языку, но и улучшило качество знаний по английскому языку. Учащиеся не испытывали сложностей при одновременном изучении двух иностранных языков, что стало возможным благодаря методам и подходам, заложенным в программе.

В школе-гимназии №91 программа «Изучаем немецкий, играя» также доказала свою эффективность. В 2021-2022 учебном году учащиеся 1 классов начали изучение немецкого языка, показав по итогам первых месяцев среднюю вовлеченность. Внедрение игр по стратегиям полного физического реагирования (TPR) и использование ИКТ значительно повысили мотивацию и вовлеченность детей. К следующему учебному году учащиеся 2 классов уже участвовали в творческих и интеллектуальных конкурсах, проводимых Гете-институтом. Более 20 учащихся 2 классов стали призерами и победителями конкурсов и получили памятные призы от организаторов.

На третий год обучения, в 2023-2024 учебном году, учащиеся, выбравшие немецкий язык в качестве основного иностранного, продемонстрировали отличные результаты. Качество знаний в классе за три четверти увеличилось до 92,31%, что свидетельствует о высокой эффективности авторской программы.

Таким образом, опыт внедрения программы «Изучаем немецкий, играя» в начальной школе показывает, что инновационные подходы к обучению иностранным языкам могут существенно повысить интерес и мотивацию учащихся, обеспечивая высокий уровень знаний и компетенций. Программа демонстрирует, как через игру и творчество можно достичь серьезных образовательных результатов, формируя у детей не только знания, но и уважение к различным культурам и языкам.

Список использованной литературы:

1. Белосток, Эллис. «Двуязычие и когнитивные способности: изучение преимуществ». Журнал когнитивного развития, том. 39, нет. 4, 2018, стр. 567-582.
2. Крашен, Стивен Д. Принципы и практика второго языкового обучения. 1-е изд.,

Pergamon Press, Нью-Йорк, 1982. 202 с.

3. Куртенбах, Аннелиз и Гасс. «Раннее изучение иностранного языка: последствия для овладения вторым языком». Журнал изучения языков, том. 22, №3, 2002, с. 345–360.

4. Монтанари, Э. «Роль культуры в изучении языка: улучшение понимания и признания посредством культурного контента». Журнал «Язык и культура», вып. 15, №2, 2019, с. 200-215.

5. Отеро Г., и Бланко М., «Цифровые инструменты в классах раннего изучения языка: улучшение лингвистического и культурного усвоения». Сборник «Технологии и образование», №2, 2019, с. 115-130.

6. Федоренко, О. А. «Инновационные интерактивные технологии обучения иностранному языку в условиях иммерсивной образовательной среды.» Международная научно-практическая конференция «Непрерывное образование: Теория и практика реализации», 2018.

7. Эллис, Род. Изучение приобретения второго языка. 2-е изд., Oxford University Press, 2010 г., 1142 с.

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Тайлакова Асия Абылайхановна
«Байғабыл Жылқыбаев атындағы
балалар өнер мектебі» КМҚК
Директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары,
Павлодар облысы, Май ауданы

Педагогикалық инновация - педагогикалық жүйедегі жаңашылдық. Инновация - модификациялық, комбинаторлық, радикалдық инновация деп үш түрге бөлінеді. Модификациялық инновация - бұл, қолда барды дамытумен, түрін өзгертумен айналысу. Комбинаторлық инновация - бұрын пайдаланылмаған, белгілі әдістеме элементтерін жаңаша құрастыру. Радикалдық инновацияға білімге мемлекеттік стандарттарды енгізу жатады. Мемлекеттік стандарт білім беруде, негізінен мөлшерлерді, параметрлерді, деңгейлік және сапалы оқытудың көрсеткіштерін қалыптастырады. Мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқыту үрдісін ұйымдастыру - жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Жаңа технологиямен жұмыс істеу үшін төмендегі алғы шарттар қажет. Қоғамның даму қозғалысы мен оның қазіргі заманғы сипаты білім беру саласындағы барлық мамандар алдына жаңа міндеттер мен мақсаттарды қояды.

Біздің уақытқа тән ерешелік білім берудегі инновациялық үрдістерді белсінділендіру болып табылады. Бүгінгі күні білім беру жүйесін ауыстыру – білім берудің басқаша мазмұнын, басқа жолдарын, қарым-қатынастарын іздестіру қажет. Бұл білім беру жүйесіне инновациялық процестерді енгізу жайлы айтылып тұр.

Балаларға қосымша білім беру жалпы білім беру жүйесінің бір бөлшегі болып табылады және ерте кәсіби бағдарлауға бағытталған, баланың тұлғалық дамуын қамтамасыз

ететін, қажетті звено болып табылады. Қосымша білім берудің құндылығы білім мен біліктілікті, ептілікті іске асыруға ықпал етеді, балалардың танымдық мотивациясын ынталандырады. Қосымша білім алу жағдайында балалар өздерінің потенциалдық қабілеттерін дамыта алады, замануи қоғамда тез бейімделе алады, өздерінің болашақтағы мамандықтарын таңдап ала алады.

Балаларға қосымша білім беру жүйесінің қалыптасуындағы жетекші басымдылық педагогты инновациялық қызмет етуге енгізу болып келеді. Қосымша білім беру педагогының инновациялық қызметі жеке педагогикалық жүйенің міндетті компоненті болып табылады және таңдауына қарай зерттеушілік сипатқа ие болады.

Бұл педагогтың өз қызметіне баға беруіне көмектеседі. Дәстүрлі түрде сабақ жүргізетін педагогтың орнына инновациялық ойлау стиліне ие педагог, педагог-зерттеуші, кеңес беруші сияқты мамандар керек. Сондай педагог білім беру мекемесіндегі оқыту мен тәрбиелеу сапасына оң әсер етеді, баланың рухани дамуы үшін жағдай жасайды, оларға тұлғалық-бағытталған жұмысты жүзеге асырады. «Инновация» термині әуел бастан «иноватио» латын сөзінен шыққан – бұл жаңаны енгізу, өзгерту, жаңарту.

Кең мағынада адамның қызмет етуінің алуан түрлі салаларында жаңашылдықты әзірлеу мен енгізу дегенді білдіреді. Педагогика аясында білім беру мазмұнын және технологияны өзгерту, педагогикалық қызметке алдыңғы қатардағы озық әдістерді, оқыту мен тәрбиелеудің формалары мен тәсілдетін енгізуді білдіреді.

Елімізде білім беру жүйесінде болып жатқан оң өзгерістер қосымша білім берудің, оның негізгі субъектісі мектептен тыс ұйымдар қызметінің өзектілігін арттыра бермек. Өйткені қосымша білім беру ұйымдары жалпы білім беретін мектептермен, басқада білім беру орындарымен бірлесе біріңғай үздіксіз білім беру жүйесін құра отырып:

Инновациялық білім беру процесіндегі педагогикалық қызметтің мазмұны дәстүрліден айтарлықтай айырмашылығы бар:

- біріншіден, қызметтің технологиясы мен мазмұнын әзірлеу бойынша оның технологиялық негізі жылдам дамитындықтан жұмыс айтарлықтай күрделенеді. Бұл жұмыс педагогтан арнайы ептіліктерді, жұмыс тәсілдерін дамытуды талап етеді. Заманауи ақпараттық технологиялар жұмыс сапасы мен оның өнімділігіне қосымша талаптар қояды.

- екіншіден, заманауи педагогикалық процестің ерекшелігі дәстүрлі білім беруде басты фигура педагог болып табылса, бұл жерде негізгі назар балаға – оның белсенділігіне, ойлап тапқыштығына, креативтілігіне берілуінде. Педагогтың функциясы – баланың жұмысына қолдау көрсету, өмірде өз орнын табуға, туындаған мәселелердің дұрыс шешімін табуға, алуан түрлі ақпаратты меңгере алуына көмектесу болып табылады.

- үшіншіден, тәжірибе беру тәсілі мен танымдық материалды ұсыну педагог пен баланың арасындағы коммуникативтік байланыстың нығаюына ықпал етеді, заманауи қосымша білім беруде оқытудың дәстүрлі типіне қарағанда білім беру субъектілерінің өзара белсенді және қызықты өзара әрекеттесуін талап етеді. Осылайша, қосымша білім берудегі инновациялық қызметтің қажетті алғышарттары ретінде педагогтың потенциалы мен іс әрекеті, оның жаңашылдыққа сезімталдығы, ашықтығы, талпынысы айтылады.

Педагогты инновациялық қызметке қосу оның кәсіби күзіреттілігінің деңгейін арттыруға, жаңа білімді алуға ұмтылысын белсенділендіруге, аттестаттаудан көтерілуіне, өзін көрсете алуына, педагогикалық міндеттерді шешу барысындағы өзін-өзі іске асыруына, шығармашылық потенциалын дамытуға және де білім алушылардың сабаққа қатысуға қызығушылықтарын ынталандыру салдары ретінде әсер етеді. Мұның барлығы қосымша білім беру жүйесінде маңызды.

Педагогикалық технология – білім беру процесінде жүйелі пайдаланылатын, оқыту мен тәрбиелеу құралдарының формалары мен әдістерінің, тәсілдерінің арнайы жиынтығы. Бұл баланы оқыту мен тәрбиелеу, дамыту процестеріне ықпал ету тәсілдерінің бірі. Кейбір инновациялық технологияларды, әдістер мен формаларды қарастырып көрейік: Тұлғалық бағытталған технологияла - сараландыру мен дараландыру технологиялары. Балалар педагогикалық ықпал ету объектісі ғана емес, сондай-ақ өз қызметінің субъектісі болып

табылады. Демек, оқытудағы сараланған амал жеке деңгейде жүзеге асырылуы тиіс.

Кіріктірілген сабақтар – бұл бір тақырып айналасында бірнеше пәндердің материалдары біріктірілетін сабақтар. Кіріктірілген сабақтардың ерекшелігі анықтық, ықшамдылық, қысқалық, оқу материалының логикалық өзара шарттылығы, сабақтың әр кезеңінде материалдың үлкен ақпараттық сыйымдылығы қызықты, тартымды ойын формасында өтеді.

Жобалау технологиялары – әлеуметтік-тұлғалық - маңызды қызметке балаларды тарту (шығармашылық жобалармен жұмыс).

Зерттеушілік және практикалық жұмыстар – оқу ақпараттарын алғашқы түпдеректерінен алудан тұрады. Білім алушылар тарихи құжаттармен, кітаптармен, энциклопедиялармен, мерзімді басылымдармен жұмыс жасауды үйренеді.

Ақпаратты-коммуникативтік технологиялар – компьютерлік бағдарламалар, ғаламтор. Компьютер материалдарды суреттеу үшін пайдаланылады: сәндік-қолданбалы шығармашылық бұйымдарын суреттеу, бағдарлама тақырыптары бойынша презентациялар, сәндік-қолданбалы шығармашылық бұйымдарды жасаудың кезеңдерімен сипатталатын шеберлік сабақтары. Сонымен қатар компьютер мен ғаламтор қашықтықтан байқауларға, конференцияларға қатысуға мүмкіндік береді.

Интерактивті амалдар. Әдеттегі тапсырмалар мен жаттығулардан олардың айырмашылығы, жаңаны меңгеруге бағытталуында. Мысалы: шағын топтардағы шығармашылық тапсырмалар, үйретуші ойындар, қоғамдық ресурстарды пайдалану (экскурсиялар, мамандарды шақыру), жаңа материалды оқып-үйрену және бекіту (көрнекі құралдармен жұмыс, «педагог роліндегі бала», «әрқайсысы әркімді үйретеді»), күрделі және пікірталастық сұрақтар мен мәселелерді талқылау, мәселелерді шешу («шешім ағашы», «ми шабуылы»).

Оқыту арқылы үйрету – білім алушылар педагогтың көмегімен дайындалады және сабақ өткізетін оқыту әдісі (презентациялар, шеберлік сабақтар).

Қосарлы оқыту технологиясы – бір бала екінші баланы оқытып, үйрететін педагогикалық технологиялар түрлерінің бірі. Қос білім алушылар арасындағы коммуникация диалог формасында жүреді.

Шағын топтардағы жұмыс – ең танымал стратегиялардың бірі, себебі ол барлық білім алушыларға (соның ішінде ұялшақтарға да) жұмысқа қатысуға, ынтымақтаса отырып ептіліктерін шыңдауға, өзара тілдесуге мүмкіндік береді.

Бейінді оқыту - болашақ кәсіптік бағдар алуға ықпал етеді.

Интернет-технологиялар – компьютерлік оқыту бағдарламалары, интерактивтік электрондық журналдар (оқулық), электрондық портфолио, қашықтықтан оқыту. Педагогикалық технологиялардың әр түрлерін қолдану балалардың танымдық ептіліктерін, олардың шығармашылық ойлауларын, ақпараттық кеңістікте бағыт бағдар алу біліктілігін дамытуға, сонымен қатар проблемаларды көруге, тұжырымдауға және шешуге мүмкіндік береді, жаңа танымдық және практикалық міндеттерді шешу үшін алынған білімдерді пайдалана алуды үйренеді.

Қазіргі заманғы педагогикалық технология төмендегідей негізгі әдістемелік талаптарға сай болуы тиіс:

1) Технологиялық сызба (карта) технологиялық үдерістің оны жеке функционалды бөліктерге бөлу және олардың арасындағы логикалық байланыстарды белгілеу арқылы көрсететін шартты бейнесі болуы қажет.

2) Әр педагогикалық технология тәжірибеде игерудің белгілі бір ғылыми тұжырымдамасына негізделуі тиіс: білім беру мақсаттарына жету үдерісінің ғылыми негіздемесі болу шарт.

3) Педагогикалық технологияның жүйелік сипаттары: үдерістің логикасы, барлық бөлшектерінің өзара байланысы, тұтастығының болуы қажет.

4) Оқу үдерісін жобалау, жоспарлау, мақсатын анықтау мүмкіндіктері ескерілуі керек: кезеңді диагностика, нәтижелерді түзету мақсатында әдістер мен құралдарды түрлендіру мүмкіндігі қаралуы қажет.

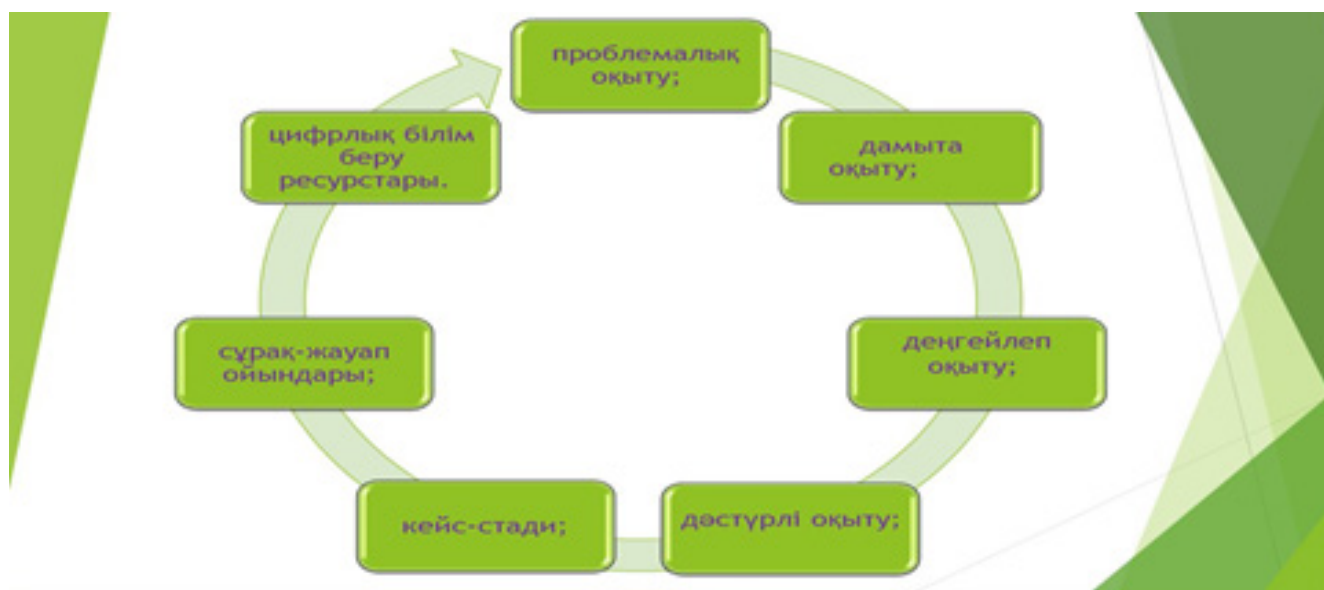
5) Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар бәсекеlestік жағдайда қызмет.

6) Педагогикалық технологияны басқа білім беру ордасында басқа субъектілердің

де пайдалануы.

Жаңа технологияны енгізу барысында оқытушылардың зияткерлігі мен парасаттылығы, белсенділігі, шығармашылық ізденісі, шәкірттерінің білімін бағалауы шешуші роль атқарады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Бұл өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады.

Білім беру жүйесі қоғаммен бірге дамып үнемі өзгеріс үстінде болады. Заман өзгерген сайын білім беру жүйесінде қойылатын талап, ондағы оқыту және тәрбиелеу әдіс тәсілдері де өзгереді. Қазіргі таңда білім беру үдерісінде кеңінен қолданылып жүрген бірнеше инновациялық технологияларды атап көрсетуге болады:

Жаңаша әдіс-тәсілдерді сабақта қолдану барысында көрсеткен нәтиже: балалардың оқуға қызығушылығы артады, іскерлік дағдысы, ойлау белсенділігі, тапқырлығы, өзіне деген сенімі қалыптасады, пікір таластыра білуді, ойын жүйелі түрде жеткізуді, зерделеу қабілетін дамытуды, салыстыру, байқағыштық қасиеттерін үйренеді. Инновация білім деңгейінің көтерілуіне жағдай туғызады.

Қорыта келгенде, кез-келген педагогикалық технология философиялық негізде қаралады. Сондықтан, бірінші кезекте, білім әлеміне еніп жатқан инновациялық технологияларды реттеу, жүйелеу және сұрыптау қажет. Білім беру жүйесіндегі инновациялық педагогикалық технологияларды пайдалану арқылы оқу материалдарын оқытуды бір жүйелікпен үздіксіз жүргізу, оқу-тәрбие үрдісінде оқытуда пәнаралық байланыстардың болуын қарастыру. Педагог жаңа инновациялық педагогикалық технологияларды пайдалану барысында өзін-өзі дамытады және қалыптастырады. Қорытындылай келе, балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар педагогтың мүмкіндіктерін және білім алушының қабілетін толық ашуға, білім беру процесін шығармашылық, адамгершілікті және тұлғалық-бағытталған, тұлғаның өз білімін жетілдіруге және өзін-өзі дамытуына бағытталған етіп жасауға мүмкіндік береді деген қорытынды жасауға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Борытко Н.М. Педагогические технологии/ Н. М. Борытко // Гуманитарная педагогика. Выпуск 2 - Волгоградский государственный институт повышения квалификации и переподготовки работников образования – 2006. – 59 б. - ISBN 978-5-7087-0019-Х.
2. Ксензова, Г.Ю. Перспективные школьные технологии: Учебно- методическое

пособие / Галина Ксензова. – М.: Педагогическое общество России, 2001. – 224б.

3. Питюков, В.Ю. Основы педагогической технологии: Учебно-практическое пособие / В. Питюков. – М.: “Гном-Пресс”, Московское городское педагогическое общество, 1999. – 192 б.

Интернет-ресурстардың пайдаланылған материалдары:

1. https://ru.wikipedia.org/Педагогические_технологии

2. http://educational_technology.academic.ru/9/Педагогическая_технология

ВОВЛЕЧЕННОСТЬ РОДИТЕЛЕЙ В ПРОЦЕСС ИЗУЧЕНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА ОБУЧАЮЩИМИСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Серізбай Алмагүл Тлектесқызы

**Директор ГКП на ПХВ «Школа-гимназия №91» акимата города
Астаны, директор, учитель немецкого языка, педагог-исследователь**

«Знание языка, культуры, истории другого государства позволяет найти точки соприкосновения, понять позицию собеседника, его принципы, что дает возможность, в свою очередь, вести поиск точек взаимопонимания, компромисса» - отмечает Президент К. Токаев, отмечая важное и особенное место родного языка.

В эпоху глобализации большое внимание уделяется изучению иностранных языков. Это изменило традиционные парадигмы языкового образования, сделав его более инклюзивным процессом, выходящим за пределы классной комнаты. Примечательно, что участие родителей стало решающим фактором в этом процессе, влияющим не только на эффективность изучения языка, но и на формирование отношения учащихся к обучению. В этой статье, дополненной всесторонним обзором литературы, рассматриваются

современные способы, с помощью которых родители участвуют в изучении иностранного языка, в частности немецкого языка своих детей на уровне начальной школы.

Литературный обзор показывает, что современные стратегии взаимодействия, использование цифровых инструментов, содействие сотрудничеству между родителями и педагогами и поощрение культурного погружения могут значительно улучшить результаты изучения языка.

Социокультурная теория Выготского, подчеркивающая важность социального взаимодействия в когнитивном развитии, служит теоретическим краеугольным камнем для понимания участия родителей в изучении языка (Выготский, 1978). Теория поддерживает идею о том, что родители, как более знающие люди, могут значительно улучшить процесс изучения языка своих детей в Зоне ближайшего развития (ZPD).

Недавние исследования подчеркивают многогранное влияние участия родителей на результаты изучения языка детьми. Эпштейн (2011) подчеркивает, что активное участие родителей связано с улучшением языковых навыков и успеваемостью по языковым предметам. Более того, Гуардадо (2012) отмечает положительное влияние отношения и активности родителей на мотивацию детей к изучению иностранных языков.

Цифровая революция представила инновационные инструменты для изучения языка, сделав его более доступным и увлекательным. Исследования иллюстрируют, как

цифровые платформы могут способствовать интерактивному обучению, предполагая, что эти инструменты открывают новые возможности для участия родителей в языковом образовании.

Важность сотрудничества между родителями и педагогами в поддержке изучения языка получила широкое признание. Гарвардский проект семейных исследований (2010) выступает за модель партнерства, в которой учителя помогают родителям расширить возможности изучения языка дома, укрепляя обучение в классе.

Участие в мероприятиях по культурному погружению за пределами классной комнаты — еще один современный подход к изучению языка. Байрам (2021) предполагает, что участие в культурных мероприятиях и проведение вечеров на языковую тематику могут углубить понимание и понимание учащимися языка и его культуры.

В нашей школе вовлеченность родительской общественности в жизнь школы очень высока. Большое влияние на это оказывает характер мероприятий и формы проведения. С основания школы мы отказались от традиционных собраний. На смену им пришли World café, панельные и Форсайт-сессии, аквариумы, Fail конференции, Ted-x конференции, родительские педуниверситеты и лектории.

Согласно проведенному опросу родители ощущают себя частью школьного комьюнити. Поэтому отмечается их вовлеченность и заинтересованность во многих проектах. Родители также проявили интерес к программам международного бакалавриата и положительно отнеслись к внедрению МҮР ІВ.

Изучение немецкого языка в начальных классах обусловлено переходом на программу международного бакалавриата, а также языковой концепцией школы и поддерживается Языковой политикой.

Программа «Изучаем немецкий, играя» включает в себя различные виды взаимодействия, находящие отражения в философии ІВ.

1. Взаимодействие на уровне мотивации. В школе часто проводятся лекции и инфосессии по профориентации. Родителей информируют о том, насколько популярен немецкий язык, как язык международного общения в Европе, а также какими будущими специальностями можно овладеть в немецко-говорящих странах. Это также способствует повышению интереса к изучению немецкого языка, и стимулирует родителей создавать условия для изучения языка, а также мотивировать своих детей.

2. Использование цифровых платформ на уроках позволяет вовлекать больше учащихся. Установка безопасных приложений и продолжении работы с цифровыми образовательными ресурсами и платформами в домашней обстановке позитивно влияет на уровень овладения языковыми компетенциями.

3. Погружение в культуру. Родители часто становятся свидетелями празднования государственных и немецких праздников. Проводятся совместные внеклассные мероприятия, театрализованные представления, благотворительные ярмарки и вечера, которые способствуют не только формированию уважения к культуре, языку и традициям другого народа, но также обеспечивают естественное усвоение языковых структур иммерсивным методом. Родители видят успехи в изучении языка, всячески оказывают поддержку своим детям: готовят костюмы, разучивают песни, помогают во время репетиций.

4. Партнерство за пределами школы. Школа заключила меморандум с Центром по развитию немецкого языка, который работает совместно с Гете-институтом. Учащиеся имеют возможность посещать занятия данного центра. Гете-институт часто проводит конкурсы, благодаря которым раскрываются таланты детей. Учащиеся второго года обучения по программе «Изучаем немецкий язык, играя» снимали видеоролики о своем городе, рассказывали о традициях Казахстана, соревновались в конкурсе «Полиглот», вместе с родителями участвовали в челленджах. Это также мотивирует учащихся.

5. Возможности. В текущем учебном году в школе сформированы классы, где немецкий язык является основным иностранным языком. Ребята имеют возможность получить языковой диплом по немецкому языку DSD. Необходимо показать высокий уровень владения языком. Для этого подготовку необходимо начинать с начальной школы. Ландшафт обучения иностранному языку развивается, при этом участие родителей играет

ключевую роль. По мере роста объема исследований становится все более очевидным, что целостный подход, объединяющий эти современные стратегии с традиционными методами обучения, может предложить более эффективный и обогащающий опыт изучения языка для учащихся начальной школы.

Список использованной литературы:

1. Байрам, Майкл. Преподавание и оценка межкультурной коммуникативной компетентности: пересмотр. Вопросы многоязычия, 2021, 200 с.
2. Выготский, Л.С. Разум в обществе: развитие высших психологических процессов. Издательство Гарвардского университета, 1978, 159 с.
3. Гарвардский проект семейных исследований. «Участие семьи в дошкольном образовании». Гарвардская высшая школа образования, 2010 г.
4. Мак, Ничипорук, Ванни, Ян, Лара, Чжоу и Учикоши. «Родительское восприятие двуязычия и словарного запаса домашнего языка». Границы психологии, 2023.
5. Эпштейн, Джойс Л. Партнерство школы, семьи и сообщества: подготовка преподавателей и улучшение школ. 2-е изд., Рутледж, 2018, 656 с.

ТЕАТРАЛИЗОВАННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО ЭСТЕТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Тарасова Татьяна

Педагог дополнительного образования ДШИ №2 г.Караганда

Одним из самых ярких, красочных и доступных восприятию ребенка сфер искусства является театр. Он доставляет детям радость, развивает воображение и фантазию, способствует творческому развитию ребенка и формирует его личностные качества.

Театр - один из самых демократичных и доступных видов искусства для детей, способствующий развитию самовыражения и самореализации ребенка.

Прививать любовь к театру, развивать детей в театрализованной деятельности можно при условии, что сам любишь театр. В коллективе нашего театрально-музыкального отделения ДШИ №2 уже давно сложилась добрая традиция посещения театров нашего города Караганда: русского драматического театра им. К.Станиславского, казахского драматического театра им. С Сейфуллина, кукольного театра «Буратино», Академического театра Музыкальной комедии. Кроме того, учащиеся нашего отделения принимают участие в театральных фестивалях и конкурсах различного уровня, активно участвуют в Мастер-классах, гастролируют со спектаклями не только по городам Казахстана, но и Узбекистана и Кыргызстана.

Зрительский опыт посещения театров и театральных мероприятий способствует расширению и систематизации знаний, укрепляет культуру поведения в театре. Приобщать к традиции посещения театров мы начинаем уже с подготовительного («нулевого») класса. Учащиеся 1 класса театрально-музыкального отделения уже после знакомства с разными видами театрального искусства показывают полноценную театральную постановку-спектакль. Обычно это музыкальные спектакли-сказки, где дети и поют, и танцуют как в массовых сценах, так и в индивидуальных номерах.

По своему многолетнему опыту работы с детьми смело могу сказать, что для детей младшего школьного возраста нужно брать именно музыкальные спектакли, ведь приобщение детей к музыкальному театральному творчеству через создание музыкальной сказки дает им уникальную возможность раскрыть и развить человеческие качества и развить творческие способности, столь важные для современного человека. Кроме того, дети учатся понимать язык музыки: слышать начало и окончание музыкальных фраз и целых музыкальных построений, развиваются музыкальный слух, певческие способности, темпо - ритмическая координация. Музыкальные сказки также оказывают воспитательное

влияние на детей, способствуют развитию художественного вкуса, вызывают различные эмоции.

Одна из любимых музыкальных сказок у наших детей - это «Перчатки» (по мотивам стихотворения С.Я. Маршака). Этот небольшой музыкальный спектакль с успехом апробирован не только на младших школьников, но и на учащихся постарше.

В основе сказки - стихотворение С.Я. Маршака «Перчатки». Само стихотворение очень понятное и логически доступное для детей. Рифмы очень легко воспринимаются и учатся детьми. В написании слов Ведущему и песенок для котят я старалась опираться на стихотворную строфу поэта, чтобы стиль рифмы не отличался от оригинала. Музыкальный материал подобран также с учетом индивидуальных способностей детей. Набор художественных средств соответствует психологическому и физиологическому развитию детей, так как в нем развивается повествовательный сюжет, понятный для детей, повторы слов, череда забавных эпизодов, связанных с поступками героев, вызывает живой интерес ребенка, оказывает на него эмоциональное и эстетическое воздействие. Дети воспринимают это произведение на эмоциональном уровне, переживают различные чувства: удивление, радость, сочувствие и сопереживание котят, потерявшим перчатки.

События этой сказки развиваются динамично и быстро, не давая детям заскучать, удерживают их внимание на всем протяжении сказки. Образы понятны и доступны. И самое главное – все действие заканчивается хорошо, все герои радостны и довольны. В заключении хочу приложить и сам текст этой замечательной доброй сказки, которую наши юные актеры очень любят и с удовольствием играют на нашей театральной сцене в ДШИ №2.

«Перчатки»

Действующие лица:

Ведущий

Мама Кошка

Котята (количество не ограничено)

В центре комнаты - стол, накрытый скатертью. На столе стоят чайные чашки, самовар, тарелки и пирог.

Выходит Ведущий. Поклонился и говорит:

Самуил Яковлевич Маршак!

Перчатки!

Динь-дон! Динь-дон!

На дворе высокий дом.

Динь-дон! Динь-дон!

И резные окна в нем.

А живет в том доме Кошка

Из левой кулисы выглядывает Мама Кошка: «Мяу!»

И ее котята.

Из правой кулисы выглядывают Котята: «Мяу!»

До чего ж они милы, славные ребята!

Выбегают Котята, поют песню:

Мы-милые котята,

Смелее, чем тигрята,

И любим мы играть,

И прыгать, и скакать!

Мы любим, что вкуснее,

Мы любим, что жирнее,

Признаться вам хотим,

Мы пироги едим!

Сметану, творог, рыбку

Проглотим мы с улыбкой,

Кусок торта съедим,

Делиться не хотим.

Мы вовсе не обжорки,
Съедим и хлеба корки
Да молочком запьем,
Мы весело живем!
Убежали Котята. Выходит Ведущий.
Ведущий: Но однажды приключилась
С ними-ох! Беда-беда.
Перед мамой провинились,
Не поели пирога.
Выходит Кошка-мама, накрывает на стол. Режет пирог и уходит.
Ведущий: Потеряли котятки
На дороге перчатки
И в слезах
Прибежали домой.
Котята: Мама, мама, прости,
Мы не можем найти,
Мы не можем найти перчатки.
Мама, мама, прости,
Мы не можем найти,
Мы не можем найти перчатки.
Кошка Мама: Потеряли Перчатки?
Вот плохие котятки,
Я вам нынче не дам пирога.
Мяу-мяу, не дам!
Мяу-мяу, не дам!
Я вам нынче не дам пирога!
Мяу!!!
Котята убегают, появляется Ведущий:
Побежали котятки,
Отыскали перчатки,
И, смеясь, прибежали домой.
Котята: Мама-мама, не злись,
Потому что нашлись,
Потому что нашлись
Перчатки!
Мама-мама, не злись,
Потому что нашлись,
Потому что нашлись
Перчатки!
Кошка Мама: Отыскали перчатки?
Вот «спасибо», котятки,
Я за это вам дать пирога!
Мур-мур-мур, пирога!
Мур-мур-мур, пирога!
Я за это вам дам пирога!
Все поют Заключительную Финальную песню по ролям. Ведущий выступает как дирижер.
Кошка Мама: Ах, какие у меня славные котятки.
Котята: Отыскали быстро мы
Мамины перчатки.
Мяу-мяу-мур-мур-мур-
Мамины перчатки.
Кошка Мама:Мяу-мяу-мур-мур-мур-
Славные котятки!

Котятта: Замечательный пирог-
Просто объеденье.
Мама Кошка: А котятта у меня-просто загляденье!
Котятта: Мяу-мяу-мур-мур-
Просто объеденье!
Мама Кошка: Мяу-мяу-мур-мур-мур-
Просто загляденье!
Общий танец и Поклон.
Выходит Ведущий и говорит «Все!!!»

ЭТАПЫ РАБОТЫ НАД ВЫУЧИВАНИЕМ ТЕКСТА НАИЗУСТЬ В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО

Триль М.С.
Преподаватель по классу фортепиано, концертмейстер
КГКП «ДМШ имени Касыма Аманжолова»
(г. Караганда, Республика Казахстан)

Фортепиано – один из самых сложных инструментов в мире музыки. Для освоения данного инструмента требуется огромное терпение и желание. Соответственно, и нотный текст для фортепиано является очень сложным. И в этом, ученикам музыкальной школы, помогают их педагоги. При выборе репертуара, педагоги руководствуются принципом систематичности и последовательности. На начальном этапе, очень редко возникают сложности с выучиванием текста наизусть, так как инструмент осваивается постепенно. С каждым годом произведения усложняются. И перед педагогами стоит задача, помочь ученикам, как можно легче и быстрее, запомнить музыкальный материал наизусть.

В современном мире, это одна из наиболее актуальных проблем в музыкальном обучении. Ни один исполнитель не может похвастаться тем, что музыкальная память его никогда не подводила. В музыкальной психологии и педагогике, вопрос музыкальной памяти остается открытым. Однако, существуют различные способы, которые педагоги используют в своей деятельности. Также большое значение имеют инновационные подходы, благодаря которым, перед учениками стоит выбор, в наиболее подходящем и удобном для себя методе.

Для начала, хотелось бы вернуться в историю и обратиться к музыкальным наукам. О значении игры наизусть, всегда существовало много различных мнений. В 19 веке игра по нотам не вызывала никакой критики в обществе. Исполнение наизусть считалось под силу не всем. Здесь уместно вспомнить слова итальянского композитора и пианиста Ферруччо Бузони: «Я старый концертант, пришел к убеждению, что игра на память придает несравненно большую свободу исполнению». В дальнейшем, мнения продолжали разделяться и каждый выбирал для себя, как он будет выступать на сцене. Но в настоящее время, публичное исполнение наизусть стало эстетической нормой. Чтобы исполнитель на сцене чувствовал себя свободно и уверенно, мог уделить внимание техническому исполнению, а также имел возможность к самовыражению, необходимо знать произведение наизусть.

Музыкальная память в психологии – это быстрое запоминание музыкального произведения, его прочное сохранение и максимально точное воспроизведение, даже спустя длительный срок после выучивания. Музыкальная память, не отличается от памяти, которую мы используем в других видах деятельности. Выделим основные виды памяти:

1. Конструктивно – логическая
2. Эмоционально – образная
3. Моторная
4. Слуховая

5. Зрительная

Во время работы на уроке, используются все данные виды памяти. В процессе заучивания наизусть, все виды должны взаимодействовать друг с другом. Все люди разные, поэтому у каждого разная сила памяти. Но самое главное, что должно учитываться – это желание учить, развивать свою память, а также умение сосредоточиться. Для музыкантов, очень важны данные качества. В главенствующей роли выступает слуховая память. Это способность запоминать мелодию, гармонию и т. д. Зрительная память занимает второе место. Но она обязательно должна сотрудничать со слуховой и моторной памятью. Для кого-то, все виды памяти могут стоять на одном месте, так как все люди разные и у каждого есть свои индивидуальные особенности. Поэтому, при обучении в музыкальной школе, необходимо помочь ученику, выбрать для него, самый удобный и доступный метод запоминания текста, при помощи выше перечисленных видов памяти.

На уроках фортепиано чередуются различные методики запоминания музыкального материала. Необходимо помнить, про индивидуальный подход к каждому ученику. Считается, что процесс выучивания нот – занятие скучное и не интересное. Поэтому, педагогу отводится особая роль – сделать данное занятие не обычным и увлекательным. Для этого, необходимо на начальном этапе обучения, сделать читку нот с листа, обязательным ежедневным занятием. В дальнейшем, это поможет ученику, тратить меньше времени на разбор текста, выучивание наизусть, и больше на эмоциональный образ, который будет передан слушателям. Необходимо помнить, о сотрудничестве всех видов памяти. Так как, если мы остановимся только на одном виде, мы рискуем «потерять» текст. То есть, в момент выступления, одна из видов музыкальной памяти, может нас подвести. Во время этого, инициативу на себя возьмет другая. Таким образом, исполнитель гарантирует себе уверенность и спокойствие, не обращая внимание на волнение.

В своей работе, с учениками музыкальной школы, я ставлю разбор текста и выучивание наизусть на одной линии. То есть, разбор не занимает большое количество времени. Чтобы текст усваивался легче, мы предлагаем делить его на фрагменты. Таким образом, даже небольшой кусочек, проученный в один день, но сразу с правильной аппликатурой, штрихами и ритмическим рисунком, а также сразу выученный наизусть, дается ученику быстро и просто. На уроке мы составляем таблицы, в которые вписываем количество дней и тактов для разбора и выучивания наизусть. Все зависит от того, сколько всего тактов в произведении, и отсюда мы узнаем сколько тактов нам необходимо разбирать каждый день, чтобы за поставленный нами промежуток времени, полностью разобрать и выучить наизусть нотный текст. Хочется отметить, что такая работа показала интерес учеников к разбору и выучиванию произведения, так как материал не дается в полном объеме, а движется по маленьким фрагментам. Таким образом, ученики не устают от нового материала, а наоборот, занятия превращаются в увлекательный путь. Для поддержания наглядного интереса, можно использовать разноцветные таблицы. Работа показала, что ученики очень любят отмечать в таблице то, что они разобрали в конкретный день. Хотелось бы привести в пример слова из книги «Молитва» Антуана Сент – Экзюпери: «... Научи меня искусству маленьких шагов».

Следующим этапом работы, является более тщательное изучение. Уже на этом этапе появляется более ясная картина музыкального образа. Так как, фрагменты начинают собираться в единое сочинение. Мы продолжаем работать по таблицам. Следующий шаг – отработка фрагментов с метрономом. Благодаря работе с таблицами, мы решаем сразу несколько задач: выучивание наизусть, достижение оригинального темпа и создание целостного образа произведения. Теперь, помимо отработки фрагментов, необходимо каждый день соединять их. Таким образом, ученик слушает сочетание музыкальных фраз и медленно, маленькими шагами, проводит их и проникается в содержание.

На заключительном этапе работы над музыкальным произведением происходит соединение раннее проделанной работы. Когда произведение выучено свободно наизусть, достигнут нужный темп, мы начинаем работать над музыкальным образом.

Игра наизусть – очень важное занятие в жизни каждого музыканта. Чтобы выучивание текста наизусть проходило быстро и увлекательно, необходимо правильно

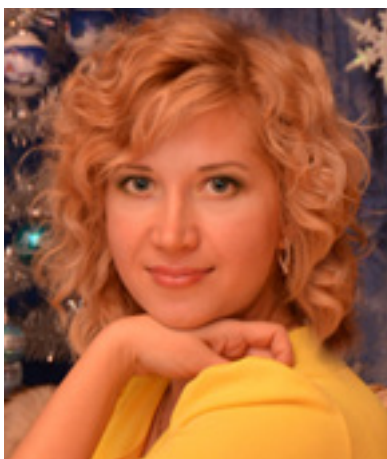
планировать свою работу. Очень важно прислушиваться к рекомендациям педагога и добросовестно их выполнять. Только взаимодействие педагогов с учениками, умение слушать и слышать друг друга, поможет ученикам, с легкостью справляться с любыми трудностями.

Список использованной литературы

1. Баренбойм Л. А. Эмиль Гилельс. М., 1990.
2. Петрушин В. И. Музыкальная психология - 1994.
3. Готсдинер А. Л. Музыкальная психология. М., 1993.
4. В.И. Руденко «Вопросы музыкальной педагогики»
5. Стоянов Л. Искусство пианиста. - М., 1958.
6. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры – 1982.

«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМ ТВОРЧЕСТВЕ»

Педагог: Трубникова Л.Н.
ДШИ 3 г. Караганда

Творчество - это не просто всплеск эмоций, оно неотделимо от знаний, умений, а эмоции сопровождают творчество, одухотворяют деятельность человека. При решении каких-либо задач происходит акт творчества, находится новый путь или создается нечто новое. Вот здесь-то и требуется развитие особых качеств ума, такие как наблюдательность, умение сопоставлять и анализировать, находить связи и воображать все то, что в совокупности и составляет творческие способности

А детское творчество это чудесная и загадочная страна, помочь ребенку войти в нее и научиться чувствовать себя там, как дома, значит, сделать жизнь маленького человека интереснее и насыщеннее. Умение сопоставлять, анализировать, комбинировать, находить и зависимости - все это в совокупности и составляют творческие способности.

Нормальные дети обладают разнообразными потенциальными способностями. Природа наделила их способностью ярко и эмоционально мыслить, сопереживать новому, целостно воспринимать мир. Задача педагога выявить и развить творческий потенциал в доступной и интересной детям деятельности. Развивать способности - это, значит, вооружить ребенка способами деятельности, дать ему в руки ключ, принцип выполнения работы, создать условия для выявления и расцвета его одаренности. Способности не просто проявляются в труде, они формируются, развиваются, расцветают в труде и гибнут в бездействии. Поэтому для развития творческой деятельности необходимо создания определенных условий. Уроки творчества немислимы без создания особой эмоциональной атмосферы увлеченности, которая способствует созидательной, творческой деятельности. Ведь все это является составным элементом для развития духовной и творческой личности.

Весь арсенал средств должен работать на то, чтобы увлечь, зажечь, душевно разбудить воспитанников. Именно сейчас, в век научно-технического прогресса, когда получили развитие современные технологии, общество, как никогда нуждается в творческих, смелых, инициативных личностях. Этот прогресс и будет зависеть от количества и качества творчески развитых умов, от их способности повысить интеллектуальный потенциал народа.

Каждый из нас, одни в меньшей, другие в большей мере, но обязательно все должны заниматься творчеством. Природа не всегда щедра на таланты, они как алмазы встречаются

редко.

На грани веков и на фоне технологической революции человечество развивается настолько динамично, что возрастает актуальность поиска незыблемых основ эволюции, в первую очередь философского и нравственного характера. В этом плане декоративно-прикладное творчество имеет уникальные свойства. В нем сосредоточена мудрость всех поколений в концентрированной знаковой форме. Знаки пробуждают идеи, заложенные в «исторические гены» нации. Компактность и визуальность знака делает его идеальным для широкого распространения и воздействия на сознание людей.

Новые технологии позволяют существенно усилить этот эффект.

Использование современных технологий в декоративно-прикладном творчестве определяется его спецификой. Этот вид деятельности человека происходит из глубины веков, базируется на этнокультурных традициях, носит характер ноу-хау. Поэтому декоративно-прикладное творчество с трудом переходит границы локальных территорий, где оно получило своё рождение и развитие. Современные технологии, не знающие национальных границ и позволяющие оперативно обмениваться большими объемами разнохарактерной информации, всё больше снижают барьер на пути распространения декоративно-прикладного творчества.

Рассмотрим современное состояние информационных технологий в декоративно-прикладном творчестве на примере рукоделия. В Интернете имеется ряд сайтов по рукоделию, и их число возрастает. На сайтах представлены следующие сервисы:

- информация о различных видах рукоделия;
 - информация об организациях;
 - информация о выставках и других мероприятиях;
- интернет-магазины изделий, оборудования и литературы;
- интернет-клубы для обмена информацией, в том числе эскизами изделий и ноу-хау.

Действующие интернет-ресурсы не охватывают всего разнообразия видов рукодельного творчества, представленная информация является далеко неполной. В Казахстане, только набирают обороты такие организации. Действуют ярмарки для мастеров, интернет сайты, мастер-классы. Надеюсь и в будущем мастера нашего города нас удивят своими прекрасными работами.

Список литературы

1. Богатеева З. А. Чудесные поделки. - М.: Сталкер, 1992. - 208 с.
2. Боголюбова Н. С. Форматирование творческих способностей учащихся средствами изобразительного искусства с учетом индивидуального подхода. - М.: Галактика, 1993. - 208 с.
3. Венгер. Л. А. Восприятие и обучение (дошкольный возраст). - М. «Просвещение», 1969. - С. 3 - 284.
4. Волков Н. Н. Восприятие картины. - М.: «Просвещение», 1976. - 105 с.
5. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психол. очерк: Кн. для учителя. - 3-е изд. - М.: Просвещение, 1991. - 93 с.
6. Интернет ресурсы. Сайт МААМ
7. Википедия и др.
8. Алексеева В. В. Изобразительное искусство и школа. - М.: Советский художник.

«КАНИКУЛЯРНЫЕ МАСТЕР-КУРСЫ В ДЕТСКОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ ШКОЛЕ»

Преподаватель по классу флейты,
руководитель ансамбля флейт
КГКП ДМШ имени Нургисы Тлендиева города Шахтинска
Федоров Олег Николаевич

Долгожданные каникулы – это, пора активного отдыха и восстановления сил после напряженного периода обучения, это время для общения со сверстниками, расширения кругозора знаний, социального и физического развития.

Дополнительное образование, в частности музыкальные школы, принимают активное участие в организации досуга детей в каникулярное время. В рамках программы социального партнёрства коллектив музыкальной школы активно сотрудничает с организациями образования, музыкальными центрами, коррекционными школами интернатного типа.

Ставя перед собой задачи духовно-нравственного, интеллектуального, познавательного, социального воспитания детей в рамках класса флейты мной разработаны ряд программ каникулярного

познавательного и профильного досуга.

«В профессиональном воспитании нет каникул» - эта педагогическая формула является моим главным постулатом.

Используя различные методики и педагогические технологии, я предлагаю своим ученикам творческие мастер-курсы с углубленным изучением какого-либо образовательного кластера.

Для гостей нашего класса и школы предложены различные музыкальные лектории, музыкальные квест-программы и экскурсии на музыкальную тематику, тем самым вдохновляя детей на совместную творческую деятельность и раскрытие собственного творческого потенциала.

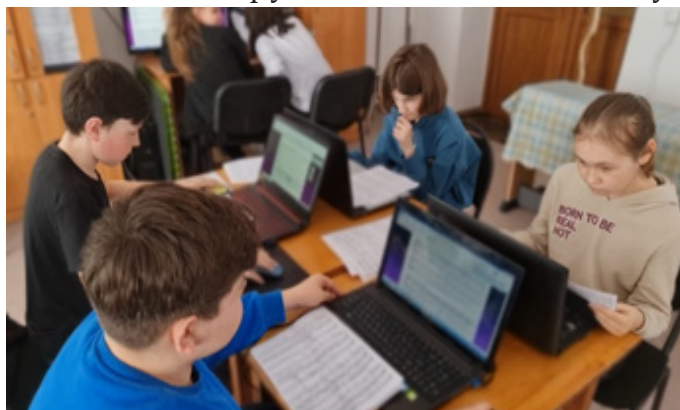
Также, совместно с коллегами, в рамках каникулярных гостевых встреч, для ребят разработаны гостевые творческие ознакомительные маршруты в рамках ознакомительных музыкальных экскурсий с лекториями «Увлекательное путешествие в мир музыки».

Движение по заранее построенному станционному маршруту позволяет погрузить детей в атмосферу строго музыкального распорядка.

1. Станция «Оркестровые музыкальные инструменты». Ребята смогут ознакомиться с историей создания и развития фортепиано, домбры, флейты, скрипки, трубы, саксофона, услышать звучание, дотронуться и, даже, исполнить незатейливую мелодию.

2. Станция «Вокал и хоровое пение». Ребятам предложат прослушать и исполнить песни в различных жанрах сольного академического и эстрадного пения, а также коллективного хорового пения.

3. Станция «Познавательная теория». Ребята смогут прослушать

лектории об истории создания и развития различных музыкальных инструментов, о композиторах различных эпох, о средствах выразительности музыки и много другое.

4. Станция «Игровая». ребята окунуться в квест-игры и музыкальные викторины, научиться работать в команде, применяя знания на практике.

5. Станция «Цифровая». Ребят погрузят в мир компьютерных музыкальных технологий, где даже без специальных навыков можно будет на минуточку представить себя редактором музыкальных текстов, композитором или аранжировщиком.

В плане образовательного кластера в классе флейты мной реализована авторская программа «Цифровая нотация» по освоению нотных редакторов, в частности, Sibelius. Мои ученики, помимо набора нотного текста, работают над созданием бригадных проектных (дипломных) проектов ансамблевых партитур. Мониторинг дисциплины осуществляется дважды в год в рамках Технического зачёта.

6. Станция «Педагогическая практика». Ребята смогут ощутить себя в качестве ученика или педагога. Работа этой станции предполагает творческое взаимодействие в формате «педагог – ученик/курсант», «ученик - курсант».

Отмечу, что мои ученики-флейтисты старших классов, в рамках гостевых встреч, взаимодействуют с гостями школы, обучая первоначальным навыкам игры на видовых флейтах (блокфлейта, флета-сопрано, флейта-пикколо). А, в рамках профессионального кластера, старшеклассники работают с учениками-флейтистами младших классов, например, над ансамблевыми партиями, помогая разобраться с возникшими трудностями. Таким образом, с максимальным погружением в профессию, я готовлю педагогическую смену.

7. Станция «Оздоровительная». Ребятам предложены ряд программ физических упражнений на открытом воздухе при оптимальных погодных условиях, предпочтительно теплое время года. Это и флейтовая техника контемпорари, и комбинация фитнеса с ритмикой, и пилатес, и, даже, йога под классическую музыку.

8. «Экспресс-тур – Весёлые уроки». Это гостевой усечённый вариант всех программ, выстроенный по 10-15 минутному расписанию. Для полного погружения в учебный процесс школы гостей проведут по рабочим кабинетам и познакомят с основными профессиональными моментами.

Дети любого возраста чувствуют потребность в тесном эмоциональном общении. Период каникул даёт нам возможность раскрытия детского творческого потенциала через расширение круга общения, грамотного планирования своего времени, и, конечно же, получения новых знаний и положительных эмоций через музыкальное творчество.

Перед педагогами музыкальных школ стоит важная задача по раскрытию и приумножению граней детского таланта, приобщая ребят к самому эмоциональному из всех видов искусств - музыкальному искусству, воспитывая тем самым в них поликультурную личность.

РАЗВИТИЕ ЭМОЦИИ У ДЕТЕЙ МЛАДШИХ КЛАССОВ

Идырысова Л.М.

Эмоции и чувства имеют большие значения в нашей повседневной жизни. Существуют множество теорий по типологии эмоции. Согласно дискретной теории эмоции -12, Аристотель-9, а у Ч. Дарвина- целых 34.

Эмоциональный интеллект – вот что определяет нашу счастливую социальную жизнь. А сейчас поговорим о нашем подрастающем поколении. Дети по своей сути большие оптимисты. Именно в младших классах у детей преобладают положительные эмоции, жизнерадостность, жизнелюбие, приподнятое настроение. Но в этом возрасте часто бывает более не устойчивые эмоциональные состояние, и недостаточное умение управлять своими чувствами, сдерживать или не показывать их.

Потерпев какую-либо неудачу или почувствовав обиду, может расстроится, но его печаль так же быстро и легко проходит, как и возникла. Однако быстрая сменяемость чувств ещё не говорит о полном отсутствии необходимой уравновешенности.

Эмоциональная сфера является важной составляющей в развитии детей младших классов. Понимание своих эмоцией и чувств является важным моментом в становлении личности растущего человека. В этом возрасте не могут сдерживать проявление своих чувств, обычно по мимике лица и позы детей ярко выражают их эмоциональные переживания. Это объясняется недостаточным развитием тормозных процессов в коре головного мозга.

В раннем детстве способны выражать множество эмоции: радость, гнев, восторг, удивление, тревогу, доверие, стыд, страх. Ни одну из этих эмоция нельзя назвать “хорошей”, “плохой”, “полезной” или “вредной”. Каждая из них к чему-то учит ребёнка.

Что такое эмоции простыми словами для детей?

Ребёнку стоит усвоить, что эмоции – это реакция на то, что с ним происходит. Они помогают нам осознавать своё отношение к людям и событиям, регулировать поведение и лучше понимать других. Эмоции способны возникать стихийно, но пугаться этого незачем – их можно и нужно контролировать

Как учить ребёнка эмоциям?

1. Расскажите ребёнку какие бывают эмоции
2. Называйте эмоции ребёнку
3. Тренируйте определять эмоции других людей
4. Обсуждайте чувства друг друга
5. Поддерживайте ребёнка!

Раньше считалось, что дети хулиганят, делают что-то назло или просто невоспитанные. А сегодня мы знаем, что иногда поведение ребёнка – сигнал того, что ему страшно, обидно и грустно.

Детям, как и любому взрослому, необходимо делиться тем, что происходит у них внутри. Но из-за неумение определять, что они сейчас испытывают и не зная как об этом рассказать, дети могут выбирать не самые уместные способы выражения своих эмоции

Эмоциями – называется наши яркие ощущение. Важно уметь отличать их друг от друга. Это помогает познать себя, внутренний мир, родителей и друзей

Что должен уметь ребёнок?

1. Быстро отличать эмоции друг от друга
2. Понимать эмоциональное состояние собеседника
3. Описывать собственное настроение
4. Подбирать подходящие эпитеты для описания определённой ситуации

Главное какие чувственные эмоции ребенок получает позитивные либо отрицательные; какие проявление взрослых он наблюдает: сердечность, заботливость, нежность, приветливые лица, спокойный тон, юмор либо суету, взвинченность, ворчливость, зависть, мелочность, хмурые лица. Все от своего рода азбука эмоций-первый кирпичик в дальнейшем здании личности

Главная задача родителя – не подавлять чувства и эмоции чада, а научить контролю и управлению.

Список литературы

1. Смердова Е.А. – “Особенности эмоциональной сферы у детей младшего школьного возраста”
2. Гоноболин Ф. Н. – “Особенности эмоций у детей младшего школьного возраста”
3. Давыдова О. – “Как научить ребенка жить в гармонии с эмоциями?”

«РАЗВИТИЕ ФОРТЕПИАННОЙ ТЕХНИКИ В МЛАДШИХ КЛАССАХ СПЕЦИАЛЬНОГО ФОРТЕПИАНО»

Алматинская область
Енбекшиказахский район с. Шелек
КГКП «Детская школа искусств»
Педагог - исследователь
Преподаватель фортепиано
Акмолдаева Рыскул Турлыгожаевна

Цель урока: закрепление технических навыков в упражнениях, гаммах и произведениях технического плана.

Задачи урока:

1. Познакомить обучающегося с техническими приёмами на основе упражнений и гамм.
2. Развитие образного мышления, игровых навыков и чувства ритма.
3. Воспитание у обучающегося воли для достижения положительных результатов в труде.

Оборудование: инструмент фортепиано, ноты.

Методы: беседа, наглядный, практический, творческий.

План урока:

1. Вступительное слово педагога.
2. Гимнастика, упражнения и гаммы.
3. Работа над этюдами.
4. Заключение.

Ход урока:

1. Организационный момент, проверка готовности учащейся к уроку. Сообщение темы урока. Урок проводится с учащейся 3 класса фортепианного отделения Есдаuletқызы Аружан. Вступительное слово педагога: «Педагогическая практика показывает, что начиная с первых лет обучения игре на фортепиано, необходимо уделять внимание систематической работе над техникой. При игре на фортепиано нужны крепкие пальцы. Для тех учащихся, у которых слабые пальцы нужно больше уделять внимания пальцевой гимнастике и упражнениям. Гимнастика на освобождения тела обучающегося от зажимов (для шеи, кисти и пальцев, плечевых и локтевых суставов) — это самое первое на что педагог должен обратить внимание. Очень ценны упражнения Шмидт-Шкловской.»

2. Учащаяся показывает упражнения на освобождение мышц шеи, кисти и пальцев, плечевых и локтевых суставов.

Следующий этап — гаммы. К.Черни называл гамму фундаментом фортепианного обучения. Гамма является основой инструктивной этюдной литературы. В работе над гаммами развиваются ловкость, четкость, активность, самостоятельность и независимость пальцев, а также координация рук и определенные аппликатурные привычки.

а) Гамма E-dur очень удобна в позиционном отношении. Учащаяся разучила её без проблем. Задачи исполнения - слушаем и ведём на legato мелодическую линию в гаммах, динамическая задача — взбираемся на гору всё выше и выше - crescendo, а вниз

— *diminuendo*. Для разнообразия работы играем различными штрихами: глубоким звуком на *non legato* и *forte* (большой слон в тапочках). Ставим другую задачу — сыграем на *piano* также на *non legato* (росинки на траве).

б) Ш. Ганон упражнение №5. Обращается внимание на ровность 16-тых нот, и полный звук.

в) А. Диабелли Упражнение в ансамбле с педагогом. Аккорды следует «брать» пальцами как всё, что мы берём в руку, не напрягая, с упругим «рессорящим» запястьем.

3. Работа над этюдами.

Этюд (фр. - *etude* – изучение) — инструментальная пьеса, как правило, небольшого объёма, основанная на частом применении какого-либо технического приёма и предназначенная для усовершенствования техники исполнителя. Именно техника даёт исполнителю уверенность и возможность раскрыть содержание музыкального произведения

а) А. Гедике «Этюд» C-dur. Отрабатывается предусмотрительность 1 пальца - плавное движение пальца под ладонь (с момента освобождения его от обязанности играющего к своей следующей клавише). Отработка самостоятельного удара 1-вым пальцем. Одинаковая координация движений в обеих руках.

б) К. Черни Этюд «Карусель» соч 599 №63. Метрическая пульсация в левой руке — дирижёр. Должна быть четкая пульсация четвертей, т.к. в правой руке — триоли.

4. Заключение. «На этом уроке мы работали над развитием технических навыков на фортепиано. Эта проблема не достигается на одном уроке, её развитием нужно заниматься регулярно из урока в урок, проявляя настойчивость педагога и учащегося. Когда мы говорим о развитии техники у учащегося, то имеется в виду та сумма знаний, умений, навыков и приёмов игры, при помощи которых решаются звуковые и художественные задачи. Вне музыкальной задачи техника не может существовать.

На мой взгляд, перед каждым педагогом должна стоять задача — выработать собственный стиль работы с учеником. В каждом педагоге должна присутствовать одна важная черта — высокая требовательность к художественному замыслу, качеству игры и, следовательно, технике своих учеников. Постоянная педагогическая требовательность подводит учителя к вершинам педагогического мастерства, а ученика - к способности самостоятельного думать и решать технические проблемы. »

РОБОТОТЕХНИКА – БОЛАШАҚҚА ҚАДАМ

**Елемесова Ақниет Серікқызы,
Түркістан облысы Кентау қаласы
«Кентау оқушылар үйі» МКҚК,
Roboclub үйірмесінің жетекшісі**

*«Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында,
ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында»*

XXI-ғасыр техниканың даму ғасыры болғандықтан, компьютерлер мен роботтардың адам өмірінде алатын орны өте зор.

Қазіргі өмірдің өзінен туындап отырған талаптарды орындау, жаңашылдыққа жаршы болу үзіліссіз тәрбиенегізі. Білім беру саласында сабақтан тыс уақытта жүргізілетін әрбір үйірменің жеке тұлғаны қалыптастырудағы рөлі ерекше. Оның ішінде, техникалық – шығармашылық үйірмелері өзге үйірмелерге ұқсамайтын өзіндік атқаратын қызметі мен тәлім – тәрбиелік мүмкіндігі зор үйірмелер.

Осыған орай, Кентау қаласының «Кентау оқушылар үйі» МКҚК-да мектеп оқушыларының сапалы білім алуына, әсіресе, ғылыми-техникалық бағыттағы үйірмелердің

дамуына үлкен көңіл бөлінеді.

Робототехника – автоматтандырылған техникалық жүйелерді дамытумен айналысатын қолданбалы ғылым, оқушылардың болашақ кәсіптерін анықтап, қабілеттерінің дамуымен қатар өзін-өзі танып білуге, техника әлемін зерделеуге, қабілеттерін, біліктіліктерін шыңдауға мүмкіндік жасайды.

Қазіргі таңда білім беру жүйесінде робототехника – электроника базасында автоматтандырылған техникалық жүйелерді әзірлеу үрдісі туралы ғылым, механика және бағдарламалау.

Не үшін робототехника? Біріншіден, бұл әлемде ғылыми зерттеулердің басым бағыты. Роботтар өндірістің жоғары технологиялық салаларына еніп, біздің өмірімізде күнделікті тұтынатын теледидар немесе телефон сияқты қалыптасқан затқа айналуға. Ерте ме, кеш пе роботтар адамның алмастырылмайтын көмекшілері болмақ, бірқатар қауіпті және ауыр жұмыстарды өз мойындарына алатынына ешкім күмән келтіре алмайды.

Екіншіден, білім беру стандарттарының талаптарына жауап беретін робототехника сабақтары. Робот құрастыру үрдісі – шығармашылық, берілген тапсырмалардың дайын жауаптары жоқ. Сондықтан да жаңаны іздеу үшін, бұрынғы бар білімін пайдалануға тура

келеді.

Үшіншіден – тұлғаның дамуы үшін мақсат қоя білуге негізделген шығармашылық іс-әрекеттік тәсіл. Компьютерлік технологиялар заманында өмір сүретін жеке тұлғаны шығармашылық тұрғыдан қалыптастыруға бағытталған.

Робототехниканың негізінде оқушылар математика, физика, информатика және басқа жаратылыстану-ғылыми бейіндік пәндеріне алған білімдері мен дағдыларын кіріктіре отырып, робототехниканы, инженерлік дағдыларды қалыптастыруға және технологияларды оқып үйренуге мүмкіндігі жоғары.

Болашаққа жылжып келе жатқан жоғары технологиялар – ғарыш, денсаулық сақтау, өндіріс, қоғамдық қауіпсіздік, қорғаныста және көптеген салаларда пайдаланылады. Осыған байланысты, қосымша білім беру ұйымдарында Робототехника үйірмелері жүргізіледі. Үйірмелерде оқушылар әлемдік робототехниканың жетістіктері және даму бағыттары туралы біледі, Лего-роботтарын құрастырады, бағдарлама жасайды және деректер моделін құрастыруды ойлап табады.

Кентау оқушылар үйінде біздің оқушылар тек роботтар құрастырып, бағдарламалаумен шектелмейді. Өскелең ұрпақтың бойына ұлттық құндылықтарды

сіңіре отырып, сапалы білім беруге аянбай еңбек етудеміз.

Оқушымыз Смайл Аружан ұлттық дәстүрлерді насихаттауға бағытталған жоба жасап, «Қара жорға» әніне билейтін ерекше робот жасап шығарды. «Қара жорға» әніне билеген роботты Оқу ағарту министрлігіне және «Алатау КазМедия орталығы», «Хабар», «Қазақстан ұлттық арнасы» тікелей эфирде қонақта болып, бүкіл Қазақстан еліне жобасын көрсетіп, мадақталды.

«Ұлттық жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодыңды сақтай білу. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр алмаса, ол адасуға бастайды».

Ұлттық ойындар арқылы, баланың бойына ұлттық тәрбиені, өшпес рухты, қазақы болмысты қалыптастыруға болады. Жаһандану заманында ұлттық құндылықтарымызды сақтап қалу аса маңызды.

Атап айтса, «Арқан тартыс», «Көкпар», «Теңге алу» сияқты Ұлттық ойындарымызды техника саласымен сабақтастырып, өскелең жас ұрпақтың білім дәрежесіне даңғыл жол ашу – біздің басты мақсатымыз. Жаңаша ойлайтын жастардың қабілетін шындай түсетін мұндай идея кемде – кем.

Сол мақсатпен Кентау оқушылар үйі ұжымы осындай игі жобаны іске асырып отыр. Ұстаз – ұлттың ұйытқысы, бет-бейнесі, өскелең ұрпақтың санасын жаңғыртушы, алға жетелеуші шырағы. Көпті ізіне түсірген, жол сілтеуші ұстаздардың қай бағытта болса дағы ұлтқа деген, қазақ еліне деген ықыласы ерекше болуы керек. Біздің техника саласын ұлттық ойынмен сабақтастырумыздағы басты міндет, басты ниет осы болып тұр.

Арқан тартыс ойыны. Мақсаты – тартысқа түскен роботтар бір-бірімен күш

сынасып, ортадағы белгіленген сызықтан қарсыласын сүйретіп, өткізіп әкету. Екі топтың қай жағы ортадағы белгіленген сызықтан қарсы топты бұрын сүйреп өткізсе, сол жағы ұтқан болады.

Робототехника үйірмесіне қазақтың Арқан тартыс ойыны осы тәртіппен өткізіледі.

Ойын ережесі:

1. Роботтың салмағы 1 кг аспау керек;
2. Роботтың көлемі 25x25 см болу керек;

Дайын болған 2 команда роботтары арқан тартыс алаңында қарама-қарсы орналастырылады және алаңда көрсетілген сызық бойымен бірін-бірі тартып шығару керек. Роботтар 3 рет кездеседі, ұпай саны көп робот жеңімпаз атанады.

Көкпар ойыны командалық ойын болғандықтан, біз оқушылар арасында командалық жұмысты ұйымдастырамыз. Топтағы оқушылар 2 командаға бөлініп, әр команда 3 роботтан құрастырады. Ойын ережесі:

1. Роботтың салмағы 1 кг аспау керек;
2. Роботтың көлемі 20x20 см болу керек;

Ойын барасында роботтар оқушылардың басқарумен ойнатылады. Серке орнына роботтар үшін біз жасанды ойыншық қоямыз. Алаңда 2 тайқазан, айыппұл алаңы орналасқан. Роботтар арасында өтетін көкпар ойыны толық Көкпар ойының ережесі бойынша ұйымдастырылады. Командалар тайқазанға неше рет «серкені» салғаны бойынша ұпай есептелініп, жеңімпаз команда анықталады. Көкпар ойыны 2 турдан тұрады, әр тур 5 минут ойнатылады.

Теңге алу ойыны. Теңге алу ойыны шапшаңдықпен ептілікке үйретеді. Ойын ережесі:

1. Роботтың салмағы 1 кг аспау керек;
2. Роботтың көлемі 20x20 см болу керек;
3. Роботтың жылдамдығы жоғары болу керек;

Теңге алу ойынында роботтар қара сызық бойында орналасқан қызыл шүберекке оралған теңгелерді алу керек. Бұл ұлттық ойын барысында біз роботтың уақыт көрсеткішіне және жинаған теңгелерін есепке ала отырып, жеңімпазды анықтаймыз.

Робототехниканы зерттеу оқушылардың болашақта ізденісін одан әрі дамытуына ықпал етеді. Оқушылар робот құрастыра отырып, өзінің автоматтандырылған құрылғыларын құрады, оларды қадағалайды және эксперимент жүргізеді, модельдің практикалық қолданылуын іздейді, ғылыми бағыттағы инженерлік мамандықтың іргетасын рухани байлықтарымен қалыптастырады. Оқушылар нақты мақсат қойып, оған жетуге үйренеді, өмірдегі проблемаларды шешу үшін сыни ойлайды және шығармашылық дағдыларын қолданады.

ДАЯРЛЫҚ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОҚУ-ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІНДЕ ОЙЫН АРҚЫЛЫ КОММУНИКАТИВТІК БІЛІКТІЛІКТЕРІН ДАМУ

Кентау оқушылар үйінің
қосымша білім беру педагогы Ботабаева Г.

Қазіргі кезде қоғамымыздың даму бағытында жан-жақты дамыған сауатты, саналы азамат тәрбиелеу мәселесі жүктеліп отыр. Мұндай мақсаттың баянды болуы оқу-тәрбие жүйесінің үлесіне тиетін ескерсек, жас жеткіншектердің білімді, білікті болуына ойынның алатын орны ерекше. Ойын арқылы оқушыны білім алуға, оқуға қызықтыра отырып дамуын қалыптастыруға болады. Ойын түрлері өте көп. Соның ішінде ойын-сауық жаттығу сергіту ойындары, дидактикалық мақсаттағы ойындар, логикалық ойындар, ұлттық ойындар және т.б. Мұндай ойындар оқушыны жан-жақты дамытып, білімді толық игеруге көмектеседі. Ұлы педагог И.А. Сухомлинский ойынсыз, ертегісіз шығармасыз, ойсыз толық мәндегі ақыл ой тәрбиесіз болмайды деп санаған. Ойын арқылы ұйымдастырылған сабақ қызықты, әрі жеңіл игереді. Ойын

сабақтары оқушылардың өздігінен жұмыс істеуге, ойлау қабілетін кеңейтеді. Ойын кезінде оқушылар бір-бірімен тығыз қатынаста болып, ұжымдық бірлігі нығайады. Ойын түрін пайдалана білу мұғалімнің меңгеріп отырған білімін ықыласпен тыңдап, білімді берік меңгеруіне көмектеседі. Ойынды түрлендіруге жаңылтпаштарды, мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды жатқызуға болады. Олар әр түрлі, әр ақыл ойды дамытуға демалыс сәттерін тиімді пайдалануға септігін тигізеді. Оқушы әрекет үстінде өзін-өзі еркін ұстауға қысылып қымтырылмауға, басқалармен тіл табысуға жолдастық, достық сезімінің оянуына мүмкіндік жасайды. Ойынның негізгі мақсаты оқушының білімді меңгеруі болса, мұғалімнің негізгі міндеті сол білімді пайдалана отырып оқушының өздігінен жұмыс істейтіндігі мен тіл байлығын арттыра түсуге түрлі жағдай мен ертуге қол жеткізу.

Білім негізі бастауыштан басталатыны белгілі. Бастауыш сынып оқушысы не нәрсе болса да білуге құмар, қолымен ұстап, көзбен көргенді ұнатады. Соңдықтан оқу мазмұны мен тәрбие әдістерін жаңарту бағытында оқушыларға сапалы білім мен саналы тәрбие беру үшін жан-жақты ізденіп отыру керек деп ойлаймын. Бастауыш сынып балалары болашақтың иесі болғандықтан дүниежүзілік мәдениетті танитын, өзінің төл мәдинетін білетін, сыйлайтын, рухани дүниесі бай, саналы ойлайтын, деңгейі жоғары білікті болуы міндетті. Ата-бабаларымыздың ғасырлар бойы жинаған тәжірибесін мәдинетін жасөспірімдер бойында саналы сіңіріп қоршаған ортадағы қарым қатынасын, мінез-құлқын өмірге деген көзқарасын, бағытын дұрыс қалыптастыру тәрбиеге байланысты. Бастауыш сыныпта адамгершілікке тәрбиелеу және білім беру үрдісінде әр түрлі іс-әрекеттер арқылы жүзеге асырылады.

Олармен ойынның әр түрін ұйымдастыра отырып, бір-біріне деген қайырымдылық, мейірімділік, жанашырлық, достық, жолдастық сезімдеріне тәрбиелеуге болады. Әрбір ұстаздың мақсаты сабақ мақсатын көтеру, сабаққа оқушының қызығушылығын арттыру. Сондай-ақ, бүгінгі таңда елімізде оқыту мазмұны жаңартылып, сабақтарда озық технологияларды қолданудамыз. Сондай технологияның бір түрі-« Ойын арқылы оқыту» технологиясы, ойын-бала қызығушылығына негізделген оқыту тәсілдерінің бірі. В.А. Сухомлинскийдің сөзімен айтар болсақ, ойынсыз ақыл ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес. Ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе іспетті, ол арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірмен ұштасып, өзіне қоршаған дүние ретінде

туралы түсінік алады. Ойынның негізгі мақсаты-баланы қызықтырып отырып білімді берік меңгеруге ,ойын ойната отырып оқушылардың танымдық қызығушылығын арттыр,өздігінен жұмыс істеуге үйрету,қиынсыз ойлауға дағдыландыру.

Сұлтанмұрат Торайғыров « Балалықтың қанына ойын ашық» деп бекер айтпаған. Өйткені ойын үстінде баланың бір затқа бейімділігі, мүмкінділігі және қызығуы анық байқалады.Егеменді еліміздің тірегі –білімді ұрпақ десек білімнің негізі бастауышта қаланатыны белгілі.Алдыңғы қатарлы педагогтардың бәрі де ойынды нағыз керекті және маңызды іс- әрекет деп түсінеді.

Мұғалім үшін басты міндет оқушының қызығушылығын арттыру,оның дамуына жағдай туғызу,сөйлеу қабілетін дамыту.Бастауыш сынып оқушысы балалықпен толық қоштаспаған,мектепке жаңа бейімделе бастаған ойын баласы. Өйткені төменгі сынып тағы оқушылардың аңсары сабақтан гөрі ойынға ауыңқырап тұрады.Қызықты ойын түрінен кейін олар тез сергіп,тапсырманы ықыластана әрі сапалы орындайтын болады. Бастауыш сынып оқушыларын ойын арқылы оқытуда коммуникативтік тапсырмалардың рөлі ерекше.Ол тапсырмалар баланың тұлғалық дамуының ішкі қайнар көзі ретінде қызмет етеді,сондай-ақ оқу іс- әрекеті барысында тұлғааралық қарым-қатынасы мен өзара әрекеттеріндегі оның қажеттілігін қанаттандырады.Сондықтан бастауыш сынып оқушыларының коммуникативтік құзыреттілігін дамыту мәселесі қазіргі уақытта әрбір нақты адам үшін де қоғам үшін де өзекті болып табылады.Егер оқушы тақтаға жауап беруге ұялса немесе шамадан тыс алаңдаушылық сезсе оның нақты жауабы коммуникативтік біліктілікті іске асыру ретінде бар білімдерінен нашар болады,ал оның бағасы,тиесінше төмен болады.Алынған теріс тәжірибе оқу қызметіне теріс әсер етеді.Екіншіден баланың мектепке бейімделуі,соның ішінде ұжымдағы эмоционалдық әл-ауқаты комуникативтік біліктілігі білім беру үдерісінде оқушының бүгінгі тиімділігі мен әл-ауқатының ресурсы ретінде де қарастыруы мүмкін.

Бастауыш сынып оқушыларын коммуникативтік біліктерін қалыптастыру –өте өзекті мәселе, өйткені осы біліктердің қалыптастыруы – дәрежесі балаларды оқытудың нәтежелілігіне қатар олардың әлеуметтенуі мен жалпы тұлғаның дамуына да әсер етеді. Іскерліктер іс- әрекетте қалыптасады,ал коммуникативтік іскерліктер оқушылардың сабақтарда, сондай ақ сабақтан тыс іс-әрекеттерде қарым қатынас процесінде қалыптасады және жетілдіріледі .Бастауыш сынып оқушыларының коммуникативтік қызметін жандандыру оқушыларды жігерлі,мақсатты қарым қатынасқа шақыру поцесін көздейді.Қатынас кез келген сабақтың ажырамас бөлігі,сондықтан оқушылардың коммуникативтік қабілеттерін қалыптастыру оқу тәрбие порцесінің сапасын арттыруға әкеледі.Педагогикалық үрдісті жетілдіруде ойынның алар орнын Қазақстандық ғалым Н.Құлжанова да зерттеген.Ойын бала үшін еліктеу инстинг,күнделікті негізгі әрекет және оның жеке өмірі , -деп дәлелденген.Н.Құлжанова ның айтуы бойынша ойынды әдептілік,тәрбиелік мақсатта пайдалану –баланың болашақ өміріне түзу жол салу,үлкендерге еліктеуі және өмірдің талаптарына сай бейімделу басты педагогикалық мақсаттар.Ғалым « Бала ойында ғана тынығып, жұмыс жасап,өсіп жетіледі.» Оның ойлау қабілеті жетіліп қарым қатынас жасау мүмкіндігі артатынын атап көрсеткен.

Бастауыш сыныптарда ұсынылып отырған ойындардың басым көпшілігі балаларды мейірімділікке,достыққа ,сүйіспеншілікке,сыйластыққа үйретуді көздейді.Сабақ барысында пайдаланылатын кейбір ойындардың үлгілері:

« Даналық сөздер» ойыны.

Сандықшаға қатты қағаздан жасалған әріптерді салып қоямын.Үш топтан бір –бір оқушыдан шығып сандықшаның ішіне қарамай ,әріптердің бірін алады.Қандай әріп шықса ,сол әріптен басталатын даналық сөздерді айтуы тиіс.Айта алмай қалған бала айып тартады.Мысалы,Ұ әріпі болса –« Ұят өлімнен де күшті »,» А » - « Ақыл шыңы -даналық»,» Ақыл-жастан,асыл-тастан» , « Т»» Туған жер-алтын бесік,асыл анам».

Ойын-жаттығу « Обал сауап»

Оқушылардың осы тақырып бойынша алған білімдері жаттығу арқылы бекітіледі. Ақты төкпе ,обал болады.

Торға түскен құсты босат,сауап болады.

Ойындарды өткен тақырыштармен байланыстырып отырамыз, мысалы « Көңіл күйімізді басқара білейік» тақырыбына « Менің көңіл күйім қандай?» ойынын ойнатылады. Мұнда бір бала ортаға шығып, өз көңіл-күйін мимика, қимыл қозғалыстар арқылы көрсетеді. Қалғандары оны тауып айтады. Ойын кезекпен осылайша жалғаса береді. Нәтижесінде оқушылардың.

Қисыңды ой-қабілеті дамиды;
Өздігінен жұмыс істеуге үйренеді;
Сөздік қоры дамиды, тілі дамиды;
Зейіні қалыптасады;
Байқампаздығы артады;
Бір-біріне деген оқушы сенімі артады;
Сабаққа қызығушылығы артады;

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық, Үшінші (негізгі) деңгей. Назарбаев Зияткерлік мектебі ДББҰ, 2012
2. Қоянғазин Б. Сабақта ойын ұйымдастырудың маңызы. Бастауыш мектеп. 2001 ж.

«МУЗЫКА - ЯЗЫК ДУШИ»

Алматинская область
Енбекшиказахский район с.Шелек
КГКП « Детская школа искусств» Педагог-
исследователь
по классу фортепиано и сольфеджио
Горх Надежда Васильевна

*Музыкант играл на скрипке. Я в глаза его глядел
Я
не то чтоб любопытствовал- я по небу летел
Я не то чтобы от скуки, я
надеялся понять,
Как умеют эти руки эти звуки извлекать
Из какой –то деревяшки, из каких- то грубых жил
Из какой- то там фантазии, которой он служил,
Да ещё ведь надо в душу к нам проникнуть и поджечь...
А чего с ней церемониться, чего её беречь.
Счастлив дом, где пенье скрипки наставляет нас на путь
И вселяет в нас надежду.- остальное как-нибудь.
Счастлив инструмент, прижатый к угловатому плечу,
По чьему благословению я по небу лечу.
Счастлив тот, чей путь не долог, пальцы злы, смычок остёр,
Музыкант, соорудивший из души моей костёр!
А душа (уж это точно), ежели обожжена-
Справедливей, милосерднее и праведней она.
Б. Окуджава*

Всё самое главное в жизни начинается у человека с детства. Музыка – язык души. Учить трудиться душу надо с самого раннего детства, иначе, как показала, жизнь будет поздно. Вот почему так важно всех детей приобщать к музыке, не задумываясь над тем, станут ли они профессиональными музыкантами или нет. Исходя из своего 34 - летнего опыта работы педагогом по классу фортепиано в детской музыкальной школе я выработала своё кредо- максимально знакомить учеников со всем лучшим что создано в музыке, без всяких возрастных барьеров. Для меня фраза: « Он это не поймёт не допустима». Что мы

знаем о том, как воспринимает ребёнок музыку, как она воздействует на его ещё только формирующуюся личность, что из воспринятого из музыкальных великих творений унесёт он в дальнейшую жизнь и какое воздействие услышанное им в детстве, окажет на формирование его личности? На своём опыте я поняла, что ребёнок может своим ещё не перегруженным массой впечатлений сознанием воспринимать всё новое, хотя бы и сложное, и, своим «целинным восприятием осознать и унести с собой в жизнь запомнившиеся образцы лучшей музыки. И это будет присутствовать в формировании его личности и судьбы. Именно поэтому в настоящее время повышается роль дополнительного образования, составной частью которого является обучение детей музыке и музыкальной грамотности. Мы не ставим перед собой цель – воспитать из каждого ребёнка гениального музыканта или великого композитора, хотя процесс выявления одарённых детей тоже немаловажен. Главное, воспитание человека облагороженного музыкой, что само по себе уже большая удача. Человек, понимающий и тонко чувствующий музыку не способен на подлость, предательство, другие низменные поступки. Ведь воспитание духовно- нравственных качеств, всегда считалось одной из сложных и актуальных задач педагогической науки.

Среди тех, кого приводят учиться к нам в музыкальную школу, с целью начинать обучать игре на фортепиано, редко приходят дети самостоятельно потянувшиеся к музыке, чаще их приводят родители жаждущие дать музыкальное образование своим чадам. И поэтому с самого начала педагогу важно понять все индивидуальные особенности ребёнка, а они раскрываются не сразу. Проходит два, три года, пока станет ясно на какой путь его направить. Бывает, уже на третьем году обучения видишь, что перспектива музыканта профессионала для данного ученика весьма сомнительна. Но это не значит, что нужно бросать занятия. Язык музыки подразумевает много разновидностей и способов обучения, исходя из которых, можно воспитать не только солиста, но и музыкального педагога, будущего композитора или музыковеда.

Язык музыки воспитывает следующие духовно- нравственные компоненты личности:

1.Самодисциплину. Музыкальные занятия построены на жёстком графике (расписании). Музыканты сродни спортсменам и уроки в музыкальной школе они как тренировки, регулярны.

2.Интеллект. В этом плане занятия музыкой конкурируют с математикой, изучение нот, владение читкой с листа, построение интервалов, аккордов, освоение ритма, стилей, направлений сродни профессиональной шифровки. Это требует определённой работы от головного мозга. Все великие учёные доказали что необходимо учиться языку музыки.

3.Музыка закаляет характер, вырабатывает стойкость на жизненном пути, повышают уровень ответственности. Нельзя передвинуть сроки экзаменов, технический зачёт или концерт. Учиться музыке- это значит учиться отвечать за себя и свои поступки.

4.Музыка развивает системное восприятие. Исполнение музыкального произведения на концерте это единовременный процесс. Остановиться нельзя – поезд пошёл. Нужно управлять педалью, темпом, динамикой и т. д. Осваивается навык управления событиями одновременно.

5.Музыка и язык – близнецы- братья. Они родились следом друг за другом. Сначала музыка, затем словесная речь. Играющие и поющие лучше говорят и пишут. Обучение музыке похоже на изучение иностранного языка. Всем известно, что вся музыкальная терминология построена на итальянском языке.

6.Язык музыки облегчает коммуникацию, поскольку занятия музыкой расширяют кругозор. За годы учёбы ребёнок – музыкант познакомится с галантным и дружественным Моцартом, ершистым Прокофьевым, философом Бахом. Теперь остаётся один шаг до таланта менеджера.

7.Огромное значение для развития драгоценных нравственных качеств имеет игра в ансамбле. В младших классах со своим педагогом, в старших с ровесником по классу. Ребёнок совершенствует свой характер, подсказывая решения которые могли быть и не найдены с самим собой. А ещё дети играющие в ансамбле становятся друзьями на всю

жизнь. Лично для меня это один из самых любимых жанров исполнительского искусства. Он дарит незабываемые минуты человеческого общения, творческого вдохновения.

8. Музыка приучает к успеху. Многие известные люди, миллионеры, актёры занимались музыкой. Из своего опыта я вижу, что ребёнок ставший лауреатом конкурса всегда хочет повторить свой успех.

9. Но как я считаю, одним из важнейших качеств музыки является патриотическое воспитание. Музыка воспитывает любовь к Родине, гордость за своё искусство. Этому воспитывают на уроках хора при исполнении Гимна страны, при разучивании народных песен. И ещё это воспитывает толерантность, уважение к культуре других народов. Этому учат уроки сольфеджио, зарубежной и казахской музыкальной литературы.

БАҒАУ ШЫҒАРМАЛАРЫНЫҢ МӘНІН АШУ

Данебекова Гулжан Әуезханқызы
Түркістан облысы. Кентау қаласы
Кентау оқушылар үйінің
«Домбыра сазы» үйірмесінің жетекшісі

Сабақтың мақсаты:

- Домбыра аспабында ойнау тәсілдерін оқушыға дұрыс меңгерту.

- Күйлер ойнату арқылы оқушының музыкалық қабілетін дамыту.

- Баланың өнерге деген сүйіспеншілігін, байқауға қатысу ынтасын арттыру, жауапкершілікке, эстетикаға, патриоттыққа және еңбексүйгіштікке тәрбиелеу.

Жоспар:

- Жаттығулар ойнату

- Е. Үсенов «Поэма» алма кезек орындалатын пиццикатоға, тремолоға тоқталып өту.

Фортепиано сүйемелімен ойнату.

- Қ. Ахмедияров «Алтын ұя» күй жайында шағын мағлұмат беріп, күйдегі ерекшелік, яғни қағыстарын, ырғағын нығайту.

- К. Күмісбеков «Арман». Мұғалім орындап береді, әрі қарай бір бөлімін оқушымен талдау жұмысы.

Сабақтың барысы: Жаттығулар ойнату. Үйге берілген тапсырма «Поэма» шығармасының көркемдік мәнімен жұмыс жасау. Автор жайлы шағын мағлұмат. Е. Үсенов 1952 жылы Райымбек ауданында, Талды ауылында туылған. Композиторлар конкурсының 3-дүркін лауреаты. Қазақстан композиторлар одағының мүшесі. 1977 жылы Құрманғазы атындағы мемлекеттік консерваторияны бітірген. Алғашқы музыкалық шығармаларын осы жылдары жаза бастады. 1981 жылы Н. Тілендиев жетекшілік еткен «Отырар сазы» фольклорлық-этнографиялық ансамблінің құрамына қабылданды. Ризз-қағысы жайлы әңгімелеу. Пиццикато қағысы итальян тілінен аударғанда – шымшып қағу, іліп қағу, саусақтың көмегімен ішектерді бірінен соң бірін жұлып ойнау. Тремоло штрихы. Тремоло – бір немесе бірнеше дыбыстың өте жиі қайталануы. Ол дыбысты ұзақ ұстап тұру үшін немесе әуенді әрлеу үшін қолданылады.

1. Жеке сұқ саусақпен орындау. Бұл тремолонь домбыраның домбыраның шанақ түбіндегі түйме тұсынан оң қол білегімен қаусыра ұстап, алақанды төмен қаратып орындау керек. Тремоло штрихына әр ішекте жеке жаттыққан тиімді.

2. Сұқ саусақпен бармақ арқылы ойналатын тремололар қолдың әр түрлі қимыл-қозғалысымен орындалады. Мәселен, тремоло штрихының бірінші түрінде қозғалыс саусаққа берілсе, екіншісінде буынға беріледі.

Лига – бір биіктіктегі көрші ноталардың үздіксіз дыбысталуын көрсету үшін қолданылады.

Қ. Ахмедияров «Алтын ұя».

Қысқаша мәлімет: 1946 ж 25 наурызда Атырау облысы, Махамбет ауданы, Таңдай ауылында дүниеге келген. Дәулескер күйшінің жүрегі 2010 жылы 65 жасына қараған шағында тоқтады. Сейтектің сынығы, Махамбеттің өрлігі бар Қаршыға атамызды әркез халқы «Күй-Қаршығасы», «Ғасырдың күйшісі» деп мақтайтын.

«Алтын ұя» – қоғамдағы әрбір адамның жанұясы – туған елімен қатар, тарыдай болып кіріп таудай болып шыққан алтын ұя мектебі, ат жалын тартып азамат болып жоғары білім алып, саналы да салауатты өмірге аттандырған алтын ордасы бары анық. Алматы Мемлекеттік Құрманғазы атындағы консерваториясының жарты ғасырлық мерейтойына тарту-күй шашу. Күй – вальс ырғағында, жан сезімін ғанибетке бөлейтін әсем әуен. Тақырып сазды, қарапайым, көңілге тез қонады. Күй бұлағынан сусындаған, заңғар көкке күй қанатын

қатайтып самғатқан оқу орны, өнердің қасиетті қара шаңырағының жарты ғасырлық тойында дүниеге келді. Жайма шуақ, ұлпа әуезді, секірмелі мінезі жоқ, бірқалыпты, құлаққа сіңімді, жан тербетер сазды күй. Алтын ұяға сай алтын әуез.

К. Күмісбеков «Арман».

К. Күмісбеков (1927-1998) белгілі композитор. Ақмола облысының Қорғалжың өңірінде дүниеге келген. Жасынан өнерлі ортада дәстүрлі ән күйге мейлінше сусындап өскен. Құрманғазы консерваториясында Е. Брусиловскийдің класынан композиторлық мамандығы бойынша бітіріп, өмірінің соңына дейін осы оқу орнында ұстаздық қызмет атқарып, талай буын шәкіртке дәріс берді.

Арман күйі – шағын шолу. Мәнерлік әдістерді арттыру. Мұғалімнің нұсқауы бойынша күйді орындау.

Пунктирлі ырғақ. Тактідегі ұзартылған әлді үлес пен қысқартылған әлсіз үлестің кезектесіп келуіне негізделген ырғақты пунктирлі ырғақ деп атайды. Бұл ырғақ көбінесе өр, салтанатты характердегі ән-күйлерде кездеседі. Өздеріңіз білетіндей нүкте ноталардың ұзақтығын арттыратын белгілерді білдіреді.

Қорытынды: Домбыраны негізгі ойнау тәсілдерін меңгерген оқушы өз орындаушылық шеберлігін одан әрі жетілдіре түсу үшін күрделірек әдіс-амалдарды, ерекшеліктерді үйренуі қажет.

ДАРЫНДЫ БАЛА – ЕЛ БОЛАШАҒЫ

Искендірова Дана Нұралықызы Түркістан облысы, Кентау қаласы Кентау оқушылар үйінің әдіскері

«Өткенге қарап басымызды иеміз, ертеңге қарап білек сыбанамыз» демекші, бүгінгі бала – елдің ертеңгі азаматы. Балғын бала жас өскін шыбық сияқты. Бағыттаған жағына қарай бой түзеп өседі. Адамның жас күнінде үйренген машығы өмір бойғы кәсібіне айналған жағдайлар аз емес. Соңдықтан қазіргі мектептен тыс үйірмелердің мақсаты – баланың табиғи күштері мен мүмкіншіліктерінің ашылуына қолайлы жағдай жасау. Білім беру мазмұнын жаңарту, үздіксіз білім беру жүйесін дамыту – бүгінгі күннің талабы. Бүгінгі оқыту жүйесінде жаңа технологияларды пайдалану тәжірибеге еніп, оң нәтижелер беруде. Кентау оқушылар үйінің педагогтері де осы мақсатпен қызмет етуде. Жеке тұлғаны қалыптастыруға, білім мен тәрбиенің даралануына көңіл бөлетін қосымша білім беру ұйымдары мен бағдарламаларды жан-жақты жетілдіруге ерекше көңіл бөлінген. Әрбір оқушының қабілетін, дарынын шыңдап қоймай, олардың кәсіби бағдар алуына сеп бола алады.

Балаларды өнерге баулып шығармашылығын дамыту үшін, жұмысын жандандырған ұлағатты жандардың еңбектері ұшан теңіз.

Оқушылардың шығармашылық үйіндегі балаларға арналған үйірмелердің оқушыларға берер азығы мол. Әрбір оқушының қабілетін, дарынын шыңдап қоймай, олардың кәсіби бағдар алуына сеп бола алады. Қаламыздағы «Кентау оқушылар үйінің» балалармен тығыз байланыста жұмыс атқарып келе жатқанына да 65 жыл толды. Осы жылдар аралығында қаншама жас жеткіншектер өз қалауларын тауып, есейіп өмірден өз орындарын тапты. Баланы тәрбиелеудің басты құралы саналатын үйірмелер жұмысы

әлі күнге дейін үздіксіз жұмыс жасап келеді. Кентау оқушылар үйінде жалпы саны 45 үйірме 1400 оқушы жұмыс жасайды. Сабақ кестесі танертең сағат тоғыздан, кешкі алтыға дейін. Барлық үйірмеде бала саны толық, бір топта он бес баладан артық алмайды. Бізде ән айтып, би билеуге, музыкалық аспаптарды да үйрене алады. Мүсін жасап, сурет салып, қолөнерді де меңгеруге болады. Осы өнегелі ордада жұмысына адал, бала бойындағы дарынын аша білетін бір топ ұстаздар қауымы қызмет жасайды. Балаларды өнерге баулып шығармашылығын дамыту үшін, жұмысын жандандырған ұлағатты жандардың еңбектері ұшан теңіз. Олар жұмысын үздіксіз және үзіліссіз жалғастырып жатыр. Бұған дейін ешқандай музыкалық білімі жоқ немесе ешқашан аспап ұстап көрмеген, биге де икемі жоқ балалар өздерінің ыждағаттылығымен, өздерінің дарындылығы және қызығушылықтарының арқасында жетістікке жетті, ұстаздар еңбегін ақтады. Әрбір ата - ана баласының жарқын болашағын армандайтыны рас. Жетіліп келе жатқан жастың қабілетін ерте бастан анықтап, тұлғалық жағынан қалыптастыру ата-ана үшін үлкен еңбекпен қажыр-қайратты талап етеді. Қабілет әрбір баланың бойында болады. Тек соны дер кезінде байқау ұстазға жүктелген. «Мұғалім ең жауапты міндетті орындайды-ол адамды қалыптастырады»-деп даналарымыз айтқандай бала бойындағы өнерді, қабілетті анықтап, жарыққа шығарушы өздеріңіз. Жетіліп келе жатқан жастың қабілетін ерте бастан анықтап, тұлғалық жағынан қалыптастыру ата-ана үшін, үлкен еңбекпен қажыр-қайратты талап етеді. Қабілет әрбір баланың бойында болады. Тек соңы дер кезінде байқау қажет. Қабілетті: есту, көру, сезіну осы үш жүйе арқылы анықтауға болады. Ойын үрдісі барысында баланың қызығушылығын анықтауға болады. Мысалы, бала музыкаға, спорттық ойындарға немесе сурет салуға қызығуы мүмкін. Жас жеткіншектің мінезі мен тұлғалық ерекшеліктері әртүрлі болады. Бірі- белсенді, ал енді бірі- тұйық келеді. Десе де баланың өзіне тән мінезі болады, сол жағдайға мән беруіміз керек. Ол бала өзінің қызығушылығын ашық айта бермеуі мүмкін. Сондай жағдайда ата-аналар баланы күштеп үйірмеге жазып жатады. Мұндай кезде баланың бойында агрессивтілік немесе ата-анасына қарсылығын білдіре алмағандықтан ашушаң болуы мүмкін. Ата-ана баланың суды ішкені, тамақты жегеніне дейін зер салып бақылау керек. Себебі, әр баланың бойында ашылмаған бейімі мен қыры болады. Ата-ана соңы тек дер кезінде дамытып қолдау көрсете білу керек. Иә, баланың бос уақытын қалдырмай, жүйелі түрде жоспарлау болашақта бала өз уақытын үнемді жұмсап үйренетін болады. Бірақ бұның екінші кереғар жағы бала үнемі біреудің көңілінен шығу, өзіне уақыт таба алмайтын жағдайға жетеді. Ал, егер бала қоршаған ортаны өз бетімен танып білетін болса, табиғатты зерттейтін болса, болашақта ол адамнан ғалым шығуы мүмкін. Мұндай балалар кездескен қиыншылықты өзі жеңе алатын болады. Өзімен өзі жүрген бала ішкі жан дүниесіндегі қиялы артады, және шығармашылық қабілетке ие болады. Ата-ана мен баланың үйірме таңдаудағы 7 қателігі

1. Біріншіден, бала баратын үйірмені өзі таңдауы керек. Өз бетінше шешім қабылдай алмаған бала, болашақта ол үшін ата-анасы шешім қабылдау керек деп үйреніп қалады. Сондықтан ересектер өз ұрпағына мұқият қарап, оның барлық қабілеттері мен хоббилерін сараптап, кез келген теріс пікірге және өздерінің армандарына қарамастан, баланың қалаған үйірмесіне берген жөн.

2. Біздің қоғамда қалыптасып қалған теріс миф бар. Ол «баланы балалық шақтан айыруға болмайды» деген. Бұл қате пікір, мұның нәтижесі ештеңе таңдамай, ақыр соңында бала да ешқандай үйірмесіз қалады. Үйірмеге барғанша көбірек серуендеп, таза ауада ойнасын, мектептегі тапсырмалары да жетеді дегенді жиі естіп жатамыз. Баланың білімге, дамуға деген құштарлығы туа біткен қасиет. Олар оқуға, жаңа нәрселерді білуге, жаңалықтар ашуға, гипотеза құруға және іздеуге қызығушылық танытады. Бұл дегеніміз - даму. Балалық шақ деген осы. Керісінше оған жаңа нәрселерді зерттеуге және үйренуге болатына көзін жеткізу арқылы мүмкіндік беру керек.

3. Ең жақсы үйірмені таңдап, оны тастап кетуден қорқу. Үйірме- бұл баланың болашақ мамандығы емес. Баланы бір рет және мәңгілікке бөліп, оған болашақтың дайын траекториясын анықтаудың қажеті жоқ. Керісінше, ол ондаған түрлі үйірмелерге барып өзін байқап көрсін. Ата ана да, бала да байқап көруден қорықпау керек.

4. Үшінші қателік «компания үшін». Бала көп жағдайда жалғыздықтан

немесе қоғамнан қорқады. Бұл әсіресе көшбасшылық қасиеттері қалыптаспаған балаларға қатысты. Сондықтан олар өздеріне достар іздейді, және көп жағдайда сол достарының соңынан ереді. Жақын жанның қолдауы оң әсерін береді. Дегенмен кері жағы бар. Жас жеткіншек өзінің хоббиі мен қалауын ысырып екінші орынға қояды.

5. Физика, математика сабақтары мектептің бағдарламасында бар. Оған қосымша дайындалып не керек деп ойлайтын ата-ана немесе балалар бар. Бұл қосымша білім алу сіздің осы сабақтарға деген қызығушылықты оятуы мүмкін.

6. Тағы бір себебі- баланың үйірмесі тұратын жерден алыс болуы. Мектептегі берілген тапсырмалардан шаршап келген бала, қосымша үйірмелерге баруға күші де қалмай қалады.

7. Білімді үйде өз бетінше оқып та алуға болады деген жаңсақ пікір. Иә, мүмкін шынымен де үйде білім алуға болатын шығар. Бірақ бұл жеткіліксіз.

Сондықтан да өз ісіне берілген, жаңалықты жатсынбай қабылдайтын, шәкірт жанына нұр құйып, өмірде өзі де бақытты болып, өзгелерді де бақытқа жеткіземін деп жүрген ұстаздарға айрықша алғысымды білдіремін! Ел-қоғам алдында абыройларыңыз арта берсін, жаңа Қазақстанымыздың, жаңа тарихымыздың жарқын болашағы жолында жасап жатқан еңбектеріңіз жана берсін!

ҚОҚЫС – ФАСЫР ДЕРТІ

Түркістан облысы, Кентау қаласы Кентау оқушылар үйі
«Жас эколог» үйірме жетекшісі
Фариха Мырзабаева

*«Адамзаттың табиғатсыз күні жоқ,
Оны айтуға табиғаттың тілі жоқ» Ш.Айтматов*

Туған жер табиғатының тағдырын түсініп, оған жанашырлықпен қарау кез келген саналы тұлғаның міндеті. Қазақ жері экологиялық дағдарысқа ұшырамасын десек, ертерек қолға алатын уақыт келді. Әрі кезек күттірмейтін мәселе екені де барша қауымға да аян. Қоршаған ортаның ластанбауын ең бірінші әр отбасы мүшелері түсініп, қоқысты бөліп жинауды қолға алу керек. Күнделікті әр үйде жиналатын қоқысты сұрыптауға арналған 3-4 түрлі жәшік болу керек. Қатты, қағаз, тамақ қалдықтары мен салафанға арналған. Қоқыстың қай-қайсы болмасын адам мен табиғатқа зиян екені дәлелденіп жатыр. Енді әрекет ету қалды. Арнайы қоқыс жиналатын орындарға міндетті түрде түрлі-түсті контейнер қойдырту керек. Қоқысты қайта

өңдеуді өз қаламызда қолға алу керек. Туған жер табиғатының тағдырын түсініп, оған жанашырлықпен қарайтын қала тұрғындары мен қонақтарға арналған арнайы жадынама болу қажет. Экологиялық шынайы түсінік қалыптасқанда ғана әрекет жүзеге асады. Сөзден іске көшетін кез жетті деген ойдамын.

Мамандар 21 ғасырда адамзат атаулы ақпараттар тасқынына төтеп бере алмау себебінен психологиялық күйзеліске ұшырайтынын жиі айтады. Бірақ одан басқа да үлкен қауіптің бар екенін мойындауға тура келеді. Бұл – экологиялық апат.

Ел-елде, жер-жерде өндіріс ошақтары мен қарапайым адамдардан шыққан түрлі қоқыс ешқандай електен өтпестен ашық алаңқайларда сақталып келеді. Ал сыртындағы қалдықтар одан жүздеген есе көп.

Жалпы, тұрмыстық қатты қалдықтардың құрамына тағам, қағаз, металл сынықтары, резеңке, шыны, ағаш, мата және пластик, синтетикалық қалдықтар кіреді.

Біздегі жағдайға келер болсақ, қатты тұрмыстық қалдықтардың басым бөлігі компоненттерге бөлместен, яғни сұрыпталмастан ашық қоқыстарға, қалалық көму полигондарына шығарылады және қоймаланады. Шыңдап келгенде, олардың 97%-ы ҚР табиғат қорғау және санитарлық заңнамасының талаптарына сәйкес емес. Көптеген қалада орналастыру мен жайғастыру жобасыз және қоршаған ортаға әсерін бағалаусыз жүзеге асырылды. Ел бойынша қатты тұрмыстық қалдықтардың 5%-ы ғана кәдеге жаратылады. Қорытындылай келе, өзіміз әр өнімді пайдаланған соң, оның қалдығына немқұрайды қарамау керектігін түсінуіміз керек. Сұрыпталған қоқыстың артында экономикалық өсім жатқанын және оның қоғамға келтіретін пайдасының мол екенін әркім білуі тиіс. Ал шашылған қалдықтың қоршаған ортаға келтіретін зияны – дүниежүзілік дертке айналған экологиялық апаттың алғашқы белгілері. Сол себепті, сұрыптау мәселесіне келгенде көзқарасымызды сана биігінде тоғыстыра алсақ игі...

Әр мемлекет өз елінің бас қалаларына ерекше көңіл бөледі. Заманауи инфрақұрылым, жаңа ғимараттар мен тұрғын үйлер, балабақшалар мен мектептер, қызмет көрсету және демалыс орындары – бәрі-бәрі шаһардың көркін ашатын, мәртебесін арттыратын нысандар болуы шарт. Халық көп шоғырланған мегополистерде көше, аула, ауа тазалығын сақтау және бір тәулікте тау болып жиналатын қоқыс мәселесі еріксіз алаңдатады.

Қоқысты сұрыптау мәселесі

Қазіргі таңда қоқысты іріктеуді игере алмай жатқан мемлекеттер – дамушы елдер. Мұның түрлі себебі бар, біріншіден тұрмыс қалдықтарын өңдейтін технологияның жолға қойылмауы, қажетті ресурстардың тапшылығы, күнделікті шығатын қалдықтардың үлкен көлемі, сонымен қатар, адамдардың қоқыстан болатын залалдың, экологияға әкелетін қауіпті толық сезінбеуінде. Күнбе-күн қалдықтарды қоқыс жәшігіне салмас бұрын көпшілігіміз бұның бәрі қайда кетеді деп ойланбаймыз да. Пакеттерге тамақ қалдықтары, жуынды, қағаз, пластик аралас салынып, толассыз тасталып жатыр.

Әлемдік тәжірибе

Дамыған елдердің көбінде тапталып жерде жатқан тұрмыс қалдықтары әжептәуір табыс көзі. Бұл бизнес әрі әлеуметтік жауапты іс. Қоқысты қайта өңдеуден түскен ақша қалта мен қоршаған ортаға бірдей пайда әкеледі. Тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеудің негізгі бағыттары – қағаз өнімдері, әйнек сынықтары, бөтелкелер, полимерлер, пластик өнімдері, ағаш және темір заттары болып тармақталады. Тіпті, борситын тамақ қалдықтарынан биогаз өндіретін мемлекеттер де бар.

Франция

Қоқысты қайта кәдеге жаратудан, сұрыптаудан жетекші орында – франциялықтар. Францияда қоқыспен күресуде қоқыс өртейтін кешенді зауыттар салынған. Мәселен, Париж түбіндегі Иври-сюр-Сен зауыты жылына шамамен 600 мың тонна қоқыс өртейді. Қоқыстарды парализ әдісімен өте жоғары температурада күйдіреді, сонда улы заттар жану кезінде толық ыдырап, күл болады, есесіне атмосфераға зиянды газдар бөлінбейді. Франция қоқысты селекциялық жинау әдісімен қоқысты қайта өңдеу арқылы 30% алюминий, 50% әйнек, сонша газет қағазын өндіреді.

Қытай

Көршілес Қытайда қоқыс сұрыптау, қайта өңдеу үлкен бизнес саласына айналған. Аспан асты елінің Бейжің іспетті ірі қалаларында қоқысты түрлі әдіспен сұрыптайды, заманауи технологиялар мен адам күші қатар қолданылады. Қоқыс жинаушыларға төлемақы күнбе-күн төленгендіктен, қолма-қол ақшаға мұқтаж жұмысшылар бұл іске үйір. Бір Шанхайдың өзінде мыңдаған қоқыс қабылдау орындарында 2,5 миллионнан астам жұмысшы еңбек етеді.

Жапония

Өмір сүрудің өзіне жер таппай отырған жапондықтар қоқысты іріктеу, реттеу жұмыстарына аса үлкен жауапкершілікпен қарайды. Токио мен ірі қалаларда қоқыс контейнерлері қағаз, пластик, әйнек, темір, жанғыш, жанбайтын, қайта өндірілетін деп іріктеледі. Әр қалдықтың өзіне тиесілі түсті пакеттері болады. Мәселен көк пакетте қағаз қалдықтары болса, жасыл түсті пакетте пластик болады, егер қоқыстарды шатастырып, әлде аралас тасталса, сол үшін «шатасқан» тұрғын қомақты айыппұл төлейді. Супермаркеттерде пакеттердің шамадан тыс қолдануын шектеу мақсатында пакеттер

берілмейді. Қоқысты жинау қызметі бір күнді тек бір қоқыс түріне арнайды.

Әлемнің көп жерлерінде қоқысты өртеуге тыйым салынған, өйткені тұрмыс қалдықтарынан түрлі улы газдар бөлініп ауаны ластайды. Қалдықтарды өртеу АҚШ пен Жапонияда рұқсат етілген, бұл елдерде плазмалық газдау әдісі қолданылады. Жапондықтар өртелген қоқыс күлін арнайы құрылғылармен тығыздап, құрылыс заттарын өндіреді, ғимараттар тұрғызып, тіпті бүтін жасанды аралдар салып жатыр.

Түркия

Түркия астанасы, жалпы қалалары тазалығымен тамсантады. Түрік қоқыс тазалаушысы – беделді әрі жалақысы жоғары мамандық. Қоқыс тазалаушы орта буынды банк менеджеріне қарағанда жақсы табыс табады. Тазалыққа жауапты қызметкерлер үшін әлеуметтік қолдау жолға қойылған: медициналық сақтандыру, жоғары зейнетақы, қолжетімді баспана алуға мүмкіндіктері зор.

Ресей

Мәскеуде қоқыс үйінділерін игеру бойынша жағдай мүшкіл. Ресей астанасы ТМД елдері қалаларындағы мәселелерге ұқсас қалдықтарды сұрыптап жинау жүйесі реттелмеген. Үйінділерді сұрыптау үшін арзан жұмыс күші саналатын мигранттар тартылған, күнделікті шайлығын табуға мұқтаж жандар осындай лас жұмысқа жалдануға мәжбүр.

Қоқысты қайта өңдеп пайда табу

Адамзат барда еш уақытта таусылмайтын қор – қоқыс. Ендеше полигондарда үйіліп жатқан қоқыс үйінділерін сұрыптап, жаңа өнім шығаруға әбден мүмкін. Қоқыс саласы бизнес көзіне айналуы үшін қомақты қаражатты, жақсы дайындықты талап етіп тұр. Сондықтан бұл салаға кәсіпкерлік тәжірибесі мен капиталы бар бизнесмендер араласа алады. Ең кемінде көлемі 1000 шаршы метрден асатын қойма, қайта өңдеу цехтары, жоғары температураларда өртейтін пештер, қоқыс сұрыптаушы машина, темір арқанды аспалы магнит, жүк көлігі керек.

Алайда бұл шаралар аздық етеді. Ең бастысы, қазақстандықтар экология мәселесіне назар аудармайтыны қынжылтады. «Мен неге қоқыс жайлы ойлануым керек? Ай сайын коммуналдық төлем төлеп отырмын ғой», дейді тұрғындар. Бірақ, пакетке оңды-солды салынған түрлі санаттағы тұрмыс қалдықтары қала шетіне барып үйіліп жатқанынан залал көп келеді. Басынан дұрыс жиналмаған қоқыс қайта өңделетін шикізат ретіндегі құндылығын жояды – қағаз өнімдері бүлінеді, бөтелкелер жарылады, жуындымен араласады. Күнделікті шығатын тұрмыс қалдықтарын сұрыптап, арнайы қоқыс жәшіктеріне салу, макулатура, шина мен бөтелкелерді өткізіп, пайда табу әрі қоршаған ортаны қорғау – азаматтық іс.

Қазіргі қалдықтардың ерекшелігі олардың биохимиялық ыдырауының қиындығы болып табылады. Әр түрлі қоқыс түрлерінің ыдырауы үлкен уақытты талап етеді: қағаз - 2-2,5 ай; • жеміс қабығы - 6 ай; • картон - 5 жыл; • темекі сүзгілері - 10-12 жыл; • полиэтиленді қаптар - 10-12 жыл; • былғары аяқ киім - 25-40 жыл; • Қалайы бар банка - 100 жыл; • алюминий банка - 200-300 жыл; • 500 жылға дейін пластикалық бөтелке; • Шыны ыдыс - ешқашан; Қалдықтардың жиналуы топырақтың, атмосфераның, жер үсті және жер асты суларының ластануының өзгеруіне әкеледі. Жұқпалы аурулардың тасымалдаушылары болып табылатын қаңғыбас жануарлар мен кеміргіштердің таралуына ықпал етеді. Төгінділер көбінесе атмосфералық ауаны ластайды. Менің ойымша осының бәрінен улы заттар бөлінеді.

Енді «бұлақ көрсең, көзін аш» деген бабалардың қасиетті қағидасына адалдық танытып, жомарт даламызды күл-қоқыстан тазартып, тынысын ашуымыз қажет – ақ. «Қазақ жер жарасы – жан жарасы» деген ұлағатты ұран тұтқан ұлт. Халқымыз атамекенін асылындай аялауды атадан балаға мирас еткен. Ендеше, қазақ даласы күл-қоқыс қоймасы емес. Бүгінгі ұрпаққа айтар ұлағат, жеткіншектер санасына құятын ғибрат туған жеріміздің тоқымдай телімін тусыратпай сай-саласын күл-қоқысқа толтырмай, қоқыспен бітелген бұлақтардың көзін ашып, тауы мен тасын көздің қарашығындай қорғау – халықтық мүддеміз, перзенттік парызымыз. Табиғат – бәріміздің ортақ үйіміз. Дәл қазір табиғат бізден көмек күтуде. Ал табиғатты былғайтын тек адам ғана. Табиғаттың тозуы экологиялық кризис. Бұл үлкен ғаламат апат. Қазіргі кезде қатты алаңдатып отырған жағдай-табиғатымыздың

тікелей адамның іс-әрекетінен ластанып, бұзылуы. Өз қаламыздың экологиялық жағдайын сауықтыру үшін ағаш бұталарды кеспей, биологиялық ерекшеліктеріне қарай көктемде отырғызу керек. Жерді дұрыс пайдаланып, қоршаған ортаға, тазалығына көңіл бөліп табиғатымызды аялайық, сақтайық. Оны таза сау күйінде болашақ ұрпаққа табыс ету-біздің парызымыз.

«АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ ЕҢБЕКШІҚАЗАҚ АУДАНЫ БОҰЫНША БІЛІМ БӨЛІМІ» ММ «БАЛАЛАР ӨНЕР МЕКТЕБІ» КМҚК

Имамбаев Думан Жұматайұлы
Тәрбие ісінің меңгерушісі.

2012 жылы Жүсіпбек Елебеков атындағы республикалық эстрада-цирк колледжінің халық аспаптар бөлімінің; сыбызғы, сазсырнай үрмелі аспаптарын меңгеріп диплом алдым. Сол жылы өзім туған жерім, ауылым Алматы облысы Еңбекшіқазақ ауданы Шелек ауылы «Балалар өнер мектебіне» сазсырнай аспапшының ұстазы болып орналастым. Еңбек жолым 2012 жылы бастадым.

2015 жылы Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетіне музыка факультеті домбыра аспабына оқуға түсіп, 2019 жылы оқуды аяқтап, диплом алдым. Шелек ауылы «Балалар өнер мектебіне» домбыра аспапшының ұстазы болып, еңбек жолым жалғастырдым. 2023 жылы тәрбие ісінің меңгерушісі болып тағайындалдым.

«Домбыра-қазақтың ең ардақты ұлттық қазынасының бірі»

Кіндік қаным тамған жерім аулымда, өнер мектебінде қызмет етіп, балаларды өнер жолына тәрбиелеп, қазақтың киелі ұлттық домбыра аспабын насихаттап үйретіп, қазақ өнеріне үлесімді қосып жатқанымға қуанамын, мақтанамын.

Ұлттық дәстүр мен салт- сана тағылымын жас жеткіншектің бойына дарытып, оның жан дүниесін ояту, өнерге деген ынтасын арттыру. Бабадан қалған қазақтың киелі домбыра аспабын құрметтеп, еркін ойнауға үйретіп, өнерге баулу.

«Төрт тоқсан-төрт өнер» Ұлттық мәдени-ағартушылық жобасының аясында I-тоқсан «Ақындар айтысы» тақырыбына өткізілген ақындармен кездесу ашық іс-шарасы.

«Ақындар айтысы»

Кештің тақырыбы: «Ақындар айтысы»

Кештің қонақтары:

1. Халықаралық айтыс, жыр-терме одағының мүшесі, халықаралық жазушылар одағының мүшесі Әбдісаев Даубай Мамытұлы.

1. Обылыстық Республикалық ақындар айтысының бірнеше мәрте жүлдегері, Үмбетәлі Кәрібаевтың 100-жылдық мерей тойында II-орын иеленген Бапанов Сейтек Тоқайұлы.

Кештің мақсаты: Оқушыларды қазақтың айтыс өнерімен таныстырып, айтыстың шығу тарихын, түрлерін, ерекшелігін, мақсатын еске түсіру. Айтыс өнерінің маңыздылығын ұғындыру. Айтыс өнері арқылы еліне, жеріне, қазақтың дәстүріне, және өнерге деген сүйіспеншілік сезімдерін ояту.

Бүгінгі біздің «Ақындар айтысы» атты кездесу кешімізге «Қазақ» деп ет жүрегі езіліп, халқының қамын ойлап, елінің мұңын жеткізе білген, шындықты домбыраның шанағына сыйдырып, ашшы шындықты айтып, айтыс өнерінде өзіндік ойып алған орыны бар, ақын ағаларымыз Әбдісаев Даубай Мамытұлы және Бапанов Сейтек Тоқайұлы. Қош келдіңіздер!

Сыр сұхбат

1. Қазақтың айтыс өнерінің басталу тарихын айта отырсаңыздар?

Ақын Әбдісаев Даубай Мамытұлы:

- Қазақ халқының ауыз әдебиетінің негізгі бір саласы — айтыс өнері. М.Әуезов «айтыс... өлең жарысы, өнер жарысы... бұл жай айтысушы ақындарды, үлкен жиын топта сайысқа шығарған батырлардай, күреске түсірген балуандардай, бәйгіге қосқан аттардай, бәсеке жарыс қызуына араластырады» деп келтіреді. «Айтыс — уәж, дәлелге құрылған екі қарсыластың ақындық сөз сайысы, өнер бәсекесі». Ол екі адамның сөз жүзінде тартысуы, қағысуы, дауласуы, жарысуы, сынасуы, өнер салыстыруы деген ұғымды қамтиды. Жалпы бұл өнер қара сөз түрінде де, өлең түрінде де дамып, халықтың қоғамдық өміріне, тұрмыс-тіршілігіне байланысты қалыптасқан. «Ең алғаш тұрмыс-салт жырлары «Жар-жар» мен «Бәдіктен» бастау алып, сан алуан асу-кезеңдерден өтіп кемелдене жетілген айтыстың алғашқы үлгілері көпке ортақ жаттанды өлеңдерден тұрса, кейінірек өз жанынан шығарып айтылатын суырыпсалмалылық сипаты басым болып отырады...

Айтыс қазақ даласында негізінен XIX ғасырдың екінші жартысынан бастап айрықша кең өріс алып, мол серпінмен дамыды. Бұған сол тұстағы қазақтың көшпелі өмірі мен әдет-ғұрып, салт-дәстүрі басты себеп болды». Оны тудырған да, дамытқан да ақындар болған. Бұл өнер түрі қазаққа ағайындас, тұрмыс-тіршілігі, шаруашылығы, қоғамдық өмірі ұқсас келетін қырғыз, түркімен, қарақалпақ халықтарында да кездеседі. Айтыстың басты ерекшелігі — оның суырыпсалмалы түрде орындалуы.

2. Айтыстың түрлері ?

Ақын Бапанов Сейтек Тоқайұлы:

- Айтыс — халық ауыз әдебиетінің ең мол да ерекше саласы. Айтыс жанры қазақ ауыз әдебиетінде сапасы жағынан да, саны жағынан да ерекше орын алады. Қазақ халқының ауыз әдебиетінде айтыстың бірнеше түрі бар:

1. Бәдік айтысы.
2. Жар-жар.
3. Жануар мен адамның айтысы.
4. Өлі мен тірінің айтысы

5. Жұмбақ айтысы.

6. Салт айтысы: 1) қыз бен жігіт айтысы; 2) ақындар айтысы.

7. Осы күнгі айтыстар.

Қазақ қоғамында ақынның ақын болып танылуы да тек айтыс арқылы жүзеге асқан. Көбіне-көп айтыста жеңілген ақын өткен айтысты ел арасына таратуға міндетті саналған. Сөйтіп, бір-біріне логикалық ой-жүйемен терең жымдасқан екі ақынның өлеңдері біртұтас дүниеге, қисса, дастан секілді желілі шығармаға айналған. Айтыс ақындарының ұғымында өлең белгілі бір кісіге қонатын өнер саналған. Кемпірбай, Базар, Бұдабай, Бақтыбай, Сүйінбай, Жамбыл тәрізді ақындар өлеңнің “киесі бар, иесі бар” деп білген. Мысалы, Бұдабай, Бақтыбай, Жанак ақындар түсінде бір ақсақалды әулиенің “өлең аласың ба, көген аласың ба?” деген таңдатуынан соң, өздерінің өлеңді қалағандарын айтады. Бұл табиғатынан осы өнер түріне бейім жаратылған ақындардың ой-қиялының жемісі болуы да ғажап емес.

Қазақ айтыс өнерін ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу үшін айтыс мектептерін ашып, жас ақындар тәрбиелеп, қазақтың төл өнерін дәріптеп жеткізу бұл біздің басты мақсатымыз және міндетіміз.

Әрқашан осындай мерейлі күн, шын көңілімізбен зор денсаулық, қажымас қайрат, отбасыларыңызға баянды бақыт, жарқында мағыналы өмір, көтеріңкі де кіршіксіз көңіл, қызыққа толы ғұмыр тілей отырып, әрқашан көпшіліктің ыстық ықыласымен, құрметіне, ризашылығына бөленіп, абыройларыңыз асқақтай беруіне тілектеспіз. Уақыт бөліп келгендеріңізге алғысымыз шексіз.

«КҮІ ОРЫНДАУДАҒЫ КЕЗДЕСЕТІН ӘДІС-ТӘСІЛДЕР»

«Алматы облысы білім басқармасының Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Балалар өнер мектебі» КМҚК
Кагазбеков К.Р.

Мен Кагазбеков Канат Рахимбекович Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Шелек «Балалар өнер мектебінің» домбыра класының мұғалімі боламын.

Шәкірт тәрбиелеудегі алдыға қоятын негізгі мақсатым - оқушыларға кәсіби деңгейде білім беру. Ұстаздық еңбек жолында сабақ берумен қатар шығармашылық бағыт пен де тығыз байланыстамын. Яғни басқа аспаптарға арналған шығармаларды (күйлер, пьесалар) домбыра аспабына лайықтап, өңдеу.

Өзекті мәселем: Қазақтың ұлттық домбыра аспабын меңгеру деңгейін заман талабына сай дамыту.

Оқушының ой-өрісін жан-жақты жетілдіріп, қазақ мәдениеті мен ұлттық аспаптарды құрметтеуге баулу.

Домбыра аспабында орындалатын күйлердің өз дәрежесінде орындалуына әдіс-тәсілдерді қолдану, ерекшеліктері мен күрделілігіне байланысты.

Қазақ музыкасындағы жанрлардың ішіндегі ең негізгі көп тараған ұлттық сипаттағы әуеніміз ол-күй. Күй көптеген аспаптарда, аспап мүмкіндігіне және күйдің жазылу формасының күрделілігіне байланысты болып келеді. Күй сыбызғыда, сырнайда, қобыз аспаптарында орындалады. Бірақ осы аспаптардың орындау мүмкіндігіне де ерекше мән берілуі тиіс. Қазақ музыкасындағы күйдің негізгі көп орындалатыны домбыра аспабында екені белгілі. Домбыра аспабы-күй орындаудың ең басты тұлғасы. Ал күйлер әртүрлі орындау шеберліктерді қажет етеді. Домбыра аспабында орындалатын күйлер-шертпе, төкпе күй деп екіге бөлінеді.

Бүгінгі сабағымыздың тақырыбы: «Күй орындаудағы кездесетін әдіс-тәсілдер».

Жоғарыда айтылғандай әр күйді орындауда әртүрлі әдістер, штрихтар (қағыстар) кездеседі.

Сонымен қатар күйді орындаушының жеткізуіне де көп байланысты болып келеді. Ноталық жазбадан бөлек, көптеген күйші-орындаушылардың нұсқаларын (варианттары) тыңдап, күйді өз деңгейінде орындап жеткізу, үлкен дайындық пен шеберлікті қажет етеді. Тілендіұлы Нұрғиса (1925-1998) – қазақтың әйгілі күйші композиторы, дирижер, дәулескер домбырашы. Туып өскен жері – Алматы облысының Іле ауданына қарасты Шилікемер ауылы. Топырқ бұйырған жері Жамбыл кесенесінің іргесі. Москваның П.И. Чайковский атындағы консерваторисының дирижерлік факультетін (проф. Н.П. Аносовың класы бойынша) бітірді. Қазақтың Абай атындағы опера және балет театрында (1953-1961), қазақтың Құрманғазы атындағы Мемлекеттік Академиялық халық аспаптар оркестрінде (1961-1964) және тікелей өзінің ұйымдастыруымен дүниеге келген «Отырар сазы» халық аспаптары оркестрінде (1981-1998) бас дирижер қызметін атқарды. Сондай ақ, 1968 жылдың «Қазақфильм» киностудиясы музыка редакциясының бас редакторы болып істеді. Қазақстанның халық әртісі, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлығының иегері, КСРО ның халық әртісі. Қазақстан Республикасы Президентінің жарлығымен Н.Тілендіұлына 1998 жылы «Халық Қаһарманы» атағы берілді.

Тілендіұлы Нұрғиса қазақтың музыкалық мәдениетіне композитор, дирижер, орындаушы ретінде өшпес із қалдырған суреткер. Ол 500-ден астам музыкалық төл туындылардың авторы. Осынау мол мұраның жанрлық аясы да қайран қалдырады: ән, күй, романс, увертюра, поэма, контата, опера, балет т.б. Сүйікті шығармаларынан «Достық жолымен» (1958), «Менің Қазақстаным» контатасын (1959), Қ.Қожамяровпен бірлесіп жазған «Алтын таулар» операсын (1961), «Ата толғауы» және оркестр үшін жазылған шығармаларын (1962), «Халық қуанышы» (1963), «Қайрат» (1964), «Жеңіс солдатты» (1975) сияқты увертюраларын атауға болады. Оның «Аққу», «Аңсау», «Арман», «Ата толғауы», «Әлқисса», «Қорқыт туралы аңыз», «Көш керуені», «Махамбет», «Фараби сазы» сияқты күйлері мен «Саржайлау», «Алатау», «Ақжайық», «Ақ құсым», «Өз елім» сияқты ондаған әндері халықтық бояу нақышының қанықтығымен, өзіндік қолтаңбасының айқындығымен жұртшылықтың сүйіп тыңдайтын рухани қазынасын айналған. Мұның сыртында қырықтан астам пьесаға және жиырмадан астам фильмге музыка жазған. Тілендіұлы Нұрғиса музыкасын жазған М.Әуезовтың, Ш.Аймановтың, Т.Ахтановтың, Ә.Тәжібаевтың пьесалары, сондай ақ «Қыз Жібек», «Қилы кезең», «Менің атым Қожа», «Қарлығаштың құйрығы неге айыр», «Ақсақ құлан» фильмдері әлдеқашан қазақ сахнасын мен экран өнерінің классикасына айналған.

Тілендіұлы Нұрғиса қазақтың музыкалық мәдениетіндегі сал серілік дәстүрдің соңғы тұяғы. Ол өнер туындату барысында уақыттың идеологиялық өктемдігіне, ассимиляцияшыл әсіре үрдісіне мүлде мойын ұсынбастан, өзінің тәңір дарытқан төлтума қалпынан қылдай ауытқымай жүріп, шығармашылық даралығын сақтап қала алды. Бұл ретте, Нұрғиса жерден қуат алатын Антей сияқты, қазақтың, туған жерінің ғасырлардан келе жатқан музыкалық дәстүріне табанын нық тіреп тұрып, өзінің арман аңсарын еш жасқанбастан дыбысқа айналдыра білді. Ол өз заманының музыкалық танымын терең игерген кәсіпқой музыкант бола тұра суырыпсалмалық дәстүрді ұдайы шабыт

тұғыры етіп отырды. Былайша айтқанда, көргенді күйттеп, естігенді жаттап отыратын оркестрлік қасаңдыққа Нұрғиса буырқанған шабыт еркіндігін дарыта білді. Бұл рете, Нұрғиса сахараның ақ бас абыздары сияқты, өз үнін көп дауысқа тұншықтырмай, өз лебізін көп даңғазаға ілестірмей, қазақтың дәстүрлі музыкалық тіліндегі дарашыл қасиетті (монодийность) тәу етіп өтті.

Нұрғисаның композитор, дирижер, орындаушы ретіндегі ойы көпке ортақ, тілі көпке түсінікті. Егер, салсерілер өнері адамның жан жүрегіне бағытталуымен дараланса, сол ұлы дәстүр Нұрғисаның да барша шығармашылық болмысында аста төк болып, шалқып шашылып жатты. Дәл осы тұрғыда Нұрғиса қазақтың дәстүрлі музыкасының әрін тайдырмастан, нәрін жоғалтпастан тек қана өзіне тән профессионализмді қалыптастыра алды.

1960-64 жылдары Қазақтың мемлекеттік академиялық халық аспаптары оркестрінің бас дирижері болып қызмет атқарды. 1968-81 жылдары «Қазақфильм» киностудиясы музыкалық редакциясының бас редакторы болып, 1981-98 жылдары өзі ұйымдастырған «Отырар сазы» фольклорлық этнографиялық ансамблінің көркемдік жағын басқарды. Еркін төгілген әсем әуен, сымбатты ырғақ, нәзік лиризм, азаматтық пафос пен динамикалық серпін – композитор шығармаларына тән қасиет.

Тілендиев — «Ортеке» балет-поэмасының және «Менің Қазақстаным» кантатасының, «Достық жолымен» балетінің, «Алтын таулар» операсының, оркестрге арналған «Поэма», «Ата толғауы», «Ақсақ құлан», «Махамбет», «Көш керуен» поэмалары мен «Халық қуанышы», «Қайрат», «Жеңіс салтанаты» атты увертюралардың, 400-ден астам ән-романстардың авторы. Ол 50-ден астам драмалық спектакльге, 19 көркем фильмге («Қыз Жібек», «Қилы кезең», «Менің атым Қожа» т.б.) 17 мультфильмге («Қарлығаштың құйрығы неге айыр?», «Ақсақ құлан» т.б.) 14 деректі хроникалық фильмге музыка жазды.

Алматы қаласында композитор есімімен көше (бұрынғы Софья Ковалевская атындағы), «Отырар сазы» фольклорлық этнографиялық ансамблі Тілендиев атымен аталады және ол тұрған үйге мемориалдық тақта орнатылды
Н.Тлендиев «Әлқисса» күйі.

Әр күйдің өзіндік құрылымдары болады. Мысалы, дәстүрлі күйді бас буын, орта, негізгі буын, кіші, үлкен саға деп буындарға бөлеміз. «Әлқисса» күйінің бір ерекшелігі, бұл күйде шертпе қағыстар мен төкпе қағыстар бірге үштасып орындалады. Яғни біз «Әлқисса» күйін шертпе немесе төкпе күй деп толық айта алмаймыз. Демек Нұрғиса ағамыз екі дәстүрлі мектептерді (шертпе, төкпе) біркүйінде кеңінен қолданған.

Күйді үш бөлімге бөліп қарастыруға болады.

1. Бас буын (күйдің басы, негізгі әуен)
2. Орта буын (шертпе қағыстармен үйлесіп орындалуы)
3. Саға буын (төкпе қағыстармен күйдің шарықтап дамуы)

Осы буындардың арасында әдемі, сазды құрайтын әуен қайталанып отырады. Оны күйдің «қайырмасы» деп айтсақ та болады. «Әлқисса» күйінің нақты шығу тарихы жоқ. Нұрғисаның әкесі Атабай күйші болған екен. Нұрғисаны бала кезінде домбыраға баулыш, оған түрлі жаттығуларды үйретеді. Ал, кейін Нұрғиса өскесін, сол әкесінің үйреткен жаттығуларын біріктіріп, «Әлқисса» күйін шығарады екен.

Ал енді «Әлқисса» күйін орындап көрейік.

The musical score consists of four systems of staves. The first system has two staves with a circled '1' above the first measure. The second system has two staves with dynamics 'p' and 'v' above the first measure. The third system has two staves with dynamics 'f' and '(p)' below the first measure. The fourth system has three staves with triplets indicated by a '3' above the first measure. The key signature is one sharp (F#) and the time signature changes from 3/4 to 2/4.

Қорыта айтқанда, қазақ музыкасындағы күйлерді төкпе, шертпе деп орындау ерекшеліктерін бөліп айтқанымызбен, бұл күйлер бір-бірімен тығыз байланысты, әуендері, үндері бір қазақ халқының үнімен жалғаса береді, дамиды.

УЧИТЕЛЬ НЕ ВЕЛИК, ВЕЛИКА ЕГО СЛУЖБА!

КГКП «Детская школа искусств»
Карпикова Салтанат Эсетовна Педагог-исследователь
по классу фортепиано

Выбор профессии - один из самых важных моментов в жизни человека, определяющий дальнейшую его судьбу.

И у каждого из нас свой путь в поисках этого судьбоносного решения.

Кто-то идет по стопам своих родителей, а кто-то, романтик по натуре,

еще с самого раннего детства, грезит о ней в своих детских снах, кому-то приходится всю жизнь тянуть лямку на нелюбимой работе, чтобы прокормить семью, а для кого-то, профессия становится его призванием на земле.

Я счастлива, что отношусь к последним. Справедливости ради нужно сказать, что к своей профессии - учитель музыки, я пришла в общем-то случайно. Но как говорят мудрецы, ничего в этой жизни не происходит без веления свыше.

Наверняка звезды на небесах сложились таким образом. Когда моя мама в далеком 1976 году, привела меня за руку, в только что открывшуюся в Шелеке, детскую музыкальную школу, я не скажу, что отчаянно упиралась, но и особой

охоты к дополнительным занятиям у меня не было.

Кстати, учиться в музыкальной школе в те годы было очень престижно.

И мне, вобщем-то было интересно. Особенно понравилось огромное, для меня тогда, фортепиано. После прослушивания меня приняли на обучение, именно по классу фортепиано. Я постепенно втянулась в загадочный мир музыки.

А первые аккорды, которые я самостоятельно сложила в музыкальную композицию, стали для меня настоящим откровением. Годы учебы в музыкальной школе пришли как одно счастливое мгновение. Я до сих пор благодарна своему преподавателю по классу фортепиано Зингер Лилле Отговне, которая не только научила меня играть на этом божественном инструменте, но и сама была для всех нас, своих учеников неким божеством и примером для подражания. Музыкальную школу я окончила с отличием, а после окончания уже общеобразовательной школы, у меня не стоял вопрос, как у некоторых других моих одноклассников: «Куда пойти учиться?» Я уже сделала свой выбор: «Буду учителем музыки!». Сразу после школы я поступила на музыкальный факультет Женского Педагогического института, который кстати, тоже окончила с отличием в 1987 году, получив на руки красный диплом.

Я не мечтала о музыкальной карьере, у меня было только одно желание, работать с ребятами, учить их музыке, учить прекрасному. Поэтому, уже в этом же, 1987 году, я очутилась в стенах родной музыкальной школы, уже в качестве учителя музыки по классу фортепиано.

Я уже 36 лет работаю в Шелекской детской музыкальной школе, в данное время школе искусств, пережила вместе с родным коллективом самые радостные и самые непростые времена. Помню тяжелые 90-е годы прошлого века — годы развала и сумятицы, когда школа была на грани закрытия. Но мы пережили эти трудности и выстояли, сохранив нашу школу. Как говорится, «все приходящее в этом мире, а музыка вечна». За годы работы, через мои так сказать, руки прошли несколько сотен учеников, но я помню всех, потому что в каждого из них вложила частичку своей души.

Известная мудрость гласит: «Учитель воспитай ученика».

В этом изречении заложен глубокий и многогранный смысл. Начиная с середины

2000-х годов стали проводится самые различные музыкальные конкурсы среди учащихся музыкальных школ.

Я горжусь, что начиная с 2000 года мои ученики постоянно не только участвуют на международных и республиканских конкурсах, но и становятся их лауреатами. Перечислять всех, образно выражаясь, не хватит времени и бумаги. Назову лишь победителей двух последних лет.

Рахимов Рустам занял Гран-при в Международном конкурсе «Steps to the Stars» (10.02.2022)

Абдрахманова Молдир заняла Гран-при в Международном конкурсе «Stepst the Stars» (10.02.2022)

Абдрахманова Молдир заняла первое место в Международном фестиваль-конкурсе «Куншуак» (25.02.2022)

Глушакова Маргарита заняла Гран-при в Международном конкурсе «Steps to the Stars» (Весенний сезон 2022)

Мышако Лидия заняла Гран-при в Международном конкурсе «Steps to the Stars» (Весенний сезон 2) (2022)

Жамалова Алияна заняла Гран-при в Международном конкурсе «Steps to the Stars» (Весенний сезон 2022)

Сулейманова Эмилия заняла Гран-при в Международном конкурсе «Steps to the Stars» (Весенний сезон 2022)

Зубков Михаил занял I место в Республиканском фестиваль-конкурсе «Первые шаги» (20.03.2022г)

Даутова Карина заняла место в Международном фестиваль-конкурсе «Сәлем Астана» (10.07.2022)

Сулейманова Эмилия заняла 1 место в Международном фестиваль-конкурсе «САМҒАУ» (04.12.2022)

Мышако Лидия заняла 1 место в Международном фестиваль-конкурсе «САМҒАУ» (04.12.2022)

Абдрахманова Молдир заняла II место в Международном фестиваль-конкурсе «САМҒАУ» (04.12.2022)

Смак Адина заняла II место в Международном фестиваль-конкурсе «САМҒАУ» (04.12.2022)

Камашова Джамиля заняла место в Международном многожанровом конкурсе «JULNAR FEST» (04.03.2023)

Смак Адина заняла место в IV Международном конкурсе пианистов «Вальс цветов» 2022г

Камашова Джамиля заняла II место в IV Международном конкурсе пианистов «Вальс цветов» 2022г

Даутова Карина заняла II место в IV Международном конкурсе пианистов «Вальс цветов» Рахимов Рустамбек занял II место в IV Международном конкурсе пианистов

<<Вальс цветов» 2022г
Абдрахманова Молдир заняла II место в Международном многожанровом конкурсе «GULNAR FEST» (08.04.2023)

Винник Инна заняла Гран-при в Международном многожанровом конкурсе «GULNAR FEST» (13.05.2023)

Рахимов Рустамбек занял Гран-при в Международном многожанровом конкурсе «GULNAR FEST» (27.05.2023)

Абдрахманова Молдир заняла II место в IV Международном конкурсе пианистов «Волшебные снежинки» 2023г

Зубков Михаил занял II место в IV Международном конкурсе пианистов «Волшебные снежинки» 2023г

В 2023 году мои труды отметило Министерство Образования РК, Республиканский учебно-методический центр Дополнительного образования наградив

в профессиональный
День учителя благодарственным письмом.

Учитель музыки, несмотря на творческую составляющую его профессии, прежде всего педагог.

А настоящий педагог должен быть в постоянном поиске, применять, согласно велению времени инновационные методы преподавания музыкальных дисциплин, заниматься научно-исследовательской работой. Недавно я закончила исследовательскую работу на тему: «Восприятие музыкального воспитания». Провела мастер-класс для учителей музыки на тему: «Работа над музыкальным образом в классе фортепиано с применением традиционных и инновационных технологий» Благодаря современным технологиям, которые я применяю в системе обучения, многие мои ученики научились составлять музыкальные композиции, сочинять музыку. Бытует выражение «Красота спасет мир». А музыка, как один из видов прекрасного на земле, учит людей быть добрей, возвышенней и чище душой, облагораживает их. Я рада, что мое дело не умрет вместе со мной, его продолжат мои ученики.

Пусть музыка, окружающая мир будет внутри каждого из нас!

«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО»

Алматинская область
Енбекшиказахский район с.Шелек
КГКП «Детская школа искусств» Педагог-исследователь
по классу фортепиано Колесникова Татьяна Витальевна

Цель: показать способы решения технических проблем в классе фортепиано.

Задачи:

1. Формирование у учащегося осмысленного подхода при работе над техникой.
2. Развитие и закрепление рациональных приёмов игры на инструменте.
3. Воспитание волевых качеств у учащегося при достижении результатов.

План:

1. Вступление, введение в проблему мастер-класса.
2. Практическая часть.
3. Анализ проделанной работы.

Ход мастер-класса:

1. Введение в проблему мастер-класса. Игра на музыкальном инструменте представляет собой один из сложнейших видов человеческой деятельности, который требует для своей реализации :

- а) высокой степени личностного развития в целом,
- б) отлаженной работы психических процессов – воли, внимания, ощущений, восприятия, мышления, памяти, воображения и
- в) безупречной согласованности тонких физических движений. Высокого художественного результата невозможно достигнуть, если учащийся не владеет техникой игровых движений, через которые он и передает при помощи музыкального инструмента свои мысли и чувства.

Фортепианное исполнительство – искусство практическое, требующее определённых технических навыков. Поэтому культура работы над фортепианной техникой относится к наиболее важным вопросам методики обучения игре на фортепиано, т.к. профессиональное вычленение технических компонентов игры необходимо сочетать с профессиональным охватом процесса в целом. Развитие пианистических данных, накопление технических средств исполнения неразрывно связано с развитием слуха и музыкального понимания произведения.

Понятие «фортепианной техники» не сводится к понятию быстрой, ловкой и громкой игры. Данное понятие гораздо шире, объёмнее, т.к. фортепианная техника, по сути, есть техника художественного выражения. Она включает в себя не только быстроту и ловкость, которые сами по себе являются немаловажными предпосылками хорошей техники, но и ритм исполнения, динамику, артикуляцию и т.д. Говоря о развитии технических навыков у учащихся, имеется в виду та сумма знаний, умений, навыков, приёмов игры на рояле, при помощи которых учащийся добивается нужного художественного, звукового результата. Вне музыкальной задачи техника не может существовать.

«Техника без музыкальной воли – это способность без цели, а становясь самоцелью, она никак не может служить искусству» - писал Иосиф Гофман, один из крупнейших пианистов.

Техника – это сумма средств, позволяющих передать музыкальное содержание,

а всякой технической работе должна предшествовать работа над пониманием этого содержания.

Пианист должен представить себе внутренним слухом то, к чему он должен будет стремиться, должен как бы «увидеть» произведение в целом и в деталях, почувствовать, понять его стилистические особенности, характер, темп и прочее. Контуры исполнительского смысла уже с самого указывают главное направление технической работы.

Техника нужна во всяком искусстве. Фортепианное исполнительство не представляет исключения. Техника пианиста, многие её виды настолько важны, что без специальной многолетней работы овладеть ею невозможно.

Эта работа начинается с момента первого знакомства с клавиатурой и продолжается у пианистов всю жизнь. Обычно обучение на рояле начинается с 5-7 лет, а многие педагоги-наставники современности и раньше (Надежда Сергеевна Лемешкина).

Соотношения музыкальных и технических задач в работе пианиста, их последовательность можно сформулировать следующим образом: от понимания музыки к технической работе, и затем в процессе технической работы – к более высокому пониманию музыки.

Работа по развитию технических навыков у учащихся моего класса строится с учетом возрастных и психологических особенностей развития ребенка, на основе принципа наглядности – показа за инструментом.

При игре на фортепиано существуют следующие принципы движения кистей и рук:

- 1) Принципы естественности (меньше неестественных движений рук и корпуса).
- 2) Принцип экономности (чередуют мышечное напряжение и расслабление).
- 3) Принцип целесообразности (вся двигательная активность во время игры должна иметь смысл и не превращаться в формальный шаблон).

А. Корто сводит всю фортепианную технику к пяти основным формам:

1. Равномерность, независимость и подвижность пальцев.
2. Подкладывание первого пальца (гаммы и арпеджио).
3. Двойные ноты и полифоническая игра.
4. Растяжения.
5. Кистевая техника, аккордовая игра.

Основным методом работы над пианистической техникой является метод повторения. Формы работы: упражнения, гаммы и арпеджио, инструктивный материал (этюды, виртуозные пьесы и т.д.).

Организация движений ученика строится таким образом, чтобы воспитать у учащегося правильное отношение к фортепиано, как поющему инструменту.

2. Практическая часть.

Мастер-класс проводится с уч-ся 5 класса Нурхаликовым Биалом.

- а) Упражнения для достижения хорошего legato (Е. Гнесиной)
- б) Упражнение Н. Метнера (по полутонам, по целым тонам, по полтора тона) по чёрным и белым клавишам.
- в) Упражнение М. Лонг на подкладывание первого пальца.
- г) Упражнение Ш. Ганона №1 в транспозиции по мажорным тональностям.
- д) Гамма A-dur – основные виды, в том числе добавление гаммы двойными терциями в качестве подготовки к этюдам терции.

Работа на этюдами.

а) Т. Лак «Этюд» C-dur

Техническая работа на 16-ти нотах штрихом пальцевого стаккато

б) Дж. Конконе «На пикнике»

Подготовительные упражнения на терции на материале этюда. В движении терций слушать два голоса.

При исполнении этюда добиваться ровности движений терций и активного снятия в конце лиг в правой и левой руках.

в) К. Черни «Этюд» №16 D-dur.

Работа над техникой коротких арпеджио, приём «Неваляшка».

г) Ф.Лист «Юношеский этюд» Op.1 №4.

В данном этюде использована техника перекрещивания рук, терции и арпеджио, также есть скачки. Форма этюда — простая двухчастная, с яркими кульминациями в каждом разделе, поэтому кроме технических, здесь ярко выражены и музыкальные задачи.

Основные задачи в работе над игровым аппаратом:

гибкость и послушность кистей рук;

согласованность всех звеньев рук;

борьба с пассивностью, приводящей к «недобиранию» звука и общей вялости;

нахождение экономных, организованных движений, которые помогут освободиться от лишних напряжений.

Работая над техническим развитием ученика, педагог сталкивается с такими проблемами как мышечное напряжение, возникающее при игре, и забалтывание

Внешние признаки напряжения:

«тряска» руки;

растопыренные пальцы;

жесткое запястье;

прижатые или чрезмерно отведенные локти;

приподнятые плечи;

кривящийся рот;

неритмичное дыхание;

отсутствие гибкости в спине

Мышечное напряжение или зажим — это естественная реакция организма на трудности, возникающие при скованности тех или иных частей исполнительского аппарата.

Значительную пользу в борьбе с напряжением могут оказать некоторые двигательные приёмы:

освобождение кисти во время игры;

беззвучное проигрывание неудачающегося пассажа или трудной фигурации.

Забалтывание — это результат неумеренного и неумелого использования быстрого темпа в процессе работы над техническим материалом.

Причины утомляемости и зажатости в руках заключаются в следующем:

Когда навыки медленной и крепкой игры с высоким поднятием пальцев автоматически переносятся на быстрый темп. Чтобы не уставать, надо научиться играть «близко», уметь отдыхать во время игры «на лету», особенно в тех пьесах, которые построены на непрерывном движении.

3. Анализ: результат показал, что поставленные цели и задачи достигнуты, так как содержание мастер-класса было направлено на достижение рациональных приёмов игры через изучение практических упражнений и этюдов.

Для решения поставленных задач использовались следующие приёмы и методы работы:

четкость и ясность объяснения на доступных примерах;

создание образных сравнений и ассоциаций;

активизация слухового контроля;

развитие критического мышления.

ТАҚЫРЫПТЫҚ КОМПОЗИЦИЯ «ҚЫС ҚЫЗЫҒЫ»

Түркістан облысы, Кентау қаласы,
Кентау оқушылар үйінің қосымша білім беру педагогі:
Мажитова Нафиса Мамматнабиевна

Пәні: Бейнелеу өнері

Сыныбы: 7-13 жас

Сабақтың тақырыбы: Тақырыптық композиция «Қыс қызығы»

Сабақтың мақсаты:

а) білімділігі: Қысқы табиғат әсемдігін көре білуге баулу. Қыс айларындағы табиғат өзгерістерін, құбылыстарын бейнелеуге үйрету.

Тақырыптық композиция және оның түрлері жайлы терең мағлұмат беру. «Қыс қызығы» композициясын құрастыру. Сурет салудың заңдылықтарын үйрету.

б) дамытушылығы: Оқушыларға композиция заңын меңгерту, ойлау, есте сақтау қабілетін және шеберліктерін дамыту;

в) тәрбиелігі: Көзбен елестетуге, ұқыптылыққа, әсемдікке тәрбиелеу. Живопись

өнерінің пейзаж жанры туралы білімдерін тереңдету.

Сабақтың типі: Жаңа материалды меңгерту.

Сабақтың түрі: Аралас сабақ

Сабақтың әдісі: Репродуктивті әдіс, түсіндіру, әңгімелесу, затқа қарап сурет салу

Қажетті технологиялар: Компьютер, интербелсенді тақта.

Сабақтың көрнекілігі: Суретшілердің шығармалары, презентация, графикалық материалдар.

Пәнаралық байланыс: Қазақ әдебиеті.

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі:

Сабаққа жалпы дайындықтарын тексеру, оқушы назарын сабаққа аудару, сыныпта жоқ оқушыны белгілеу.

II. Өткен материалды қайталау:

Әңгімелесу: (әңгімелесу арқылы бүгінгі тақырыпты ашу)

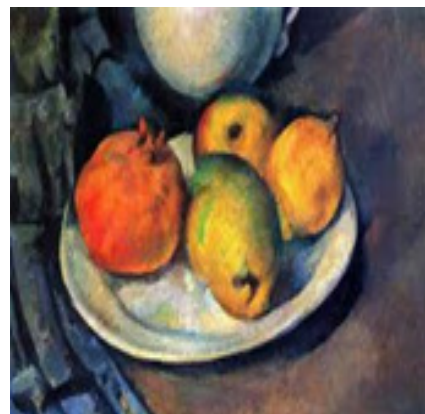
Оқушылар қандай бейнелеу өнерінің түрлерін білесіңдер?

Кескіндеме, графика, мүсін, қолөнер, сәулет өнері.

Жарайды, енді бейнелеу өнерінің жанрларын атайық.

Пейзаж, портрет, натюрморт.

Мына суреттерде қандай жанрлар бейнеленген?

1-суретте портрет жанры. 2-суретте пейзаж.3-суретте натюрморт.

(Оқушылар жанр түрлерін ажыратады)

-Натюрморт дегенді қалай түсінеміз? (мұғалім натюрморт туралы сұрайды)

-Натюрморт дегеніміз – өлі табиғатты, қозғалмайтын денелерді бейнелетін бейнелеу өнерінің жанры.

-Өте дұрыс.

III. Жаңа материалды меңгерту:

Пейзаж жанры – табиғат көрінісін бейнелеген көркем шығарма.

Жылдың төрт мезгілі бар. Олар: қыс, күз, жаз, көктем. Біз бүгінгі сабағымызда қыс мезгіліне тоқталайық. Қыс қызықтарына не жетсін! Достарыңмен уақытты көңілді өткізген тамаша-ақ қой! Қар лақтырып ойнау, қар қамалын тұрғызу, шаңғы тебу, шанамен сырғанау, аққала соғу. Қысқы орман табиғаты, қысқы дала көріністері де алуан түрлі. Табиғат көрінісін бейнелеуде алыс, жақын, астыңда, үстінде, жаныңда ұғымдарын қалыптастыратын перспектива заңдылықтарын міндетті түрде білуіміз керек. Бірінші зат бізден неғұрлым алыс тұрса, ол соғұрлым кішкентай болып көрінеді.

«Перспектива» латынның тасадан көру деген сөзінен шыққан Қазақша ұғымы «көрініс» дегенге келеді. «Перспектива» ұғымын дұрыс білмесек, алыстағы, жақындағы заттар бірдей салынған болып шығады.

Сурет салу 3-кезеңге бөлінеді.

1 кезең-Ең әуелі көкжиек сызығын көлденең жүргізген соң төменгі бөлігі жер беті болып есептеледі. 1-ші тауларды, тау етегіндегі ағаштарды қарындашпен салу керек. 2-ші ағаштарды, өзенді, көпірді саламыз. Ал өзен төмендеген сайын кеңейте түсеміз. Жақын тұрған ағашты, шыршаны, қояндарды көрсетеміз. Екі қоян салынған кеңістікте салыстырмалы түрде бері орналасқан анық, көлемі үлкен болып саналады.

2 кезең-Тау, ағаш, шырша, өзен, көпірдің көлеңкелерін де кеңістікте бейнелеп көрсету керек. Алыстағы көріністердің бояулары, сұйық және көмескілеу, кейбір жерлері қоюлау болып боялады.

3 кезең-Қалған боялмаған көріністерді толығымен бояп, пейзаждың толық көрінісін аяқтаймыз.

Оқушылар табиғат көріністерін бейнелеуде алуан құбылыстарды бақылауға дағдыланды. Әсіресе бастауыш сыныпта дүниетану пәнінен алынған білімдерін табиғат көрінісін бейнелеу барысында одан әрі жетілдіре түседі.

Табиғат көрінісін бейнелеудегі негізгі мақсат-кеңістіктегі сұлу табиғатты көзбен көріп, көңілмен қабылдаған көріністерін суретке салу.

Оқушылар табиғат көрінісін бейнелеуден бұрын оны бақылап көруге үйренеді. Табиғаттың әр алуан құбылыстарын меңгеруге дағдыланады. Соның әсерінен табиғат көрінісін сәтті бейнелеуге үйренеді.

Табиғат құбылысы үнемі өзгерісте болғандықтан жылдам сурет салуға жаттыққан орынды. Табиғат көрінісін қас-қағым сәтте орындау «этюд» деп аталады. Этюд жазу барысында оқушы табиғат көрінісінен алған алғашқы әсерін сәтті бейнелеуге тырысады.

Этюд орындау үш топқа бөлінеді:

Табиғат көрінісін қағаз бетіне қарындашпен ықшамды етіп сызып белгілеу;

Табиғат көрінісіндегі сюжеттік көріністің құрылымын дұрыс орналастыру;

Түстік бояу шешімін табу.

Табиғат көрінісін бейнелеуде түстік бояу құрылымын қарастыруда шартты түрде екі буынға бөлуге болады.

Біріншіден, табиғат көрінісін бейнелеуде жылы және суық түстердің арақатынастарының басты ерекшелігін таба білу.

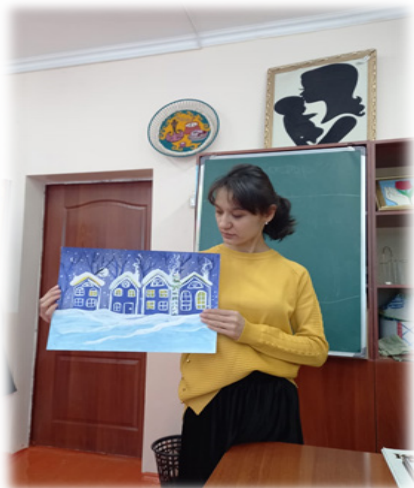
Екіншіден, табиғат көрінісіне байланысты құраушы бояулар тобын таңдап алу

Сергіту сәті

Оқушылардың сабаққа белсенділігін арттыру мақсатында орындалады. Түстердің пайда болуына байланысты оқушылар көз және дене жаттығуларын орындайды.

IV.Сарамандық жұмыс:

- «Қыс қызығы» тақырыбына суреттердің бірнеше нұсқасы қойылады. (затқа қарап сурет салу)

Сурет салудың кезеңдері айтылады.

- Қағазға орналастыру заңдылықтары түсіндіріледі.

Қағазда суреттің үйлесімділік шартын жоғалтпау. Қойылған заттарды салу симметрия сызығын сыздан басталады.

Заттардың жазықтағы бейнесін дұрыс құрай білу, құрылысын жіктеу, кейбір бөлшектеріне дейін анықтау.

Тепе-теңдікті сақтай отырып, зат көлемін толық бейнелеу. Әр заттың түсіне сәйкістендіріп жарық көлеңкесін ажыратып бояймыз.

V. Бекіту. (Оқушылармен өзіндік жұмыс): Кескіндеме пәні сабағына байланысты тест алынады.

Тест үлгілері:

1. Балама жауаптары бар тест
2. Таңдамалы тест
3. Толықтыруды қажет ететін тест.

I Балама жауаптары бар тест.

1 Негізгі түстер - үшеу

а) иә б) жоқ

2. Акварель - суда еритін мөлдір бояу

а) иә б) жоқ

3. Белгілі көңіл күйді беретін бірнеше түстер жиынтығы түстер гаммасы

а) иә б) жоқ

II Таңдамалы тест

1. Түстер шеңберінде бір - біріне қатар орналасқан бояу түстері

а) қарама - қарсы түстер

ә) қосымша түстер

б) жақын түстер

2. Бояу араластыратын тақта

а) пастель

ә) палитра

б) нобай

3. Қазақ халқының қымыз құятын ыдысы

а) ожау

ә) кесепқап

б) торсық

III Толықтыруды қажет ететін тест

1. Бейнелеу өнерінде жансыз заттар мен бұйымдарды бейнелейтін көркем шығарманы.....дейміз

2. Түс және бояуын алуан тәсілдер қолданылатын бейнелеу өнерінің түрін..... дейміз

3. Дайындық суреттері..... деп аталады.

Тест сұрақтарының дұрыс жауаптары

Балама жауаптары бар тест

1. а)

2. а)

3. а)

Таңдамалы тест

1. б)

2. ә)

3. б)

Толықтыруды қажет ететін тест

1. Натюрморт

2. Живопись

3. Нобай

VI. Қорытындылау.

Жаңа сабақты қорыта келе біз Пейзаж. Қыс көрінісі туралы және салыну жолдарымен таныстық. Өтілген сабаққа қорытынды сұрақ жауап арқылы жүргізіледі.

1. Біз бүгінгі сабақта не үйрендік?

2. Жыл мезгілі нешеге бөлінеді? (ата?)

3. Кімге қай жыл мезгілі ұнайды? (әр оқушы өзіне ұнайтын мезгілдерін және не себепті ұнайтынын айту)

4. Қыс мезгілінде табиғатта қандай құбылыстар болады?

5. Қыс мезгілі несімен көңілді?

Білемін	Үйрендім	Білгім келеді
Живопись өнері жайлы. Пейзаж деген не екендігін. Қыс мезгілінің қызықтарын.	Пейзаж «Қыс көрінісін» кезен бойынша жазықтық бетінде бейнелеуді немесе суреттеуді. Әр түрлі түстерді пайдалануды.	Жыл мезгілдерінің басқа техникамен салыну жолдарын.

VII. Үйге тапсырма:

«Қыс қызығы» тақырыбына суреттерін аяқтау.

«Қысқы пейзаж» тақырыбын оқып келу

Оқушыларды бағалау: Сабаққа жақсы, белсенді қатысқан оқушыларды атап айтып, жақсы салынған суреттерді көрсетіп, мадақтау арқылы бағалау.

МӘТІНДЕР АРҚЫЛЫ АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫСЫН ДАМУДАҒЫ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Битемір Айнаш Бескемпірқызы,
Юсупова Құралай Амангелдиновна,
Макаева Мансия Галламовна
Астана қаласы №27 мектеп-лицейінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері

Аңдатпа

Әлемдік тәжірибе бойынша тілді тиімді меңгерту төрт тілдік дағды арқылы жүзеге асырылатыны белгілі. Мақалада оқушыларға тілдік төрт дағдының (айтылым, оқылым, тыңдалым, жазылым) бірі – айтылым дағдысын тиімді әдіс-тәсілдер арқылы оқытудың ұтымды жақтары қарастырылады.

Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, тілдік дағдылар, айтылым, әдіс-тәсілдер, мәтіндер, әдістемелік құрал

Аннотация

Овладение языком осуществляется по мировому опыту через четыре языковых навыка. В данной статье рассматривается как эффективно обучать учеников одному из четырех языковых навыков (говорение, чтение, аудирование, письмо) – навыкам говорения с помощью эффективных методов.

Ключевые слова: функциональная грамотность, языковые навыки, говорение, методы, тексты, методическое пособие

Abstract

Language acquisition is carried out according to world experience through four language skills. This article examines how to effectively teach students one of the four language skills (speaking, reading, listening, writing) - speaking skills, using effective methods.

Key words: functional literacy, language skills, speaking, methods, texts, toolkit

2012 жылғы 27 қаңтардағы «Әлеуметтік - экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына арналған кезекті Жолдауда білім беру ұйымдары жастарға жалаң білім беріп қана қоймай, алған білімдерін өмірдің түрлі жағдайларында пайдалана алуды үйретуі керек екендігі баса айтылып, үкіметке

оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың бес жылға арналған Ұлттық шаралар жоспарын дайындау жөнінде нақты тапсырма берілген болатын. Осы тапсырманың негізінде маусым айында Үкіметтің 25 маусым 2012 жылы №832 қаулысымен бекітілген «Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс - қимыл жоспары» қабылданды.

Ұлттық жоспардың мақсаты – Қазақстан Республикасындағы мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін жағдай жасау болып белгіленген. Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым - қатынасқа түсе алу және сол ортаға тез бейімделе алуы. Оқушылардың функционалдық дағдылары мектеп қабырғасында қалыптасатыны белгілі.[1]

Ұстаздардың мақсаты - оқушыларды осы өмірдің дағдысына дайындау, оларды белсенділікке, шығармашылыққа, іскерлікке жетелеу. Ол үшін әрбір ұстаз заманауи сабақты тиімді өткізу үшін «Балаларды қандай оқу материалымен қызықтыруға болады?» -деген сұрақтардың жауабын іздеп, дұрыс шешім табуға ұмтылады.

Осыған сәйкес қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдеріне арналған «Мәтіндер арқылы айтылым дағдысын дамыту» тақырыбындағы көмекші әдістемелік құрал жазылды. Бұл құрал мектептің орта буын оқушылары деңгейіне жоспарланған.

Әдістемелік құралдың басты мақсаты – қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдерінің назарын тиімді интербелсенді әдіс-тәсілдерге аудартып, айтылым дағдысын жүзеге асыруға жәрдемдесу. Бұл құралдағы барлық сабақтардың тақырыптары оқушылардың функционалдық сауаттылығын және сын тұрғысыдан ойлауын дамытады. Әдістемелік құрал негізгі алты тараудан тұрады және соңғы жетінші тарау қайталауға арналған. Құралдағы тараулардың әрқайсысы қазіргі таңда ең өзекті тақырыптарды қамтиды. Атап айтқанда, «Суға шомылу қауіпсіздігі», «Жер сілкінісі кезінде қалай қорғану керек?», «Самокатты жүргізу ережесі», «Сәнге айналған электронды темекінің зияны», «Энергетикалық сусындар», «Коланың зияны мен пайдасы», «Ең зиянды 7 тағам», «Мақсат қою және оған жету жолдары», «Адамдармен тіл табысу», «Көшбасшы болу», «Кибербуллинг деген не?», «Күйзелісті жеңу жолдары», «Кредитсіз өмір», «Интернет алаяқтарынан сақтану», «Қаржы пирамидасы», «Құмар ойынға құмартпа», «Әлеуметтік желі мәдениеті», «Бос уақытты тиімді пайдалану», «Алтын үшбұрыш – қауіпті аймақ», «Ақша үнемдеудің 5 құпиясы» және т.б.

Әр сабақ үш кезеңге бөлінген (сабақтың басы, сабақтың ортасы және сабақтың соңы), онда екі-үш және төрт тапсырмаларға дейін қамтылады.

Тыңдалым мәтіндерінің QR code (кюар код) арқылы тыңдалатындығы да мұғалім мен оқушы үшін өте ыңғайлы. Оқылым мәтіндері ғаламтордан таңдалып алынды және әр мәтіннің соңында сілтемелер берілген. Әдістемелік құралдың қарастыратыны - тілдік дағдылардың ішіндегі айтылым дағдысын дамыту болғандықтан көптеген интербелсенді әдіс-тәсілдердің ішінен осы дағдыны жүзеге асыратын әдіс-тәсілдер іріктеліп, екшеленіп пайдаланылды. Айтылым дағдысын дамытуға сәйкес түрлі әдіс-тәсілдер пайданыла отырып түрлі тапсырмалар құрастырылды. Әр тапсырмадан кейін оқушыларды бағалау мақсатында он баллдық дескрипторлар ұсынылған.

Тапсырмаларды орындаудағы топтық, жұптық жұмыс түрлері іске асырылады, ол оқушылардың топпен, жұппен жұмыс жасау құзіретін арттырады, көшбасшылыққа тәрбиелейді. Берілген тапсырмалар оқушыларды жұпта немесе топта мәтін бойынша сұрақтарға жауап беруге, түрлі мәселелерге ой-пікірін айтуға, өз көзқарасын дәлелдеуге, талқылауға қатысуға, басқаларды тыңдап, өзгелердің пікірін сыйлауға, пікірталас жүргізуге және шешім шығара алуға, сонымен қатар диалог пен монолог құрастыруға баулиды.

Мәтіндер арқылы айтылым дағдысын дамытатын тиімді әдіс-тәсілдерге тоқталсақ, оқылым, тыңдалым мәтіндерінен кейін «Жетелеуші жеті сұрақ», «Сұрақтар бұрқасыны», «Әйлер шеңбері», «Қар кесегі», «Ыстық орындық», «Бес сұраққа бес жауап», «Білімпаз оқушы», «Сәлемдеме жіберіңіз», «Өрмекшінің торы» т.б. тиімді әдістер мәтін мазмұнын түсіну және сабақты бекіту кезеңінде қолданылады. Осы әдіс-тәсілдерді қолданғаннан кейін оқушылардың өз ойын еркін білдіріп, талқылауға белсенді қатысып, диалог пен монологты жеңіл құрай алатындығына көз жеткіздік. Мәтінмен жұмыс барысында «Ромбтық жіктелім» әдісі негізінде жасалған тапсырмаларды дарынды және талантты балаларды оқытуды іске асыру мақсатында қолдандық. Себебі мәтіннен негізгі ақпаратты

табу өте жақсы оқитын оқушы үшін жеңіл болуы мүмкін. Ал «Ромбтық жіктелім» әдісін қолданудың ерекшелігі - мәтіннен ең маңызды ақпараттарды табумен қатар жеткілікті түрде маңызды ақпаратты, онша маңызды емес ақпаратты және ең бір маңызы аз ақпараттарды да анықтау тапсырмаларының болуында.

Оқушыларды көшбасшылық қасиетке баулу мақсатында «Танымал тұлға» әдісіне сәйкес жасалған тапсырмаларды ұсынғанда оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтары оянып, көшбасшы болуға ұмтылғандығының куәсі болдық. Сабақ мақсатына сәйкес «Тұжырымдамалық карта», «Кластер құру» әдісін қолданумен қатар «Өзі туралы кластер» әдісіне құрылған тапсырмаларды да жасап, сабақ барысында оқушыларға ұсындық. «Өзі туралы кластер» әдісін бірнеше рет қолданғаннан кейін оның тиімді жақтарына көз жеткіздік. Бұл әдіс оқушының белсенділігін оятумен бірге бойындағы басқару, көшбасшы болу қабілетін шыңдайды екен. Оқушы өзі туралы мәліметтерді тұжырымдап, көпшілік алдында таныстырылым жасауға үйренеді. Оқушыларға көбінесе басқа бір белгілі адамдар туралы тұжырымды ойын айтқызып келсек, енді оқушының өзі туралы да кластер жасайтын тиімді әдісті қолданудамыз. Бұл әдістемелік құрал арқылы үйренген әдісті тек сабақта емес, сабақтан тыс іс-шараларда да қолдануға болады.

Мәтінмен жұмыс барысында «Тоғысқан пікірталас» әдісіне сәйкес тапсырмалар құрастырдық. Бұл әдістің ұтымды жағы - белгілі бір тақырып аясында өткізілетін пікірталастарды жүйелі қадамдар арқылы (1) мәтінді тыңдау; 2) проблемалық сұрақты анықтау; 3) жұпта талқылау; 4) топта пікірталасқа қатысу; 5) дәлелдемелер келтіру; 6) ортақ шешімге келу) өткізіліп, мұндағы оқушылардың жүйелі түрде жұмыстануына жәрдемдесетіндігінде. Сонымен қатар осы құралға «Атаулар туралы 3 сұрақ» әдісін енгіздік. Мәтінді оқығаннан не тыңдағыннан кейін ондағы терминдерді тауып, кестеге жазу, осы терминдер бойынша қайда? қалай? қандай? деген сұрақтарға жауап беріп, өзара ой бөліседі. Бұл әдіс арқылы оқушылар терминдер туралы түсінікті ұзақ есте сақтайтындығына көз жеткіздік.

Мәтінмен жұмыста қолдануға тиімді әдістің бірі - «Топтағы бесеу» әдісі. Бұл әдістің тиімділігі - әр топ мүшесіне атқаратын жұмысының бөлініп берілетіндігінде. Әр топта шамамен бес оқушы болса, осы бесеуінің де өз міндетінің болуы (талқылаушы, түртіп алушы, тіл шебері, байланыстырушы, қорытындылаушы). Осы әдісті қолдау барысында оқушылардың жауапкершілікті сезініп, белсенді жұмыстанғандығы байқалды.

«Шеринг» әдісімен оқып-танысып, өз тәжірибемізде қолдандық. (Шеңберге отырып, кезек-кезек тақырып бойынша түйінді ой айтады, идеялардың қайталанбауы талап етіледі). Сабақтың аяғында оқушының есінде сабақ мазмұны есте қалу мақсатында өткізілетін тиімді әдістердің бірі деп айта аламыз. «Т-кестесі», «Блум-түймедағы», «DEAL», «TEDX», «SWOT талдау»

Әдістемелік құралдағы «Сиқырлы сөздер» әдісіне құралған сөздікпен жұмыс тапсырмаларын оқып шығып, өз сабағымызда қолдандық. Осы әдістің көмегімен оқушылар жаңа сөздерді ұзақ есте сақтайтындығына, сабаққа деген қызығушылығы мен белсенділігі пайда болатындығына көз жеткізіп келеміз.

Жаңа сабақтың тақырыбын болжау мақсатында қолданылатын «Болжау ағашы», «3С», «Таза тақта», «Тірек сөздер», «Ассоциациялық қатар-1», «Ассоциациялық қатар-2», әдістерін қолданудың ұтымды жақтарының басым екендігін атап өткіміз келеді. Осы әдістемелік құрал арқылы сабақтың тақырыбын тек сұрақтар, суреттер, тірек сөздер арқылы ғана емес, жұмбақтар мен мақал-мәтелдер арқылы да ашуға болатындығын үйренуге болады.

Әдістемелік құралдағы «Кибербуллинг» тақырыбындағы сабақтың басында тақырыпты ашу мақсатында жасалған «Кибербуллинг» сөзін естігенде көз алдыңызға не келеді?» деген сұрақпен басталатын «Ассоциациялық қатар-2» әдісінің тиімді екенін айтқымыз келеді. Әдістің мақсаты - тақырыпты ашу үшін оқушыны ойландыруға, өзіндік пікірін айтуға жетелейді.

Әр сабақтың тапсырмалары жеңілден ауырға қарай, қарапайымнан күрделіге қарай жасалынғандығын айтып өткіміз келеді.

Қорыта айтқанда, оқушылардың функционалдық сауаттылығы мен сын тұрғысынан ойлауын дамытуға бағытталған оқылым, тыңдалым мәтіндерімен жұмыс жасаудағы әр түрлі белсенді әдіс-тәсілдер арқылы жасалған тапсырмаларды қамтитын «Мәтіндер

арқылы айтылым дағдысын дамыту» әдістемелік құралы мұғалімдердің сабақ беру үдерісін түрлендіруде және оқушылардың пәнге қызығушылықтарын оятуға жәрдемші құрал бола алатындығына сеніміміз мол. Бұл құрал жас ұрпақты қазіргі өмірдің дағдысына бейімдеу ісінде септігін тигізеді деп санаймыз.

Мақаланы қазақтың көрнекті ғалымы, ұлы педагог Ахмет Байтұрсынұлының сөздерімен аяқтағанды жөн санаймыз:

«Жақсы дерлік те, жаман дерлік те әдіс жоқ. Олқылықтың белгісі – бір ғана әдісті білу, шеберліктің белгісі – түрлі әдісті білу; керек орында жоқ әдісті табу да қолынан келу... Мұғалім әдісті көп білуге тырысу керек, оларды өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек».

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.«Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 Қаулысы

2.Әлімов А.Қ. Интербелсенді әдістерді жоғары оқу орындарында қолдану оқу құралы.– Алматы, «Кітап» баспасы, 2009. - 97, 99,105,150-154б

3. Әлімов А.Қ. Оқытудағы интербелсенді әдістер оқу құралы. - Астана «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ педагогикалық шеберлік орталығы, 2014. – 83, 112, 138, 141-142, 153, 157б

ҰЙҒЫР ХАЛҚЫНЫҢ МУЗЫКАЛЫҚ АСПАПТАРЫ

« Алматы облысы білім басқармасының
Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» мемлекеттік мекемесі
«Балалар өнер мектебі» КМҚК
Садиров Рустам Басиетович

Сабақтың тақырыбы:

«Ұйғыр халқының музыкалық аспаптарымен танысу түсіндіру»

Білімділік мақсаты:

Оқушыға Ұлттық музыка мәдениетінің негіздерімен таныстыру, үйрету, білім деңгейін кәсіби түрде жетілдіру.

Дамытушылық:

Оқушының шығармашылық қабілетін ашу, музыканы, сезінуге, түсінуге, аспапта орындау техникасын дамыту.

Тәрбиелік мақсаты:

Ұйғыр халқының музыкалық аспаптарын құрметтеу, музыкалақ аспаптарға деген сүйіспеншілігін арттыру, баулу

Сабақ барысы:

Біз бүгін ұйғыр халқының музыкалақ аспаптары мен танысамыз. Ұйғыр әндерінің ең басты ерекшелігі өздеріне тән халықтық, ұлттық мінез-құлқын ашаалуында деп айтсақ болады. Себебі бұл өнер түркі халықтың тұрмыс тіршілігімен, ішкі рухани жан-дүниесімен тығыз байланысты. Халықтың дәстүрлі өнерінде ерекше атап өтер қасиетінің бірі көңіліндегі айтар ойын сөзбен, әуенмен жеткізе алмаған тұстарын ұлттық би өнерімен үйлестіріп жеткізе білген. Ғалымдар еліміздегі ұйғыр халқының әндерін екі топқа бөліп қарастырған. Бірінші аспапсыз жеке немесе хормен бірнеше дауыста орындалатын әндер тобы болса, екіншісі – халықтық аспаптың я болмаса бірнеше аспапты оркестрдің сүйемелдеуімен орындалатын әндер тобы. Ұйғырлардың халық әуендері равап, гиджак, дутар, тамбир сынды аспаптардың сүйемелдеуімен орындалды. Ал елімізде көп қолданылатын ол; тамбир, дутар, рубаб, дап, сатар, гиджак аспаптары. Сондай-ақ ғалымдар ұйғыр халқының музыкалық аспабын былайша

3 топқа байланысты жіктеп жүр.

1.Идиофондар. Бұл қатарға – сапай, джупташ, чакча, кошук, чаучак. Мембрафондар – дан, награ, думбак, тевилваз

2.Хорофондар – дутар, тамбир, равап, калун, кашкар равап, долан равап, бас равап, гыржак, сатар, хуштар, бас хуштар, чанг

3. Аэрофондар – най, кошнай, сурнай, карнай аспаптары жатады. Осылардың ішінде ең кең тарағаны дутар аспабы айтуға болады.

Кеудесі алмұрт тәрізді болып келген 13-20 пернеден тұратын ұзын мойынды аспап. 2 ішектен тұрады. Әдетте құлақ күйі квартамен, кейде квинтамен бұрау арқылы келтіріледі. Дутардың негізінде прима, альт, бас және контра бас дутарлар жасалып, халық аспаптар оркестрінің құрамына енгізілген.

1.Оқушылардың орындауында дутар аспабын тыңдап көрейік Тамбир – кеуде бөлігі 2 бөліктен тұратын, алмұрт тәріздес ұзын мойнына ладтар байланған аспап. Негізінде тұт ағашынан жасалады. Тамбыр аспабында ойнап көрсету, түсіндіру.

Оқушылар орындауында күй.

Гиджак – кеудесі жарты шар тәріздес болып келген, жіңішке мойынды аспап түрі. Алғашында екі ішек, кейіннен 4 ішекті түрі пайдаланылып жүр. Сатар – көп тарамған. Себебі аспапты ойнау уақытында музыканттан асқан шеберлікті талап етеді. Аспап 9-13 ке дейін ішек сымдарынан тұрады. Чанг – формасы жағынан трапецияға ұқсас, жайпақ қорап, ішектері сымнан тартылған аспап. Аспап – тұт ағашынан жасалады. Рубаб аспабы туралы мағлұбаттар беру, түсіндіру, Рубаб аспабында ойнап көрсету.

Екінші сынып оқушысы Алахунов Мехризат оқушылар мен бірге рубабта бір күй ойнап беру. „Дап аспабы туралы малуматтар беру, көрсету Аталмыш аспаптардың барлығы жеке өнер көрсетуде, сүйемелдеуде, сондай-ақ ансамбльдік орындауларда да қолданысқа ие. Ұйғыр мәдениетінде кездесетін көне аспаптардың бірі – калун. Мамандардың айтуынша калунды әлемнің екінші ұстазы Әбу Насыр Әл-Фараби ойлап тапқан деседі. Аспаптың жалпы сипатына келер болсақ – ішектерінің орнына сым тартылған, ені - 45 см, биіктігі 15 см болып келетін тұт ағашынан жасалынатын аспап. Бұл аспапты көбінде Орталық Азия және Шынжаң ұйғырлары қолданады. Сол секілді ұйғыр ұлттық аспаптарының ішінде көп бөлігін хордафондар құрайды. Бұл аспаптар жұртты өздерінің түрлі пішіндерімен, дыбыс шығару жолында өзіндік ерекшеліктерімен таң қалдырады. Оқушылар аспаптарда ойнау.

Сөз соңында айтарымыз түбі бір түркі халықтарының ешкімге ұқсамайтын тек өзіне ғана тән ерекшеліктері бар. Ол ерекшеліктерді біз сол ұлттардың әдебиеті мен мәдениетінен, дәстүрі мен тағамдарынан байқаймыз. Осындай құндылықтары өз қалпын бұзбай келешек ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып, тарих бетінде мәңгі сақталатынына сеніміз мол.

«БАҚЫТЫҢДЫ БАЛАҢНАН ІЗДЕ...» (АТА-АНАЛАРМЕН ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ)

Түркістан облысы, Кентау қаласы.
Кентау оқушылар үйінің педагог-психологы
Сарсенбаева Лаззат Мұратбайқызы

Мақсаты: ата - ана мен бала арасындағы сенімді сыйластықты, бір - біріне деген сезімді нығайту. Ата-ана - отбасының негізгі діңгегі, бастапқы дәнекері екенін ескеріп, мектеп, ата-ана, ұстаз болып бірігіп, сапалы білімді, саналы тәрбиелі, салауатты ұрпақ тәрбиелеу.

Күтілетін нәтиже:

- Ата - ана мен бала арасындағы сенімді сыйластық әрекетінің мақсаты айқындалады, баланың бас ұстазы ата - ана екенін түсінеді, бір - біріне деген сезім нығайады;
Идеясы: « Ұяда не көрсең , ұшқанда соны ілесің!»

Әдісі: әңгімелесу- пікір алмасу, сұрақ-жауап сыни тұрғыдан ойлау, тренингтер, ситуациялық сұрақтар шешу, шығармашылық жұмыс, кері байланыс, бағалау
Ресурстары: сызбалар, ватман, А4 қағаздары, маркер, доп, ойын элементтері, жағдаяттар, стикерлер, бағалау парақшалары т.б.

Түрі: дөңгелек үстел, топтық жұмыс

Жүргізілу барысы:

- Қош келдіңіздер, құрметті ата - аналар және әріптестер. Бүгінгі біздің «Бақытыңды балаңнан ізде » атты отырысымыз ерекше болады деген үмітпен дөңгелек

үстелімізді бастаймыз. Тренингіміздің ерекшелігі сол, тәрбие процесіндегі қиындықтарды біз боп, сіз боп пікірлесе отырып, ойымызды түйіндеп, өмір жолында пайдалану.

Отбасы - Адам баласының алтын діңгегі. Өйткені адам ең алғаш шыр етіп дүниеге келген сәтінен бастап, осында ер жетіп, отбасының тәрбиесін алады. Сондықтан да отбасы - адамзаттың аса қажетті, әрі қасиетті алтын бесігі.

Бала қанша білім алып, мектеп табалдырығын аттағанымен, оның өмірінің көп бөлігі әке - шешесінің қасында өтеді екен. Ал сіздердің ата - ана, өміріңізде үш рет мектепке баратыныңызды әрқашан естен шығармаңыз. Бірінші рет – өзіңіз, екінші рет – балаңыз, ал үшінші рет – немереңіз барады екен. Ендеше бүгінгі сабағымызға қатысып отырған ата - аналарға әрдайым осы балаларыңыздың қорғаны болып, немере сүйіп мектепке келе беріңіздер демекпіз!

Психологиялық тренинг

1.«Амандасу» әр ұлттың салт –дәстүрі бойынша амандасу.(Корея,Индия,Қазақстан,Өзбекстан).

2.«Тәтті шоколад»

(Шоколадты қонақтарға таратып береміз,қандай сезімде болдығыздар? Қуанышты сезімін сыйлады енді қуанышты сезіне отырып шоколадты жеңіздер енді сіздерге сұрақ).

Шоколадты қалай жедіңіздер?

1.Шоколадты сорып жеу, бастаған ісін созып асықпай баяу орындайтын адамдар тобына жатады.

2.Шоколадты шайнап жеу нәтежиеге тез жеткіш,ісі тындырымды,көш басшы адамдар тобына жатады.

3.Шоколадты тістеп бөліп жейтіндер, бастаған ісін жарты жолдан кейінге қалдырып бөлшектермен бөліп орындайтын адамдар тобына жатады.

Бейне ролик (Буллинг-әлімжеттік) тақырыбында. Кәзіргі кезде белең алып тұрған жасөспірімдер арасында әлімжеттік суицидтке әкеліп соғуда.

Әрбір тұлғада екі құштарлық бар бірі өлімге деген, екіншісі өмірге деген құштарлық.

1. Өмірден шарсайсыздар, жұмыстан шарсайсыздар, ауырасыздар сыздайсыздар бұл адамның бойындағы өлімге деген құштарлығы.

2. Ал кейде сіз сынып қалған қолыңызға да қарамастан жүгіріп жұмысыңызды жасап, әніңізді айтып тойға да барып көңілді жүрсеңіз бұл өмірге деген құштарлықтың белгісі. Ал суицид дегеніміз не?

«Жасөспірім қыздың жан айқайы» көрініс

Жасөспірімнің бұндай әрекеттерге баруына мына жағдайлар әсер етеді:

Ата-анасының ажырасуынан; үлкендердің өз уайымдары өздерінде болуы, ата-анаға өзін керексіз сезінуі, осы уақытта бала кез келген нәрсені жақын қабылдайды. Жақын адамды жоғалту; бала өзіне жақын адамды жоғалтқандықтан мінезі өзгеріп, уайымы пайда болады.

Балаға қатал қарау, оның ойымен есептеспей; ұрсу, соғу, жәбірлеу, намысына тиетін сөздер айту, басқа балалармен салыстырып төмендету, кемсіту.

Құрметті ата-аналар! Қазіргі кезде баламызға көп көңіл бөліп, олардың жан дүниесін түсінуді кезек күттірмейтін мәселе деп қабылдауымыз керек.

6. «Кім жылдам» ойын

7. Топтық жұмыс. Сұрақ- жауап:

«Әрбір баланың мінез құлқы ата-анасының жағымды іс-әрекетінен үлгі алуы барысында қалыптасады»- деп Павлов айтпақшы баланың мінез-құлқы өскен ортасына, көрген тәрбиесіне байланысты қалыптасады. Ата-ана - бала үшін ең бірінші үлгі тұтар адамы, өзін көретін айнасы. Сондықтан, ата-аналар, мен сіздерге мынадай сұрақтар қойғым келіп отыр.

1. Бала тәрбиесіне қатысты қазаққа тән қандай қасиеттерді дұрыс деп санайсыз?

2. Бала үшін ата-ананың қайсысының беделі күшті деп ұғасыз?

3. Бала тәрбиесі үшін отбасы жауапкершілігі басым ба, әлде мектептің жауапкершілігі басым ба?

4. Баланың атасы мен әжесінің тәрбиесінде, атасы мен әжесінің баласы болуына қалай қарайсыздар?

5. Баланы еркін тәрбиелеген дұрыс па, қатаң тәрбиелеген дұрыс па?

6. «Баланың өскенде жақсы, өнегелі адам болып шығуына отбасынан алған тәрбиенің ықпалы зор» дегенге өз пікіріңіз, көзқарасыңыз қандай?

Ата-аналардың пікірі тыңдалады

Осы жерде мен ата-аналарға мынадай кеңестер айтқым келіп отыр.

Егер балам қатыгез, қайырымсыз, өзімшіл болып өспесін десеңіз, бала тәрбиесінде мына қателіктерге жол бермеңіз

1 - қателік «Егер сен мен қалағандай болмасаң мен сені жақсы көрмеймін»

2 - қателік «Не істесең оны істе маған бәрібір»

3 - қателік: Аса қаталдық «Мен не айтсам соны орындауың керек, өйткені мен үйдің басшысымын»

4 - қателік Балаларды тым еркелету

5 - қателік «Саған көңіл бөлуге уақытым жоқ»

6 - қателік Балаңызды тым көп ақшамен қамтамасыз ету

7 - қателік Баланың ісіне көңіл - күйіңізге қарап баға беру, яғни көңіл - күйіңіз нашар болса оның қуанышына ортақтаспау, әңгімесіне құлақ аспау

- Ата - анаға жадынама

- Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің

- Кішкентайынан көп жапа шеккен бала өскенде кінәмшіл болады

- Кішкентайынан мазаққа ілінген бала өскенде ұялшақ болады

- Кішкентайынан жекіруді көп естіген бала бар кінәні өз мойнына алуға бейім тұрады

- Кішкентайынан көптің бірі болып өскен бала кейін бауырмал сабырлы, ұстамды келеді

- Кішкентайынан жалғыз тәрбиеленген бала өзімшіл болады
- Кішкентайынан қатыгездікті көп көрген бала өскенде дау - дамайдың ортасында жүреді

Міне құрметті ата - аналар, бала тәрбиесінде осы қателіктерге жол бермесеңіз ғана балаңыздың саналы азамат болып өсіп, сізді бақытқа кенелтері сөзсіз.

Анкета таратылып, толтырылады.

Ән: «Ақ құс» орындайтын «Көңілді дыбыстар» үйірмесінің оқушылары
ваның қорытынды сөзі:

«Тілек ағашы»

«Егер мен баламнан бақытымды көргім келсе, бәрі өз қолымда!» деген ұранмен тілек ағашына балаңызға немесе осы дөңгелек үстелден алған әсеріңізді жазып қалдырыңыздар.

Ата - ананың бақыты баланың дұрыс адам болып өсуіне байланысты. Ал балалардың өздеріңізге бақыт сыйлайтын тұлға болып қалыптасуы, ата - аналар сіздерге байланысты дей отырып

«Қатты тәртіп көрсе бала күнінде,

Өнерімен қуантады түбінде.

Бала нені білсе жастан, ұядан -

Өле - өлгенше соны таныр қиядан

Өнер - білім берем десең басынан,

Бер оқуға балаларды жасынан.

Ата - анадан өсіп ұрпақ тараған

Жақсы - жаман болса бала солардан», - деген Жүсіп Баласағұнның сөзімен дөңгелек үстелді аяқтаймын

Уақыт бөліп келгендеріңізге рахмет, сау болыңыздар!

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗ БІЛІМІН ЖЕТІЛДІРУДІҢ НЕГІЗГІ ФОРМАСЫ – ҮЙІРМЕ

Түркістан облысы, Кентау қаласы,
«Кентау оқушылар үйі» МКҚК
Директордың бейіндік оқу орынбасары
Смадиярова Гаухар Сарсенқызы

Қазір қоғамда баланың назарын аударатын дүниелер көп. Әлеуметтік ортаға енді қосылып келе жатқан бала еліктегіш боп келеді. Осы уақытта баланы жан-жағына алаңдатпай, жаман әдеттен аулақ болуы үшін өзінің қызығатын нәрсесіне көңілін аударту керек.

Ата-аналар да балаларының мектептен тыс уақытта бос болмай, пайдалы іспен айналысқандарын дұрыс көреді. Сондықтан да балаларының икемдеріне, ыңғайларына қарай өздерінің қалталарына қарап олардың әрқайсысын мектептен тыс ұйымдарға, анығы, үйірмелерге жаздырып жатыр. Бүгінде үйірме атаулының сан түрі бар. Әрине сұраныс болғаннан кейін ұсыныс та көбейіп келеді. Жасөспірімнің бос уақытын ұтымды пайдалану, бойда ашылмай жатқан сан қырлы талантты ұштап, өрбітуге мүмкіндік беретін тәрбие жолы десек қателеспейміз. Уақытты тиімді өткізу әсіресе бала тәрбиесінде өте маңызды. Баланың уақытын қалай басқарған жөн? Оны қандай үйірмеге берген дұрыс? ҚР Президенті Қасым- Жомарт Тоқаевтың 2020 жылы 1 қыркүйекте өткен жолдауында айтылған балаларды бұқаралық спортпен айналысуға белсенді тарту туралы тапсырмасы бүгінде оң шешімін тауып жатыр. Соның айқын дәлелі күннен күнге қатары көбейіп жатқан балаларға арналған тегін шығармашылық және спорт, тілдік бағыттағы, техникалық бағыттағы үйірмелері. Бүгінде Түркістан облысы бойынша тегін үйірмелер, яғни қосымша білім беру ұйымдары көптеп ашылуда. Атап айтсақ Кентау қаласында орналасқан «Кентау оқушылар үйі» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорны кеңейтіліп, қосымша ғимарат пайдалануға беріліп, жаңадан техникалық және спорттық бағыттар

қосылған болатын. Қазіргі таңда 1400 ге жуық оқушыны бейініне, қызығушылықтарына қарай 5 бағытта, 23 түрлі, 47 үйірме жұмыс жасап тұр. Білікті де білімді өз ісінің шебері, педагогтар өз үйірмелерінің бағдарламаларын түзіп, оқушыларына сапалы және нәтижелі білім беруде.

Оның нәтижесін жетекшілер мен оқушылардың халқаралық, республикалық, облыстық, қалалық байқаулардан үнемі жүлделі орындарға ие болуын айтсақ болады. Олардың ішінде Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығының ұйымдастыруымен Өскемен қаласында өткен Республикалық «Бояулар құпиясы» атты байқауда, «Балалар сыбайлас жемқорлыққа қарсы» атты Республикалық жарыста, Облыстық қосымша білім беруді дамыту орталығының ұйымдастыруымен «Turan Balafest» үздік телебайқауында эстрадалық вокал, би номинациясы, сахналық қойылым номинациясы бойынша, «Ғұмырдария» продюсерлік орталығының республикалық байқауларында, Қалалық спорт бөлімінің ұйымдастыруымен өткен классикалық шахмат бойынша, III Республикалық «Арт-Колонок-2023» байқау-фестивалінде, ҚР оқу ағарту министрлігі республикалық «Мағжан оқулары» конкурсында бас жүлде, I орын дипломдарымен марапатталған оқушыларымыз бен жетекшілеріміз аз емес. Бұл облыс, қала бойынша жақсы бет бұрыс, нәтиже деп білемін. Ата-ана өз баласының бос уақытын тиімді пайдалану керектігін өзі де өз баласына да ұғындырып бастағанының белгісі деп ойлаймын, және осы ашылып жатқан үйірмелердің басым бөлігі тегін болып келеді. Қызығушылығы бойынша үйірмеге қатысқан балалардың логикалық және зияткерлік ойлау қабілеті дамыған, сондай ақ темірдей тәртіпке үйренеді. Баланың ой өрісінің қалыптасуы күрделі процесс. Білім беру жүйесіне құрамдас баланың шығармашылық қабілетімен дербестігін дамытатын ұтымды тағы бір жолы үйірме екені белгілі.

Осындай балалардың ашылмаған сан қырлы талантын ашуға септігін тигізіп жүрген жандар аз емес. Баланың өз білімін жетілдірудің негізгі формасы – үйірме деп ойлаймын, оқушылардың өзі қызығатын саласында практикалық жұмыспен айналысатын бірлестік. Егер үйірменің жұмысы қоғамдық пайдалы тапсырмаларды орындаумен, қоршап тұрған өмірмен, өндіріспен байланысты болса нәтижелі болады. Өз қызығушылығын дұрыс таңдап, сол үйірмеден алары көп және педагогпен бірлескен жауапкершілікпен берілген немесе алынған білімнің нәтижесі міндетті түрде керемет жетістіктермен көрініс алады. Жетістікке қол жеткізіп өз бағыттары бойынша байқауларда орын алып жүрген бала мен жетекші аз емес. Сондықтан әр ата-ана өз баласының болашағына үлкен жауапкершілікпен қараса, біздің еліміздің, біздің балаларымыздың болашағы өте керемет болады деп білемін.

КОНЦЕРТНАЯ И КОНКУРСНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В РАБОТЕ С ОДАРЕННЫМИ ДЕТЬМИ

**Вавилова Ксения Михайловна,
Преподаватель специального фортепиано и синтезатора,
концертмейстер ГККП «Детская музыкальная школа
города Степногорск при отделе образования по городу
Степногорск управления образования Акмолинской области»**

Музыкальная одаренность часто проявляется уже в самом юном возрасте. Вольфганг Амадей Моцарт заявил о себе как о гениальном музыканте еще в три года, Феликс Мендельсон — в пять лет. Впрочем, большинство имен, оставшихся в истории мировой музыки, имеют в своей биографии такой факт, как раннее проявление выдающихся способностей. Однако проблема раннего выявления музыкально одаренных детей сегодня становится особенно актуальной, так как в современном обществе существует острый запрос на неординарные яркие личности.

Понятием «одаренные дети» принято характеризовать тех детей, которые обладают большим потенциалом, чем их сверстники. Как логично было бы заключить, одаренных детей не может быть много: по статистике, всего 10% детей имеют ярко выраженную музыкальную одаренность, и задача педагога — как можно раньше выявить ее и поддержать. Однако и совершенно не способных к музыке детей тоже всего около 10%. Таким образом, примерно 80% детей обладают музыкальными способностями разного масштаба и разной степени выраженности, и могут как

не проявить их вовсе, так и масштабно раскрыть при благоприятных обстоятельствах.

Одним из факторов раскрытия музыкального таланта можно назвать концертную и конкурсную деятельность обучающихся музыкальному искусству.

Поскольку музыка существует лишь в моменте ее звучания, публичное исполнение произведений является неотъемлемой частью обучения и воспитания музыканта, так как при работе в классе педагог обычно сосредоточен на формировании у обучающихся необходимых знаний, умений и навыков. Этот вид учебной деятельности эффективно решает следующие задачи:

- обобщение знаний и опыта, накопленных учеником в процессе индивидуальных занятий с педагогом;
- расширение творческого потенциала ученика;
- развитие музыкальных способностей ученика;
- воспитание артистизма ученика;
- формирование у ученика сценической культуры и выдержки.

Кроме непосредственно методической пользы, участие в концерте имеет и другие положительные для ученика факторы. При удачном выступлении подобная деятельность приносит чувство глубокого удовлетворения, повышает мотивацию, способствует укреплению самооценки ученика. В случае если ожидания от выступления на концерте не оправдались, поддержка педагога и близкого окружения помогают ребенку сделать правильные выводы, пересмотреть процесс занятий, укрепить силу духа и характер. И положительный, и отрицательный опыт публичных выступлений одинаково важны для формирования личности музыканта, и особую роль они играют в развитии одаренного ребенка, для которого музыка с большей вероятностью станет профессией.

Важно помнить, что для учащихся младших классов сценическое волнение

мало характерно (хотя они и предпочитают выступать в «своей» среде — для знакомых учителей, для своих одноклассников, семьи и друзей), так как оценочная шкала (удачно/неудачно, хорошо/плохо) еще не сформировалась. Поэтому данный возраст считается рекомендованным для начала публичных выступлений, чтобы к подростковому возрасту, когда в основном и проявляются симптомы эстрадного волнения, ученик обладал накопленным опытом концертной деятельности и устойчивой психикой. Если же упустить благоприятный момент, можно при первом же недостаточно удачном выступлении закрепить у юного музыканта стереотипные реакции и переживания, преодолеть которые будет достаточно сложно.

Однако и педагогу активное участие его учеников в концертной деятельности дает обширный материал для анализа своей работы, помогает точнее определить особенности личности и темперамента ученика для выстраивания с ним эффективной коммуникации, позволяет уловить неожиданные, неочевидные ранее черты его дарования. Создавая для своих подопечных ситуации успеха, педагог тем самым способствует и сохранению контингента класса. По результатам наблюдений, у детей, которые интенсивно вовлечены в концертную деятельность, формируется устойчивый интерес к обучению, повышается успеваемость, появляется здоровая амбициозность. Данный вид педагогической работы также способствует росту лояльности со стороны родителей обучающихся, что ценно, учитывая тот факт, что семья выступает в качестве третьего и не менее важного участника учебного процесса, наряду с непосредственно обучающимся являясь объектом педагогического воздействия.

Несколько иной природой обладает конкурсная деятельность. Во многом она сходна с концертной деятельностью, к примеру, анализ положений различных конкурсов демонстрирует, что основной задачей конкурсов является «выявление, поощрение и поддержка талантливых и одаренных детей, стимулирование их творческого роста». Созданные условия помогают совершенствовать мастерство одаренным детям и раскрыть свои способности тем, чья творческая одаренность в настоящий момент еще не проявилась. Однако участие в конкурсах всегда носит соревновательный характер, и потому наряду с возможностью профессионального совершенствования (как для учащегося, так, кстати, и для педагога), общественным признанием и эмоциональным подъемом оно может сопровождаться и чрезмерной нервной нагрузкой. Свою лепту вносит и непреодолимый фактор субъективности жюри при оценке конкурсантов. Эти обстоятельства необходимо учитывать заранее, еще на этапе подготовки ученика, в том числе и психологической. Среди преимуществ конкурсных выступлений перед концертными можно назвать более четкое целеполагание. Ученик последовательно продвигается вверх, от школьных конкурсов до состязаний мирового уровня, ему понятен его прогресс и задачи. К тому же, состязательная природа конкурса соответствует детской потребности соревноваться, эта деятельность близка к игровой и потому близка пониманию любого ребенка.

Вовлечение учащихся в систему творческих состязаний с целью поощрения, стимулирования — это важная ступень творческой деятельности юного музыканта, которому предоставляется возможность публично заявить о себе, получить подкрепление в развитии личностных качеств и компетентности. Чтобы помочь ученику добиться поставленных целей, педагог должен решить следующие задачи:

1. Подготовить учащегося к конкурсному выступлению. Она включает в себя как непосредственно выбор будущего конкурсанта и подбор конкурсной программы, так и планирование работы по подготовке к конкурсу или концерту, включая не только непосредственно исполнительские задачи, но и психологическую поддержку ученика.

2. Устранить факторы, провоцирующие сценическое волнение. Среди них чаще всего выделяют страх провала, боязнь забыть текст, неумение игнорировать промахи (ступор из-за фальшивой ноты), усталость. Важно так организовать процесс подготовки к конкурсу или ответственному концертному выступлению, чтобы исполняемые произведения были «в руках», но избежать эмоциональной усталости ученика и заигранности программы.

3. Поработать на опережение появления «звездности». Данная задача становится особенно актуальной при работе с талантливым учеником, с первых же лет обучения

выказавшим неординарные способности. Беспрестанные восхваления такого «чудо-ребенка» могут привести в дальнейшем к хвастливости, неумению принимать критику, отсутствию мотивации к профессиональному росту. Кроме того, при наличии даже незначительных признаков «звездной болезни» ребенку будет крайне сложно перенести неудачу, что может даже оттолкнуть его от музыки. Учитель должен приложить все усилия, чтобы ребенок радовался возможности померяться силами, а не стремился к завоеванию первенства. Нельзя апеллировать к его тщеславию, к нездоровому честолюбию. Необходимо воспитывать другие качества: способность радоваться успеху других, умение внимательно их слушать, учиться у них.

Подводя итог, можно сказать, что концертная и конкурсная деятельность чрезвычайно полезны для работы с одаренными детьми. Помогая расти и крепнуть таланту, они развивают у юных музыкантов целеустремленность, укрепляют нервную выносливость, способствуют формированию сценической харизмы и собственного исполнительского «почерка». Но нужно видеть в этих выступлениях не самоцель, а средство для непрерывного совершенствования во имя красоты и величия Музыки

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Азаров Ю. Ускоренное выявление и развитие детских дарований. – М.: Воспитание школьников. 2009. №1 2.
2. Бабаева Ю.Д. Потенциальная и скрытая одаренность / Ю.Д. Бабаева // Одаренные дети: теория и практика: мат-лы Всерос. конф., Москва, 28-30 мар-та 2001 г. - М., 2001.
3. Губайдуллин М. И. Домашнее воспитание и обучение одаренных детей / М. И. Губайдуллин, Р. Г. Исангулова // Дополнительное образование и воспитание. – 2016. – № 6. – С. 5–8 <https://dop-obrazovanie.com/dlyapedagogov/stati/zaohnaya-shkola-metodista/3751-domashnee-vozpitanie-iobuchenie-odarennykh-detej>
4. Габдулхаков В. Ф. Одаренный школьник и современный учитель: технологии и модели взаимодействия / В. Ф. Габдулхаков // Народное образование. – 2018. – № 1/2. – С. 71–75 <https://cyberleninka.ru/article/n/odaryonnyu-shkolnik-i-sovremennyyu-uchiteltehnologii-i-modeli-vzaimodeystviya> 51
5. Корнева И. Г. Профессиональные компетенции педагогов для работы с одаренными учащимися / И. Г. Корнева, Г. Ф. Гали, Е. А. Андреева // Alma mater. – 2017. – № 12. – С. 50–54 <https://almavest.ru/ru/archive/2559>
6. Ландау Э. Одаренность требует мужества. Психологическое сопровождение одаренного ребенка / Э. Ландау. - М., 2002.
7. Мальцева Е.В. Особенности воспитания одаренных детей // Педагогика искусства. - 2015. - № 1.
8. Остапенко А. «Мое только то, что я отдал...»: педагогические размышления об одаренных детях / А. Остапенко // Духовно-нравственное воспитание. – 2016. – № 1. – С. 41–42 http://www.schoolpress.ru/products/magazines/index.php?SECTION_ID=40&MAGAZINE_ID=73357
9. Серова Н.Г. Система работы с одаренными детьми - СПб.: Скифияпринт, 2012.
10. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. Избранные труды. – М., 1985. – Т.1.
11. Федоровская Е. О. Главный фактор развития одаренности – среда, мотивирующая к познанию / Е. О. Федоровская // Одаренный ребенок. – 2016. – № 1. – С. 12–19 <https://www.elibrary.ru/contents.asp?id=34242182> 47
12. Шумакова Н. Б. Специфика и проблемы развития одаренных детей в младшем школьном возрасте / Н. Б. Шумакова // Психологическая наука и образование. – 2018. – № 1. – С. 1–7 <https://psyjournals.ru/psyedu/2018/n1/>

«ШЕБЕР СЫНЫП»

Алматы облысы Еңбекшіқазақ ауданы
Шелек ауылы КМҚК «Балалар өнер мектебі»
Толегенова А.Б. домбыра, қыл-қобыз аспабының мұғалімі

Мен Толегенова Акмарал Баймухановна 2006 жылдан бастап «Балалар өнер мектебі» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорында домбыра, қыл-қобыз аспабының мұғалімі болып жұмыс істеп келемін. Оқыту үрдісінде оқушыларға домбыра, қыл-қобыз аспабын кәсіби түрде үйретіп, оқытуда инновациялық технологияларды қолданып, музыка арқылы жеке тұлғаның өздігінен даму, өзін-өзі жетілдіру, өзін-өзі жүзеге асыру арқылы пайдалы әдістермен жұмыс істеймін. Педагогикалық үрдісте дарынды оқушылардың шығармашылық қабілеттерін жетілдіру, ұлттық музыканы дәріптеуге және халық өнерін дамытушы өнер иесі, елін сүйетін патриот тәрбиелеу.

Өзекті мәселем: «Оқушыға домбыра, қобыз аспабын тартуды кәсіби түрде үйретіп, музыкалық сауаттылығын арттыру, эстетикалық талғамын өсіріп, қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерін құрметтеуге тәрбиелеу»

Білімдік мақсаты: Оқушыға сабақты үйрету арқылы, білім деңгейін кәсіби түрде жетілдіру.

Дамытушылық мақсаты: Күрделі күйлер, шығармаларды оқыту барысында оқушының шығармашылық қабілетін ашу, музыканы сезінуге, түсінуге баулу. Аспапта орындау мүмкіндігін дамыту.

Тәрбиелік мақсаты: Оқушыны қазақ халық музыкасына қобыз аспабына деген сүйіспеншілігін арттыра отырып, күйлерді мәдени түрде дәріптей білуге тәрбиелеу.

Сабақ барысы

I. Ұйымдастыру кезеңі

II. Оқушының үйге берілген бағдарламасын тексеру (пысықтау)

III. Сабақта өтілетін бағдарламамен жұмыс жасау

IV. Бекіту

V. Үй тапсырмасы

VI. Рефлексия

I. Ұйымдастыру кезеңі

1. Оқушымен амандасу.

2. Аспаптың құлақ бұрауын келтіру. Оқушы назарын сабаққа аудару.

3. Ашық ішекте «ре-ля» жәй екпінде ысқышты жүргізу. Оқушы ысқышты түзу, толық және еркін, жұмсақ жылжуын бақылау.

II. Оқушының үйге берілген бағдарламасын тексеру, пысықтау.

1. Ф. Вольфарт-А. Шпонер «Этюд № 11» /үзінді/

2. А. Райымқұлова «Арал мұңы»

3. Қорқыт «Башпай»

1. Ф. Вольфарт-А. Шпонер «Этюд № 11» /үзінді/

Этюдты нота бойынша жәй екпінде. Ішектен-ішекке *a re corde- re* ішегінен *a la corde- ля* ішегіне ысқыштың жұмсақ ауысуына және біркелкі жүргізуіне мән беру. Дыбыс тазалығын сақтап, сапасын көтеріп орындау.

2. А. Райымқұлова «Арал мұңы». Күйді нота бойынша дыбыс тазалығын, аппликатураны сақтап орташа екпінде орындау. Ысқыштың жұмсақ жүргізуіне, дыбыс сапасына мән беріп және дыбыстарды вибрациямен алу. (3-4 такт, 8-такт)

Қобыз аспабында ойнау техникасы оң қол мен сол қол техникасы негізінде қалыптасады. Сол қолдың атқаратын қызметі-дыбыс кеңістігін қамту, вибрация арқылы әсем дыбыстар шығару.

Вибрация (латын *Vibratio*-тербеліс, діріл, қозғалыс). Вибрация адам дауысы тәрізді, композитордың талабына сай, шығармаға маңызды, әуезді дыбыстар береді.

Күйдің шарықтау шегі, екпінін *Rit mosso* (пью моссо)-тездете алу. (22-28 такт)

Көрсетілген тактідегі ноталарды «флажолет» дыбысымен орындау арқылы ерекшелене түседі. (29-31 такт)

Қорқыт «Башпай».

Қобыз күйлерін музыкалық тілмен айтқанда «флажолет», «портаменто», «глиссандо», «форшлаг» сияқты ерекше дыбыс алу әдістерін орындау арқылы ерекшеленеді.

Күйді нота бойынша дыбыс тазалығын, аппликатураны сақтап орташа екпінде орындау. (2-такт, 4-такт, 5-6 такт)

Күй-мыңдаған ұлт, ұлыстардың ішінде тек қазаққа ғана тән өнер, қасиет. Сөзі мен әні де дәрменсіздік танытқан кезде күймен жеткізген. Қазақ халқының, ерте ертеден ежігедей сақталып, аса қастерлеген асыл мұрасы-Күй.

Қобыз сазында жан жүйені шымырлатып, жүректі тербейтін ерекше үн бар. Қобыз аспабымен табиғаттың сұлулығын, құстың қанат қағып ұшқанын, аңның іс әрекетін, соққан желдің үнін күй арқылы образын ашып келтіріп орындауға болады.

III. Сабақта өтілетін бағдарламамен жұмыс жасау. Ықылас «Шыңырау» күйі.

Негізі қазақтың көптеген күйлері елеулі оқиғаларға, ірі құбылыстарға, немесе аңыз-ертегілермен байланысты болып шығарылған. Сондай шығарманың бірі -Ықыластың «Шыңырауы» атты күйі. Бірінші болып күйді біздің дәуірге естірткен дарынды күйші

Д. Мықтыбаев болды. Деректерде 1958 жылы Б. Г.Ерзакович магнитофон лентасына жазып алған екен, ал 1959 жылы З. Жанұзақова нота бетіне түсірген. Бұл күй эпикалық,

мазмұнды шығармаға жатады. Шыңырау құс туралы әңгіме өте көнеден келе жатқан ертегілерінің бірі. Оны халық арасында неше түрлі нұсқада айтады, мысалы оның мазмұны қазақтың «Ер-Төстік» ертегінде, шумер халқының Гильгамеш туралы эпосында кездеседі. Онда Шыңырау өте алып қара құс болып суреттеледі. Екінші бір нұсқасы шығыс Түркістанда өмір сүрген атақты күйші-домбырашы Қожеке Назарұлының «Нұрғазарын» атты күйінің тарихында да келтірілген. Б.Қосбасаров «Қобыз өнері» атты кітабында «Шыңырау» күйінің шығу тарихының бір

нұсқасы жазылған.

Ықылас бір күні жолаушылап келе жатып, астындағы атын шалдырып алмақшы болып, жалғыз ағаштың түбіне келіп аялдайды. Сол кезде ол ағаштың айналасында шыдамсыздана ұшып жүрген бір құсты, бұтадағы ұяда анасына шыр қағып, тағат таппай тұрған балапандарды көреді. Сөйтсе, ұяға қарай бір жылан жылжып барады екен. Ықылас жалма-жан орнынан атып тұрып, жыланды өлтіреді де, суға ағызып жібереді. Құс ұясына келіп қонып, балапандар тынышталады. Ықылыс: "Озбырдың аты-озбыр, әлсізді жұтып қойғысы келеді. Осыны қобыздың үнімен айтып кетейін. Озбырлардың қара ниет қылықтары халықтың есінде болсын", - деген ойға келіп, осы күйді шығарады.

Аңыздардың көпшілігінің мазмұны біріне-бірі ұқсас болып келеді.

«Мифологиялық тұрғыдан құс пен оның балапандары-аспан немесе жоғары әлеммен, жылан (айдахар)-төменгі, жер астындағы дүниемен үйлеседі. Оқиғаның орны-биік бәйтеректің өзі-үш әлемді біріктіріп, сонымен қатар, олардың арасында байланыс орнатады. Әңгіменің мазмұнында әлсіздік пен жауыздықтың, жақсылық пен зұлымдылықтың айқасы баяндалады»-деп жазады өнертену ғылымының докторы С. Күзембай.

«Шыңырау» күйінің тарихына арқау болған тақырып - бұл алып құстың өз балапандарын айдаһар жыланнан қорғап, шырылдап зарлауы. Туындыда үлкен философиялық маңыз жатыр. Бұл аңызда қазақ батыры алыс жолдан келе жатып бір алып бәйтеректің түбіне келіп аялдайды. Күннің ыстығынан, ағаштың көлеңкесінде тынығып отырады. Бір кезде шырылдаған аянышты, шуылдаған дыбыстардан оянып кетеді де, әлгі ағаш үстінде мазасызданып ұшқан құсты, ағаш бұтағында оның балапандарының ұясын көреді. Балапандары да шырылдап, шулап жатыр екен. Бұларға не болды деп қараса, бір алып айдаһар – жылан ағашты өрмелеп ұядағы балапандарды жеуге жылжып бара жатыр екен. Оны көрген батыр қылышын суырып алып, жыланды шауып өлтіреді. Ажалдан құтқарғаны үшін Шыңырау құс жайланып, адамға ризашылығы месерлене түседі. Берілген аңызда, адам дер мезгілде Шыңырау құсқа көмекке келгенін көрсетеді. Өйткені құс, осы жерде - өмірдің өзін білдіреді. Бұл күйдің негізгі мақсаты-жаманшылықты жақсылық жеңеді деген философиялық ойда тұжырымдалған. Аңыздардың көпшілігінің мазмұны біріне-бірі ұқсас болып келеді.

Күйдегі ре ішегінің ми дыбысынан соль дыбысына дейінгі аралық глиссандо және флажолетпен орындалады. Мұндағы флажолет дыбыстары әсерленген жерлер құстың шыдамсызданғанын, балапандардың шырылдағанын көзге елестетеді.

(25-34 такт)

Флажолет - қыл ішектің ерекшелігі обертон «флажолет» дыбыстарына өте бай. Ашық ішек, обертон, флажолет дыбыстары «квинта» күйлерінен гөрі, бірінші позицияда орындалатын «кварта» күйлерінде көбірек кездеседі. Флажолет ішектің барлық жерінен де алына береді. Оны орындағанада, ішекті әдеттегінен гөрі әлсіздеу басып, ысқышты тиекке жақынырақ алып, бұрынғыдан жеңілірек жүргізу керек.

«Глиссандо» (итальян glissando сөзі-сырғу, тайғанау) - дыбыстан-дыбысқа көшкенде саусақты ішектің бойымен сырғыта жылжыту арқылы алынады. Глиссандо әдісі қобызда ұшқан құсты, жүгірген аңды, қасқырдың ұлығанын бейнелеген кезде, күйді әсерлеген жерлерде қолданылады. Бұл тәсіл сонымен қатар, күйдің соңында немесе бір дыбыстан екінші дыбысқа бір не жарты тон көшкенде кездеседі. Қылқобызда глиссандо тәсілін қолданғанда, мәселен дыбысты бір тонға жылжыту керек болса, саусақты жарты тондық мөлшерде, тон қажет кезде төрттен бір тонға ғана жылжытып, ішекті сол нотаны алатын

саусақпен оңға қарай басыңқырап, созып орындайды. Бұл жағдайда орындаушы дыбысты өзінің есту, қабылдау қабілетімен әсерлейді.

«Форшлаг» (неміс *Vorschlag* сөзі-алдыда, соғу)-шығарманы көркемдеп, әрлеу үшін қобыз күйлерінде өте көп кездесетін тәсілдер. Форшлаг майда ноталар мен негізгі дыбыстың алдынан белі бір сызылып және сызылмай да жазылады.

«Портаменто» (итальян сөзі *Portamento*-жүргізу)-қобыз ойнауда жиі кездесетін тәсілдің бірі «портаменто» Бұл тәсіл ноталық жазбада нотаның үстіне немесе астына қойылған сызықша түрінде бейнеленеді. Портаменто тәсілі- оң қолмен ысқышты сәл басыңқырап, ноталардың дыбыс күшін бірдей етіп, оны аздап созыңқырап ойнау деген сөз. Бұл тәсілде орындаушылар осы айтылғандарға қоса оң қолмен ысқышты жүргізе отырып, сол қолдың бірінші немесе екінші саусағымен ішекті қағады. Сол кезде портаменто айқынырақ шығып, күйге өзіндік әсер береді. Бұл тәсіл көбінесе күйдің басында және бір фраза мен екінші фразаның ортасында кездеседі.

ІҮ. Бекіту. Оқушының аспапты жетік меңгеруі, ойнау шеберлігі техникасы түрлі жаттығулар, этюдтар, гаммалар арқылы біртіндеп сатылап жаттығып өседі. Оқушымен өткен шығармаларды пысықтау.

Ү. Үй тапсырмасы.

- 1.Ф.Вольфарт-А.Шпонер «Этюд №11» /үзінді/ Ысқыштың біркелкі жүргізуіне, жұмсақ ауысуына, дыбыстың сапасына мән беріп орындау.
- 2.А.Райымқұлова «Арал мұңы» Күйді нота бойынша, ысқыштың жұмсақ жүргізуіне, дыбыс сапасына мән беріп және дыбыстарды вибрациямен алу.
3. Қорқыт «Башпай» нотамен орындап, күйдегі орындау тәсілдерін келтіру.
4. Ықылас «Шыңырау» күйдегі орындау тәсілдерін келтіру.

ҮІ. Рефлексия.

«АУЫЛЫМ- АЛТЫН БЕСІГІМ»

«Алматы облысы білім басқармасының Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Балалар өнер мектебі» КҚК Мектеп директоры Ускембаева Шолпан Сериковна

Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Шелек ауылы «Балалар өнер мектебі» қосымша білім беру ұйымының ауыл балаларының бос уақытын тиімді нәтижелі қолдайтын бірде бір мекеменің қайнар көзі.

Шелек ауылының әкімдік округінің комиссиясының шешімі бойынша Шелек ауылында 1976 жылы «Балалар музыка мектебі» ашылып, 80-100 оқушы қабылданып, фортепиано мен халық аспаптар бөлімдері ашылып музыкалық аспап бағытында жұмыс жасады. 2020

жылдан мектеп директоры Ускембаева Шолпан Сериковна тағайындалды. Шолпан Сериковна Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Шелек ауылында дүниеге дүниеге келген. Білімі 1998 жылы Алматы қаласындағы П.И.Чайковский атындағы музыкалық колледжде түсіп,қызыл дипломмен бітіріп, 2002 жылы Құрманғазы атындағы Қазақ Ұлттық Консерваториясына ВХФ бөліміне түсіп 2007 жылы аяқтады. Шолпан Сериковна аталған мектепте жеті жылдан бері еңбек етіп келеді,сонымен қатар 3 жыл ішінде ұжымға басшы болып келгелі Шолпан Сериковна ауқымды жұмыс атқаруда. «Музыка мектебі» «Өнер мектебіне» ауысып, «хореография», «бейнелеу өнері» бөлімдері ашылып, жақын орналасқан көршілес ауылды мектептерінде дербес бөлімшелері ашылып, қосымша бала саны қамтылды.

Қазіргі таңда мектеп базасында заманға сай керекті құрал –жабдықтармен

толықтырылып, сахналық ләд экран, концерттік музыкалық аспаптар, оқу құралдары, қосымша оқу кабинеттері мен сахналық киімдер, оқушы саны мен ұжымның сапасы, жас мамандарды қолдау жұмысы жүргізіліп отыр. Алдыға қойылған мақсат орындалуда: Болашаққа жоспар анық қойылған, ауыл балаларына қазақтың рухани мәдениетін дәріптеу, жеткізу, әріптестерінің тұрмыс-тіршілігін жоғары бейімдеу, талаптары мен жобалары ауқымды, оқу үрдісінің заманға сай ұйымдастыру, қол жетімді сапалы білім, педагогтарды барлық музыкалық бастамаларын қолдау, материалдық-техникалық базасын нығайту, өнерлі еңбек сүйгіш өндірістік бағытта тәрбиелеу, ұжымға ең қолайлы жағдай, шығармашыл бәсекелестікке жұмыс жасау.

Басшылық жұмысымен қатар осы өнер ордасының мұғалімі.

Өзекті тақырыбы : « Оқушыларға музыкадағы жаңартылған бағдарлама аясында сабақтар өткізіп, жан- жақты қалыптасқан тұлғаны тәрбиелеу »

Жаңа инновациялық музыкалық STEAM элементтерін оқыту процесстерінде әр сабағымда тиімді пайдалану арқылы сабағының жоғары деңгейде өтуіне басты назар аударады. Заман талабына сай ақпараттық білімі бар, музыка әлемінде болып жатқан барлық инновацияны қолдануға тырысады. Кәсіби шеберлік әр мұғалімнің үздіксіз еңбектенуі тынымсыз ізденуінің арқасында шыңдала түседі. Өзінің кәсіби шеберлігі мен жаңашыл ұстаз сипатын шыңдау мақсатында аудандық, облыстық республикалық семинарларға, курстарға үздіксіз қатысады.

Оқушыларын аудан, қала, республика, халықаралық байқауларға қатыстырып отырады. Музыкалық, шығармашылық қабілеті жоғары балалардың өз бетімен, бірлесе отырып білім алу мүмкіндігіне жол ашып, білім беруде замануи озық әдіс тәсілдерді пайдалану арқылы әр оқушының музыкалық шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып музыкалық білім сапасын көтеру бағытында жұмыс істейді. Шығармашылық жұмыстарын баспасөзге жариялап, өзінің жеке оқушыларға арналған авторлық вокалдық демалу тыныстарына, жаттығуларға арналған бағдарламасы бар. 2020 жылы Қазақстан Білім ғылым Министрлігінің Орталық тестілеу «Өрлеу» ұстаздардың біліктілігін арттыру орталығында, өзінің авторлық кітапша бағдарламасы, «Вокальная музыка и типы певческих голосов» авторлық бағдарламасы жарық көрді. 2022 ж Грузия мемлекетінде өткен «WONDERLAND» Халықаралық байқауында өзі мұғалім ретінде, вокал номинациясында Қазақстанның әнін шырқап бірінші орынды иеленді.

2023ж Көкшетау қаласында өткен халықаралық байқауында Бас-Жүлдені қоржынына байлады. Алматы облысы білім басқармасының Құрмет грамотасымен, Республикалық қосымша білім беру оқу әдістемелік орталығының біліктілік курсының лекторы, Қазақстан Республикасы Оқу ағарту министрлігі РҚББОӨ « Балалық шақ досы» төсбелгісімен марапатталды. Үздіксіз өз білімін жетілдіріп, өзіне деген талабы өте жоғары. Кәсіптік қызметінің талдауын қортындылай келе, бар ізгіліктің бастауы ұстаздың қолында. Шолпан Серікқызының қосымша білім беру бағытында тынымсыз еңбек етуде, мектебіміздегі білім беру үдерісіне үлкен қозғалтқыш күш болып табылатын, болашағы мол әріптес қатарына жатқызамыз.

Қосымша білім беру мекемесінің бағыты мен құндылықтары:

1. Жеке адамның шығармашылық, рухани, шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту, олардың қабілеттерін іске асыру.

- Адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты, талантты дамыту үшін жағдай жасау арқылы зияткерлікті байыту.

- Азаматтыққа және патриотизмге, өз Отаны Қазақстан Республикасына сүйіспеншілікке, мемлекеттік рәміздер мен мемлекеттік тілді құрметтеуге, халық дәстүрін қастерлеуге, Конституцияға қайшы және қоғамға жат кез келген көріністерге төзбеуге тәрбиелеу.

- Қоғамдағы өмірге бейімдеу

- Оқу процесін қамтамасыз етуге және жетілдіруге, оқytудың жаңа технологияларын әзірлеуге, енгізуге, педагог қызметкерлердің, мамандардың біліктілігін арттыруға бағытталған әдістемелік жұмыс жүзеге асыру.

Балаларға қосымша білім беру қызметінің сапасын және нәтижелерін бағалау критерилерін әзірлеу:

- балаларға қосымша білім беру ұйымдарының үздік тәжірибесін жинақтау және тарату

- қосымша білім беру педагогтардың біліктілігін арттыру және кәсіби қайта даярлау курстарының мүмкіндіктері қолдана отырып, педагог мамандардың кәсіби өсу бағыттарын әзірлеу және енгізу, балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі позитивті, нәтижелі педагогтық тәжірибені анықтау.

Қосымша білім беру функционалдық сауатын дамыту

- Аудандық, облыстық, республикалық іс-шараларға қатыстыру

- Шығармашылық есептерін тыңдау

- Әр-түрлі әдіс-тәсілдерді сабақта тиімді пайдалану, сабақтың жүйесі мен құрылысын білу

- Ата-аналардың сұраныстарын қанағаттандыру

- Жас маманның қосымшы білім беру жүйесін тез әрі тиімді енуін қамтамасыз ету

- Біліктілікті арттыру

- Тәлімгер тағайындау

- Әдістемелік семинарлар

Мақсатымыз :

- Музыкалық білім беруді жүйелі жүргізу

- Оқушыларды кәсіби музыкаға бағыттау

- Балалар музыка мектебі оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту

- Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытудың отандық және халықаралық практикасын зерделеу

- Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша шаралар жүйесін іске асыру жетістіктерін қарастыру

- Білім мазмұнын жаңғырту; оқу жоспары мен бағдарламалар

- Білім беру процесін оқу-әдістемелік жүйемен әзірлеу

- Мектеп оқушының білім сапасын бағалау және мониторинг жүргізу жүйесін дамыту

- Мектеп техникалық базасын нығайту

Балалар өнер мектебінің негізгі міндеттері:

1. Балалардың жеке басының дамуына, денсаулығын нығайтуына, кәсіптік бағдарын айқындауға, өздерінің қабілетін іске асыруға кәсіптік бағдарламаларын айқындауға, өздерінің қабілеттерін іске асыруға қажетті жағдайларды қамтамасыз ету.

2. Балаларды қоғам өміріне бейімдеу

3. Бос уақытын мазмұнды ұйымдастыру

4. Өскелең ұрпақтың сана-сезімін, жалпы мәдениетін, сауатты өмір салтын қалыптастыру

5. Жеке тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту, адамгершіліктің берік тірегін қалыптастыру, жеке дамуы үшін жағдай тудыру жолымен интелектің байыту

6. Әлемдік және отандық мәдениет жетістігіне төселдіру

7. Тамаша үлгілерінде жоғарғы руханиетты, эстетикалық талғамын тәрбиелеу

8. Эстетикалық білімнің белсенді насихаттаушыларын тәрбиелеу, мәдениет және өнер жөніндегі арнайы оқу орындарына түсу үшін ерекше дарынды балалар даярлау

9. Балалар еңбегі мен демалыс тәртібіне қолайлы жағдай тудыру, ата-аналардың тілегін, балалардың жас ерекшеліктерін ескере белгіленген санитарлық-гигиеналық норманы ескеру.

Өзекті мәселелері:

Қазіргі заманға сай жаңа жобаланған ғимарат салу (мектеп сыйымдылығы өте аз) ауыл балаларына қосымша уақытын тиімді сапалы пайдалану, ауыл жанында орналасқан мектептерде дербес бөлімшелер ашу, оқушы санын көбейту, кадр мәселесін шешу, аулға жас мамандарды тарту.

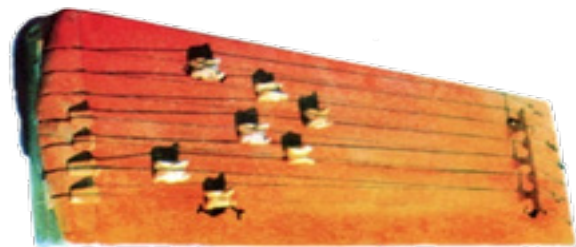

ЖЕТИГЕН АСПАБЫНЫҢ ТАРИХЫН БАҰЛАНЫСТЫРА ОТЫРЫП, ОҚУШЫНЫ АСПАПТА ОЙНАУҒА ҮЙРЕТУ ТӘСІЛДЕРІ

Алимхан Көрік Мұратқызы
“Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі” ММ
“Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі”
жетіген сыныбының мұғалімі

Шертпелі аспаптардың ең көне түрінің даму тарихы бізге күні бүгінге дейін белгісіз. Сондықтан бұл саланы зерттеушілер бар болғаны әр түрлі болжаулар айтумен ғана шектелудері мүмкін. Әр түрлі халық аспаптарының дамуында кейбір орталық заңдылықтар бар дедік. Осындай аспаптар жетілдірілген сайын ондағы ішектер саны бірте-бірте көбейе берген. Қарапайым аспаптарда құлақ болмаған, сондықтан ішектерді қолмен керіп байлаған. Күйге келтіру үшін тиек орнына қойылған асықты жылжытатын болған. Музыканттардың орындаушылық шеберліктері артқан сайын шертпелі аспаптардың түрі өзгеріске ұшырап, жетіле түсіп отырған. Саяхатшылар көп жайларда қазақ ауылдарын да аралап көрген. Ертеде жазылған этнографиялық мақалалардың бірінде былай делінген: «Джатыған» деген атау аспапқа тағылған жеті ішекке байланысты алынған, өйткені джаты (жеті — Б. С.) жеті деген сөз. Ол үшін ұңғылап жасаған ағаш жәшік сияқты, ұзындығы — бір жарым аршын шамасында, ені аршынның төрттен біріндей, ал биіктігі екі вершокқа жетеді, ұзын әрі кең бүйірлі жағы ашық қалдырылған, екінші бүйір жағы жабық. Жабық бүйірге жуандығы әр түрлі сым ішектер тағылады, олардың әрқайсысының астында екі тиектен болады. Ойнау кезінде жіңішке ішектерді бері қаратып қояды да оны екі қолымен ұрғылайды, бір қолымен дауысқа ыңғайлай шертеді де, екіншісімен тиектен біршама жерден мұнды, әрі дірілдеп шығатын дауысты келтіреді».

Жетіген аспабының шығу тарихы және құрылымымен балаларды таныстыру үшін жетіген аспабының көне түрлерін де фотосурет, бейнекөрсетілім арқылы көрсетіп, солардың ішінде жетіген де тұтас ағаштан ойып жасалатын болғандықтан, саяхатшылар жетігеннің сыртқы түрін астау сияқты жәшікпен салыстырғанын түсіндірдім.

Мұндай жетігенде құлақ, қақпақ дегендер болмаған. Ішектер аспаптың сырт жағына қолмен керіліп байланған. Ішектердің астына екі жақ шетінен асық қойылған. Ішек саны - жетеу, тиегі – асық болған. Аспап осы асықтарды жылжыту арқылы күйге келтіріліп отырған. Даусын көтеру үшін асықтарды ішектердің екі жақ басынан ортасына қарай жақындатқан, ал оларды кері жылжытып, араларын алшақтатса дауыс төмендеген. Әрбір ішектің бұрауын келтіргенде орындалатын әннің, әуені басшылыққа алынған.

Қазіргі кезде жетігенге құлақ жасағаннан кейін де оның ішектерінің бұрауын келтіруге тиекті пайдалану принципі сақталып қалды. Мен оқытып жүрген оқушылар осындай жетіген аспабында ойнап, өз өнерлерін көрсетіп жүр. Қазақ халқының әндері мен күйлерін орындайды.

Жетігенде де басқа аспаптар секілді қол қойылым ережесі бар. Жетіген аспабының ойнау әдістері әртүрлі болып келеді. Қазіргі уақытта оқушыларға храматикалық бұраудағы ойнау әдісін үйретіп жатырмын. Аспаптың табиғаты ашылатындай, дыбысы әсем естілетіндей шығарма таңдауға тырысамын. Уақыт өте келе және оқушылардың ойнау шеберлігі нақты орныққаннан кейін келесі ойнау әдістерін үйрететін боламын. Жетіген аспабында ойнауды шынға мақсатында жетіген аспабы номинациясына шәкірттерімді жыл сайын қатыстырамын. Алматы қаласында өткен «Көктем шақырады» Республикалық өнер байқауында 5 оқушы, «Поэзия менімен егіз бе едің?» Республикалық өнер байқауында 3 оқушы «Өнерге қанат қаққандар» халықаралық өнер байқауларында аспапта ойнауда 5 оқушы бас жүлдеге ие болды.

Қорыта келгенде, жетіген – қазақ халқының музыка мұрасында жоғалып қайтадан қалпына келтірілген ішекті-шертпелі, қайталанбас дыбыс ерекшелігіне байланысты, ел арасында кеңінен танымал бола бастаған музыкалық аспап. Олай болса, осы аспапқа деген қызығушылығы жоғары оқушыларды үйрету басты міндетім деп санаймын.

«РАЗВИТИЕ КООРДИНАЦИИ И МУЗЫКАЛЬНОГО СЛУХА В КЛАССИЧЕСКОМ ТАНЦЕ»

ГККП «Школа искусств села Узынагаш»
ГУ Отдел образования по Жамбылскому району
УО Алматинской области» педагог-хореограф:
Асимова Мухабат Абдурахимовна

Цель урока:

1. Развитие координации и музыкального слуха в классическом танце.
2. Выявление уровня освоения программы.

Задачи урока:

1. Обучение умению согласовывать характер движения с характером музыки и формирование умения воспринимать их в единстве;
2. Приобретение опыта выражения чувства, эмоции через движение, танцевальный образ, характер хореографического произведения;

Развивающие:

1. Развитие внимания, музыкальности;
2. Развитие музыкального и ритмического слуха;

3. Развитие умения эмоционально воспринимать музыку;
4. Развитие правильной работы стопы и подвижности суставов.
5. Развитие силы, ловкости, координации.
6. Развитие внимания, зрительной, слуховой и мышечной памяти.
7. Развития чёткости и слаженности движения.

Тип учебного занятия:

Урок закрепления и совершенствования знаний, выработки умений и навыков.

Форма учебного занятия:

Практическое занятие.

Форма организации работы:

Групповая.

Ход урока:

I. Поклон

II. Экзерсис у станка:

1. Plie. Муз. р. 4/4
2. Battement tendu. Муз. р. 2/4.
3. Battement tendu gete. Муз. р. 2/4.
4. Rond de jambe par terre. Муз. р. 3/4.
5. Battement fondus. Муз. р. 4/4.
6. Battement frappe. Муз. р. 2/4. Темп средний.
7. Petit battement. Муз. р. 2/4.
8. Battement developpe. Муз. р. 4/4.
9. Grand battement jete. Муз. р. 2/4

III. Экзерсис на середине:

1. Plie.
2. Battement tendu.
3. Battement tendu gete.
4. Rond de jambe par terre.
5. Battement fondus.
6. Battement developpe.
7. Grand battement jete.

IV. Allegro:

1. Temp leve saute.
2. Changement de pieds
3. Echappe.
4. Pas glissade.
5. Assemble.

V. Поклон.

Музыкальное сопровождение:

Музыкальное сопровождение должно быть выразительным, характерным для каждого вида упражнения, где ясно прослушивается музыкальная фраза, укладывающееся количество тактов, соответствующее продолжительности упражнения. Давая определенный темп, метр и ритмический рисунок, музыка выявляет и подчеркивает характерные особенности движения, помогает его выполнению и одновременно приучает обучающихся понимать соответствие между характером музыки и характер движения. Все комбинации урока строятся с учетом музыкальной фразы (тактовой квадратности), начинаться и заканчиваться вместе с нею. Музыкальные фразы могут быть малые и большие: четыре такта, восемь, шестнадцать, тридцать два и т.д..

Использованная литература:

А.Я.Ваганова «Основы классического танца», 2007.

Н.Базаров, В.Мей «Азбука классического танца», 1983.

«STEAM» ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ ИГРЕ ФОРТЕПИАНО

Бабаканова Алия Сыдыковна
«Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі»
вокал сыныбының мұғалімі

В современном мире за последние десять лет появляется много инноваций, которые играют большое значение в креативной индустрии, связанной с творческой или интеллектуальной работой. Изменения претерпевают информационно-коммуникационные технологии, креативные отрасли, которые во многих странах мира выступают рычагом развития экономики государства. Все большее число молодежи хотят занять трудовую нишу, связанную с данной сферой деятельности. Естественные данные тенденции повлияли на развитие системы образования, возникает необходимость в глобальных переменах. Если ранее развивалось в основном математическое и инженерное направление, то теперь необходимо включать в образовательную программу художественные и творческие дисциплины [3, с. 58].

В США и Европе на пике популярности находится STEAM-образование. Многие передовые исследователи считают, что за ним настоящее будущее подрастающего поколения. Аббревиатура STEAM расшифровывается как: science - наука, technology - технология, engineering - инженерия, arts and mathematics - искусство и математика. В настоящее время данные предметные области являются одними из самых востребованных. STEAM-технология представляет собой инновационный метод в обучении, который связывает между собой технические и естественные науки, инженерию, математику и искусство [5, с. 56].

Исследователи в данной области, например, Т.И.Анисимова, Ф.М.Сабирова, О.В.Шатунова считают, что одних знаний в области технологий и науки мало, необходима межпредметное взаимодействие с другими образовательными дисциплинами. STEAM-технологии при их использовании позволяют интегрировать различные предметные области. Обучающиеся попадают в смешанную среду, в которой происходит погружение в мир науки, овладение научными методами при их практическом применении [1, с. 32]. Главной целью классического школьного образования выступает обучение знаниям и их применение в мыслительном и творческом процессе. STEAM - образование предполагает подход комбинирования полученных знаний с реальными навыками. Так, идеи обучающихся останутся не только у них в голове, они смогут реализовать их в жизнь. И именно знания, испытываемые на практике, являются наиболее ценными.

Леонардо да Винчи считал, что необходима межпредметная интеграция искусства и науки. Данной позиции также придерживались европейские философы и психоаналитики, к примеру, Карл Юнг. С точки зрения физиологии человека можно объяснить взаимосвязь научно-технического и Arts-направления как единого целого в образовательной системе. Поскольку левое полушарие человеческого мозга отвечает за развитие логики, позволяющее заучивать необходимую информацию и выдвигать логические выводы. Правое полушарие человеческого мозга решает вопросы, связанные с мышлением посредством прямого восприятия. Таким образом, происходит формирование креативного, инструктивно-интуитивного мышления [4].

В образовательном процесс использование STEAM-технологии позволяет задействовать сразу оба полушария человеческого мозга. Профессор физиологии в Университете штата Нью-Йорк Роберт Рут-Бернштейн в начале 1990-х годов провел исследование биографических данных 150 известных ученых различных веков от Луи Пастера до Альберта Эйнштейна. Он изучил работу их левого и правого полушария головного мозга. Исследование показало, что каждый из них кроме научной деятельности, занимался еще и творчеством, каждый из был либо художником, музыкантом, либо поэтом

писателем. К примеру, Альберт Эйнштейн очень любил играть на скрипке, Галилео Галилей был знаменитым литературным критиком своего времени, Самюэл Морзе - художником -портретистом. Таким образом, Роберт Рут-Бернстайн пришел к выводу, что своего успеха многие из ученых добились при помощи креативности мышления. Его стимулирование происходило при помощи практических занятий дисциплинами, связанными с работой правого полушария головного мозга.

В современном быстро развивающемся мире интернет-технологии активно внедряются в сферу музыкального образования и оказывают значительную помощь в творческой деятельности преподавателей и учащихся ДМШ и ДШИ. Задача преподавателей – раскрыть творческую индивидуальность каждого ученика с помощью современных образовательных технологий.

Инновационные педагогические технологии; интернет-ресурсы; музыкальное образование; личностно-ориентированное обучение; мотивация; средства арттерапии; здоровьесберегающие технологии; ансамбль; творчество.

Обновление и развитие образования требует от преподавателей школ искусств и детских музыкальных школ знания инновационных педагогических технологий и владения современной техникой, освоения новых форм и методов обучения. Один из показателей современных, творчески работающих педагогов - использование информационно-коммуникативных технологий в образовательном процессе. В нашем быстро развивающемся мире обычные, наиболее распространённые схемы обучения часто уступают место более эффективным. В работе с учащимися ДШИ и ДМШ используются цифровые и электронные ресурсы: аудио, видеоматериалы, всевозможные графические, текстовые и др. документы, возможности Интернет. Интернет-технологии активно внедряются и в сферу музыкального образования и оказывают значительную помощь в творческой деятельности преподавателей и учащихся. Интернет-технологии могут применяться в работе для сбора, анализа информации учащимися, знакомства с видео- и аудиоматериалами и др. Эта работа организуется и контролируется педагогом,- даются ссылки на конкретные, изученные сайты,- создавая тем самым, эффект вовлечения в современные мировые процессы и стимулируя интерес учащихся к процессу обучения в ДШИ. Личность ученика, ее индивидуальность является основополагающим в обучении и развитии детей и находится в центре внимания педагога. Личностно-ориентированное обучение предусматривает дифференцированный подход: учет уровня интеллектуального развития учащегося, его задатков и способностей, особенностей психического склада, характера и темперамента. Сегодняшнее поколение детей достаточно свободно владеет компьютером, поэтому, начиная с младших классов, даются задания прослушать с помощью Интернет-ресурсов изучаемое произведение в исполнении разных мастеров-профессионалов, а также ровесников - учащихся ДШИ; прослушать, как звучит данное произведение в исполнении на других музыкальных инструментах, с последующей беседой-сравнением.

Важную роль играет заинтересованность со стороны родителей. Пользуясь Интернет-ресурсами, учащиеся могут составлять рефераты по музыкальной литературе, находить интересные факты творчества композиторов. Важно лишь компетентно сформировать мотивацию творческой деятельности, начиная с малого. В совместном творчестве преподавателя и учащихся при подготовке мероприятий с использованием мультимедийной техники, - подборка видеоряда, соответствующего характеру музыки, подбор музыкальных эпизодов к живописным полотнам, взятым из Интернета, - можно проследить связь музыки с другими видами искусства, такими как живопись, литература, поэзия.

Задача преподавателей ДШИ и ДМШ - заглянуть во внутренний мир каждого ученика и раскрыть его творческую индивидуальность с помощью современных образовательных технологий. Наша работа будет успешной, если к безграничным возможностям Интернета, к исследовательской работе учащихся добавить собственный искренний интерес, сделать учеников своими творческими партнерами, учиться вместе с детьми, а иногда и у них.

Часто учащиеся старших классов интересуются современной музыкой, поэтому во время занятий вместе с ними можно делать аранжировки мелодий из фильмов, компьютерных

игр, отдавая при этом предпочтение инициативе детей. Такая работа способствует получению новых знаний, развитию умения анализировать, сопоставлять и делать необходимые выводы.

Кроме знаний и умений, юные музыканты получают заряд положительных эмоций, яркие впечатления от классических и современных произведений. Таким образом, возникает союз рационального мышления и эмоционального восприятия, что очень важно для подготовки как к экзамену, классному или общешкольному концерту, так и к серьёзным конкурсам. Использование интернет- технологий становится мощным фактором повышения учебной мотивации.

При возникновении особого контакта между педагогом и учеником ребёнок раскрепощается, уходит психологическая скованность и зажатость. Ученик осознает, что учитель проявляет особую заинтересованность конкретно к нему, к его индивидуальности, к его творческому потенциалу. И вот юный музыкант уже готов к качественно другому восприятию музыки, к плодотворной работе над музыкальным произведением.

Полезно применять в работе с детьми средства арттерапии, здоровьесберегающие технологии. На занятиях можно использовать такие упражнения как:

- физические упражнения, снимающие мышечные зажимы;
- импровизационные упражнения как средство отображения настроения;
- игры, развивающие интонационный слух детей, фантазию, повышающие самооценку;
- упражнения для концентрации, умения сосредоточиться, для расслабления, снятия стресса.

Одним из приемов, развивающих коммуникативные навыки является коллективное музицирование (оркестр, ансамбль). Ему принадлежит огромная роль в процессе обучения детей игре на музыкальных инструментах. Вариантов организации коллективов может быть множество: в классе одного педагога по инструменту или в сотрудничестве с другими педагогами.

Наряду с традиционными однородными ансамблями, актуальными в последнее время, появляются разнотембровые сочетания инструментов.

В каждой школе в настоящее время существует детский ансамбль. Благодаря Интернет-ресурсам, проблем с репертуаром нет. Партии для каждого инструмента можно набирать в программе Finale. Коллективная игра в ансамбле приносит огромную пользу на всех ступенях обучения и развития учащихся. Известные педагоги всегда придавали большое значение участию учеников в ансамблях.

- Занятия в классе ансамбля отвечает современным задачам ДМШ и ДШИ:
- формирование начальных умений и навыков, работа с музыкальным текстом с целью приобщения, учащихся к различным жанрам музыкальной культуры.
 - подготовка одаренных детей к участию в концертах и конкурсах с целью совершенствования профессионального мастерства, сохранение традиций национальной музыкальной культуры.

- В классе ансамбля формируются следующие умения и навыки:
- умение слушать музыку, исполняемую ансамблем в целом и отдельными группами, слышать звучание темы, подголосков, сопровождения;
 - умение исполнять свою партию грамотно, следуя замыслу композитора и руководителя ансамбля;
 - умение рассказать об исполняемом произведении;
 - умение применять и совершенствовать исполнительские навыки;
 - использовать современные технологии для прослушивания и анализа произведений в исполнении выдающихся музыкантов.

Включение в занятия современных образовательных и информационных технологий способствует реализации этих задач.

Современные педагогические технологии позволяют не только проводить исследовательскую работу, но и развивают творческое воображение, способствуют росту исполнительского мастерства учащихся.

Ребенок развивается в деятельности: только 20% должен делать педагог, а остальное учащийся. Важно создать среду для творчества. Доверительность, строгость, обаяние,

требовательность являются основой отношений педагога и ребенка. Ведь не зря Ф. А. Фрадкин в своей статье выражал надежду, что «школе предстоит стать гуманной, «теплой» для ребенка и при этом открытой к диалогу и сотрудничеству со всеми социальными институтами общества; она научится организовывать педагогический процесс с ориентацией на интересы и потребности как ребенка, так и общества, в котором он живет;...»

На методическом уровне кроме получения теоретических умений и навыков, решения технологических вопросов STEAM - технологии предполагают:

- приобретение обучающимися навыков групповой работы;
- учатся конструктивно критиковать и отстаивать свое мнение;
- осваивают презентационные компетенции;
- учатся генерировать идеи в условиях неопределенности;
- применяют принципы дизайна и маркетинга для создания и продвижения продукта;
- осознают творческий потенциал применения технологий в разнообразных сферах деятельности [2, с. 554].

Таким образом, по сравнению с традиционной системой школьного образования STEAM - подход ориентирован на проведение экспериментов, конструирование моделей, самостоятельному созданию творческих произведений, воплощению своих идей в реальности. В результате обучающиеся получают продукт своей деятельности, что очень важно. Они видят результат своего труда. Данный учебный подход облегчает обучающимся процесс совмещения теории и практики и тем самым дальнейшую учебу в ВУЗе, поскольку будущее за технологиями.

Список литературы

1. Анисимова, Т.И. Подготовка педагогов для STEAM-образования / Т.И.Анисимова, Ф.М.Сабилова, О.В.Шатунова // Высшее образование сегодня. - 2019. - С. 31 - 35.
2. Морозова, О.В. STEAM-технологии в дополнительном образовании детей / О.В.Морозова, Е.С.Духанина // Баландинские чтения. - 2018. - С. 553 -556.
3. Семенова, Р.И. STEAM-образование и занятость в информационных технологиях как факторы адаптации к цифровой трансформации экономики в регионах России / Р.И.Семенова, С.П.Земцов, П.Н.Полякова // Инновации. - 2019. - №10. - С. 58 - 70.
4. STEAM-обучение: от практики к теории [Сайт]. - URL: <http://edurobots.ru/2019/04/steam-edu/> (дата обращения: 14.11.2021)
5. Хачатурьянц, В.Е. Использование элементов STEAM-образования в межпредметной интеграции биологических знаний школьников на базе создаваемой в России сети Кванториумов / В.Е.Хачатурьянц, А.В.Теремов // Европейский союз ученых. - 2021. - № 1. - С. 56-60.
6. Никишина И.В. Инновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе: использование интерактивных форм и методов в процессе обучения учащихся и педагогов. - Волгоград: Учитель, 2008.
7. Фрадкин Ф.А. Школа в системе социализирующих факторов. -Педагогика.1995.

ҰЛТТЫҚ ОЮ – ӨРНЕКТЕР

Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі Болатқан Мирас Жарасұлы

Пән: Бейнелеу (үйірме)

Мұғалім: Болатқан Мирас Жарасұлы

Мектеп, сынып: Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі

Сабақ тақырыбы: Ұлттық ою – өрнектер

Сабақтың мақсаты

1. Ұлттық ою – өрнектің түрлерімен таныстырып, оның бүктеу және қию әдістерін үйрету;
2. Оқушыларды халқымыздың салт – дәстүріне, қолөнеріне терең үңілдіріп, ой-өрісін дамыту;
3. Оқушыларға ою – өрнектер өнерін үйрету үстінде эстетикалық талғамдары мен өнерге деген шеберлік ынта, қабілетін арттырып, көркемдікпен, әсемдікпен жасалғанына көздерін жеткізе отырып тәрбиелеу;

Сабақтың түрі Ой қозғау, әңгіме.

Көрнекі құралдар ою-өрнек түрлерінен жасалған буклет, кітаптар, оюлардың үлгілері.

Сабақ барысы

1. Ұйымдастыру бөлімі

Оқушылармен амандасып, керекті құрал-жабдықтарды дайындатып, сәттілік тілеу.

II. Өткенді пысықтау.

- Ою дегеніміз не? (Ою дегеніміз – бұйымға түсірілген өрнекті кесу арқылы өңдеу)
- Композиция дегеніміз не? (Композиция дегеніміз – өрнекті бұйымның бетіне реттеп орналастыру, жүйелеу)
- Ритм дегеніміз не? (Ою – өрнекте бір элемент қайталанып келсе, мұны ритм дейміз)
- Төрт жолдық өлең шығару, поэзия минуты. Енді үйден дайындап келген өлеңдерін болса, оқық.
- Орнамент дегеніміз не? (Қазақтың ою және өрнек қос сөзі біріге келіп, латынша орнамент деген ұғымды білдіреді, мағынасы – сәндеу, әсемдеу, әшекейлеу)
- Симметрия дегеніміз не? (Симметрия дегеніміз – ою-өрнектің екі жағының тең болуы)
- Колорит деген не? (Бұйымға салынатын ою – өрнектің бояу түрлерінің бір-бірімен үйлесіп, жарасым табуы – колорит деп аталады)

III. Жаңа сабақ

Жайлаудың шырынды шөптерінің арасында, тау етегінде ауыл сұлап жатты. Алау түтіні, қойлардың маңырағаны, иттердің үрі, балалар күлкісі – осының бәрі ауылға жақындағанда естіледі. Міне, киіз үйлерде тұр. Қазақ халқы көшпенді ел болып, жаз – жайлауда, қыс – қыстауда заман ағымына сәйкес киіз үйде тұрмыс құрып өмір сүрген. Сол ата – бабаларымыздан қалған асыл мұра – қазақтың киіз үйі.

Бүгін көп қызықты заттар көріп, ою – өрнек туралы білуіміз үшін және шығармашылық жасау үшін үш киіз үйге кіріп – шығуға шақырамыз.

а) - Қане, бірінші киіз үйге кіріп көрейік.

«Өнер – таусылмас азық, жоғалмас байлық», - дейді халық даналығы. Халқымыздың ғасырлар талғамынан өткен асыл қазынасы – ою – өрнектер.

- Ою – өрнек не үшін қолданылады? (Ою – өрнек тұрмыста, бір бұйымның бетін әшекейлеу үшін қолданылатын нақыш, өрнек)

- Халқымыз оюмен нені әшекейлеп безендірген? (Ою – өрнек әр түрлі үлгіде дамыған. Оның негізгі элементі мүйіз тектес болып халқымыздың жиі пайдаланатын

заттарында – өру, тігу, құрау, қию арқылы үй жиһаздарына, зергерлік бұйымдарға, кілем, сырмақ, текемет, қоржын, ыдыс-аяқтарға, киім – кешектерге безендіріліп салынған)

Кезеңде өнертанушы В.Чепелев «қазақтар тек ою – өрнек әлемінде өмір сүрген сияқты», - деп атап көрсеткен.

Ежелден қолөнерді қастерлей білген халқымыздан мұра болып келе жатқан тұрмысқа оюланған қажетті бұйымдар өте көп.

Қазақ шеберлері әр нәрсені жарық, көркем, төлді етіп жасауға тырысқан.

ә) - Ал, енді білейік, қандай ою түрлері бар. Ол үшін екінші киіз үйге кіріп көрейік. (Ою-өрнек кестесі, слайд)

Ою – өрнектің атауы мен түрлері өте көп. Ғалымдар бүгінге дейін 200-дей түрін анықтаған.

«Ою – өрнекті қайдан, кімнен үйрендің?» - деген сауалға атақты суретші Ә. Қастеев:

Таудың бұлағынан,
ойдың құлағынан
Апамның киізінен
Ешкінің мүйізінен, - деген өлең жолдары жоғарыда айтылғандардың дәлелі.

б) Әр түрлі өрнек үлгілерін жасаушы, қазақ ою – өрнегінің шебері – оюшы.

- Келесі киіз үйге кіріп көрейік. Бұл киіз үй – шеберхана. Шағын еңбегімізде – қолөнерді әрі қарай дамытып, осы шеберханада жетілдіру керекпіз.

- Балалар, әжелеріміз ою үлгісін жасауды, оюды кімдерден үйренген? Оларды өз әжелерінен, аналарынан, әпкелерінен үйренген. Осылай ұрпақтан -ұрпаққа

ауысып, бүгінге жеткен. Бізде ою ойып көрейік.

IV. Сарамандық жұмыс

- Балалар, мүйіз оюын қиып үйренейік. Қию алдында, қайшымен жұмыс техникалық қауіпсіздік ережесін қайталайық.

1. Қайшыны арнайы қобдишада сақтау қажет.
2. Қайшыны жолдасына үшкір ұшымен берме
3. Қайшыны ашық қалдыруға болмайды.
4. Қайшымен жұмыс кезінде жолдасының көңілін бөлме.
5. Қайшыны ойыншық ретінде пайдалануға болмайды.

- Жарайсыңдар, енді жұмысымызға кірісейік. Мына мүйіз оюын қию нұсқасына назар аударыңдар (слайд – қағазды бір бүктеу әдісін көрсету)

а) Сұраққа жауап

- Қазақ оюының кең тараған түрі (мүйіз оюы)
- Қыз есімімен аталған өрнек (ботакөз)
- Гүл оюы нені бейнелейді? (қуаныш)
- Үзілмейтін бағыт, мәңгілік нышаны не? (дөңгелек оюы)

V. Сабақты қорытындылау.

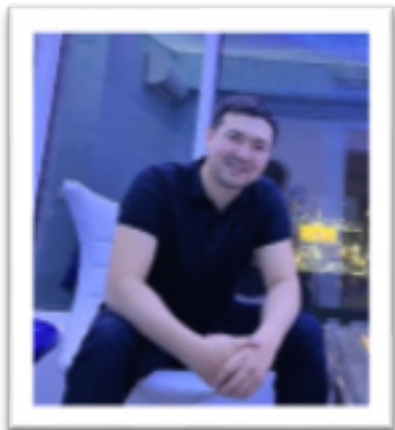
- Ұлттық ою – өрнек қанша топқа бөлінеді? Және қандай?
- Ою дегеніміз не?
- Симметрия дегеніміз не?

VI. Бағалау

VII. Үйге тапсырма: Бүктеу, қырку тәсілдері бойынша ою – өрнек түрлерін орындап келу.

ЕСЕПТІ КОНЦЕРТТІ ДАҰЫНДАУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ

Джамбулов Ерсұлтан Мұратханұлы
«Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі»
театр сыныбының мұғалімі

Ең жақсы сценарийлерде, концерттің шынайы рухани мазмұны мен үлкен эмоциясы шоғырланады. Егер, сценарий театрландырылған болса, оның әсері маңызды да , өзекті болып табылады. Сондықтан, бұл идея жан-жақты қамтылған және көркем бейнелі көрініспен әсерленіп техникалық жабдықтар, театр костюмдері, макияж, тағы сол сияқты

Концертті жоспарлау кем дегенде бір ай бұрын басталуы керек. Көптеген ойластырылған кем-кетіктерді дұрыстау (костюмдер, аспаптар т.с.с) алдын-ала тапсырыс беру керек. Сонымен қатар, орта мектепте оқитын оқушылардың бос уақытын ыңғайлап, дайындық кестесін жасаған дұрыс. Концертке дайындық кезінде шешілуі керек көптеген маңызды мәселелер бар. Мұғалімдермен бірлесе отырып, шешім қабылдағанға дейін бірнеше адамның пікірін білу

тиіс. Олар сонымен қатар егжей-тегжейлі ойлауға көмектеседі. Үйлестірушіні, маңызды шешімдер қабылдайтын және үйлестіруге көп уақыт бөлетін негізгі адамды таңдаймыз. Қаражат жағын да ескеру керек, өйткені концерт өткізетін зал болмаса, мәдениет үйлерін жалға алуға тура келеді.

Алдыңғы жылдарда концерт бір тақырыпта өткен-өтпегенін біліп, қайталанбау жағын реттеу тиіс. Концерттің ұзақтығы қатысушылардың болжамды санына және концерт барысында қамтамасыз етілуі қажет барлық қажеттіліктерге байланысты. Концертте орындалатын ән-би, қойылым, әр түрлі аспапта ойналатын шығармалардың тақырыптарын және концерттің атауын анықтағаннан кейін концерттің ашылуынан бастап жабылуына дейін кесте жасалынады. Концерт тақырыпқа сәйкес әртүрлі тәсілдермен өткізілуі мүмкін. Концертті өткізу барысын жоспарлауды жеңілдету үшін келесі тәртіпте үйлестіруге болады:

- Кіріспесін кіріспе сөзбен бастап, оны әдетте белгілі бір қонақтар, танымал адамдар сөйлейді немесе жоспарға сай театрландырылған концерттің ортасына не соңына кіріктіруге болады.

- Орындаушылардың санына байланысты, концертті блокқа бөлуге де болады. Концертке шақыру жарнамасын алдын ала (екі-үш апта бұрын) бастап, ұсыныстар мен пікірлер болса, ескере отырып жоспарға өзгері енгізуге болады.

Концерт – қобалжу мен толғанысқа толы музыкалық мереке. Концертке қатысу құрметті де, жауапты іс. Көпшілік алдында өнер көрсету - бұл музыкалық іс-әрекеттің ерекше түрі. Бұл оқушының музыкалық қабілетінің даму динамикасын дәл анықтауға көмектеседі, сонымен бірге оның орындаушылық батылдығы мен ерік-жігерін оятудың құралы. Оқытушы оқушыны концертте өнер көрсетуге мұқият дайындау арқылы оның эстрадалық шыдамдылығын, шығармашылық қиялы мен эмоционалды жауапкершілігін қалыптастырады, әсемдікті сезініп, көркемдікті тануға тәрбиелейді.

Жылдық есеп беру концертті мұғалімнің, мектептің бір жылдық еңбегі деп алсақ. Жалпы концерттің құрылым режиссер қойса, қойылымды алып шығу біздің орындаушының яғни оқушының қолында.

Педагогикалық тәжірибе көрсеткендей, жас музыкант-орындаушыны концертке дайындау үрдісінде шешілуі керек күрделі мәселелердің бірі – оқушылардың концерттік

өнер көрсету алдындағы қобалжуын жеңу. Қосымша білім беру ошағында оқушылардың концерттік-орындаушылық өнерін дамыту тақырыбы өзекті және музыкалық педагогика мен психология саласындағы көптеген мамандардың назарынан тыс қалмаған күрделі мәселе. Соңдықтан, оқыту үрдісінде білім алушы-орындаушының көпшілік алдында өнер көрсетіп, өз орындаушылық шеберлігін қалыптастыруына мүмкіндік беру - бұл музыкалық-орындаушылық іс-әрекетте оқушының көркемдік және шығармашылық әлеуетін жетілдіруге ықпал ету.

Сахнада сәтті өнер көрсету дағдыларын игеру барысында оқушы болашақта өнер жолында қызметті жалғастыруға қажет күзиреттілікті игере алады. Оқу орнында алған сахналық тәжірибе өнердің кез-келген саласында: жеке орындаушылықта, өнер ұжымындағы жұмыс немесе педагогикалық қызметте қажетті дағды. Концерттің сценарийінен бастап мәресіне дейін жеткізу барысында төмендегідей жұмыстар атқарылады:

1. Концерттік нөмірлерді көру, іріктеу;
 2. Нөмірлерге лайықты киім үлгілерін таңдау;
 3. Іріктелген нөмірлерді сценарийге түсіру;
 4. Концерттік нөмірлерге жауапты адамдар тағайындау;
 5. Жүргізушіні дайындау; (тақырыпқа сай сценарий құру)
 6. Нөмірлерді жеке дайындау;
 7. Тақырыпқа сай жарнама жасау (билеттер, бағдарлама мен шақыру қағаздары).
 8. Сахнаны тақырыпқа сай безендіру (лэд экран болса әр номерге сай бейнеролик жасау);
 9. Концерттік бағдарламаның техникалық құралдар мен жабдықтарын дайындау;
- Жұмыс барысында жоспарланған жұмыстардың өзі бірнеше рет өзгеруі мүмкін.

Атқарылған жұмысты талдау

Қобалжудың кез-келген түрі орындаушыны психологиялық шаршау күйіне әкеледі. Әсіресе концертте орындау кезінде не физиологиялық, не эмоциялық шаршау күйіне жол берілмеуі тиіс. Ал сахналық қобалжу синдромының пайда болуы концерттік өнер көрсеткенде техникалық ақаулардың әсерінен болуы мүмкін. Жауапты адамдардың жауапкершілігі болмауынан (мысалы, орындықтың уақытылы орнына қойылмауы, микрофон тіреуі орындаушының бойына сәйкессіздігі, киініп үлгермеуі, 2 нөмірдің ортасында кідірістің болуы, сахнаның бос қалуы т.б.) орындаушыда қобалжу пайда болып, ән айту немесе басқа да өнер көрсету кезінде кедергілер болады.

Атқарылған жұмысты талдау барысында жалпы концертте орындаушылар мен жауапты адамдардың істелген жұмысының нәтижесіне қарай мадақтай отырып, шабыт беріп, кемшіліктердің салдарын анықтай келе, келесі концертте қайталанбауға тырысу керектігі ескертіледі.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Пьесада қойылымға дейін» датасы: 10.10.2016 авторы: Әубәкір Рахимов
2. «Сценарист» авторы: Альманах
3. «Киносценарий. Сценарий жазу негіздері» авторы: Сид Филд

ЗАМАНАУИ БИДІҢ ДАМУЫ. ЗАМАНАУИ БИ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Ермекбаева Жанар Омирбековна

Бөлім	Хореография
Педагогтің Т.А.Ә (бар болған жағдайда)	Ермекбаева Жанар Омирбековна
Күні	19.04.2023ж.
Секция немесе үйірме атауы, топ	Қазақстан хореографиясы 6 сынып
Сабақтың тақырыбы	Заманауи бидің дамуы. Заманауи би және оның ерекшеліктері

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
1.Ұйымдастыру кезеңі 2 мин	а) Оқушылардың сабаққа дайындығын тексеру. ә) Көңіл-күйлерін сұрау;	«Сәлеметсіз бе ? – ұстазымыз, Өнер – білімге құштармыз.» Оқушылар оқу құралдарын дайындайды;	Ауызша мадақтау сөздер арқылы бағаланады	
2.Үй тапсырмасын сұрау 5 мин	Отандық хореографияның дамуының заманауи кезеңі туралы не білеміз?	Оқушылар сұраққа жауап беріп, өз білетіндерін ауызша айтып жеткізеді. Берілген тапсырмаларды орындайды.	Жарайсың!	Хореография өнерінің тарихы
Басы 3.Жаңа сабаққа кіріспе 3 мин	Заманауи би дегенді қалай түсінесіңдер? Классикалық биден қандай айырмашылықтары бар деп ойлайсыңдар?	Заманауи бидің қимылдары бишінің өз ішіндегі ойы, эмоциясын жеткізуге мүмкіндік беретін би түрі. Әркім өз ойларын айтады.		Алишева А. Т. Хореографиялық білім беру мәселелері

Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
<p>Ортасы 4. Жаңа сабақ</p>	<p>Қазіргі заманғы би - батыстың кең жанрлы концерт немесе театрландырылған биі, ең алдымен 19 ғасырдың аяғы мен 20 ғасырдың басында Германия мен Америка Құрама Штаттарында пайда болды. Бидің бұл түрі музыкадағы заманауи бағыттарды ұнататындарға, кештер мен клубтарды ұнататындарға арналған. Қазіргі билер көптеген көріністер мен стильдерді қамтиды. Алайда, заманауи стильдердің тамыры ескі классикаға тән. Мән беретін болсақ, дабстеп, хип-хоп және гоу-гоудың бәрі балет, бал және халық билері дәстүрлері негізінде дүниеге келген. Бұл қазіргі заманғы хореографиядағы бағыт, ол белгілі бір уақыт аралығында би тенденциялары мен музыка бағыттарына байланысты</p>	<p>Би қимылдарын оқушылар қайталайды.</p> 	<p>Тамаша!</p>	<p>Бейне-көрсетілім құралдарын <u>ноутбук,</u> <u>Тақта</u></p>

	<p>үнемі өзгеріп отырады. Контемпте белгілі бір құрылым жоқ, бұл толық импровизация. Қазіргі билер бүгінгі күннің сезімдері мен эмоцияларын көрсетеді. Зумба биі, Модерн биі, Клубтық би түрлері: джаз-фанк, индастриал, хаус, стрип-данс, шафл, хакка, джампстайл, гоу-гоу, вог т.б.билердің бейнекөрсетілімі көсетіледі.</p>			<p>Аюханов Б. Современное состояние балетного искусства в Казахстане. Алматы, 17 января 2005 г. Электрондық ресурс] URL: www.aukhanov.kz</p>
<p>Соңы 5. Қорыту</p>	<p>Биден ләззат ала отырып, иммунитет бір уақытта күшейеді, дененің барлық бұлшықеттері дамиды. Бұл спорт пен сұлулықтың тамаша үйлесімі. - Осындай би қимылдарын күнделікті спорттық жаттығу ретінде қолданып жүргендер бар ма? - Осындай би түрлері несімен ұнайды?</p>	<p>Оқушылар өз пікірлерін айта отырып, қимылмен көрсетіп бере алады.</p>	<p>Жақсы!</p>	<p>Суреттер</p>
<p>Рефлексия</p>	<p>«3 қ» әдісі Сабақта не құнды, не қызық, не қиын болғаны туралы ойларыңды айтыңдар.</p>	<p>Оқушылар кестені толтырып, өз ойларын айтады.</p>	<p>Тамаша!</p>	<p>Кесте</p>

МЕТОДИКАЛЫҚ ӘЗІРЛЕУ

ӘЛІМҚҰЛ ЕРБОЛАТ НЫШАНҰЛЫ Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебінің «Домбыра» сыныбының мұғалімі

Методикалық әзірлеудің мақсаты. Сабақтың жоспарлама құжаттамасын жасау, сабаққа дайындық, сабақтың негізгі сәттерінің уақытын мөлшерлеу.

Пән: Қазақ музыка тарихы

Бағдарлама тақырыбы: Дәстүрлі күйшілік мектептер

Дәріс атауы: Маңғыстау күйшілік дәстүрі (Абыл, Шонай, Жанай мектептер ерекшеліктері, жанрлық күй топтары)

Дәріс мақсаты:

• Маңғыстау дәстүрлі күйшілік мектебінің аймақтарындағы күйшілік өңірлердің ерекшеліктерімен таныстыру

• Жанрлық күйлер топтарымен таныстыру

Сабақтың түрі: Жаңа материалдарды игеру

Оқытудың әдіс-тәсілі: пікір алмасу, презентация арқылы таныстыру.

Сабақты жабдықтау: Оқулықтар:

1. Жұбанов А.Қ. Ғасырлар пернесі. – Алматы: Жазушы, 1971.

2. Сахарбаева К. Мұрат мұрасы // Музыкалық білім және музыкалық ғылым саласындағы өзекті мәселелер: Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Алматы, 2005.

3. Есенұлы А. Күй тәңірдің күбірі. Есбай // күйлер. Алматы, 1996, 63-65 б.б., Маңғыстау энциклопедиясы. – Алматы: Атамұра, 1997 ж.

4. Жаңбыршы А. Нарату: Маңғыстау күйлер жинағы: 2-кітап. – Алматы: «Нұрлы Әлем» 2008. 200 б.

Ашық сабақ барысы:

1. Ұйымдастыру кезеңі: 5 минут

- Сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, аудиторияның санитарлық-гигиеналық жағдайын тексеру, оқушылардың сабаққа тексеру, оқушылар зейін ұйымдастыру (психологиялық дайындық сәті)

- Ұйымдастыру кезеңінің қысқа мерзімділігі; сыныптың жұмысқа толық дайындығы; білімгерлердің жұмысқа жылдам кірісуі; барлық білімгерлердің зейінінің ұйымдастырылуы.

2. Үй тапсырмасын тексеру: 10 минут

3. Дәріс мақсатын түсіндіру: 5 минут

- Маңғыстау күйшілік дәстүріндегі аймақтардың ерекшеліктерін анықтау

- Аймақтардағы күйшілермен танысу

- Маңғыстау күйшілік дәстүрі бойынша жазылған еңбектермен танысу

4. Жаңа тақырыпты түсіндіру: 30 минут

Кіріспе: «Маңғыстау дәстүрлі күйшілік мектебі»

Аймақтың күйшілік дәстүрі арнайы терең зерттеуді қажет етеді. Қазіргі таңда Маңғыстау күйшілік дәстүрі бойынша зерттеу еңбегін жарыққа шығарған С.Өтеғалиева ақтаңдақтың орнын толтырып, ғылыми айналымға тың деректер қосты.

Қазіргі таңда зерттеушілер Батыс Қазақстан күйшілік аймағын бірнеше мектепке бөледі:

1) Бөкей күйшілері. Бұл мектеп Астрахань, Орал, Атырау, Сарытау (Саратов), Орынбор жерлерінде Құрманғазы, Дәулеткерей, Дина, Байжұма, Сейтек, Әлікей т.б. шығармашылығымен байланыстырылады;

2) Оңтүстік батыс аймағы. Маңғыстау, Үстірт қазақ-түркмендердің шекаралас жатқан жері және Қарақалпақстанмен тұтасып жатқан аймақты Маңғыстау күйшілік дәстүрі дейді;

3) Ақтөбе мен Қызылорданың Аралға дейін созылып жатқан аймағы. Қазанғап және осы аймақтан шыққан атақты күйші Үсен төре, Мырза, Құрақтың Досжанының т.б.күйлері қазақ жерінен асып Қарақалпақстан, Өзбекстанда орындалған.

XVI-XVII ғасырларда Маңғыстау арқылы Ресейдің Еділ, Қама өзендерінің бойымен орналасқан қалалардан Ұлы Жібек жолы бойындағы тұрған Орталық Азияның Хорезм, Хиуаға қалаларына өтіп отырды. Бұл бұрыннан полиэтникалық аймақ ретінде қазақтың адай, табын, беріш, түркменнің абдал, игдыр, чоудыр, қарақалпақтар мен қалмақтардың қоныс тепкен жері еді. XVIII ғасырдан бастап адайлар түркмендермен бірге көшпенді өмір салтын ұстанды. Осы аймақта үлкен қала орталықтарының орналасуы (Мары, Хиуа, Хан Базар, Орда) аймақта руаралық, халықаралық қатынастардың жаңдануына септігін тигізді:

а) адай домбырашылары мен Бөкей домбырашылары тығыз қарым-қатынаста еді. Мәселен, Есір Құрманғазыға арнап «Жалды қара» күйін шығарса, Құрманғазы «Адай» және «Төремұрат» күйлерін адайлар жерінде шығарды;

б) адай күйшілері түркмен бахшыларымен бірге көпшілік орындарда өнер көрсетіп, ел жадында қалған. Тарихта Өскенбай мен түркмен бахшысы Қолыбай арасында болған сайыс уақиғасы сақталған. Осыдан Абыл, Қалнияз, Өскенбай, М.Өскенбайұлы репертуарына енген түркмен күйлерінің барын айтсақ, өз кезегінде Абыл, Өскенбай, М.Өскенбайұлы сынды адай өнерпаздары түркмен музыкасының жетік білгірлері болды.

Маңғыстау өңірінде ән дәстүрі, жыр және күйшілік өнер тең дәрежеде дамыған.

1) Әншілікте: сал-серілерді «адайдың жеті қайқысы» атаған (диалект сөз қайқы – ер азамат, сәңкі – әйел әнші) Өскенбай, Шолтаман, Әділ, Тастемір, Жылкелді, Досат, Тұрсын есімдерін ерекше мақтанышпен аталады;

2) Жыраулық дәстүрде: Абыл, Нұрым жырау, Сүгір, Қашаған, Ақтан, Сәттіғұл шығармашылығымен танымал.

3) Домбырашылық мектептің ерекшелігі – күйшілер өнерінде фольклорлық синкреттілік сақталады, яғни аймақ күйлерінің айрықша қасиеті – шығармашылығында бірнеше жыраулық, әншілік, күйшілік дәстүрді бірдей дәрежеде жетік меңгеруі. Ондай қасиет Өскенбай, Қалнияз, Шамғұл Ибраимов, Избасар Шыртанов сынды өнерпаздардың бойынан табылатын.

Әсіресе, өңірдің жыр мен әннің жетік білгірлері С.Шәкіратов, М.Өскенбаев сол ән, жырдың аспаптық өңдемесін күй нұсқасында орындады. Ондай лайықтаманы Маңғыстау өңірінде жыр – күй, ән – күй деп атайды.

Жалпы, XX ғасырдың басына дейін Маңғыстауда 3 ішекті домбыраның болғандығын, ал қазіргі маңғыстаулық домбыралардың шанағы дөңес, жұмыр, батыс домбырасынан кішірек, дутарға ұқсаңқырайды. Бұл өңірде сыбызғының өзгеше, аймақтық сипаттағы түрі де кең таралған.

Негізгі бөлім:

Түбектің күйшілік дәстүріне келсек, Маңғыстау өңірінде ішінара бірнеше күйшілік мектеп қалыптасқан:

Абыл мектебі (Абыл Тарақұлы (1820-1892)

А.Жұбановтың жазған деректеріне сәйкес көп жер мен елді аралаған өнерпаз еді. Оның өнерін Қарақалпақстан, Түркменстан, Хиуа жұртшылығы тамашалады. Ұстаздары: Қошқар, Боғда, Абыл. Шәкірттері: Есбай, Алтынай, Сәулебай, Құлшар, Қауен.

Абылдың шәкірттері арасында Есбай ерекше көзге түседі. Ол Атыраудың Қарабау жерінде туған. Елдегі аты Тазбала. Батыс Қазақстан, Сарытау, Үстірт жерінде болған сапарларында Есірмен кездескен. Есбай күйлерінде табиғат көріністерін («Бөгелек», «Сарыарқа»), дүниетанымдық («Әлем жалған», «Өттің дүние», «Теріс қақпай»), техникалық шеберлікті қажет ететін («Байрақ алды», «Кер бұқа») күйлері белгілі.

Бірнеше күймен тартылатын Есбайдың «Үш ананың тартысы» атты туындысының аңызында Кіші жүздің Үш руының күйшілерін (Әлімұлы, Байұлы, Жетіру) күйімен озып шыққандығын баяндайды. Аталған күйлер Маңғыстауда жиі тартылады.

Зерттеуші С.Өтеғалиева Маңғыстауда бүкілаймақтық салмағы бар танымал күй мектебімен бірге жергілікті сазгерлер мектептері бар деп мәлімдейді.

Шоңай мектебі.

Солардың қатарында I күйшілік мектеп – Есір Айшуақов атымен байланысты (Шоңай мектебі – адай руының тармағы). Күйші туралы жеткен деректерден Есір Маңғыстаудан

көп ұзап кетпегендігі, күйшілігімен қоса зергер болғандығы, өзінің 13 күйі осы заманға ұмытылмай жеткендігін баян етеді. Олардың арасында «Әлди бөпем», «Ақжелең», «Шалқыма», «Сайға бұқтым», «Қызыл қайың».

Ал сазгердің шығармашылығының шыңы – бір аңызбен күйшінің айдалғандығын әңгіме ететін: «Қос қайырған» (ауылымен қоштасуын), «Манатау», «Ақжарма» (туған еліне оралуы) тармақты күйлер тобын атауға болады.

Есірдің күйлерін осы заманға жеткізіп таратушылардан Арал Тағаниязұлы (1818-1911), жыршы әрі сазгер Шамғұл Ибраимов (1891-1967), Алым, Сержан Шәкіратовтар (жыршы, сазгер, күйші) атауға тұрады, соңғысы тартыс-күйлерді шебер орындаған.

Жанай мектебі

II күйшілік мектеп – Өскенбай Қалмамбетов (Жанай мектебі) атымен аталады. Бұл мектептің өкілдері түркмен саздарын, қазақ аңыз-күйлерінің түркмен нұсқасын, Науаи әуендерін орындады. Қағыстарында жалпы ойнау ерекшелігінде дутар музыкасының әсері көп. Өскенбай репертуарында 200 күй, ән, дастандар болды. Түркменстан, Батыс Қазақстан жерлерін көп аралаған. Күйшілерден Есірмен, жырау, ақын Сәттіғұл, Қашағанмен кездескен, сонымен бірге Құрманғазы, Дәулеткерей күйлерін де жетік меңгеріп түркмен бахшысы Қолыбаймен күй тартысқан. Өскенбайдың шәкірті бел баласы М.Өскембаев адайдың күйшілік және түркменнің дутар музыкасының білгірі танылып, Түркменстан мен Қарақалпақстанға аты жайылған. Репертуарында 300 күй оның ішінде қазақ күйлері мен түркмен саздары, аңыз-күйлердің сирек орындалатын нұсқаларынан «Ақсақ құлан», «Жабай ұшқан», «Өрелі мая», күй-тартыстар, науаи әуендері болды.

Змектеп – Байшағыр тұлғасымен байланыстырылады. Есірдің замандасы Байшағыр жыр-күйге, ән-күй жанрларын дамытты.

Шәкірттері: Мойын, Қауымбай, Жүзбай.

Маңғыстау күйшілік дәстүрінің жанрлық күй топтары

- Аңыз-күйлер тобында «Нар идірген», «Ақсақ құлан», «Жабай ұшқан» мен «Өрелі мая» күйлерінің түркмен нұсқасы;

- Тартыс күйлер. Бұл күйлер тобында екі күйшінің сайысын бейнелейтін және бірнеше күйден тұратын күрделі шығарма (ондай күйлерге «Үш ананың тартысы», «Қолыбай бахшы мен Өскенбай тартысын» атауға тұрады). Мұндай тармақты күйлерде мұңлы, зарлы сарындар басым болғандықтан, олар секунда, унисон интонацияларын және ілме, сүйрете қағыс қолдану арқылы жеткізіледі (Есір «Ақжарма»);

- Түркмен күйлерінде:

а) түркмен перне

б) түркмен ладтары (пернелері) қолданылады. Олар «гырklar» (үлкейтілген секундасы бар), «науаи» (алтыншы сатысы жоғарыланған);

в) ырғағында триоль, пунктирлі ырғақтар басым;

г) түркмен саздарына тән вариантты ән құрылымында (ABA1B1) дамиды.

- ән-күй, жыр-күй – ол ән мен жыр мақамының аспаптық нұсқасы, лайықтамасы болып, ән, жыр әуені күйдің әуендік негізін құрайды. Мұнда сөздің айтылу мәнері ырғақтық өрнек арқылы сөйлейді. Күйдің құрылымы ән мен жыр құрылымына тәуелді. Ырғағы қарапайым, біркелкі, төрт-бес күй сазынан құралады.

- Науаи күйлері – «Науаи» сөзі әуен мағынасын береді. Х.Сыдықовтың пікірінше бұрын осы аттас алпыс шақты күй белгілі болса, қазіргі кезде алтауы ғана жеткен. Олар «Қарт Науаи», «Бала Науаи», «Тел Науаи», «Тамшы Науаи», «Шер Науаи», «Қақпалы Науаи». Осы күйлер тобы тек қана Өскенбай мектебінің өкілдерінен табылады.

Қорытынды: Қазақ музыкасының күрделі түрі күй өнерін зерделей түскен сайын жаңа деректер, зерттеудің жаңа әдістемелерімен толықуда. Музыкатану, күйтану ғылымындағы ғалымдардың негізді сан-салалы еңбектері бұл ұстанымды айқын бағытты танытады.

Маңғыстау өлкесі күйшілік өнерінің ерекшеліктерін, дәстүрлі күй өнерімен сабақтастығын, жалпы халық, ел тарихымен өзектестіре қарастыру күй өнерінің жаңа қырларын анықтауға септігін тигізді.

Маңғыстау өңірінің күйшілік өнері жалпы төкпе күй дәстүріне жатқанымен, өзіне ғана тән стильдік, орындаушылық, құрылымдық айырмашылығымен дараланады. Мәселен, осы адай күйлеріндегі «шалыс қағыс», «сүйретпе қағыс» басқа өңірде байқалмайды. Төкпе күйдің «Бөкейлік», «Аралдық» дәстүрлеріне қарағанда «маңғыстаулық» үрдісте күйшінің

орындаушылық мәнеріне, оның дене қозғалысына, екі қол шеберлігіне үлкен мән беріледі. Күй тарту кезінде қағыстар мен оң қолды түрліше ойнату тәсілдері шағын музыкалық театр іспетті әсер беріп, күйшіден үлкен шеберлікті, ептілікті қажет етеді.

Маңғыстаудағы күйшілік өнерде «Шоңай мектебі» деп аталатын күй орындау дәстүрі бар.[25; 19 б.] Бұл дәстүр адайдың шонай руынан шыққан күйшілерге байланысты аталса керек. Осы мектептің ең көрнекті өкілі – Есір Айшуақұлы.

«Есір – қазақ күй өнерінде саусақпен санарлық дарындардың жеткен биігіне көтеріліп, әлденеше шәкірттің ұстазына айналған, «Шоңай» домбыра мектебін дүниеге әкелген өнердегі дара тұлғалардың бірі»[31; 26 бет.]

Есір күйлерінің кең алқапқа көп тарамғанының басты себебі, ол ел аралап, күйін кәсіпке айналдырмаған адам. Туған өңірінен көп алысқа шықпай, өз тұстастарынан бөлектеу өмір сүрген. Малға кедей болса да құдық қазып, су тартып, бау-бақша өсіріп, ұстахана ашып, қол өнерді кәсіп қылған. Бар өмірі еңбекпен өткен момын Есір, өз күйлерін үйінде отырып, ұстахана ішінде, бақшасының тұсында шығара берген. Оның күйлерін нақтылы үйреніп, елге тарататын шәкірттері де аз болған.

Есірдің күйшілік мұрасы – Маңғыстау дәстүрінен өрбіген өзіндік сазды, орындалу мәнері күрделі, саздық тілі бай, асыл қазына.

Ол Хиуа хандығына барып, біраз жүріп, сондағы көрген-білгендерін күй тілімен суреттейді. Осы сапарында ол бес күйден тұратын күй тізбегін шығарады. Олар «Қос айырған», «Тоғыз түйеші», «Көктөбе», «Манатау», «Ақжарма» деп аталады.

Есір күйлері бірнеше толқын орындаушылар қолынан өтіп келеді. Бүгінгі күнге Есір күйін жеткізушілер Арал, Есбай, Өскенбай, Бегімсал, Қартбай, Көпендер болса, олардан Нәби, Атанғұл, Байғали сақтап, Шамғұл, Мұрат үйренген. Қазіргі кезде Есір күйлерін Сержан Шәкіратов, Избасар Шыртанов, И.Шамғұлов, Қ.Тасболатов, Қ.Ахмедияров, О.Борашевтар шебер орындаған. Есір күйлері халықтық музыка өнерінің алтын қазынасына айналды.

Рухани мұрамыздың алтын қазыналарының бірі – Маңғыстау күйлері әлі талай сан ұрпақты сусындата бермек.

Қазақ күй керуенінің айрықша бір саласы маңғыстаулық күй тарту мектебі орындаушылық және құрылымдық тұрғыдан да аса күрделі әрі өте терең. Сезімдік бейнелер тудыру қасиеті де келісті. Сондықтан болар, бұл өңір күйлеріне кез келген домбырашы қол соза алмайды.

5. Бастапқы түсіндіруді тексеру: 7 минут

- Маңғыстау дәстүрлі күйшілік мектептеріндегі өңірлердің ерекшелігі?
- Маңғыстау күйшілік мектептерінің өкілдері?

6. Үй тапсырмасы: 5 минут

Маңғыстау күйшілік мектебі жайында жазылған зерттеу еңбектер, мақалалар оқу. Абыл, Шоңай, Жанай мектептерінің басқада өкілдерін анықтау.

7. Дәріс қорытындысы: 3 минут

Сабақтың өтілу барысына, білім алушылардың жұмысына қысқаша баға беру, дайындалып оқығанның басты идеясын еске салу.

ӨРУ ӨНЕРІ. ӨРУ ТҮРЛЕРІ. МАТЕРИАЛДАР ЖӘНЕ ҚҰРАЛ-ЖАБДЫҚТАРМЕН ТАНЫСУ.

Жумабаева Ляззат Таттығалиевна

Бөлім	Көркемөнер
Педагогтің Т.А.Ә (бар болған жағдайда)	Жумабаева Ляззат Таттығалиевна
Күні	19.12.2023ж.
Секция немесе үйірме атауы, топ	Қолөнер
Сабақтың тақырыбы:	Өру өнері. Өру түрлері. Материалдар және құрал-жабдықтармен танысу.

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5мин	<p>Оқушылармен сәлемдесу. Құндылықтарды еске түсіру. Оқушыларды жаңа тақырыппен оқу мақсаттарымен таныстыру.</p> <p>Бүгінгі сабақтағы іс-әрекеттерін атап шығу. Назарын аудару үшін оқушыларға түрлі техникада орындалған суреттер тарату. Осы арқылы оқушыларды топтарға бөлінеді.</p> <p>Өру түрлерімен таныстыру: макраме, ағаш шыбықтарынан, газет түтікшелерінен, шілтер, бисер тоқу және т.б. Сонымен қатар, өруге арналған материалдар түрлерімен, олардың табиғи және жасанды болып бөлінуін: әр түрлі фактуралы және жуандықтағы жіптер, жүгері собықтарының қабығы, былғары баулар, дәстүрлі емес материалдар (пластик ыдыстардан, полиэтиленді пакеттерден жасалған жіптер, газеттен жасалған түтікшелер) жайлы мәлімет беремін.</p>	<p>Оқушылар сабаққа құрал-жабдықта рын дайындайды. өруге арналған материалдар түрлерімен, олардың табиғи және жасанды болып бөлінуін: әр түрлі фактуралы және жуандықтағы жіптер, жүгері собықтарының қабығы, былғары баулар, дәстүрлі емес материалдар (пластик ыдыстардан, полиэтиленді пакеттерден жасалған жіптер, газеттен жасалған түтікшелер) жайлы мәлімет алады</p> <p>Сұрақ-жауап кезеңі</p>	<p>Өзін-өзі бағалау</p> <p>Өзін-өзі бағалау</p> <p>Мадақтау сөздер</p>	<p>Қосымша Топтарға таратпа материалдар. иллюстрациялық материалдар: бисерден, макраме және т.б. орындалған бұйымдар</p>

<p>Сабақтың орта-сы 5 мин</p> <p>15мин</p>	<p>Макраме (фр. Macramé-өрнектеп тоқу) — белгілі ретпен орналасқан әр түрлі түйіндердің көмегімен тоқу. Түйін тоқу арқылы әр алуан өрнек шығаруға болады. Тоқу үшін әр түрлі жуандықтағы жіптер, баулар, таспалар пайдаланылады.</p> <p>Өру – плетение – Embroidery, Макраме – Macrame, Түйін түрлері – Виды узелков - Types of knots</p> <p>Өру схемаларындағы шартты белгілер мен оларды оқу негіздерімен таныстыру. Тапсырма Қарапайым өру үлгілерін жасау. Өру және сұлбаны оқу бойынша бірнеше жаттығулар орындау.</p> <p>Өрілген бұйым жасауға қажетті негізгі материалдар мен құрал-жабдықтарды дайындау.</p> <p>әстүрлі емес материалдарды да қолдануға болатынын түсіндіру. Оқушылар әсерлерімен, сезімдерімен бөлісіп, өруге арналған әртүрлі материалдар түрімен жұмыс жасау бойынша өз ойларын айтады.</p> <p>Бұйымды өруге арналған сұлба мен нобай жасайды. Оқушы жұмыс барысында материалын, түсін, өру техникасын өздігімен таңдайды. Өру техникасында орындалатын бұйымның нобайы мен сұлбасына байланысты материалды, құрал-жабдықтарын дайындайды.</p> <p>Дифференциация: бұйымдағы қарапайым, орташа және күрделі өрнекті өру орындау ұсынылады.</p>	<p>Оқушылар өру түріне байланысты материал таңдайды, мысалы макраме, шілтер өруге арналған жіптер т.б.</p> <p>Оқушы материалды және өру сұлбасын орындағаннан кейін, бұйымды орындау кезеңдерін жоспарлайды. Сұлбалармен жұмыс жасау барысында оқушылар түрлі түстермен өру түйіндер мен кейбір орындарын белгілей отырып, қажетті өрілім түрлеріне назарын аударып отырады</p>	<p>өру өнері туралы білімін көрсетеді; *өрудің бірнеше тәсілдерін меңгерген; *түрлі өру өнеріне байланысты материалдар мен құрал-жабдықтарды біледі және ажырата алады; *шығармашылық жұмысты ұқыпты орындайды; *өз идеяларын бірнеше ізденіс нобай ретінде келтіре алады; *Өз іс-әрекетін жоспарлай алады.</p>	<p>түйрегіш тер, қайшылар, сантиметрлік бау, тығыз нығыздалған жастықша</p>
--	--	---	---	---

Сабақтың соңы 5 мин

Кері байланыс. «Екі жұлдыз – бір тілек» әдісі арқылы сабақтың ұтымды тұстарымен келесі сабақта жақсартуға болатын тұстарына ұсыныс жаза алады.

Өз ой пікірлері стикер

АКТЕР ШЕБЕРЛІГІ ТРЕНИНГТЕР (ШЕБЕР СЫНЫП)

«Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі» МКҚК
театр өнері сыныбының мұғалімі
Жұматай Жәнібек Жанғазыұлы

Театр өнері- әдеби шығарманы (пьесаны) сахналық әрекетпен, өзіне тән бейнелі театрлық бояу өрнекпен (сахнадағы жарық, декорация, реквизиттер т.б.), пьесадағы оқиғаны жанрға сәйкес әр-бір кейіпкердің мінезі мен эмоциясын (актер шеберлігі), олардың өзара қарым қатынастарынан, қақтығыстарынан туатын талас-тартыс пен іс-әрекеттері арқылы (сахналық қимыл қозғалыс, хореография, би т.б.) автордың әрі қоюшы режиссердың пьесадағы негізгі идеясын өз қоғамындағы өзекті мәселелерді айқындай отырып көрермендерге тәрбиелік, рихани, мәдени – эстетикалық тұрғыда көркемдеп жеткізетін қоғамдық-әлеуметтік құрал

Театрдағы басты тұлға – Актёр .

Актёр – пьесадағы берілген жағдайға байланысты әрекет етіп, жеке болмысындағы қасиеттерді пайдалана отырып, таланты мен дарыны, білімі мен ақыл-ой санасы, келбет сұлулығы мен дене сымбаты, сахнадағы іс-қимылы үйлескен, рухани жан дүниесі кең, өмірлік тәжірибесі мол, зейіні қырағы ал қиялы ұшқыр, дауыс ырғағы әдемі, дикциясы таза, сөзге шешен, өз ойын сауатты әрі көркем жеткізе білетін, әр түрлі жанрдағы сахналық образдарды, эмоциаларды, қимыл-қозғалыс арқылы, рухани тұрғыда толықтырып, байытып, өзінің эстетикалық сезім түйсігімен әр-бір образды аша білетін ойшыл суреткер, ірі тұлға болуы керек.

АКТЕР ШЕБЕРЛІГІ МАҚСАТЫ

Жас жеткіншектерге актёр шеберлігінің қыр-сырын үйрету, жалпы театр өнерімен жақын таныстыру, өнерді сүйуге тәрбиелеу, дене сымбаты мен икемділігін арттыру, эстетикалық талғамын дамытуға көмектесу, қиял әлемін, зейінін, есте сақтау қабілетін арттыру, ішкі ұяңдық пен түйықтықтан, өз-өзіне деген сенімсіздіктен арылуға көмектесу, сахнадағы іс-әрекет пен роль сомдаудағы негізгі қағидалармен таныстыру, таза, анық сөйлеп (дикция, артикуляция), өз ойын толық әрі көркемдеп жеткізуге үйрету, ой-өріс кеңістігін, дүниетанымын (кругозор), даралық қасиеттерін дамыту, жас жеткіншектерге өз орталарында бір-бірімен сенімді әрі сыйластық қатынас құрып, ұжымдастыруға үйрету және т.б.

ТРЕНИНГ

ЗЕЙІН ТЕМПОРИТМ ИМПРОВИЗАЦИЯ КООРДИНАЦИЯ ЭТЮД

Зейін дегеніміз – сананың бір затқа, құбылысқа немесе іс-әрекетке бағытталуы және шоғырлануы. Зейін шеңбері 3ке бөлінеді. 1. Кіші з.ш 2. Орта з.ш 3. Үлкен з.ш

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту

Шарты: Зейін шеңберіне байланысты көрініс қояды. Басты кейіпкер екі боксшы. Ринг үстіндегі төреші (кіші зейін шеңбері). Ринг сыртындағы төрешілер (орта зейін шеңбері). Бокс көруге келген көрермендер (үлкен зейін шеңбері). Осы зейін шеңберіне байланысты балаларды орналастырып, тапсырма беріледі.

ТЕМПОРИТМ – БҰЛ ҚОЗҒАЛЫС ЖЫЛДАМДЫҒЫ

Актёрлерде темпоритм деген ұғым бар. Бұл сыртқы немесе ішкі әрекеттің жылдамдығы мен өлшемділігі. Сыртқы әрекет - сырттан көрінетін, физикалық әрекет. Ішкі іс-әрекеттер - бұл, бір сөзбен айтқанда, адамның «ішінде», оның санасы мен жан дүниесінде болып жатқан нәрсенің бәрі. Сырттай жылдам әрекет етуге болады, ал ішкі процестер баяу жүруі мүмкін. Керісінше.

Темпоритмнің 5 жылдамдығымен тренинг жасау жылдамдық қозғалысын реттеуге жаттықтыру;

Өте баяу – қадам аттамай жүру;

Баяу- жарты қадам аттап жүру;

Орташа – 1 қадам аттап жүру;

Жылдам - 2 қадам аттап жүру;
Өте жылдам-4 қадам аттап жүру;

ИМПРОВИЗАЦИЯ ДЕГЕНІМІЗ - суырып салмалық – көркем туындыны орындау кезінде өнерпаздың аяқ астынан туындыға өз жанынан жаңалық қосып, оны орындауды жалғастырып әкетуі. Бұл оқушыларды алғырлыққа, тапқырлыққа, сөз саптау шеберлігін шыңдауға баулиды.

Координация дегеніміз – дене мүшелерінің қозғалыс үйлесімділігі. Бұл жаттығуда оқушылар берілген тапсырмаға сай қол, аяқ , бастың қозғалысын біркелкі ретпен қимылдатып, есте сақтауға, айтқанды тез ұғып қағілез болуға дағдыланады.

ЭТЮД дегеніміз – (франц. Etude) – оқып үйрену, жаттығу, зерттеу деген мағынаны береді.

Зат этюды: бір затты тірілту, яғни сен салайын деп жатқан затыңа жан бітіру.

Этюд 2 минуттан басталады 4, 5 минуттан аспағаны жөн, өйткені қызықсыз ұзақ болып кетеді.

Жануарлардан этюд жасау дегеніміз-мысалы, жылқылардың жайылып жүргені немесе қасқырлардың орманда жүргені сияқты көріністерді бейнелеу.

Адам этюд- басы, ортасы, оқиғасы, шиеленісуі бар мимика арқылы, сөзсіз көрініс қою.

Заттық этюд

Жануар этюд

Тренингтер - актерлік жаттығулар, шығармашылық тапсырмалар арқылы театр бірлестігінде оқитын балалардың актерлік қабілеттерін дамытады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Станиславский К. С. Собр. Соч. 8 Т. 5. Мақалалар. Сөйлеу. Жазбалар. Күнделіктер. Естеліктер (1877-1917). М., «Өнер», 1958.

2. Ершов. Актерлік өнер технологиясы. М., 1964.

3. Қазақстан»: Ұлттық энциклопедия / Бас редактор Ә. Нысанбаев – Алматы «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1998 ISBN 5-89800-123-9, V том

АЗЕРБАЙДЖАНСКАЯ ГАРМОНЬ И КАЗАХСКИЙ СЫРНАЙ

ИШБЕКОВ САЛАУАТ АЙДАРБЕКҰЛЫ
“Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі” ММ
“Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі”
баян сыныбының мұғалімі

В традиционный музыкальный инструмент азербайджанцев, который отличается большим разнообразием, более ста лет входит так называемая «азербайджанская» или «восточная»/«азиатская» гармонь. В данной статье предпринимается попытка сравнить, как используется инструмент у азербайджанцев и у казахов.

Время появления гармоники в Азербайджане и Казахстане совпадает – приблизительно конец XIX века. Инструмент пришел к нам из России. В Казахстане диатоническая гармоника, завезенная еще в XIX веке, а затем и баян (усовершенствованная гармоника) получили наименование по аналогии со старинным казахским аэрофоном – сырнай. Как пишет Б. Сарыбаев, «у многих народов духовые инструменты носят названия: сур, сурма, зурма, зурна, сурнай, най, нэй, сарнай, сырбаснай» [1, с. 49]. Исследователь также приводит примеры применения слова “сырнай” у казахов для обозначения разновидностей аэрофонов (қамыс сырнай, мүйіз сырнай, саз сырнай и др.) и отмечает: «Позже термином “сырнай” стали называть гармонику и губную гармошку. Например, гармонику казахи называли “қағаз сырнай”» [1, с. 50]. Казахи адаптировали так называемую татарскую гармонь («татар гармон»), представляющую собой местную разновидность вятской гармони, которая подошла как аккомпанирующий инструмент для казахских певцов и акынов.

В Азербайджане, где очень развито инструментальное исполнительство, гармонь проникает в традиционную музыкальную культуру и постепенно становится популярной на рубеже XIX-XX столетий. Как указывается в различных источниках, гармонь получает название «Azərbaycan qamoni». Интересно, что первыми на гармони стали играть женщины. Возможно, одной из причин этого была доступность инструмента, поскольку хордофоны были сложны в освоении (по версии З. Мирзоева). Распространению гармони в Азербайджане способствовало и народное танцевальное искусство, инструмент был очень удобен для исполнения танцевальной музыки во время всевозможных праздников и торжеств. Отметим, что у казахов фактически отсутствовала народная хореография. Одна из причин этого – кочевой образ жизни.

Известный азербайджанский этноорганолог Саадат Абдуллаева отмечает: «после того, как гармонь была привезена из России и адаптирована в Азербайджане для исполнения национальной музыки, она была несколько изменена, и эту работу осуществил знаменитый музыкант и исполнитель Ког Әһәд (Ахад Алиев – С.И.). С помощью бакинского мастера Архипа Карпушкина в 1926 году он усовершенствовал саратовскую гармонику, и с этого момента начинается триумфальное шествие гармони в пространстве национальной музыки» [2].

Азербайджанская гармонь и казахский сырнай

Саадет Абдуллаева подробно пишет о конструкции азербайджанской гармони: «Составные части гармони – корпус, мех, голосовые части и клавишный механизм. Корпус, размером 362x268x195 мм, состоит из правой и левой деревянных рам, на которые крепят и монтируют остальные части инструмента. Мех (көйнек), соединяющий рамы, играет роль воздушного резервуара. Он выделяется из гофрированного картона, обклеенного с обеих сторон тонкой плотной тканью. К правой части корпуса прикреплена планка-гриф, где расположена клавиатура с 18 тоновыми и 12 полутоновыми клавишами (дил). В отличие от русской гармони, восточная гармонь не имеет “наборных” аккордов в левой

руке. Вместо них пользуются кнопками (дуйме), расположенными в два ряда (18 тоновые и 12 полутоновые), нажатием которых получают звуки на октаву ниже, чем извлекаемые правой рукой. Диапазон гармонии от “до” малой октавы до “фа” второй октавы» [3, с. 358]. Как мы видим, у азербайджанцев используется гармоника с клавишами на правой клавиатуре (аккордеонного типа), а у казахов – разновидность с кнопочной правой клавиатурой. Звучание у этих двух типов несколько отличается.

Так, нам кажется, что азербайджанская гармонь удобнее для исполнения мелизмов, которые характерны для мугама. Неслучайно, по-видимому, гармонь стала использоваться в мугамном исполнительстве, то есть в профессиональном музыкальном творчестве азербайджанцев. Известно, что прекрасным исполнителем мугама на гармонии был знаменитый Ахад Алиев (1893-1942 гг.). «Мастера, занимавшиеся в Азербайджане изготовлением и сборкой этого инструмента, привели его звуковую систему в полное соответствие со звукорядом азербайджанской музыки, что в совокупности с тембровой окраской инструмента и широкими техническими исполнительскими возможностями сделало гармонь очень удобным инструментом для исполнения азербайджанской народной музыки, в том числе, мугамов» [4]. Интересно, что 1932 году Ахад Алиев организовал ансамбль «Гармонисты Востока».

По воспоминаниям азербайджанского композитора, народного артиста, профессора Тофика Бакиханова, Ахад Алиев ввел гармонь в состав азербайджанского ансамбля народных инструментов, что произвело сенсацию: «С его талантом и музыкальностью, исполнение слепого гармониста было незабываемым для всех, кому довелось его слышать. Ахад Алиев оставил после себя великолепную школу исполнителей, самым ярким его последователем был известный в середине прошлого века гармонист Тейюб Дамиров» [2].

Азербайджанская гармонь и казахский сырнай

Саадет Абдуллаева подробно пишет о конструкции азербайджанской гармонии: «Составные части гармонии – корпус, мех, голосовые части и клавишный механизм. Корпус, размером 362x268x195 мм, состоит из правой и левой деревянных рам, на которые крепят и монтируют остальные части инструмента. Мех (кёйнек), соединяющий рамы, играет роль воздушного резервуара. Он выделяется из гофрированного картона, обклеенного с обеих сторон тонкой плотной тканью. К правой части корпуса прикреплен планка-гриф, где расположена клавиатура с 18 тоновыми и 12 полутоновыми клавишами (дил). В отличие от русской гармонии, восточная гармонь не имеет “наборных” аккордов в левой руке. Вместо них пользуются кнопками (дуйме), расположенными в два ряда (18 тоновые и 12 полутоновые), нажатием которых получают звуки на октаву ниже, чем извлекаемые правой рукой. Диапазон гармонии от “до” малой октавы до “фа” второй октавы» [3, с. 358]. Как мы видим, у азербайджанцев используется гармоника с клавишами на правой клавиатуре (аккордеонного типа), а у казахов – разновидность с кнопочной правой клавиатурой. Звучание у этих двух типов несколько отличается. Так, нам кажется, что азербайджанская гармонь удобнее для исполнения мелизмов, которые характерны для мугама. Неслучайно, по-видимому, гармонь стала использоваться в мугамном

исполнительстве, то есть в профессиональном музыкальном творчестве азербайджанцев. Известно, что прекрасным исполнителем мугама на гармонь был знаменитый Ахад Алиев (1893-1942 гг.). «Мастера, занимавшиеся в Азербайджане изготовлением и сборкой этого инструмента, привели его звуковую систему в полное соответствие со звукорядом азербайджанской музыки, что в совокупности с тембровой окраской инструмента и широкими техническими исполнительскими возможностями сделало гармонь очень удобным инструментом для исполнения азербайджанской народной музыки, в том числе, мугамов» [4]. Интересно, что 1932 году Ахад Алиев организовал ансамбль «Гармонисты Востока». По воспоминаниям азербайджанского композитора, народного артиста, профессора Тофика Бакиханова, Ахад Алиев ввел гармонию в состав азербайджанского ансамбля народных инструментов, что произвело сенсацию: «С его талантом и музыкальностью, исполнение слепого гармониста было незабываемым для всех, кому довелось его слышать. Ахад Алиев оставил после себя великолепную школу исполнителей, самым ярким его последователем был известный в середине прошлого века гармонист Тейюб Дамиров» [2].

Фото из книги Закира Мирзоева «Азербайджанская гармонь»

В Азербайджане, по З. Мирзоеву, гармонь вводится в состав оркестра народных инструментов [5]. Как отмечает С. Абдуллаева, «учитывая популярность и музыкально-выразительную возможность этого инструмента, Узеир Гаджибеков включил гармонию в состав организованного им нотного оркестра народных инструментов, где [инструмент] имел строй *in* H. Для нотации применяли меццо-сопрановый ключ. Это объясняется тем, что гармонь, также как тар и саз, звучит на полтона ниже написанного» [3, с. 358]. Использование гармоники значительно расширило тембровую палитру, придав звучанию красочность [см. 5]. В оркестре наиболее часто используется прием унисонного или октавного дублирования мелодии, например, в сочетании со смычковым хордофоном каманчой, что вполне оправдано. К основным функциям гармоники в оркестре относятся: мелодическая, гармоническая, басовая и ритмическая. Аналогичные функции выполняет сырнай в оркестре казахских народных инструментов.

В азербайджанских ансамблях и оркестрах народных инструментов гармонь

применяется в двух функциях – как сопровождающий и солирующий инструмент. «Существуют ансамбли, в которых кроме гармони, участвуют балабан, гоша-нагара и фортепиано. На гармони очень хорошо звучат танцевальные мелодии, народные песни и мугамы» [3, с. 360]. Отмечается также, что в связи с популярностью гармони к инструменту со временем возник творческий интерес у азербайджанских композиторов, и в результате был создан ряд произведений: Концерт для гармони и оркестра народных инструментов Тофика Бакиханова, обработки десяти народных танцев Тофика Кулиева и Мамеда Агаева и др. [см. 5].

В Казахстане усовершенствованная гармонь – баян (сырнай) вводится в состав оркестра народных инструментов во второй половине 1950-х годов, когда в истории гармонного исполнительства Казахстана произошел важный переломный момент, и определилась судьба баяна в оркестре. Известно, что в это время Фуат Мансуров, который с 1949 по 1952 годы работал дирижером оркестра народных инструментов имени Курмангазы, а с 1953 года стал дирижером Казахского государственного академического театра оперы и балета имени Абая, а затем и симфонического оркестра Казахского радио, участвовал в подготовке оркестра народных инструментов к Всемирному фестивалю молодежи и студентов в Москве (1957 г.). По его предложению было решено включить в состав оркестра сырнай. Шамгон Кажгалиев, художественный руководитель и главный дирижер Казахского государственного оркестра народных инструментов им. Курмангазы, сменивший в 1952 году Ахмета Жубанова, заказал 86 инструментов, в том числе квартет сырнаев [6, с. 93].

Оркестр казахских народных инструментов имени Курмангазы

В целом же сырнай (баян) помогает связывать оркестровую фактуру, а также поддерживать голоса других инструментов. Так, например, в оркестре он интонационно помогает группе кобызов (смычковых хордофонов, родственных азербайджанской каманче), дублируя их и поддерживая строй. На сырнае, так же как и на азербайджанской гармонии, в оркестре могут исполняться сольная и аккомпанирующая партии.

Стоит также отметить, что в связи с развитием репертуара и исполнительского мастерства азербайджанских гармонистов возникла необходимость усовершенствовать инструмент. Так, в начале 2000-х годов была осуществлена такая идея. Ее осуществил Энвер Садыхов, известный музыкант-гармонист, художественный руководитель инструментального ансамбля «Гайтагы», который впервые использовал джазовые элементы при исполнении азербайджанских мелодий [см. 8, с. 258]. По его инициативе, мастерами З. Дадашовым и В. Тарасовым было создано две разновидности гармони аккордеонного типа (in H и in C), с расширенным диапазоном и улучшенным, более мягким звучанием,

получившие название «Renever», что подразумевало «более не требующий улучшения», то есть совершенный [см. 9, с. 13-14]. Усовершенствованные инструменты позволяют использовать их в различных инструментальных составах и обогащает исполнительскую палитру современных гармонистов.

В Казахстане в составе оркестра народных инструментов сегодня используется современный концертный баян, обладающий широкими темброво-штриховыми возможностями, который принято обозначать как «сырнай» и позволяющий исполнять современную композиторскую музыку. В различных так называемых фольклорных ансамблях могут быть использованы и баян, и диатоническая гармоника.

«Renever»

Сравнительное сопоставление азербайджанской и казахской разновидностей гармоники в целом показывает общие исторические закономерности ее включения в традиционный инструментарий наших народов. Гармонь пришла в обе республики из России, но постепенно приобрела своеобразные черты и стала использоваться наряду с автохтонными музыкальными инструментами, получив новое обозначение. Включившись в местную культуру, гармонь стала использоваться как сольный и аккомпанирующий инструмент, а позже вошла в состав ансамблей и оркестров народных инструментов. Сегодня азербайджанская гармонь активно используется при исполнении мугама, а казахский сырнай сопровождает выступления акынов и певцов, что демонстрирует возможности адаптации этого инструмента, имеющего различные этнические варианты.

ИСПОЛЬЗОВАННЫЕ ИСТОЧНИКИ:

1. Сарыбаев Б. Ш. Казахские музыкальные инструменты. – Алма-Ата: Жалын. – 176 с.
2. <https://www.kaspiy.az/legenda-o-slepom-muzykante>
3. Абдуллаева С. Народный музыкальный инструментарий Азербайджана (музыковедческо-органологическое исследование). – Баку: Элм, 2000. – 486 с.
4. https://www.azerbaijans.com/content_238_ru.html
5. Мирзоев З. Азербайджанская гармонь (на азербайджанском языке). – Баку, 2005. – 160 с.

6. Смакова З., Камалиденов Е., Дуйсенғалиев, Мерғалиев Д. Казахский оркестр народных инструментов (на казахском языке). – Алматы: Елтаным баспасы, 2018. – 204 с.
7. <http://e-derslik.edu.az/books/213/units/unit-1/page27.xhtml>
8. Səadət Abdullayeva. AZƏRBAYCAN ÇALGI ALƏTLƏRİ DÜNYANI VALEH EDİR (Музыкальные инструменты Азербайджана очаровывают мир). – Баку, 2016: <https://azkurs.org/calgi-aletleri-dunyani-valeh-edir.html>
9. Садыгов Э. Об усовершенствовании Азербайджанской гармошки (на азербайджанском языке) // Журнал «Консерватория», 2020, № 4 (49) – с. 8-16

СЦЕНАРИЙ КОНКУРСНО-ИГРОВОЙ ПРОГРАММЫ «МУЗЫКАЛЬНЫЙ РИНГ»

Алматинская область
Жамбылский район ГККП школа искусств с. Узынагаш
преподаватель фортепиано Камилова Ольга Кимовна

(Зал празднично оформлен. На стене надпись: «Музыкальный ринг»)

Цель: создание условий, способствующих повышению творческой активности учащихся, расширению их музыкального кругозора, пробуждению интереса ко всем видам музыкальной и художественной деятельности.

Задачи:

Воспитать познавательную деятельность, стремление к знаниям о музыке и других видах искусств.

Развить умение работать в команде, принятии правильных решений, концентрировать внимание при выполнении заданий.

Оборудование: Музыкальный проигрыватель, мольберты для рисование, листы бумаги А3, карточки с изображением нот, фонотека из детских песен.

Ход мероприятия

Ведущая: Добрый день всем, кто присутствует сегодня в этом уютном зале! А собрались мы с вами по особому случаю. Сегодня мы проводим конкурсно-игровую программу «Музыкальный ринг».

Везде, где трудится или отдыхает человек, звучит музыка. Наверное, каждый из вас задавал себе вопрос: «Что такое музыка?». Что же это такое, как вы считаете? (Ответы детей).

Древние философы утверждали, что музыка - это величайшая сила. Она помогает поднять настроение, поддерживает в трудную минуту. Музыка обладает какой-то особой силой воздействия на человека. Люди знали об этом и не сомневались, что в звуках музыки скрыто волшебство и таинство, благодаря которому музыка управляет их действиями и чувствами.

Сегодня собрались вы здесь
Нам показать свои познания.
И музыка сейчас для вас
Устраивает состязания.

Ведущая: За все правильные ответы вы получите ноту. Чем больше правильных ответов, тем больше нот. А теперь давайте познакомимся с участниками «Музыкального ринга».

Команды по очереди показывают свою визитную карточку: название и девиз команды.

Чтоб пыл веселья не угас,
Чтоб время шло быстрее,

Друзья, мы приглашаем вас

К разминке поскорее.

Первый конкурс - «Музыкальная разминка»

Ведущая: Вам будут предложены крылатые выражения, связанные с музыкой.

Нужно объяснить их значение. Каждой команде по два вопроса.

- Играть первую скрипку (быть руководящим, самым влиятельным лицом в чем-нибудь);

- Медведь на ухо наступил (человек, напрочь лишённый музыкального слуха);

- Поёт, как соловей (поёт очень красиво);

- Лебединая песня (самое лучшее творение, зачастую последнее в жизни, происходит от народного поверья, что лебеди поют один раз в жизни — перед смертью);

Второй конкурс- «Угадай мелодию»

Ведущая: Участникам выдаются изображения роялей в качестве табличек.

Сейчас вашему вниманию будет предложено несколько фрагментов детских песен. Вам нужно будет отгадать, какой мультипликационный герой поёт песенку и назвать его (можно сказать название м/ф). Первая угадавшая команда должна поднять рояль (это увидит наша волшебница Мелодия) и только потом дать свой ответ.

Музыкальный материал:

• Песенка крокодила Гены «Голубой вагон» (из м/ф «Приключения Чебурашки и крокодила Гены»);

• Песенка мамы дяди Фёдора «Кабы не было зимы» (из м/ф «Зима в Простоквашино»);

• Колыбельная медведицы (из м/ф «Умка»);

• Песенка Вини - Пуха «Если я чешу в затылке» (из м/ф «Вини-Пух и все-все-все»);

• Песенка Львёнка и Черепахи «Я на солнышке лежу» (из м/ф «Лвёнок и Черепаха»);

• Песенка Мамонтёнка «По синему морю» (из м/ф «Мама для мамонтёнка»);

• Песня охранников «Ох, рано встает охрана» (м/ф «Бременские музыканты»);

• Частушки Бабок - Ёжек (из м/ф «Летучий корабль»);

Третий конкурс - «Фестиваль одной песни»

Ведущая: На этом фестивале каждой команде нужно исполнить припев песни: «Я играю на гармошке», но сделать это каждая команда должна в своей манере:

Капитаны команды вытягивают карточку с заданием, обсуждение 1-2 минуты, выступление.

• Как хор Казахстанской Гвардии

• Как младшая группа детского сада.

• Как популярная группа (в стиле рэп)

Как традиционное казахское пение

Четвёртый конкурс - художественный

В зале устанавливаются мольберты по количеству команд, закрепляются листы бумаги. Участников 10 по песенке « 1.Точка

2. Точка, 3.Запятая, 4.Минус, 5. Рожица кривая, 6. Палка. 7. Палка, 8. Огуречик, 9.

Вот (одна ножка) 10. И вышел человечек (вторая ножка). Каждому участнику завязывают глаза и команда создает рисунок вслепую.

Пятый конкурс – «Загадки»

Ведущая: Командам по очереди загадываются загадки, на слайдах появляются картинки – ответы на музыкальные загадки

1. Он по виду брат баяну, где веселье, там и он.

Я подсказывать не стану, всем знаком....(аккордеон)

2. У какого инструмента клавиши есть и педаль,

Что же это? Несомненно, это славный наш ...(рояль)

3. Приложил к губам я трубочку, полилась по лесу трель,

Инструмент тот очень хрупкий, называется ...(свирель)

4. Движенья плавные смычка приводят в трепет струны,

Мотив звучит издали, поёт про вечер лунный.

Как ясен звуков перелив, в них радость и улыбка,

Звучит мечтательный мотив, её название...(скрипка)

5. Ящик на коленях пляшет, то поёт, то горько плачет (баян)

6. Сверху кожа, снизу тоже, В серединке пусто.
Деревянные подружки пляшут на его макушке.
Бьют его, а он гремит, в ногу всем шагаты велит... (барабан).

7. Он любит, когда его бьют,
Покою ему не дают –

Он пляшет в руках и звенит,
И добрых людей веселит! (бубен)

Шестой конкурс - «Вопрос – ответ».

- Кто пишет музыку? (композитор);

- С помощью чего записывается музыка? (ноты);

- Кто исполняет музыку? (музыкант);

- Как называется коллектив, в котором одновременно звучит много инструментов?
(оркестр);

- Как называют человека, который руководит оркестром? (дирижёр);

- Какие оркестры вы знаете? (духовой, симфонический);

Ведущая: А теперь подведем итоги. У кого больше всего ноток, тот и победитель!

Идет подсчет. Объявляется победитель. Вручаются дипломы победителям.

Я хочу подарить всем вам комплимент: вы самые весёлые, умные и талантливые дети. А сейчас покажите мне правую руку..., левую руку... и дружно поаплодируйте друг другу. Игра окончена. До свидания!

ҚАЗАҚ БИІНІҢ ТЕМПОРУТМИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

**«Алматы облысы білім басқармасының Жамбыл ауданы бойынша
білім бөлімі» мемлекеттік мекемесінің «Ұзынағаш ауылындағы өнер
мектебі» МКҚК хореография бөлімінің мұғалімі
Касенова Акнур Жумағалиевна**

Би – қазақ музыкасы негізінде құрылады. Заман ілгерілеген сайын музыканың әрленуі аспаптар үнімен араласып жатады. Әр дыбысты дұрыс қабылдап, би қимылын соған орай келтіру той биінен өзгеше. Биші – музыкамен бірге біте қайнап, әннің ажарын ашатын сахна өнерпазы. Қазақ биі – бишінің қозғалысы мен дене қимылы арқылы көркем образды бейнелейтін, ұлттық сахна өнері. Қазақтың халықтық би өнері ерте заманнан қалыптасқан, халқымыздың аса бай ауыз әдебиетімен, ән-күйлерімен, дәстүрлі тұрмыс салтымен біте қайнасып келе жатқан ел мұрасы болып табылады.

Қазақ би өнерінде өшпестей із қалдырған би падишасы Шара Жиенқұлова: «Қазақ биі – халықтың жан дүниесі, таным түсінігі, табиғатпен байланысы және философиясы. Қазақ халқының музыкасы мен биі бір-бірінен ажырамайтын, құстың қос қанатындай біртұтас өнер», деп қазақ халқы ежелгі би өнерінің дәстүрі мен өрнегін сақтап, өзінің рухани қазынасымен ұштастыра отырып, ғасырлар бойы дамытып, қазақ жұртының жалпы дүниетанымына сай арман-мұраттарын бейнелейтін қимылдар жүйесін қалыптастырған.

Музыка зерттеушісі, композитор А.Жұбанов «Ғасырлар пернесі» деген еңбегінде би музыкасы ертеден танымал болғандығын және ол көптеген сазгерлерге белгілі болғандығын айтып өтеді. Құрманғазы, Дәулеткерей, Сейтек, Абыл шығармаларының биге арналғанын сөз еткен де осы А.Жұбанов болатын.

Жалпы, би – адамның ішкі жандүниесін сыртқы қимыл-әрекет арқылы білдіретін,

музыкалық ырғаққа бағынышты, түрлі үйлесімді қимылдармен бейнеленетін өнер. Адам баласына тән әсемдік пен әдемілік, өмірге деген көзқарасы мен көңіл күйі көрініс табады. Тек сол көңіл-күйді білдіретін қимыл-қозғалыстарды дұрыс тауып, нақтылы қолдана білу қажет. Ырғақ адамның жан дүниесінің көзге көрінбейтін тербелістерін айқын білдіреді. Музыка мен би бір-бірімен тығыз байланысты. Бимен қатар музыка да балаларға эстетикалық әсер ету факторларының бірі болып табылады. Айқын әуен мен айқын ырғақ үлгісі – балаларға арналған би музыкасының қажетті қасиеті.

Хореографиялық топтардағы сабақтар және музыкалық-ритмикалық қабілеттердің дамуы жалпы дамуға ықпал етеді; ақыл-ой қабілеттері, психикалық процестер - әртүрлі жастағы балалар үшін өте маңызды ойлау, есте сақтау, зейін, есту қабылдау, ассоциативті қиял, қозғалыс реакциясы. Сондықтан балаларда ырғақ сезімін дамыту өте маңызды, бұл оқу процесіне музыкалық-ритмикалық және музыкалық-қозғалыс жаттығулары, әртүрлі ырғақтық қойылымдардың билерін қою сияқты арнайы құралдарды енгізуді қажет етеді.

Хореография мен музыканың өзара тығыз байланысы бар, бұл өнердің бейнелік табиғаты көп жағынан ұқсас. Музыка би қимылындағы мәнерлілікті арттырып, оған эмоционалды-ритмикалық негіз береді. Би музыканы егжей-тегжейлі жаңғыртпайды, ол оның негізінде өмір сүреді, онымен синтезделеді және оны білдіреді. Бұл бидің бейнелі табиғаты мен музыканың бейнелі табиғатының сәйкестігінде жатыр. Бұл тек көңіл-күйдің табиғатына (көңілді, мұңды, т.б.) ғана емес, сонымен қатар музыка мен биде кездесетін элементарлық сезімдер мен күрделі бейнелердің көрінісіне де қатысты.

Музыка – эстетикалық және рухани ләззаттың ең үлкен көзі. Көңілді, батырлық әуен көңіл-күйінді көтеріп, еңбек өнімділігін арттырады. Сабырлы, лирикалық - шиеленісті басады, тыныштандырады, қысымшылық шаршауды жояды. Сондықтан сабақта комбинацияларға әуенді таңдауға көп көңіл бөлінуі қажет.

Хореография әрқашан музыкалық өнердің бастапқы элементтеріне: метрге, ырғаққа, қарқынға бағынатын болады.

Ритм – (грек тілінен *rhythmos* – өлшенетін ағын), әр түрлі музыкалық дыбыстар мен екпіндердің алмасуы мен өзара байланысы. Көбінесе ырғақ музыканың сипатын, тіпті жанрын, демек бидің сипатын анықтайды.

Хореографиядағы ырғақ – адам денесінің қозғалыстарының табиғи кезектесуі, бидің негізгі экспрессивті элементтерінің бірі. Хореографияның мәнерлілігі жеке қозғалыстардың ырғақтық қатынастарына байланысты. Белгілі бір ырғақ үлгісін сақтамау және музыка мен би ырғағының сәйкес келмеуі – режиссердің өрескел қателігі.

Темп – бүкіл жұмыстың және оның бөліктерінің және жеке дыбыстардың ұзақтығын анықтайтын шығарманы орындау жылдамдығы минутына соғу санымен есептеледі. Екпінді соққылар арасындағы бос орын неғұрлым қысқа болса, соғұрлым жылдамырақ болады. Қарқынды сезіну бүкіл шығармада бастапқы белгіленген қозғалыс жылдамдығын сақтау қабілетінде көрінеді.

Айқын ырғақтық сенімділік, кез келген тән ырғақты формуланың қайталануы бидің және оның музыкалық сүйемелдеуінің ең маңызды қасиеті болып табылады. Сонымен бірге ырғақ билеуші адамдардың қимыл-қозғалысын ұйымдастырып қана қоймайды, сонымен бірге елеулі эмоционалдық күшке ие және көркем образ жасауда орасан зор рөл атқарады.

Би ырғағына әрқашан ерекше мән берілген. Әрбір бидің өзіндік ырғағы бар және бұл айырмашылықты әлем халықтарының әртүрлі билерінің мысалында байқауға болады. Мысалы: қазақ биіндегі қыздар лирикалық биі, қол жұмсақтығы мен көңіл нәзіктігін бейнелейтін әсем қимылдар жиынтығы болса, ерлер қимылдары жігерлік пен батырлықты бейнелейтін жылдам орындалатын билер ерекшелігі.

Бірақ балаларға би орындамас бұрын олардың жас ерекшеліктерін, қабілеттерін анықтау керек. Мысалы, 4-6 жастағы баланың зейіні әлі жеткілікті түрде тұрақты емес, ол еріксіз болады, оның назары жиі ауытқиды. Зейіні тар, бір уақытта тек 1 – 2 нысанға ғана зейін қоя алады. Ал, қызық болғаны тез және берік есте сақталады.

Бастауыш мектеп тобындағы балаларға (7 – 10 жас) тән, олар ұзақ уақыт

стационарлық қалыпта қалуды білмейді. Сонымен бірге балалардың қозғалыстары нашар үйлестірілген. Бастауыш мектеп жасындағы балалар үшін би сабақтарының ең қолайлы мазмұны қарапайым халықтық және заманауи билерді үйрену, қысқа дене шынықтыру, ырғақты жаттығулар болып табылады. 10 жасқа қарай қозғалыстар күрделене түседі және дене белсенділігінің дозасы артады. Оқыту бойынша жұмыс ауқымы кеңейіп келеді. Балалармен сол ұлттың стилі, мәнері, сипаты туралы әңгімелер жүргізіледі. Мұнда сіз музыкамен, ән материалымен, костюмдермен және т.б.

Ортаңғы топта (11 – 14 жас) хореография сабақтары күрделі деңгейде, әлдеқайда жылдам қарқынмен жүргізіледі. Студенттер би қимылдарын тез меңгере алады, олардың қимылдарын үйлестіру айтарлықтай жақсарады және бұл оларға би қимылдарының күрделі комбинацияларымен таныстыруға мүмкіндік береді.

Үлкен жаста (15 - 18 жас) дене құрылымы негізінен дамыған, сондықтан оқу іс-әрекетінің жүктемесі толық болуы керек. Билеуге және орындаудың мәнерлілігіне ерекше назар аудару керек. Музыкалық материал да күрделене түсуде.

Олай болса, табысты жұмыс істеу үшін педагог-жетекші әр жас ерекшеліктерін түсінуі керек. Дене белсенділігін жас ерекшеліктеріне қарай шебер бөлу керек. Ал репертуарды қалыптастыру және оқу-тәрбие жұмысының жоспарын құру кезінде әр жас кезеңінің жас ерекшеліктерін ескермей орындау мүмкін емес.

Және, әрине, хореографиялық топтағы сабақтарда ырғақ сезімін және музыкаға құлақты дамыту әдістерін тәжірибеде қолдану қажет.

Метр – музыка теориясында нақты дыбыстарда бейнеленбесе де, әрқашан музыкада түспалданатын абстрактілі пульсацияны білдіреді. Бұл анықтаманы есте сақтаңыз - бұл бірінші көзқараста көрінуі мүмкін ырғақ емес, біздің биімізде негізгі болып табылады. Бұл метрикалық тордың сезімі бишіге ритмге, тіпті синкопқа түсіп, уақытында қозғала бастау үшін соққыны сезінуге мүмкіндік береді. Бұл сондай-ақ «үндемеу үшін» билесеңіз де, ырғақты импровизацияның және «дауыстап» билеу қабілетінің негізі. Сондықтан табиғи ырғақ сезімі жақсы адамдарда метроном бар дейді.

Өзіңіздің ішіңізде осындай пайдалы құрылғыны дамытуға мүмкіндік беретін ритмикалық сабақтар хореографиялық аспектіде жалпы музыкалық қасиеттерді дамытуға мүмкіндік береді. Бірақ ырғақ сезімін дамыту үшін ырғақ қалай жұмыс істейтінін түсіну керек, сонымен қатар оны қарапайым құрамдас бөліктерге бөле білу керек.

Оқу процесінде оқушыларды әрбір тапсырманы, техникалы дұрыс, дененің бар қимылдарын сеніммен орындап қана қоймай, шығармашылық қызықтыра, музыканы орындауға ынталандыру керек. Биді орындаушылардың музыкалық қабілеті өзара үш орындаушылық жағдайға байланысты.

Біріншіден – ол бидің қимылы мен музыкалық ырғақтың келісуі. Музыкалы ырғақтың бұзылуы, ылғи да биді дұрыс орындауға кедергі ете тұра, оны бұлжытпай көркем орындалуына мүмкіншілік келтірмейді. Сондықтан оқушылар ырғақты дәл уақыттың механикалық есебі деп санамай, бидің мәнерлі түрде орындалуы деп түсінуі қажет.

Екіншіден-оқушыларды саналы түрде шығармашыл қызыға музыканың мелодиясының тақырыбын тыңдап, оны билеген кезде көркем орындауға тырысулары керек. Әрбір би музыкалық шығарманың тақырыбын ашуға ұмтылады. Сонысымен сахналық қимылдың мінезін, образын, негізгі мәнісін ашуға тырысады. Музыканың тақырыбын оқушылар жәй, немқұрайлы тыңдамай, біртұтас көркем шығарма ретінде қабылдаулары керек. Егер орындаушының музыкалы тақырыпқа көңілі ауса, сонда ғана эмоциясы және шабыт жігері пайда болуы мүмкін.

Үшіншіден-оқушылар музыканың дауыс-ырғағын дұрыс сезініп, (ритм мен музыкалық тақырыбын дұрыс сезінген сияқты), билегенде музыканың интонациясын ішкі сезімдерімен көрсете білулері қажет. Музыканың нені айтқысы келгенін білдіріп қана қоймай, қалайша естіліп, айтылады соның бәрін барлық биге қатынасты сабақтарда оқушы ұғынуға тиісті. Музыка және хореография оқушының барлық жағынан біртұтас назарын салып, көңіліменен істейтін ісі болуы тиісті.

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Алматинская область Жамбылский район
ГККП школа искусств с. Узынагаш
преподаватель по изобразительной искусств
педагог дополнительного
образования Кишканова Ирина Анатольевна

Уже давно не секрет, что у учащихся снизился интерес к обучению.

Поэтому нами, педагогами, в образовании стоит важная задача – восстановить утерянный интерес детей к учению и изучению школьных предметов, а также сформировать личность, обладающую глубоким знанием и душевным развитием. Только такой человек сможет применить свои умения и знания в реальной жизни.

Одной из важнейших стратегий, которые стимулируют интерес к образованию, представляют собой инновационные методы преподавания. Такой подход особенно эффективен, поскольку он позволяет развивать творческое мышление и самостоятельность учащихся. Вместо того, чтобы просто

запоминать факты и формулы, ученики учатся мыслить креативно, находить нестандартные решения и применять полученные знания в практической деятельности.

Наиболее эффективными в плане поощрения познавательной активности являются интерактивные технологии обучения - интерактивная игра, мастер-класс, проектная деятельность, создание проблемных ситуаций, экспериментирование и многое другое.

Все эти формы могут существовать как отдельно взятые элементы, а могут сочетаться между собой и варьироваться педагогом при планировании учебных занятий.

Особенно популярностью пользуется образовательный квест.

Дословно с английского языка — это «поиск», который может быть связан с приключениями или игрой.

Преимуществом квест-уроков является использование активных методов обучения. Квест-урок может быть предназначен как для групповой, так и для индивидуальной работы. Это приключенческая игра, в которой необходимо решать задачи для продвижения по сюжету. Суть в том, что, как правило, есть некая цель, дойти до которой можно, последовательно разгадывая загадки. Каждая загадка – это ключ к следующей точке и следующей задаче. А задачи могут быть самыми разными: активными, творческими, интеллектуальными.

Квесты могут проводиться как в классе, так и на природе, практически в любом окружении.

Положительные стороны квестов:

- В условиях ограниченного времени вам необходимо разрешить определенные задачи.

- Сплочение коллектива участников.

- Это «тренировка» для мозга.

- Мотивация учащихся к изучению темы. Способ узнать что-то новое и интересное!

- Альтернатива компьютерным играм.

- Активизация творческого мышления обучающихся.

- Вырабатывается способность практически оценивать различные точки зрения.

- Прививаются навыки поиска оптимального варианта решения

- Любая победа — это путь к успеху.

- Воспитательное значение игры, ее всесторонне влияние на

развитие ребенка.

Отрицательные стороны квестов:

- Это трудоемкая и ресурсозатратная форма обучения. Поэтому полученный результат может не всегда оправдывать средства, затраченные на организацию процесса.

- В квесте нельзя играть в то, о чем обучающиеся не имеют представления.

- В некоторых случаях невозможно регламентировать время работы участников проекта за компьютером

- Необходимо не только уметь применять технологию веб-квест, но и иметь навыки ИКТ.

- Технические сбои оборудования. Перебои с Интернет.

Квест- игра для педагогов, участников педагогического совета

«В лабиринте педагогических идей»

Цель квест-игры: создание условий, способствующих желанию инновационно преобразовывать собственный профессиональный опыт.

Задачи:

1. Создать атмосферу открытости, доброжелательности, сотворчества в общении с коллегами.

2. Продемонстрировать умения, позволяющие достигнуть положительного и качественно нового результата в воспитательной работе классного руководителя.

3. Познакомить участников мастер-класса с квест-технологией.

4. Вовлечь педагогов в активное усвоение новых профессиональных умений.

Общая игровая цель: собрать карту, по которой найти приз.

Аудитория: педагоги

Количество команд: 2 по 4 человека

1 задание:

- Перед вами две емкости с сыпучими продуктами. Ваша задача найти буквы и составить из них слово. Значит следующее задание связано с этим словом. Вы получаете первый конверт и часть карты. (Участники команд достают из емкости карточки с буквами и составляют слово «Фортепиано». Конверт и часть карты находятся преподавателей фортепиано).

2 задание:

На карточке из конверта записаны слова.

- Расшифровав записку, вы узнаете, где найти следующий конверт.

1 команда: свет, тушь, окно, ластик

2 команда: сумка, таблица, улица, линейка

(По первым буквам слов находят следующий конверт – стол, стул)

3 задание «Профессионал».

- Через QR- код узнайте следующее задание. В конце задания получаете третий конверт и еще часть карты. (Задание: Составьте перечень ключевых профессиональных качеств педагога дополнительного образования).

Каждая из команд называет по-очереди профессиональные качества, которыми должен обладать педагог.

4 задание «Пазлы»

- Составьте из пазлов изображение. Оценивается быстрота и креативность.

Получаете четвертый конверт и последнюю часть карты.

Даются разнообразные мелкие предметные картинки, из которых, как из пазлов составляется любое изображение.

5 задание «Блиц – опрос»

Команды отвечают на вопросы по очереди. Затем собирают части карты в единое целое. На карте отмечена точка, где находится приз. Побеждает та команда, которая быстрее нашла его.

1. Почему люди на другой стороне земли не падают?

2. «Если есть скорость света, тогда какая скорость темноты?»

3. Африканское солнце такое же самое как в Казахстане? Тогда почему оно там теплее?

4. Что можно приготовить, а есть нельзя? (Уроки)
5. Почему учителя задают вопросы ученикам (почему? зачем? сколько?), они, что сами не знают ответа?
6. Можете скрутить язык трубочкой?
7. Как правильно сказать: «Желток яйца белый» или «у яйца белый желток?»
8. Человек стоит на одной стороне реки, его собака — на другой. Он зовет собаку, которая настолько быстро пересекла реку, что даже не промокла. При этом собака не бежала по мосту и не была в лодке. Вопрос, как собака пересекла реку? (По льду)
9. Если дать ему еду, он будет жить, а дать ему воду — умрет. Кто он? (Огонь)
10. Что является черным, когда его покупают, красным, когда его используют, и белым после использования? (Уголь)

Советы для педагогов.

Уважаемые коллеги, в нашей профессии нет предела совершенству, и то, что вчера казалось единственно возможным, сегодня выглядит устаревшим. Появляются новые идеи и желание что-то изменить. И любой творчески работающий педагог, учитель находится в постоянном поиске. Не бойтесь творить добро, искать что-то новое, познавать неизвестное, показывать детям правильный путь. Не прекращайте самообразовательной работы и не забывайте, что, сколько бы вы не знали, знанию и образованию нет границ. Большое спасибо за участие в квесте!

BATTMENT TENDU

Хореография Кунаева Карлыгаш Билаловна

Ход урока

Этап занятия/ Время 1. Организацион-ный момент 2 мин

Действия педагога

Обозначение темы и цель занятия. Поклон-приветствие (5 позиция ног).

Основная часть (повторение изученного материала)

• Разминка на середине зала: позиции рук, ног; комплекс упражнений партерной гимнастики: работа подъема, батман жете сидя, работа коленей; работа подъема лежа на спине, батман жете лежа, работа коленей лежа, гранд батман жете лежа,; упражнение на пресс (подъем одновременно двух ног на 900, медленное опускание ног на пол); подъем спины лежа на животе, «лягушка», «корзиночка», «ласточка», растяжка мышц внутренней поверхности бедра сидя (складываемся к ногам, тянемся животом на ноги; из положения «ноги в стороны» тянемся поочередно к правой и левой ноге, ложимся животом на гимнастический коврик; «бабочка»).

Действия учеников

Учащиеся заходят в зал под музыку и выстраиваются по линиям шахматном порядке

Оценивание 1-3 балл

Ресурсы Музыка с интернета Проигрова тель

Этап занятия/ Время 2. Проверка домашнего задания 10 мин

Действия педагога

Классический экзерсис у станка, повторение ранее изученных упражнений:

Plie по 1, 2, 5 позиции ног;

Оценивание 1-5 балл

Ресурсы Музыка с интернета, проигрователь

3. Новая тема урока 15 мин

Battement tendu — Батман тандю из первой позиции Название «battement» - или «батман» - употребляется ко многочисленным упражнениям в ходе обучения классическому танцу.

В буквальном смысле «battements - батман» значит «отбивание», «биение», но в этом случае означает движения, равномерные, работающей ногой.

Обычно, непосредственно слово «battement - батман» сопровождает другое слово, которое определяет характер упражнения.

Battements tendus-батман тандю - натянутые движения - вырабатывают натянутость всей ноги в колене, и подъеме, развивая ножную силу. В самом начале battement tendu - батман тандю обучаются стоя лицом к палке, так как в этом направлении легче всего правильно воспитать и воспринять выворотность.

Battement tendu - батман тандю вперед.

При выполнении battement tendu — батман тандю вперед на раз и два работающая натянутая нога, не меняя пяточную выворотность, скользит всей своей стопой по полу вперед, затем пяткой отделяется от пола и, не прекращая скользить, вытягивается в и в подъеме, таким образом, достигая полнейшей натянутости. Носок касается до пола, пятка как можно максимальное поднята. Чтобы не было скошенного подъема, носочек касаться пола должен только 1-ым и 2-ым пальцами, пятка остается выворотной. На три и четыре положение сохраняется. На раз и два 2-ого такта нога работающая, направляя назад носок и постепенно постепенно переходя с носочка на всю стопу, движением, скользящим, возвращается в 1-ую позицию. На три и четыре положение сохраняется.

Battement tendu - Батман тандю в сторону

Исходное положение Battement tendu - батман тандю в сторону - первая позиция. Корпус хорошо подтянут. Колени сильно-сильно вытянуты. Руки очень свободно лежат на самой палке, локти слегка опущены.

При выполнении battement tendu - батман тандю в сторону на раз и два натянутая нога работающая, скользя всей стопой по поверхности пола в сторону 2-ой позиции, отделяется пяткой от пола и, далее, продолжая скользить, вытягивается в пальцах и в подъеме, достигая полнейшей натянутости. Носочек касается пола, выворотная пятка как можно максимально поднята, этим выгибая подъем. На три и четыре положение не меняется. На раз и два 2-ого такта работающая нога, плавно переходя с носочка на всю стопу, возвращается скользящим движением в первую позицию. На три и четыре - для фиксации правильной позиции положение сохраняется.

Battement tendu - Батман тандю назад.

При выполнении battement tendu - батман тандю назад на раз и два натянутая нога работающая, носком направляясь назад, всей стопой скользит по полу, отделяется от пола пяткой и, не прекращая скользить, вытягивается назад. Здесь надо особенно следить за тем, чтобы была ровность плеч и бедер. Достигнув точки предела, нога работающая должна как можно более максимально быть натянута и выворотна с очень сильно вытянутыми и подъемом. На три и четыре положение не меняется. На раз и два 2-ого такта нога работающая, усиливая пяточную выворотность, потихоньку переходя с носочка на всю стопу, возвращается скользящим движением в 1-ую позицию. На три и четыре — положение.

4.Подведение итогов 10 мин Упражнения по диагонали: шассе, повороты.

Прыжки: Echarpe, glissad

Оценивание Ученики выполняют упрощения под музыку

Ресурсы Музыка с интернета

5. Домашнее задание 3 мин Повторение нового материала

Ученики выполняют упрощения дома

«КИЗ БЕН ЖҮННЕН 3D СИЛИНДЕГІ КӨЛЕМДІ ТУЫНДЫЛАР ЖАСАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ. «ЖҮНМЕН ОРЫНДАЛҒАН АКВАРЕЛЬ»

Алматы облысы Жамбыл ауданы
«Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі» МКҚК
киімді үлгілеу сыныбының мұғалімі
Қалдыбекова Ғазиза Ғалымжанқызы

Мақсаты:

(Жүннен бұйым жасаудың жаңа технологиялық тәсілдерін қолдана отырып шеберлікті ынталандыру мен белсенділікті арттыру. Құрғақ жүннен жұмыс істей отырып жаңа технологияны меңгеру және 3D цилиндрдегі сәндік қолөнерді дамыту;

Міндеттері:

Заманауи өңделген жүндерден бұйымдар жасаудың жаңа әдіс-тәсілін көрсету. Қазіргі заманда сұранысқа сай қол өнер бұйымдарын жасап үйрену. Бұйымдарды көркемдеп өңдеу технологиясына түсінік беру;

КІРІСПЕ

Халқымыздың дәстүрлі тұрмысында жүннен бұйымдар жасау алдыңғы орында тұр. Алғашқыда жүннен киіз басқан және сырмақ жасаған. Ал қазіргі заманға сай киіздің орнын ауыстыратын түрлі төсеніш түрлері шығып кетті. Жүннен бұйымдар дайындау тіпті балалардың да қолынан келеді, тек оған белгілі бір машық төзім керек. Жүннен жасаудың дымқыл және құрғақ әдістері деп аталатын жолдарының бірнеше техникалық тәсілі бар.

Бірінші әдіс: атынан көрініп тұрғандай, суды және киіз басу үрдісін жылдамдататын құралдарды қажет етеді. Оның сабын немесе «Турбо» тәрізді арнайы жуғыш құрал болуы ықтимал.

Екінші әдіс: бұл әдіс соңғы кезде пайда болды. Ол жазық заттарды да жұмыр көлемі бар заттарды да жасауға мүмкіндік береді. Онда арнайы инелер қолданылады. Бірімен – бірін үйлестіре қолданғанда, олар шығармашылық үшін шектеусіз мүмкіндік туғызады. **АКВАРЕЛЬ ЖӘНЕ ЖҮН АРАСЫНДА ҚАНДАЙ ОРТАҚ НӘРСЕ БАР?**

Жүннен акварель дегеніміз не?

Неге жүннен акварель?

Бұл техникада жасалған суреттер өте нәзік. Олар әдетте өткір және айқын сызықтармен, жарқын түстерде жоқ. Олардың сыртқы көрінісінде көлеңкелердің өтуіне сәйкес жүннен жасалған картиналар акварели суреттерімен еске түседі.

Киізден жасалған бұйымдар 2 түрге бөлінеді: құрғақ және дымқыл.

Киізден құрғақ түрде жасауға болатын заттар: паннолар, ойыншықтар, әшекей бұйымдар.

Киізден дымқыл түрде киімдер жасауға болады: шарф, аяқ киім, бас киімдер, камзол т.б.

Киізден дымқыл түрде жасалатын жұмыстардың заманауи түрі: Нунофелтинг. Жұқа жібек немесе шифон маталарына жүнмен басу арқылы алынатын бұйым.

Жүннен орындалған акварель техникасында картиналар жасау-заманауи сәндік-қолданбалы өнер түріне жатады.

Қажетті құрал-жабдықтар:

Эскиз

Боялған түрлі-түсті жүндер

Фильце инесі

Губка

Фетр матасы

Қайшы

Қарындаш

Инелер техникасы: жазылғын инелерді арнайы инелердің көмегімен тығыздау киіз басу деп аталады. Жұмыр детальдарды орындау кезінде бұл техника жабыстыруды еске салады. Сондай-ақ, құрғақ басуды кейде фильценделеу деп те атайды. Бұл жүнді алдынала туғызуды білдіретін неміс сөзінен шыққан (флиз-эүн, наделине). Ағылшын нұсқасында бұл техника неедлефелтинг деп аталады.

Жұмыс жасау процестері

1 қадам. Дайындалып фетр бетіне салынған сурет үстіне құрғақтай илеу тәсілі арқылы бейнелеу. Ұлттық нақышта салынған сурет пішінін келтіріп, үстінен бір мөлшерде арнайы фильце инесімен фонменен байланыстырып, үстінен бекітеміз.

2 қадам. Сурет бейнесін жасау әдісіне арнайы инелер жатады. Иненің ұшы үшқырлы, қима болып келеді. Осы ине қозғалысы арқылы, төменнен жоғарыға қарай жүн талшықтарын тарту арқылы шиленістіреміз. Мұндай тесудің арқасында жүн басылады, ұлттық нақышта сурет бейнесін орналастырып, ине арқылы пішіндейміз.

3 қадам. Жұмыстың әр бөліктерін бірге жинай отырып, арнайы инемен көп мөлшерде бір рет қадап, жүн қабатының әр төселген қабатын бекітеміз. Мұндай қарапайым тесудің арқасында жүн басылады. Қосымша түстерді пайдалана отырып, бейненің пішімі мен түстер үйлесімін келтіру.

Қорытынды

Қорыта келе, киіз басудың жаңа технологиясы жүнмен суретті бейнелеу техникасын жан-жақты меңгердік.

Халқымыздың қолөнер қазынасы осы киіз туралы түсінігімізді дамыттық. Жас ұрпаққа осы заман талабына сай өзгеріп келген жүнмен жұмысты үйрету негізінде ұлттық өнерді заманауи бұйымдарға пайдалануды сәнге айналдыру, ұлттық өнерді дәріптеуге бағыт-бағдар алдық.

Пайдаланған әдебиеттер:

1.« Ручная работа » журналы, «Гүлдер шығармасы». - № 9, 2009 ж.

2.« Ручная работа » журналы, «Жылы түстер». - № 3, 2009 ж.

3.Люцкевич Л. «Сенді эпикей бұйымдар» фильц әдісімен. -

Москва:Аст-пресс, 2009 ж

4.Зайцева А. «Жүннен жасалған бұйымдар». Дәстүрлі иіру тәсілдері. – Москва: Аст-пресс

5.Кнаке Ж. «Жұмсак шығарма». «Күнбағыс шоғыры». – Москва: «Ниола-Пресс», 2007 ж.

ЖАМБЫЛ ЖАБАЕВ «ЛЕНИНГРАДТЫҚ ӨРЕНІМ»

Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі Қалиханова Аяжан Қайыржанқызы

Сабақтың мақсаты

а) білімділік мақсаты:

Қазақ халық поэзиясының әйгілі тұлғасы, өлең сөздің дүлдүлі, жырау, жыршы Жамбыл Жабаевтың өмірі мен шығармашылығы жайлы білімдерін тереңдетіп, «Ленинградтық өренім» өлеңінің мазмұны туралы меңгерту;

ә) дамытушылық мақсаты:

Оқушылардың сөздік қорын молайтуға, ізденіс- шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге, өз пікірлерін айта білуге, мәнерлеп оқуға дағдыландыру;

б) тәрбиелік мақсаты:

Оқушыларды елжандылық, отансүйгіштік қасиеттерге тәрбиелеу;

Сабақтың түрі сұрақ-жауап, баяндау, мәнерлеп оқу.

Көрнекі құралдар Үнтаспа, проектор, презентация

Сабақ барысы

I Ұйымдастыру кезеңі:

Оқушылар, біздің бүгінгі өтетін сабағымыз ерекше сабақ болмақ. Сондықтан әрбір айтқан сөзімізді жүрегімізбен ұғып, көңілімізге тоқып қазақ халқының ақыны Қадыр Мырза Әлише айтсақ

«Тыңдай білу- ұлылық,

Тыңдата білу — даналық» деп сабағымызды бастамас бұрын деректі фильмге назар аударуларыңыз сұралады.

(Бейнекөрсетілім)

«Ленинград блокадасы» туралы деректі фильмнен үзінді көрсету

Сұрақтар:

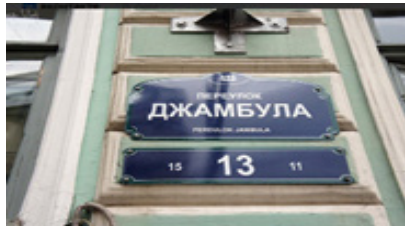
Оқушылар, біз көрген деректі фильм не туралы?

Ұлы Отан соғысы қай жылдары болды?

Ұлы Отан соғысына қатысқан батырлардан кімдерді білесіңдер?

Ұлы Отан соғысына арнап өлең шығарған қандай ақындарды білесіңдер?

(Оқушы жауаптары тыңдалады)

Жүргізуші: (естеліктен үзінді)

...Санкт-Петербургтегі біз тоқтаған қонақ үйге жақын жерде Жамбыл атты көше бар екен. Оны алғаш картадан көргенде өлең етістік. Жергілікті қазақтар мұнда Жамбылдың ескерткіші бар екенін айтып, оны да зиярат етіп кетуді ұсынды. Әрине, онсыз бола ма?! Жамбылға берілген көше шап-шағын. Бас-аяғы 500 метрге жетер-жетпес шығар. Десек те, аяқ аттасаң ескерткіштен көз сүрінетін Санкт-Петербург қаласының қалтарыс бір тұсында жыр алыбы – Жамбылдың да тас мүсіні бой көтергені көңілге қуаныш сыйлайды.

Ескерткіш түбінде бірнеше тал қызыл гүл жатыр. Бұл зиялы қала халқының Жамбылды ерекше құрмет тұтып, көше беріп, ескерткіш орнатқызуына не себеп болды екен деген сұрақтың тууы заңды. Арада жарты ғасырға жуық уақыт өтті. Біреудің есінде, ал біреу ұмытқан. Әйтсе де, тарихтың ұмытпайтыны секілді, бұл әсем қалаға қонақ боп келген әр қазақ бір кездері Ленинградты дүр сілкінткен Жамбыл жырын бір еске алады. Санкт-Петербург қаласы Кеңес үкіметі орнап, оның көсемі Ленин қайтыс болғаннан кейін

5 күннен соң, яғни 1924 жылдың 26 қаңтарынан бастап “Ленинград” деген атау алды. Енді ақын-жазушылар өз шығармаларына қаланың осы бір жаңа атын қосып жаза бастады.

1-оқушы:

1941 жылдың 8 қыркүйегінде неміс басқыншылары Ленинградты қоршауға алып, бомбаның астында қалдырды. Қала тұрғындары ерекше ерлік көрсетті, жауға берілмеді. Ресейдің ең маңызды екі қаласының бірі жау қоршауында қалғанынан бүкіл Кеңес үкіметі құлағдар болды. Міне, осы кезде Жамбылдың атақты “Ленинградтық өренім” атты жыры дүниеге келді. Ленинградтан мыңдаған шақырым шалғайда жатқан қарт ақын жау қолында қалған халықтың жан азабын жақсы түсінді. Мәскеуді көргенімен, Ленинградқа табаны ешқашан тимесе де, халық рухын көтерген тамаша толғау жазды. Оның бұл өлеңі қоршауда қалған мыңдаған аш-жалаңаш жанның дәтке қуат етер бойтұмарына айналды. Үгіт емес, үміт болып құлақтарына жетті.

2-оқушы:

Ленинград тұрғындарының төбелерінен жауып тұрған бомбаға қарамастан Жамбыл өлеңдері басылған газетті аламыз деп кезекке тұрғаны туралы ленинградтық ақын Александр Прокофьев былай деп жазады: “Ленинградты қорғаудың нағыз ауыр күндерінде шығарылған «Ленинградтық өренім» Ұлы Отан соғысы кезіндегі поэзияның ең таңдаулы туындыларының бірі болды. Өлең қаланы қорғаушыларға күш-қуат берді, оларды жеңіске жігерлендірді. «Жамбылдың «Ленинградтық өренім» деген жыры жарияланған кез Ленинград халінің аса бір ауыр шағы еді. Бұл шақта немістің қоршауында қалған Ленинградта азық өте аз болды. Үйлеріне кіретін су тоқтатылды, канализация істемеді, отын атымен болмады. Жау атқан снаряд пен бомбалардың салдарынан шынысы қирап, терезе біткен аңырайып ашық тұрды, электр жарығы да нашар жанды, тіпті қаладағы үйлердің көбінде жарық болған жоқ. Қалаға жаудың оғы үздіксіз жауып тұрды.

Жүргізуші:

Осындай халде Жамбылдың «Ленинградтық өренім» деген жыры газеттерде жарияланды. Халықтың рухын көтеруде ерекше күшті қызмет атқарған бұл жырды Ленинградтың радиосы күніне әлденеше рет оқыды. Жыр үлкен әріппен басылып, көшелерде плакат болып ілінді. Сол плакатты үймелесіп оқысып, көздерінен жастары сорғалаған талай адамдарды кездестірдім. Немістердің самолеттері төбеде ұшып, бомба тастап жүргенде тығылудың орнына Жамбылдың жыры басылған газетті алуға көшеде кезекте тұрған адамдарды талай көрдім». Плакат болып ілініп, листовка ретінде қолдан-қолға тараған өлеңдер тарихта сирек. Ал Жамбылдың «Ленинградтық өренімі» - сондай сирек тағдыр бұйырған жыр.

Оқушы өнерлерін тамашалау.

Мұғалімнің қорытынды сөзі:

Өлең қалай жазылды, ақын бұл жырды жазу кезінде қандай толғанысты бастан кешірді, бұл қазір бізге беймәлім. Дегенмен, бір жайдың басы ашық. Жәкеңді бұл тақырып жау Ленинград қақпасы түбіне келуден бұрын-ақ толғандырған. Бұған біз сөз етпек болып отырған патриоттық жыр қыркүйектің 4-іне дейін қазақстандық ақын Павел Кузнецовтің аудармасымен екі тілде жазылып дайын тұрғанын айтсақ та жеткілікті.

5 қыркүйекте ол республикалық «Социалистік Қазақстан», орталық «Правда» газетінде бір мезгілде жарық көрген. 6 қыркүйек күні «Ленинградтық өренім!» өлеңін «Ленинградская правда» газеті басқан. Сол күннің кешінде оны диктор М.Меланед эфир арқылы оқып, бүкіл елге таратады. Мұнымен бір мезетте аталмыш өлең сан мыңдаған данамен плакат етіліп шығарылып, Солтүстік-Батыс майдандағы барлық қалалар мен елді мекендерге жөнелтіледі. Өлең жарық көрді. Ал оның әсері қандай болған еді? Бұл сұраққа көзбен көрген куәгерлердің естеліктері арқылы жауап берген жөн сияқты. Көрнекті ақын, Ленинградты қорғауға белсене қатысқан А.Прокофьев былай деп еске алады: «Жамбылдың «Ленинградтық өренім!» деген жыры Ленинград қаласына қатер төнген, сондай бір аса ауыр шақта жарияланды. Халықтың рухын ерекше көтерген бұл жыр Ленинград радиосы арқылы күніне әлденеше рет оқылып тұрды. Жыр ірі әріптермен теріліп, көшелерге плакат болып ілінді. Сол плакатты үймелеп оқып, көзінен жасы сорғалаған талай адамды көрдім». А.Прокофьев өз естелігінде Жәкеңнің бұл өлеңінің Ленинград халқын, оның жауынгерлерін жігерлендіруде өте зор рөл атқарғанын ерекше тебіреніспен баяндайды.

Мұндай пікірді көрнекті жазушы В.В.Вишневский де айтқан.
Жүргізуші: 900 күн жаудың тас құрсауында азапты күн кешкен халық ақыры 1944 жылдың 14 қаңтарында азаттыққа жетті. Мұнда ленинградтық әр тұрғын жатқа білетін Жамбыл поэмасының үлкен үлесі бар еді.

Мұғалім: Осымен балалар, бүгінгі «Ленинградтық өренім» атты тәрбие сағатымыз аяқталды.

Кері байланыс

- Қандай ой түйдіңдер?
- Жамбыл Жабаев бұл өлеңді қандай мақсатта шығарды деп ойлайсыңдар?
- Бұл поэманың жалпы мазмұны туралы не түсіндіңдер?

БҰЙЫМНЫҢ НОБАҰЫН ДАҰЫНДАУ. ЗЕРГЕРЛІК БҰЙЫМНЫҢ НОБАҰЫН ДАЯРЛАУ. МАТЕРИАЛДАР МЕН ҚҰРАЛ- ЖАБДЫҚТАРДЫ ТАҢДАУ

«Беріктас ауылындағы орта мектебі» КММ
Мерикенова Майра Мейремгазиевна

Мектеп	«Беріктас ауылындағы орта мектебі» КММ			
Пәні	Көркем еңбек			
Бөлімі	Сәндік-қолданбалы өнер			
Педагогтің аты-жөні:	Мерикенова Майра Мейремгазиевна			
Күні:	17.11.23ж			
Сынып: бә сабақ 3	Қатысушылар саны: 18	Қатыспағандар саны:		
Сабақтың тақырыбы:	Бұйымның нобайын дайындау. Зергерлік бұйымның нобайын даярлау. Материалдар мен құрал-жабдықтарды таңдау			
Сабақта меңгерілетін оқу мақсаттары	6.1.5.2-Шығармашылық идеяларын іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау			
Сабақтың мақсаты:	Шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар және техникалық суреттер мен сызбаларды орындайды.			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі /уақыт	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушылардың іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 мин	Оқушылармен сәлемдесу. «jeopardylabs» әдісі арқылы үй тапсырмасын пысықтау.	Оқушылар амандасып ,бір-біріне өткен сабақ бойынша сұрақтар қояды.	Оқушылар бір-біріне жақсы мақтау сөздер айтады.	Жіп, зергерлік бұйымдар.
Сабақтың ортасы 10 мин	«Миға шабуыл» Балалар біз өткен сабақты еске түсіру кезінде, қандай бұйым материалын қолдандық? Қандай бұйым түрлері жайында болды? Сұрақтар арқылы жаңа сабақтың тақырыбы мен мақсаты айқындалады. Ал, балалар мына бейнебаянды тыңдап, керекті ақпаратты арды түртіп алыңдар. Бейнебаян көрсету арқылы жаңа сабаққа көшу Талқылау сұрақтары - Нобай дегеніміз не екен? - Нобайды қандай техникаларда орындауға болады? Сонымен қатар оқушылар қауіпсіздік ережесін айтады. - Балалар біздің мақсатымыз қандай? Енді сол мақсатымызға жету үшін тапсырмалар орындаймыз.	Оқушылар сабақтың тады. «Түртіп алу» әдісі арқылы керекті ақпаратты жазады.	Қауіпсіздік ережесін ұстанады;	Иллюстрациялық материалдары: көркем https://youtu.be/4MawBxU90iU Кесте өнері https://youtu.be/QFb8NqjAOgQ Қазақ сәндік-қолданбалы өнер – Кесте және ою-өрнек (RU) http://www.trozo.ru/cat/video-uroki/vyshivanie-lentami

10 мин	1-тапсырма. Жеке жұмыс. Берілген суреттің нобайын сызады. Талқылау сұрақ: - Қандай бұйымның нобайын салдыңдар? - Қалай ойлайсыңдар, болашақ бұйымның нобайын салып алу арқылы жұмысты жеңілдетуге бола ма?	Оқушылар бұйымның нобайын сызады.	Дескриптор 1. Берілген бұйымның нобайын сызады; 2. Нобайды салуда симметрия заңдылығын ұстанады																																						
9 мин	2-тапсырма. Жеке жұмыс. /ЕББҚ/ «Концептуалды таблица» әдісі арқылы толтырады. (ұл)	Кестені толтырады	Дескриптор 1. Материалдық құрал-жабдықтарды жазады. 2. Бұйым туралы мәліметтерді жазады. 3. Зергерлік бұйымдардың қолдануын анықтап жазады. 1. Материалдық құрал-жабдықтарды жазады. 2. Бұйым туралы мәліметтерді жазады. 3. Тоқыма бұйымдардың																																						
	<table border="1"> <tr> <td>Бұйым атауы</td> <td>мат-қ құрал-жабдық</td> <td>мәлімет</td> <td colspan="2">Бұйымның қолданылуы</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>бұрын</td> <td>қазір</td> </tr> <tr> <td>сырға</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>сақина</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Талқылау сұрақ: - Сырғаның қандай түрлері бар ? - Сақинаны қандай материал түрлерімен сәндідей? (қыз)</p> <table border="1"> <tr> <td>Бұйым атауы</td> <td>мәлімет</td> <td>мат-қ құрал-жабдық</td> <td colspan="2">Бұйымның қолданылуы</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>бұрын</td> <td>қазір</td> </tr> <tr> <td>Бас киім</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сулық</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>				Бұйым атауы	мат-қ құрал-жабдық	мәлімет	Бұйымның қолданылуы					бұрын	қазір	сырға					сақина					Бұйым атауы	мәлімет	мат-қ құрал-жабдық	Бұйымның қолданылуы					бұрын	қазір	Бас киім					Сулық	
Бұйым атауы	мат-қ құрал-жабдық	мәлімет	Бұйымның қолданылуы																																						
			бұрын	қазір																																					
сырға																																									
сақина																																									
Бұйым атауы	мәлімет	мат-қ құрал-жабдық	Бұйымның қолданылуы																																						
			бұрын	қазір																																					
Бас киім																																									
Сулық																																									
8 мин	Талқылау сұрақ - Бас киімді қалай сәндер едің? - Сулықты не үшін қолданамыз?																																								
	3-тапсырма. Жұптық жұмыс (мәтінді тыңдай отырып, бірден сызба кестені толтырады)	Оқушылар мәтінді тыңдап, бірден сызба кестені толтырады	Дескриптор 1. Мәтінді мұқият тыңдайды. 2. Фактіні анықтайды 3. Әрекетін табады 4. Терминдерін ажыратады.																																						
	<table border="1"> <tr> <td>факт</td> <td>әрекет</td> <td>термин</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>				факт	әрекет	термин																																		
факт	әрекет	термин																																							
Сабақтың соңы 3 мин	Рефлексия «Қол өнер» әдісі Мен не білдім ? Не үйрендім ? Маған бүгінгі сабақта түсініксіз болды ?	Оқушылар бүгінгі сабақты қандай деңгейде түсініп, білгендерін айтады	Оқушылардың айтқан жауаптарына пікір қалдыру.																																						
Үй тапсырмасы	Қыздар: Бүгінгі жасаған нобай бойынша бұйым тоқыған кезде қандай құрал-жабдықтарды пайдаланасыңдар, таңдауларыңды дәйектендер. Ұлдар: Қандай әшекей жасағыларың келеді, сол бұйымның дизайны мен өрнегін және қандай материал мен құралдарды таңдайсыңдар, соны ойластырамыз.	Оқушылар үй тапсырмасын күнделікке жазып алады.																																							

ДИКЦИЯ. АРТТИКУЛЯЦИЯЛЫҚ АППАРАТПЕН ЖҰМЫС

Алматы облысы Жамбыл ауданы
«Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі» МКҚК
Театр өнері бөлімінің мұғалімі
Молдахан Нұрқанат Даниярұлы

Дикция дегеніміз – дыбыстарды айта білу. Дикция – сөйлеу мәдениетінің негізі, шешендік өнердегі міндетті шеберлік. Дикция өнер саласында жұмыс жасайтын адамдар үшін өте маңызды: актерлер, әншілер, риторлар, ойын-сауықшылар.

Қоғамның жалпы нормаларына сәйкес адамның дыбыстарды дұрыс айту қабілетін анықтайтын нәрсе. Егер адам сөйлеу сөздерін (дыбыстарды) анық, әдемі және т.б. айтса, онда біз бұл адамның жақсы дикциясы бар деп сенімді түрде айта аламыз.

Анық, таза сөйлеу дәрежесіне жету «артикуляцияның», яғни дыбысталу мүшелерінің қызметіне байланысты. Оған: ерін, тіс, иек, жақ, тіл жаттығуларын жасау арқылы кемшіліктерін жоюға болады. Сөз техникасы – дикция, орфоэпия, дем. Орфоэпия – грек тілінде «әдеби тілді бұрмаламай, дұрыс сөйлей білу» деген сөз.

Кейбір дауысты дыбыстардың айтылуымен жұмыс жасап көретін болсақ:

А әрпін айтқанда астыңғы жақ сүйек төмен түседі, тістердің арақашықтығы кішкене ғана ашылады, тіл бос жатады, бірақ тілдің ұшы астыңғы тіске тиеді.

О дыбысы, жақ сүйектерінің арақашықтығы аздап ашылады, ерін біршама алға тартылады және дөңгеленеді, тілдің ұшы төмен түседі.

У дыбысы, жақ сүйектері кішкене ашылады, ерін алға қарай қаттырақ созылады, барынша дөңгеленеді.

Ы дыбысы, тістердің арақашықтығы бір біріне жақынырақ, бірақ аздап ашылады, тілдің алдыңғы ұшы алдыңғы тістерге тиіп тұрады.

Э дыбысы, астыңғы жақ сүйек төмен түседі, тістер аздап ашылады, тіл өзінің ұшымен алдыңғы тістердің астыңғы жағына тиеді.

И дыбысы, ауыз шамалы ашылады, тіл екі тістің ортасында тұрып, таңдай шымылдығы көтеріледі.

Сабағымызда оқушыларға сөздің қадір қасиетін бағалаудан бастап дикция, дем, тыныс, дауыс, екпін заңдылықтарын үйрету үшін бірнеше жаттығулар жасалынады.

Бірінші ауыз қуыстарына, жаққа, иекке, тілге, тіске, ерінге.

Екінші тыныс мүшелеріне жаттығу: мұрынға, кеңсірікке.

Үшінші көкірек бұлшық еттеріне жаттығу.

Әр әріптің өзіне ғана тән үні бар. Әр әріп дыбысталғанда тілдің, еріннің қызметі де өзгеше болады. Демек, әріптерді нақты әрі анық айту үшін беттің, жақтың, иектің, ауыз қуысының бұлшық еттерін босату керек. Бұл ретте айнамен көбірек жұмыс істеген дұрыс. Әріптерді айтқан кезде, айнаға қарап отырып, дыбыстың шығуына байланысты ауыз қуысының, еріннің, жақ сүйектерінің қимылын қатаң бақылау қажет. Демді ішке тартпай, сыртқа шығаруға мұқият болған жөн.

Сабақ барысында жаттығуларға арналған жаңылтпаштарды көбірек пайдаланамыз.

Мысалы:

1. Алпыс алты ала баспақ бақтым,
Алпыс алты ала баспақтың ішінде
Тарғыл тарбақбас ақ баспақ бар.
Сол тарғыл тарбақбас ақ баспақты
Мен тарғыл тарбақбас ақ баспақ демей
Кім тарғыл тарбақбас ақ баспақ дейді.

2. Пришел Прокоп кипел укроп
Пришел Прокоп украл укроп.
Как при Прокопе кипел укроп

Так и без Прокопа кипел укроп.

Жаңылтпаштар тек қана сөйлеу мақамын жақсартып қана қоймай, сонымен бірге адамның қиялын да дамытуға көмектеседі. Жаңылтпаштармен жұмыс істеген кезде оқушылар бір қалыпты, бір сарынды дауыспен оқымаулары керек. Жаңылтпаштарды қолданып өткізген сабақтар қызық ойын түрінде өтуі керек.

Жаңылтпашты айтқызуда алдымен оны жаңылмай тез әрі бірнеше рет қайталау қажеттігін ескерген жөн. Баланың тілін дамытып, ойлау қабілетін арттыру үшін бірнеше әр түрлі дыбысқа байланысы білетін жаңылтпаштарын жатқа айтқызу керек. Осы балалар категориясына неғұрлым жаңылтпашты көп қолданса, соғырлым олардың тілі тез ширап, дыбыстарды анық айтатын болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Станиславский К.С. Актердің өз үстіндегі жұмысы. Көркем әдебиет. М., 1938.
2. Кнебель М.О. Актер шығармашылығындағы сөз. М., Искусство, 1954.
3. Станиславский К.С. Менің өмірім өнерде. Academia, 1933.

«ЖЕҢІС КҮНІ» (ТӘРБИЕ САПАТЫ)

**Мұқан Мадияр Абелханұлы
“Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі” ММ
“Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі”
вокал сыныбының мұғалімі**

Мақсаты: Балаларға адамгершілікке, отанын сүйуге, оны қорғауға бауду. Отанға деген сүйіспеншілігін арттыру. Оларға патриоттық тәрбие беру. Балаларды Ұлы Отан соғысымен, қазақстандықтардың ерлік істерімен таныстырып, ой - өрісін дамыту. Балаларды үлкен адамдарды сыйлай білуге, оларды қадірлеуге тәрбиелеу. Көрнекілігі: Ұлы Отан соғысы туралы кітаптар, батырлардың суреттері, Ұлы Отан соғыс кезін сипаттаған бейнероликтер.

Өткізу барысы: Музыка ойнап тұрады.

1 - жүргізуші: Жеңіс күні 9 - мамыр – бүкіл дүниежүзі бойынша үлкен мейрам. Әсіресе, бұл мерекені екінші дүниежүзілік соғыстың бар ауыртпалығын өз мойнымен көтеріп, Отан үшін от кешіп, соғыстың қанға бөккен даласында қайсарлықпен шайқасқан, Жеңістің туын желбіреткен, Ұлы Отан соғысының ардагерлері үшін ерекше мейрам.

2 - жүргізуші: Бүгінгі мерекелік шара Ұлы Отан соғысында құрбан болған аталарымыз бен әкелеріміздің, мәңгі жас болып, жадымызда сақталған жауынгерлер мен офицерлер рухына, бейбіт кезеңде дүниеден өткен ардагерлерге, бүгінде ортамызда жүрген Ұлы Отан соғысы ардагерлерінің құрметіне арналады.

1 - жүргізуші: Аз емес зар жылаған, егілген жан, Аз емес өшкен өмір, төгілген қан. Кеудеге зілді қасірет салды соғыс. Қирады талай арман көңілге алған Ұлы Отан соғысына қатысқан: Бауыржан Момышұлы, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова, Мәлік Ғабдуллин, Талғат Бигелдинов т. б. және де өз жерлестеріміз де бар. Ол кісілерге құрметпен бас иеміз. Ал осы бейбіт өмірге жете алмаған, ерлікпен қаза тапқан ағаларымыз бен апаларымыздың рухына бас иіп, еске алайық. Жеңіс туын желбіретуде қан кешіп, кеудесін оққа тосқан боздақтарымызды бір сәт үнсіздікпен еске алайық. (1 мин үнсіздік) (Сахнадада күй ойналады. Халық, бейбіт өмір көрінісі жүреді)

Видеокөрсетілім: Соғыстың басталуы

1 - жүргізуші: Бұл жылдары жүрегі Отаным деп соққан әр азамат барынша күресе білді. Әрбір азамат өз Отанына деген антын орындап шықты. Олай болса сұрапыл соғыс және елін, жерін қорғаған майдангерлер туралы өлең жолдарын тыңдау үшін оқушыларға сөз берейік!

1. Алтынбек Айзада: «Майдангерлер»

2. Хаумет Рамазан: «Екеуін де көтерді ол» Ж. Молдағалиев
3. Жанатбек Айкүнім: «Мен соғысты жек көрем!» (Қ. Жұмағалиев)
4. Талпынұлы Даниял: «Соғыс» Қ. Әбдіқадыров
5. Серік Раяна: «Жеңіс күні» Т. Молдағалиев
6. Сәндіғали Алдияр «Болмасын соғыс»
7. Дүйсен Азиза: «Сен құрметте оны»

2 - жүргізуші:

Жабады дала төсін нала, қайғы,

Шын қайғы жөн кәріге қарамайды,

Қып - қызыл көлдің бетін сұңқылдаған

Аққулар қанатымен сабалайды

1 - жүргізуші: Ардагерлерге мың тағзым!

2 - жүргізуші: Жеңістің туы мәңгі желбіресін!

1 - жүргізуші: Жер үстінің шуағы тарқамасын!

«Бейбіт күн тілегі» әні

Сөзі: Жүмекен Нәжімеденов

Әні: Шәмші Қалдаяқов

Орындайтындар: Бейсенбек Айша, Алтынбек Айзада

Екі жүргізуші бірге: Жеңіс тойы мәңгі жасасын! Мерекелік бейбіт күнде кездескенше аман - сау болыңыздар!

«Жеңіс күні» атты тәрбие сағатымыз аяқталды.

ҰЛЫ ЖЕҢІС ЖАСАСЫН!

Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі Мырзахан Ерасыл Төреханұлы

Сабақтың мақсаты

1. Оқушыларға Ұлы Отан соғысымен, қазақстандықтардың ерлік істерімен таныстырып, ой-өрісін дамыту.

2. Оқушыларды адамгершілікке, Отанын сүйуге, оны қорғауға баулу. Отанға деген сүйіспеншілікті арттыру патриоттық сезімге баулу

3. Оқушыларды үлкен адамдарды сыйлауға, оларды құрметтеуге тәрбиелеу.

Сабақтың түрі Ой қозғау, әңгіме.

Көрнекі құралдар Үнтаспа, презентация.

Сабақ барысы

Ұйымдастыру бөлімі

Мұғалім сөзі:

I. Ұйымдастыру кезеңі

- Салеметсіңдер ме, балалар!

Бүгінгі тәрбие сағатымыздың тақырыбы: «Ұлы Жеңіс жасасын!».

Мұғалім: Құрметті оқушылар! 9 мамыр Жеңіс күні. Бұл соғысқа қазақ жерінен қара көз қыздарымыз бен ұлдарымызды әкетті. Мәлдір аспанды бұлт қаптады. Шаттық әнді қайғылы үнге, нұрлы күнді қара түнге айналдырмақ болып 1941 жылы 22 маусым фашистік Германия Совет Одағына опасыздықпен шабуыл жасады. Отанымызға қатерлі күн туды. Дүниедегі бейбітшілік бағына сұрапыл соғыс қаһарын төкті.

Суық хабар сол күні байтақ елімізге, жер – жерлерге, ауыл – селоға тарады. Ер – азаматтар асығыс соғысқа атанды. Кейбірі өздері сұранып кетті. Қасиетті жеріміз, бейбіт еліміз, құлақ естіп, көз көрмеген апатқа ұшырады. Еліміздің жауынгерлері қасық қаны, шыбырдай жаны қалғанша шайқасты. Жеңіс жеңілдікпен келген жоқ. Қаншама адамның өмірін жалмады. Міне, осынау елімізге лаң салған алапаттың жеңіспен яқталғанына биыл 78 жыл толып отыр. Ешкім де, ешқашан да ұмытылмақ емес. Осы қан майданда мерт болған ерлердің рухына, бүгін арамызға асқар таудай болып жүрген аталарымызға басымызды иіп тағзым етейік. Олардың ерлік істерін ешкім де, ешқашан да ұмытпауы тиіс.

Дәл осынау жадыраңқы жай күні
Болса дағы қай ғасырдың қай жылы.
Ұлы Отаным басым иіп бір минут
Есіне алмақ сол бір апат қайғыны.

Жүргізуші:

Отанымызды қорғау үшін Совет Одағының патриоттары майданға аттанды. Барлық халық майданға көмектесі. Партизан отрядтары құрылды. «Бәріде майдан үшін» - деген ұран тасталды. Осы қатыгез майданымызға қазақтың қара көз қыздары қатысты.

1-оқушы:

Мәншүк туралы қысқаша шолу.

Мәншүк 1922ж. Батыс Қазақстан облысы Орда қалашығында туған. Оның балалық шағы Алматы қаласында өтті. 1942 жылы өзі сұранып майданға аттанды. 1943 жылы қаза тапты. Оған Кеңес Одағының атағы берілді.

2-оқушы:

5.Әлия 1924 жылы Қобда ауданы, Көкбұлақ деген жерде туған. Екі жасында жетім қалып, Әубәкір деген ағасы өз қолына тәрбиеге алды. Кейін ол ағасы Санкт-Петербург деген қаласына көшіп кетеді де, Әлия сол қалада оқиды, отбасының жағдайына байланысты Әлия кейін балалар үйінде тәрбиеленеді.

Әлия ерекше ұстамды зерек жаңалыққа бой ұрғыш болып өседі. Соғыс басталғанда небәрі 17 жаста болған. 1942 жылы өзі сұранып атқыштар мектебіне оқуға түседі, оқуын бітіріп майданға барады. 1944 жылы қайтыс болады.

3-оқушы:

Хиуаз Доспанова 1922 жылы Атырау облысы Құрманғазы ауданында дүниеге келген. 1940 жылы Оралдағы орта мектепті үздік бітіріп, запастағы ұшқыш куәлігін алған. Мәскеудегі Жуковский атындағы әскери әуе академиясына аттанады. Алайда жолы болмай, Мәскеудің медициналық институтына түседі. Осы кезде соғыс басталып, Хиуаз майданға медбике болып баруға сұранады. Атақты ұшқыш Марина Роскованың авиация тарихындағы тұңғыш рет қыз-келіншектерден авиапөлк құрып жатқандығын естіп, соған асығады. Хиуаз осы полктің жауынгерлік құрамына қабылданып, Саратовтағы әскери әуе училищесіне жіберіледі. Сөйтіп, 1942 жылдың 27 мамырынан бастап, Оңтүстік майданда шайқасты.

20 мамыр 2008 (86 жас) қайтыс болды.

(Бейнетаспалардан үзінді көрсетіледі.)

Оқушы:

- Отанға жаулар қаптады,

Опасыз дұшпан тапталды.

Қасиетті жер үшін,

Қастерлеп батыр ел ісін,

Әлия, Мәншүк, Хиуаздар

Жаулардың көзін жойды олар.

Қорытынды сөз

Жеңісті елге әкелген ағалар да

Тіпті азайып кетті ғой амал бар ма?

Барларына гүл сыйла, ал жоқтарын

Даңқ бол, - деп табыста замандарға, -дей отырып, тәрбие сағатымызды аяқтаймыз.

Құтты болсын Жеңіс күні!

Қатысқандарыңызға рахмет!

Кері байланыс

- Сабақ ұнады ма?

- Қандай ой түйдіңдер?

ГАММАМЕН ЖҰМЫС

«Алматы облысы Білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Ұзынағаш ауылындағы
өнер мектебі» мемлекеттік коммуналдық
қазыналық кәсіпорыны
Кларнет, саксофон сыныбының
мұғалімі: Оразғұлов Еркебұлан Қаржаубайұлы

Кларнет сыныбын жүргізетін ұстаздың негізі мақсаты музыкант тәрбиелеу. Аспапта ойнауға үйретумен қатар оқушыға эстетикалық тәрбие беріледі. Олардың көркем шығармалардағы әдемілікті сезінуі өз музыкалық қабілетін дамытуына, үрмелі аспаптарда орындаушылық шеберлігін жетілдіруіне ықпал етеді. Музыкалық көркем шығармалардың мәнін терең түсінбей музыкант тәрбиелеу мүмкін емес. Аспаптың техникалық көркемдік мүмкіншілігін білу, оны шығарма мазмұнын ашу үшін пайдалану болашақ кәсіпқой немесе әуесқой музыканттың шығармашылық жұмысының нәтижелі болуын қамтамасыз етеді. Оқушылардың оқу жүйесінде берілген тапсырманы оқытушының басшылығымен орындалуы үшін және дамыта оқыту принципінің негізі боп табылатын ойлау

қабілетін дамыту мақсатында шығармамен өз бетінше жұмыс істеуге үйретіп, олардың шығармашылық белсенділігін арттырып, техникалық қиындықтарды жеңуге бағытталған.

Балалар сөзге қарағанда, қимылды тез қабылдайды. Сол себептен теориялық түсініктемелер қысқа тұжырымды болып, міндетті түрде аспапта ойнап көрсетіліп отыруы керек. Әр жаңа шығарманы балаға мұқият түсіндіріп қана шектелмей, іс жүзінде ойнатып, ұғындырып жіберген жөн. Дыбыс қатарын (гамма мен арпеджиосы) оқушыларға нота үйренген кезеңнен бастап таныстырған жөн. Іс – тәжірибемізде осы жалаң техникалық жаттығуларды жаңадан оқи бастаған оқушыларға ойната беру олардың музыкаға деген ынтасын жойып жіберетін кездері болатынын да байқап жүрміз. Соңдықтан, оларға алғашқы дыбыс қатары мен аккорд дыбыстарына негізделіп жазылған әуендерді берген пайдалы.

Дыбыс қатарына негізделген әуенде дыбыс қатары менарпеджиоға негізделіп жазылған әуендер оқушыны поэзиялық ойлау негізінде оқытуға жағдай жасайды. Бұл оқушының аппликатурасы дұрыс ұйымдастыра отырып, саусақтардың ретті түрде ойнау дағдысын меңгеруіне жол ашады.

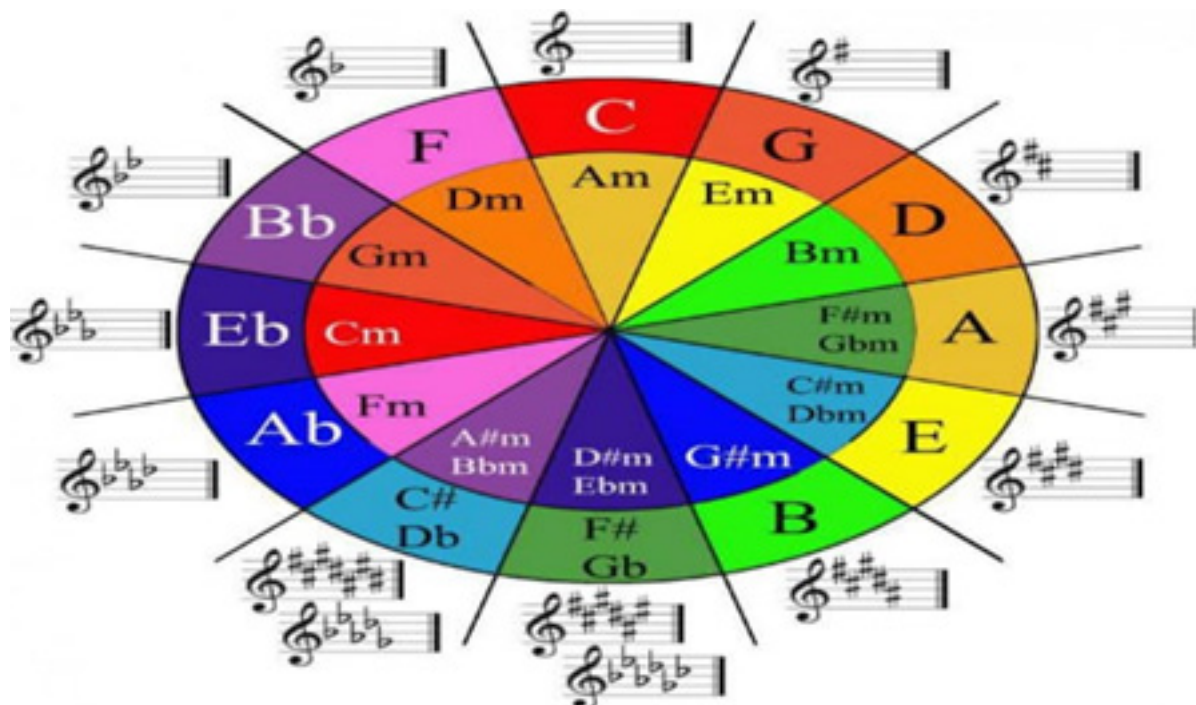
Гамма — бірінші және соңғы ноталары бір бірінен бір октава арақашықтықта орналасқан ноталар қатары. Кең тараған гаммалардағы көршілес сатылардың арасындағы интервал жарты, бүтін немесе бір жарым тон болуы мүмкін. Музыка мектептерінде гамма деп ұзындығы бір немесе бірнеше октава болатын өспелі немесе кемімелі ноталар қатарын атайды. «Гамма» сөзі (грек әріпі γ атына сай келеді) музыка теориясында Х ғасырда сол кездегі ең төменгі нотаны (қазіргі белгілеу бойынша G, яғни үлкен октаваның соль нотасы) белгілеу үшін пайда болған.

Гамманың орындаушыға маңызы

Гамма — орындау өнерінің іргетасы. Кларнет гаммалары — кларнетшілерге арналған арнайы жаттығулар. Техникалық дамудан басқа, олар музыканттардың практикадағы музыка-теориялық білімдерін жетілдіреді. Яғни, оқушы барлық үндестіліктерді тезірек ұғады, кілттегі диездер мен бемольдардың саны оны қорқытпайтын болады, ол мажор мен минорды, мелодиялық және гармониялық қатарларды тезірек ажырататын болады. Сонымен қатар, механикалық немесе автоматтық есте сақтау қабілеті дамиды, аппикатуралар оңай жатталады. Өз кезегінде, бұл оқушының ұзақ шығармаларды үйренуін

жеңілдетеді, саусақ қимылының тездігін, координациясын арттырады. Сонымен қатар, жиі жаттығулар бұлшық еттердің көнбістігін дамытады. Бұл спортсмендердің немесе баллериалардың концерт алдындағы дене шынықтыруы сияқты маңызды жаттығу, себебі кез-келген жаттығудың алдында денені «қыздырып» алу керек.

Өздеріңіз білетіндей, музыка мектебіне келетін 6-8 жас аралығындағы балалардың көпшілігі алдымен магнитофонда жаттығады, содан кейін кәсіби аспапқа ауыстырылады: флейта, кларнет, гобой, керней т.б. Дәл осы бастапқы оқыту кезеңінде оқушылардың орындаушылық техниканың іргетасы қаланады, дағдылар қалыптасады және бекітіледі. Сондықтан орындалу сапасын бақылау өте маңызды. Бірден дұрыс емес және қажетсіз қозғалыстарға жол бермей, тек орынды қозғалыстарды енгізу керек. Атқарушы аппараттың еркіндігін ұдайы қадағалап, қандай да бір таршылық пен шектеуге жол бермеу қажет. Басқа музыкалық аспаптарға қарағанда үрмелі аспаптар орындаушылары денедегі ағзалардың қызметін пайдаланады, жүрек пен өкпе жұмыс істейді, сондықтан жұмыста қысқа үзіліс жасау өте маңызды.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Михайлов Л. Саксофонда ойнау мектебі. - М.: Музыка, 1975.
2. Мозговенко И.П. «Кларнетке арналған хрестоматия 1-3 сыныптар. Пьесалар.
3. Кларнет үшін этюдтер А.30 штарк. Рига, 1975 Кларнет үшін этюдтер А.30 штарк.

Рига, 1975

«...ӘННІҢ ДЕ ЕСЕРІ БАР, ЕСТІСІ БАР...» АБАҰ

Д.А.Рақымбай

Бөлім	Ұлтаспаптар
Педагогтің Т.А.Ө (бар болған жағдайда)	Д.А.Рақымбай
Күні	04 қараша
Секция немесе ұйырым атауы, топ	Дәстүрлі өн
Сабақтың тақырыбы	«...Әннің де есері бар, естісі бар...» Абау

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
1. Ұйымдастыру кезеңі 3 мин	а) Оқушымен амандасып, сабаққа дайындығын тексеру. б) Аспаптың құлақ күйін келтіріп, оқушыға беріп, дұрыс отырғызу. Өтілетін тақырыппен таныстыру.	Оқушы өн айтуға ыңғайланып отырып, аспабын дайындайды; Домбыраның құлақ күйін келтіреді;	Жарайсың!	
2. Өткенді пысықтау 5 мин	Өн айту тынысы әдеттегі тыныс алудан айтарлықтай ерекшеленеді. Күнделікті өмірде адам еріксіз дем алады, өн айту кезінде тыныс алу әншінің еркіне толығымен бағынады.	Тыныс алу жаттығуларын оқушы орындайды;	Жарсы!	Көпқолм. Әншілік өнердің тарихы Әлістеминов өздел.
3. Жаңа сабақ Кіріспе әңгіме 5 мин	Өн үйрену Абайдың «Сегізаяқ» өлеңінің алғашқы қатарларын тыңдайды. Өлеңнің мазмұнын түсіне отырып тақырыпқа болжам жасайды. Өлең өзегінен «өмірді көрегендікпен тани білу, шындық пен әділеттілікті сарыла іздеу, халықты «түзу жолға», мәдени, прогрестік даму жолына, шығуға бағыттау сияқты аса маңызды идеялар айқын танылады, ал өңмен айтылғанда оның басталуы бар, шарықтау шегі бар, аяқталуы бар симфониялық поэма түріндегі шығарма.	Оқушы жаңа сабақ, яғни, өн туралы оның авторы туралы мағлұмат алады.		«Нашкомер» Р.Степанович «Сарыарқа» М.Абылғазы
4. Жаңа сабақты өткізу барысы 15 мин	Әнді бірге айтып үйрену Ауыз резонаторы өн айту кезінде дауыстық вокал түсі үшін қолданылады және мұрын резонансымен үйлесімде алға қарай орналасу немесе маска резонансын жасайды. Алдымен аспапсыз айтып көрелік.	Тыныс алу жаттығуларын орындайды. Алыстан сермеп, Жүректен тербеп, Шымырлап бойға жайылған. Қиудан шауып, Қисынын тауып, Тағыны жетіп қайырған — Толғауы тоқсан қызыл тіл, Сөйлеймін десең өзің біл.	Дұрыс!	Өн дәстүрі
5. Бекіту 5 мин	Дем алу өн айту кезінде қалыптасады. Дем алу өн айтардың алдында жүргізіледі және музыкалық шумақтан кейін жүргізіледі.	Домбырамен қосытып әнді бірге орындайды.	Жарайсың!	

	Домбырамен қосылып әнді бірге орындаймыз.			
6.Қорытынды 5 мин	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Бүгінгі тақырып неге «...<u>Әннің</u> де <u>естісі</u> бар, <u>есері</u> бар...» деп <u>алынған</u>? ✓ Қандай ой түйдің? ✓ Әнді үйренуде қандай қиындықтар болды? ✓ Әннің сөзінің тәрбиелік мәні бар ма? Болса не туралы айтады? 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Тақырып туралы өз ойын айтады; ✓ Өзіндік пікіріне дәлел келтіре алады; ✓ Дәлелді нақтылау үшін өмірден мысал келтіре алады; <p>Қорытынды шешім айта алады.</p>		
7.Үйге тапсырма 2 мин	Абайдың «Сегіз аяқ» өлеңінің сөзін жаттау. Әнімен айтып үйрену.	Дауыстың табиғи таза шығуына, әнді мәнерлі орындау шеберлігін дамыту үшін дайындық жаттығуларын жасап үйренеді;		

ЖАМБЫЛ ӘНДЕРІНЕН ҮЗІНДІ

Сағымбаев Жанат Осанович

Сабақтың мақсаты

- а) Оқушыларға жыр алыбы Жамбыл Жабаевтың өлеңдері туралы мәлімет беру.
- ә) Ақынның әндерінің идеясы, мазмұны туралы түсініктерін кеңейту.
- б) Ақынның өлең жолдары арқылы оқушылардың бойындағы өнерге деген қызығушылықтарын нығайту.

Сабақтың түрі Ойқозғау, әңгіме.

Көрнекі құралдар Үнтаспа, презентация.

Сабақ барысы

1.Ұйымдастыру бөлімі

Мұғалім сөзі:

I. Ұйымдастыру кезеңі

Бүгінгі тәрбие сағатымызда Жамбыл Жабаев туралы пікір алмасып, ақынның өлеңдерінің шығу тарихымен танысып, әндерін айтатын боламыз.

Бүгінгі тәрбие сағатымыдың – «Жамбыл әндерінен үзінді».

(Тақырып төңірегінде бірнеше сұрақтар қойылып, әңгіме жүргізіледі.)

Жамбылдың қандай әндерін білесіңдер?

Балалар туралы өлеңін кім жатқа айта алады?

(Оқушылардың жауабы тыңдалады)

Бейнекөрсетілімге назар аударайық.

- Не байқадыңдар?

- Жамбыл атаның балаларға деген мейірімі

туралы не айтар едіңдер?

Балалар, аманбысың шырақтарым,

Майысып көлге біткен құрақтарым!

Жүрмесем есендесіп тұра алмаймын,

Ішінен асып кетсе бір аптаның.

Қонаққа келді міне Жамбыл атаң,

Сан жылдар жүк көтерген бүкір жотам,

Қарт бабаң дәуіріне мейірі қанған
Қуанып жастығына сендей ботам.
Білемін өмірлерің тұрған жайнап,
Күндіз, түн жастық үшін жарық сайлап.
Ай, жұлдыз, күннің көзі, жел менен су —
Бәрі де сендердікі әлемге айғақ.
(Әуенін қосып айтқызу)
Мұғалім түсіндірмесі:

Жамбылды нағыз ақын ретінде байтақ елге танытқан, оның есімін бүкіл Жетісуға, Қырғызстанға, Сыр бойына таратқан өнері – оның айтыстары. Ақындармен айтыс Жамбылдың суырып салмалық дарынын шыңдады, ақындық шеберлігін арттырды, азаматтық өресін өсірді және тақырып аясын кеңейтті. Жамбылдың Сайқал қызбен, Жаныс ақынмен, Бөлектің қызымен, Бұрым қызбен, Айкүміспен, Сарамен, Сары ақынмен, Шыбылмен, Бөлтірікпен, Майкөтпен, Сарбаспен, Құлмамбетпен, Доспамбетпен, Шашубаймен, т. б. айтыстары қазақ әдебиетінің алтын қорына қосылды.

Оның айтыстарында қыз бен жігіттің қайым айтысы да, түре айтыс та, сүре айтыс та бар. Осының қай-қайсысында да Жамбыл өзінің нағыз майталман, кестелі сөздің шебері, әрі ұшқыр ойлы, тапқыр шешен екенін көрсетеді.

«Уғай-ай» – жер жаннаты Жетісуға кең тараған кәусар әуезді әндердің бірегейі. Кезінде бұл ән Жамбылдың құштар сезімді үнімен ел жүрегіне аңыз боп тараған еді. Оны зерделі жандар: «Уғай-ай» Жамбыл мен Нұрбек байдың қызы Сараның айтысынан бері қарай аян болған ән ғой?» деп еске алып, әңгімелейді.

Мерекелік көңіл-күй әлі басталған жоқ, ал Жамбыл ауылды атпен баяу жүріп өтіп, ұзақ жолдан кейін тоқтап, демалуға болатын киіз үйді таңдап, бір киіз үйдің әдемі, дауысты, әйел әнін естіді. Ол киіз үйге кіріп, ондағы қыздардың үлкен тобын, олардың арасында ән салатын сұлулықты көрді. Бұл бай Нұрбектің қызы Сара болатын. Ол әнін үзіп, иығына домбырамен кірген, қарапайым киінген ақынды мұқият қарап, әзіл үшін қызық қыздардың көңілін көтеру үшін оған қайым өлендегі мотивіне қарсы шығуды ұсынды.

Сара: Нұрбек байдың қызы едім, атым – Сара,
Жеке келген бәйгіден мен бір дара,
әй, уғай-ау уғай, әй, уғай, уғай-әй, уғай!
Өзің білмей кісіден жөн сұрайсың,
Қайда кеткен ақылың, байғұс бала,
әй, уғай-ау уғай, әй, уғай, уғай-әй, уғай!
Жамбыл: Нұрбек байдың қызы едің – атың Сара,
Жеке келген бәйгіден сен бір дара.
әй, уғай-ау уғай, әй, уғай, уғай-әй, уғай!
Жанамалап қасыңа келіп қалдым,
Бұл баланы жүргейсің есіңе ала,
әй, уғай-ау уғай, әй, уғай, уғай-әй, уғай!

Кейін осы әуенмен айтылып жүрген Жамбылдың Уғай-ай әнін Қанат Айзере орындайды.

Кеңес Одағының халық әртісі, халқымыздың бұлбұлы Күләш Байсейітованың Жамбылға сәлем бере барғандағы ұлы ақынмен кездескен кездегі Күләшқа арнаған өлеңі ән болып шырқалуда.

Осы әнді Қалдархан Нұрмұханның орындауында тыңдап көрелік.

Жамбыл Жабаев
Бұлбұл
Қызым келді қасыма қызғалдақтай,
Жүрер ме екен кәрінің сөзі жақпай?
Сені тапқан анаңнан айналайын
Бір мін жоқ мүсініңде арғымақтай.
Ән маржанын шашқандай,
Күй теңізі тосқандай.

Аялап Отан өсірген,
Мыңдаған қыз бен ұлы бар.
Отанымның бір гүлі,
Құс дауысты бұлбұлы,
Күләш сынды қызым бар.

Қорыту

(Бейнекөрсетілімнен Угай-ай әнін тыңдау)

«Егер біз Жамбыл даналығын тәу етіп, ұлылығын ұлағат тұтып жатсақ, оның басты себебі Жамбыл арманының адамзаттық арман аңсарымен ұласып жатқандығында. Сондықтан да қазақтың Жамбылына адамзаттың Жамбылы ретінде құрмет көрсетіп, өлмес рухының алдында басымызды иеміз»

Кері байланыс

- Бүгінгі тәрбие сағатының қандай ой түйдіңдер?

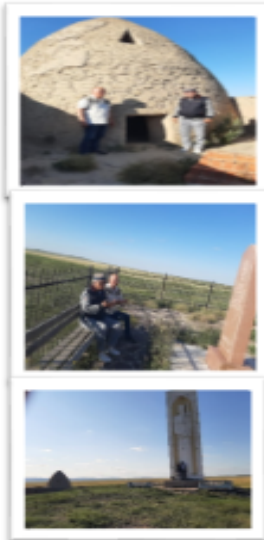
- Ақын «Ай, жұлдыз, күннің көзі, жел менен су—

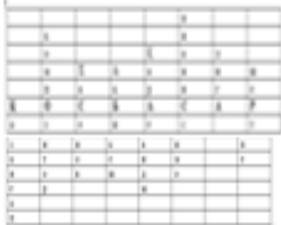
Бәрі де сендердікі деп не үшін айтқан? - деп ойлайсыңдар?

(оқушы ойлары тыңдалады.)

ТӘТІМБЕТ «ҚОСБАСАР

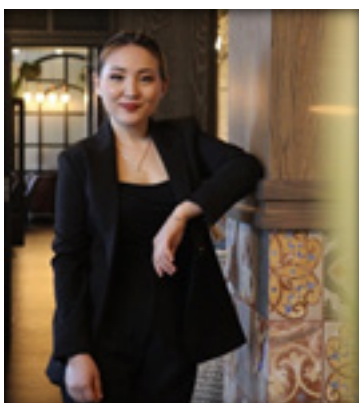
А.З.Султанбаев

Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
1. Ұйымдастыру кезеңі 3 мин	а) Оқушымен амандасып, сабаққа кіргізу. ә) Сабаққа қажетті құрал-жабдықтарды алып, оқушыны сабаққа дайындау. б) Аспаптың құлақ күйін келтіріп, оқушыға беріп, дұрыс отырғызу	Оқушы аспабын дайындайды; Құлақ күйін келтіреді;	Ауызша мадақтаулар Жарайсың!	Слайд
2. Өткенді пысықтау 5 мин	а). «С диг» гаммасын әр түрлі штрихтарда оқушыға санатып жатқа тарттыру. ә). Өткен сабақты қайталау;	Тапсырманы оқушы аспапта орындайды;	Таласпа!	
3. Жаңа сабақ Кіріспе әңгіме 5 мин	а) Оқушыға жаңа сабақ, яғни күй туралы оның авторы туралы түсінік беру. Тәттімбет Қазанғапұлы (1815 – 1862) Қазіргі Қарағанды облысы, Егіндібұлақ ауданында өмір сүрген халық күйшісі. Шертпе күй орындаушылық мектебінің негізін қалаушылардың бірі, халық аспаптық музыкасының күйдің классигі. Орта шаруа отбасында туған. Домбырашылық өнер арғы атасынан дарыған. Ән – күйге бала кезінен құмар болды. Алғаш домбыра тартуды Әлиден (әкесінің інісі) үйренеді. Тәттімбет тек күйші ғана емес, сөзге ұста, шешен, шыншыл, әділетті көксеген ақын жанды сері адам болған. Тәттімбеттің 40 тан астам күйі бар. Оның күйлері лирикаға толы адам сезімін , табиғатты суреттейді. Сол күйлерінің ішінде «Қосбасар» деген күйдің бірнеше түрін шығарған. Күйлері: «Қосбасар», «Сарыжайлау», «Сылқылдақ», «Былқылдақ», «Бес тере», «Көкейкесті», «Боз қанғыр» т.б. Тәттімбет күйлерін насихаттаушы домбырашылар: Ә.Хасенов, М. Хамзин, У.Бекенов .	Оқушы жаңа сабақ, яғни күй туралы оның авторы туралы мағлұмат алады. 		«Сарысарқа саздары» Тәттімбет тегісізіндегі күйлер жинағы «Домбыра үйрену мәктәбі» А.Жайтпасов
4. Жаңа сабақты өткізу барысы 15 мин	«Қосбасар» күйінің шығу тарихы Бұл күй туған жер табиғатын, адам өмірін суреттейді. ә) Күйді ұнтаспадан тыңдату және жай екілде өзім орындап көрсетемін.	Аспапта ойнап, мұғалімнің көрсеткенін қайталайды. Үйренгенін домбырада ойнап, қателіктерін түзетеді	Жақсы!	Нога дәстегі

	<p>б) "Қосбасар" күйін талдау.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Авторы: Тәттімбет Қазанғашұлы - Тональділігі: а - moll - Екпіні: жәй - Орындалу түрі: шертпе - Қағысы: П П ПП П V П; - Дыбыс күші: р; mf; - Қосымша белгі: лига - Нұсқа (I - түрі) 			
5.Бекіту 5 мин	<p>"Қосбасар" күйін нота бойынша талдау. Күйдің тональдігін тауып, қағыстарын қойып, саусақтарын белгілеп, өлшемін көрсетіп беру.</p> <p>Тактімен жұмыс жасау, түсінбеген жері (тактітері) болса қайталап көрсетіп отыру.</p>	Оқушы үйренгенін аспапта ойнап, тактілерді қайталайды;	Жарайсың!	
6.Қорытынды 5 мин	<p>"Ойлан тап!" Сөзжұмбақ шешу ойыны.</p> <p>Жаңа сабақты түсінген – түсінбегенін білу үшін арнайы торкөздерде бүгінгі өтетін күйіміздің аты берілген сөзжұмбақ шешу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Қосбасар» күйінің авторы 2. Әуен жазатын адам 3. Қазақтың күйші-домбырашысы 4. Есжанның күйі 5. Қаланың аты 6. Өте тыныш дыбыс, музыкадағы динамиканың реңктерінің бірі; 7. нота жазуында доға тәрізді сызықшамен (үсті, асты) қолданылатын шартты белгі. 8. Күй мақамының атауы; 			Сөзжұмбақ жазылған кесте
7.Үйге тапсырма 2 мин	<p>Тәттімбеттің «Қосбасар» күйінің 1-ші бөлімін жәй екпінде жаттап келу.</p> <p>Өткен тапсырмаларды үнемі қайталап жүру және тремоло қағысына, арпеджио выбрания алуға көбірек дайындалу керек.</p>	Тәттімбеттің «Қосбасар» күйінің 1-ші бөлімін жәй екпінде жаттап келеді.		

БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУІ, ДАУЫСЫ, ДИКЦИЯСЫ

Сұлтанбек Айза Есімбекқызы
“Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі” ММ
“Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі”
вокал сыныбының мұғалімі

Сөйлеу аппараты. Сөйлеу аппаратына дыбыстау мүшелері жатады.

Дыбыстау мүшелері; өкпе, тамақ, көмей, дауыс шымылдығы, тамақ қуысы, ауыз қуысы, мұрын қуысы, тіл, бөбешік, (кішкене тіл) тіс, ерін, иек т.б. Өкпе-тыныс мүшелерінің бастысы. Өкпе көрік сияқты, бірде ауаны сыртқа теуіп, бірде ауаны ішке тартып тұрады. Өкпеден шыққан ауаның алатын кеңірдектің өкпеге қосылатын тарамдарынан (бронхи) тамаққа, одан көмейге, көмейден жұтқыншақ қуысына келеді де, одан әрі ауа не мұрын қуысы, не ауыз қуысы арқылы өтеді. Сөйтіп, тыныс мүшелері қызметінің бірі-дем шығару, екіншісі демді ішке тарту болады.

Сөйлеу аппаратын күте білу керек.

Қандай бір жақсы дауыс болмасын оп-оңай бұзылады. Дауысты бұзып алмау үшін, мынадай ережені мұқият сақтаңыздар;

1) Өркім өзінің табиғи даусымен сөйлеуге тиіс. Айқайлап, тым қатты сөйлемген дұрыс. Бұл-сөйлеу аппаратын бұзады.

2) Тамақ кеберсіп, жыбырлағанда жөтелмей, аздап су ішіп жіберген жөн.

3) Ұзақ сөйлеп, не ұзақ өлең айтып дауысты шаршатпаған абзал.

4) Тамақты суыққа шалдырмаған дұрыс. Денең қызып, не терлеп тұрғанда суық су ішпеу, балмұздақ жемеу, аязда терең дем алмау және аз сөйлеу керек. Тамаққа суық тиген жағдайда мүлдем сөйлемеген дұрыс. Салқын, ылғалды ауада өлең айтпау керек.

5) Мұрын жолының ауруынан сақтаныңыздар. Дауыс пен тыныс аппаратының аз да болса ауырғанын байқасыңыз, дәрігерге көрініңіз. Сөйлеу мен дауыстап оқу кезіндегі ерікті тыныс алуға сәйкес жаттығып төселуге болады. Алғашқыда дағдылану, жаттығу, мұғалім басшылығымен өткізіледі. Одан кейін жаттығуды өз беттеріңше жүргізуге болады.

Жылжымалы актив мүшелер:

1) Тіл жатады. Тіл өте жылжымалы мүше. Тілдің бірде ілгері, бірде кейін жылжуынан, бірде жоғары көтеріліп, бірде төмен түсуінен, сондай-ақ оның артқы шені, орта шені ұшының қимылынан әр түрлі дыбыстар жасалады. Тілдің ұшы жоғары тіске тиюінен тіс дыбыстары (т.д.) ал тілдің артқы шенінің артқы таңдайға жуықтауынан тіл арты дыбыстары (к, ғ, қ, г) жасалады. Дыбыстар осылай тілдің өзге мүшелеріне тиюі, не жуықтауына қарай соның атымен топтастырылады. Ал тілдің артқы таңдайға қарай жиырылып, бүктеліп кіреп айтылуынан жуан дауыстылар (а, ы, о, ұ, у) алдыңғы жағына жуықтап айтылуынан жіңішке дауыстылар (ә, е, і, ү) жасалады.

2) Ерін. Дыбыс шығаруда астыңғы ерін мен үстіңгі еріннің қызметі басым. Екі еріннің жымдасуынан б, п дыбыстары пайда болса, бірде астыңғы еріннің тіске қақтығысуынан ф, в дыбыстары жасалады, ал еріннің бірде дөңгеленіп, бірде тартылуы арқылы түрлі дыбыстар, айталық ұ, о дыбыстары жасалады.

3) Таңдай. Дыбыстың жасалу орнына қарай алғы, орта, артқы таңдай болып бөлінеді. Алғы таңдай күрек тіс тұрған қызыл иекпен (альвеолмен) ұштасады. Дауыссыз дыбыстардың осы альвеол арқылы да жасалатындары бар.

4) Иек. Иек (мұнымен ұласып жатқан тіл) төмен түскенде, ауыз кең ашылады да, жоғары көтерілгенде, ауыз тар ашылады. Осыған орай қазақ тілі дауыстылары ашық (а, ә...) қысаң (ы, і...) болып бөлінеді. Мұрын қуысы арқылы м, н,ң үнді дауыссыздары жасалады. Ал басқа дауыссыздар мен дауыстылар айтылғанда, фарнациялық ауа ауыз жолы

арқылы шығады. Сөйлеу техникасына төселу жолдары; Дұрыс тыныс ала білу, дауысты жаттықтыру, дикцияны (үн реңкін) қалыптастыру.

Дауыс. Сөз сөйлеуге дауыс қатысады. Дауыстың естілуі-психо-физиологиялық әрекеттің нәтижесі. Оны әрбір сөйлеушінің даралық қасиеті, эмоциясы, еркі бағыттап отырады. Сөздің естілуі тыныс алумен тығыз байланысты. Адам сөйлеуге ыңғайланғанда, ең алдымен ауа жұтады, одан кейін барып біртіндеп ауаны сыртқа шығарады. Дауыс шымылдығының керіліп, жиырылуының нәтижесінде дауыс пайда болады, бірақ ол солғын шығады. Әркімнің өз даусы (дауыс нақышы) болады.

Осыған қарап сөйлеп тұрған адамды көрмей-ақ даусынан тануға болады. Негізгі дауыспен бірге бірнеше қосымша дауыс тоны (сарыны)-обертондар да болады. Ол сөйлеушінің тамақ, мұрын қуысының құрылысына байланысты шықпақ. Осындай обертондар арқылы адамның жеке-дара даусы жасалмақ, үні таза шығады. Дауыста оның биіктігі (дыбыстау ырғағы) ұзақтығы үшқырлығы екінші сөзбен айтқанда, дауыстың алысқа шырқалу бейімділігі, басқа дыбыстардың ішінен айрықша ерекшеленуі айқындалады. Егер айналадағылардың сөзі мен өз сөзіңізді тыңдап бақылассаңыз, дауыс дыбыстың әр түрлі биіктігі мен жылысатынын байқайсыз. Өстіп негізгі дауыс тоны (сарыны) бір көтеріліп, бір бәсеңдеп ауытқиды да, орташа қалыпқа (регистрге) түседі, тағы осылайша қайталанатын... Бірақ бұл қалай болса солай емес, белгілі заңдылықпен жылыса отырып, сөйлеу мелодикасын (әуенін) түзеді. Дауыстың жоғары, орташа, төмен ырғақты жеңіл жылыса алуын дауыс икемділігі дейді. Көркем сөз орындаушы, нақышына келтіріп әңгімелеп беруші үнін жетілдіре отырып, өз даусының мүмкіншілігін байқап, диапазонын анықтап, ширақ шығуын жаттықтыруы керек. Тексті оқу немесе әңгімелеп беру кезінде дауысқа күш түспеген жөн, сонда ғана оның жұмсақ, жылы лебі немесе керісінше, қатал, салқын үні нақышталады.

Тамақ. Дауыс шымылдығы. Тамақ-кеңірдектің кеңейген жоғары тұсы. Дауыс шымылдығы көмейде болады. Дауыс шымылдығының керіліп тұруынан діріл пайда болып, үн шығады. Көмейдің үстіңгі жағында жұтқыншақ қуысы бар. Бұл ауыз қуысы және мұрын қуысымен жалғасады. Дыбыстардың айтылуында ауыз қуысы мен мұрын қуысы жаңғырық қосып, резонаторлық қызмет атқарады. Дыбыстардың айтылуында ауыз қуысы мен мұрын қуысы жаңғырық қосып, резонаторлық қызмет атқарады. Кейбір үнді дауыссыздар (м, н, ң) мұрын қуысы арқылы жасалады. Ал дыбыстардың басым көпшілігінің жасалуында ауыз қуысы айрықша қызмет атқарады. Тілімізде дауысты фонемалардың түрлі-түрлі болып келуі, әр алуан түрге бөлінуі ауыз қуысындағы жаңғырықпен байланысты. Сол сияқты дауыссыз фонемаларды жасауда да ауыз қуысы резонатор болып, оларға түрлі өң береді. Дыбыстау мүшелерінің бір бөлігі жылжымалы келеді. Олар-актив мүшелер. Бұлар түрленіп, құбылып тұрады. Алуан түрлі дыбыстардың барлығы актив мүшелердің қыймылы арқылы жасалады. Тіл дыбыстарын, олардың жасалу түрлерін толық түсіну үшін, дыбыстау мүшелерінің қызметін жақсы білу шарт. Дыбыстардың анатомиялық-механикалық жақтарын білудің теориялық мәнімен бірге практикалық маңызы да бар. Дыбыстау мүшелерінің қызметін түбегейлі білгендер ана тілінің де, өзге тілдің де дыбыстарын, сөздерін қатесіз, дұрыс айтады. Қиналмай меңгереді.

Психологияда сөйлеу тұжырымдамасы адам пайдаланатын дыбыстық сигналдар жүйесі, ақпараттық багажды беру туралы жазбаша ұғымдар ретінде шешіледі. Кейбір зерттеушілер ақыл-ойдың материалдандыру және беру процесі деп сипатталған.

Психологиядағы сөйлеу функциялары:

Психология сөйлеуді, ең алдымен адамның жоғары ақыл-ой функцияларының бірі ретінде қарастырады. Оның құрылымы кез-келген басқа қызметтің құрылымымен сәйкес келеді. Сөйлеу қамтиды:

- ынталандыру ;
- жоспарлау;
- жүзеге асыру;
- бақылау.

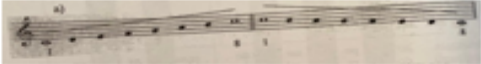

Психологиядағы сөйлеудің барлық түрлерінің өз функциялары бар. Егер бала сөйлейтін сөздерін (дыбыстарды) анық, әдемі айтса, онда біз бұл баланың жақсы дикциясы бар деп сенімді түрде айта аламыз.

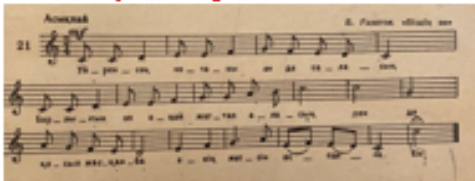

Падаланған әдебиеттер:

- -Көркем сөз оқу шеберлігі, А., Білім. 2001,(10п.л.).
- -Сырлы сөз сахна сәні, А., Білім. 2003 (11п.л.).
- -Сахна тілі, А., Білім. 2011 (12 п.л.).
- -Көркем сөз оқу шеберлігі, А., Білім. 2001,(10п.л.).
- -Сырлы сөз сахна сәні, А., Білім. 2003 (11п.л.).
- -Сахна тілі, А., Білім. 2011 (12 п.л.).

САЗ, ТОНАЛЬДІК. МАЖОР ГАММАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ. ДО МАЖОР ТОНАЛЬДІГІ

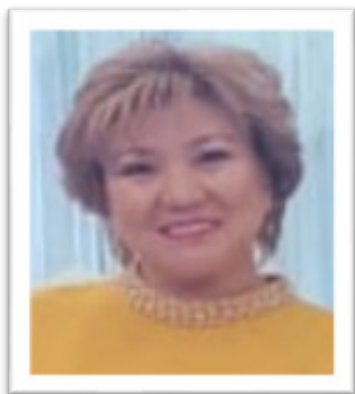
Таипова Улжан Дауреновна

Бөлім	Музыка бөлімі			
Педагогтің Т.А.Ә (бар болған жағдайда)	Таипова Улжан Дауреновна			
Күн	12.10.2023ж.			
Секция немесе үйірме атауы, топ	Сольфеджио			
Сабақтың тақырыбы:	Саз, тональдік. Мажор гаммасының құрылымы. До мажор тональдігі			
Сабақтың барысы:				
Сабақтың кезеңі/Уақыт	Мұғалімнің әрекеті:	Оқушының әрекеті:	Бағалау	Ресурс тар
Сабақтың басы:	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылардың сабаққа дайындықтарын тексеріп, сәттілік тілеп, көңіл-күйлеріне назар аудару.	Сәлемде селі. Құралдарын түгендейді.	Жарайсың!	Слайд
Өткен сабақты еске түсіру:	Сұрақ-жауап: 2/4 өлшемі -? №37 дирижерлап әндету.			
Сабақтың ортасы:	Тоника саздың негізгі тұрақты дыбысы екендігіне, тональдіктерге, саздың тұрақты дыбыстарына, жалпы саз ұғымына түсініктеме беру. Саз дегеніміз -музыкадағы дыбыстардың өзара белгілі бір жүйеде үндесіп үйлесуі. Негізгі екі саз бар: мажор және минор . Мажор - көңілді, ашық болып келсе, минор -көңілсіз болып естіледі. Мажор сазыда минор сазыда тұрақты және тұрақсыз дыбыстардан тұрады. Тоника деп - ең басты, әрі тұрақты дыбысты айтамыз. Тоника дыбысымен айқындалатын саздың орналасуындағы биіктік дәрежесін – тональдік деп аталады. Тональдікті жазылған дыбыс қатарының тоникасына қарап анықтауға болады. Қай тональдіктің атауы болмасын, тоника дыбысымен (атымен) белгіленеді. (саздың бірінші басқышының атымен), оған қоса атауға саз түрінің атауы қосылады, яғни тональдіктің толық атауы іштей екі компонентті сақтайды. Тониканың атауы Саздың атауы Гамма дегеніміз - бір аттас екі дыбыстың арасындағы дыбыстардың жоғары және төмен орналасуы. До дыбысынан келесі до дыбысына дейінгі дыбыс қатарын до мажор гаммасы дейміз. Тұрақты басқыштары: I, III, V, яғни до, ми, соль.	Аспап арқылы жаттығуы әндетеді		
		Нога дәптермен жұмыс		

<p>Сабақтың соңы:</p> <p>Кері байланыс:</p> <p>Үйге тапсырма:</p>	<p>Тұрақсыз басқыштары: II, IV, VI, VII- ре, фа, ля, си.</p> <p>Мажорлық гамманың құрылымы: 1 тон, 1 тон, 0,5 тон, 1 тон, 1 тон, 1 тон, 0,5 тон.</p> <p>Жаттығумен жұмыс:</p> <p>Сергіту сәті: «Көңілді күн» музыкалық би Сұрақ-жауап арқылы қорытындылау: Саз дегеніміз не? Тональдік дегеніміз не? Тоника дегеніміз не? Мажорлық гамма құрылымын ата?</p> <p>Сабак ұнады ма? Нені түсінбей қалдың? Ереже жаттау. №21-дирижерлап, әндету.</p>	<p>Жаттығу мен жұмыс жасайды</p>		<p>Слайд</p>
---	---	----------------------------------	---	--

«BATTEMENT FONDU» ҚИМЫЛЫНЫҢ ОРЫНДАЛУ ТӘСІЛДЕРІ

Тугелбаева Айгуль Алимсеитовна
“Алматы облысы білім басқармасының
Жамбыл ауданы бойынша білім бөлімі” ММ
“Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі”
хореография сыныбының мұғалімі

- Мақсаты: оқушылардың ынталы күш-жігерін және зейінділігін қалыптастыру, олардың еңбекқорлығын арттыру, мінездерін шыңдау, жеке тұлға ретінде жан - жақты дамуға ықпал ету, би билеу сауаттылығын меңгеру үшін, классикалық бидің әліппесін үйрету.

- Дамыту: қозғалыс үйлесімділігін, икемділікті, әсемділікті, төзімділікті дамыту; білім алушылардың музыкалық ырғақты сезіну қабілеттерін дамыту.

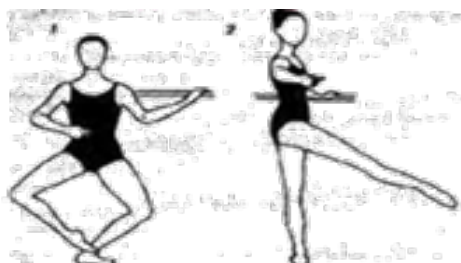
- Тәрбиелік: төзімділікке, еңбек сүйгіштікке баулу, ерік күшін тәрбиелеу, бала тұлғасының жалпы мәдениетін қалыптастыру, көркемдік және эстетикалық тәрбие беру.

- Міндеттері:

Оқыту: би композицияларын сауатты орындауға мүмкіндік беретін негізгі теориялық пен практикалық білімді, білікті және орындаушылық дағдыларды меңгерту; техникалық, музыкалық-ырғақты дағдыларын қалыптастыру.

Жалпы түсінік беру

Battement fondu — бұл баппен орындау қозғалысы, тізенің бүту мен ұзартылуының жұмыс принципі demi plie —нің жұмыс принципімен бірдей, тізе белгілі бір деңгейге дейін бүгілгеннен кейін біз олардың ұзартылуын бастаймыз, battement fondu қимылын зерттеуге кіріспес бұрын, шартты sur le cou-de-pied дегеннің не екенін еске түсіру керек.

Бұл жерде, тағы еске түсіретін бір жайт demi plie қимылы арқылы жасалынатын болғандықтан, тізеге, тірек аяқтың табанына үлкен көңіл бөлу қажет. Тірек аяқ дұрыс болмаса, battement fondu қимылы дұрыс орындалмайды. Осы қимылды жасаған кезде, көп қателіктер кетіп жатады, сондықтан балаларды үйреткен кезде, оңайдан қиынға көшу арқылы орындату керек. Классикалық бидің экзерсисі тірек аяқтың білегіндегі жұмыс аяғының орнын қатаң анықтайды: sur le cou-de-pied.

Ол екі түрлі болады: алдыңғы және артқы .

Sur le cou-de-pied алдыңғы жағында – жұмыс істеп тұрған аяқ тірек аяқтың білегінің алдында тұрады. Бұл қимылда өкшені алдыға беріп, үлкен бақайды сүйекке қойып, қимыл жасап тұрған аяқтың тізесін жаңға дұрыс ашылуын қадағалау және де тірек аяқтың тізесінің тік ұстауына ерекше мән беру керек. Ол екі түрлі болады: алдыңғы және артқы .

Sur le cou-de-pied алдыңғы жағында – жұмыс істеп тұрған аяқ тірек аяқтың білегінің алдында тұрады. Бұл қимылда өкшені алдыға беріп, үлкен бақайды сүйекке қойып, қимыл жасап тұрған аяқтың тізесін жаңға дұрыс ашылуын қадағалау және де тірек аяқтың тізесінің тік ұстауына ерекше мән беру керек.

Артқы sur le cou-de-pied көрінісі
Sur le cou-de-pied артқы жағында – жұмыс істейтін аяқтың өкшесін тірек аяқтың тобығына тіреп, аяқтың бақайларын созу керек. Бұл қимылда да тізеге үлкен мән беру қажет.

Battement fondu [батман фондю] – жамбас және тізе буынында аяқтарды бір уақытта бұғу және жазу;

Battement fondu қозғалысы классикалық биде Demi-plié мен Battement tendu jete-ні жақсы меңгергеннен кейін орындалатын қимыл. Тірек аяқта біз Demi-plié-ні орындай отырып, жұмыс аяғын жаймен ашу арқылы Battement fondu қимылын біркелкі орындаймыз.

Алға қозғалысты орындау кезінде жұмыс аяғы тіздегі бұрылысты сақтай отырып, өкшемен алға қарай ашылады. Артқы қозғалысты орындау кезінде жұмыс аяғы артқы жағында sur le cou-de-pied позициясына жабылып, тіздегі бұрылысты сақтайды. Қозғалыстағы аяқ тірек аяқтың артына ашылады. 45° жұмыс істейтін ашық позицияда тірек аяғының қысқа саусақтарының қозғалысы қиындайды.

Алға ашылу көрінісі

Жанға ашылу

Артқа ашылу

Сондай-ақ, battement fondu жұмыс істейтін аяқтың ашылуымен 90° орындалуы мүмкін. Battement fondu көптеген басқа қозғалыстармен біріктіріледі (rond de jambe en l'air, pas tombe, battement frappe және т. б.) Музыкалық өлшемі 2/4, баяу. Battement fondu

— battement double fondu (Қос fondu) түрі бар. Battement fondu барлық ережелеріне сәйкес орындалады, бірақ sur le sou-de-pied позициясында жұмыс істейтін тірек аяғына екінші Demi-plié қосылады. Музыкалық өлшемі 4/4. Battement tendu және battement double fondu аяқтың күшін, бұралуын, серпімділігін дамытады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Борзов А.А. Әлем халықтарының билері. - М.: Наталья Нестерова университеті, 2006.

2. Р. Захаров, Балетмейстердің жазбалары. - М.: Өнер, 1976.

3. Зацепина К., Климов А., Рихтер К., Толстая Н., Фарманянц Е.

4. Лопухов А., Ширяева А., Бочаров А. Сипатты би негіздері. - Л.-М.: Өнер, 1939.

ҚУЫРШАҚҚА АРНАЛҒАН КУИМДЕР. БЕЛДЕМШЕ ТІГУ

Уркинбаева Зауре Байгожаевна

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Бағарлар
1. Ұйымд астыру кезеңі 4мин	Оқушыларды түгелдеп, кезекшіні белгілеп, оқушылардың назарын сабаққа аудару; Сабақ басталмай тұрып қауіпсіздік ережесін қайталап алайық. Жұмбақтар арқылы қолданылған заттарды еске түсірейік. Екі сөмісер айқысып. Оқта текте шайқасқан... (Қайшы) Бар екен дүниеде жалғыз көзді. Сол көзбен дүниенің бәрін көзді. Әлемді он сегіз мың күндіріп. Дүниедеп жал қаламш өзін белді (иіне)	Мұғаліммен бірге бүгінгі сабаққа сәттілік тілейді. Оқушылар қауіпсіздік ережесін сақтай отырып, керекті заттарды дайындап, орын-орнына қояды. Жұмбақтардың шешуін айтады. Қайшы, иіне	Ауызша мадақтау;	қайшы, жөпір, қалам, сызғыш, мата үлгілері, түрлі түсті қағаздар, иіне, түрлі жіптер .
2. Үй тапсырма сын сұрау 6 мин	Матаның түрлері жөнінде не біліп келдіңдер? Химиялық талшықтардан алынған мата түрлерін ата.	Тоқылған талшықтарға байланысты маталар – табиғи талшықтардан алынған және жасанды талшықтардан алынған болып екіге бөлінеді. Табиғи. Оларға зығыр, жүн және мақта жатады. Бұл жағдайда маталарды өндіруге арналған шикізат табиғи өсімдік талшықтары мен жануарлардың жүні болып табылады. Жасанды талшықтардан алынатын қоспа маталар жылтырлау, беті тайғақ, тез сетінейді, аз қыртыстанады. Нейлон, капрон, велор, атлас, парча т.б.	Жарайсың! Тамаша!	Мата суреттері
3. Жаңа сабақ Кіріспе 5мин	Бөбектердей бұлдіршін, Киініп тұр бір мүсін. Ол қаз басып жүрмейді, Сөйлемейді, күлмейді. Ол не балалар? Қуыршақ туралы мағлұмат беріп, киімді модельдеу әдісімен таныстырып, тақырып бойынша материалды	Жұмбақтың жауабын айтады. Қуыршақ. Қуыршақ туралы білетіндерін айтады. Қуыршақ-бұл қыз балалар ойнайтын ең көп тараған ойыншық. Қуыршақтар балалар ойыншығы болғандықтан пластмасса материалдан жасалады, қазіргі уақытта олардың қимылдап жүретін,		Слайд, белдемше түрлері

	меңгерулерін қамтамасыз етемін.	сөйлейтін түрлері көп.		
Сарамандық жұмыс 20 мин	Жұмыстың орындалу реті: 1. Матаны екіге бүктеп, дайын үлгімен бастырып сызып алу. — Қандай мата түрлерін білеміз? (Мата түрлерін көрсету) 2. Сызық бойымен қиып алу. 3. Белдемшенің ортасын ашып, оң бетімен қиындыларын теңестіру. 4. Белдемшені екі шетін біріктіріп тігу. — Қандай тігіс түрін қолданамыз? (Көктеп тігу – бөлшектердің шетін біріктіруге (және матаның шеті сетінеп сәгілмеуі үшін тігіледі) үшін қолданылады.) 5.— Олай болса, жұмысымызды бастайық. Қол ұстасып, бір-бірімізге сәттілік тілейік.	Оқушылар тапсырманы орындайды 	Жақсы! Тамаша!	
4. Қорыту 3мин	1.Біз бүгін не істедік? 2.Модельдеу деген не? 3.Белдемше деген не? 4.Бұл жұмысты жасау үшін бізге қандай материалдар мен құрал-жабдықтар қажет болды? 6. Модельдеу дегеніміз не?	• Қалың мата, таспабау, бор, ине-жіп, қайшы Модельдеу дегеніміз-бұл эскиз бойынша жасалған бұйымның үлгісі. •	ЖАҚСЫ!!	
5.Үйге тапсырма 2мин	Үлгермеген бөліктерді толық аяқтап келу тапсырылады.	Оқушылар белдемшелерді толық бітіріп, өз беттерінше безендіріп келеді.		

ҚАЗАҚ ХАЛЫҚ АСПАПТАРЫ ОРКЕСТРІНДЕ (АНСАМБЛІНДЕ) ҰЖЫМДЫҚ МУЗЫКА ОЙНАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

**“Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі”
мемлекеттік коммуналдық қазыналық
кәсіпорыны домбыра сыныбының
мұғалімі: Чалгынбаев Еркебұлан Еркінұлы**

Оркестр жұмысын ұйымдастыру кезеңінде қойылатын басты талап – репертуар таңдау. Репертуар бүгінгі өмір деңгейіне сай терең мазмұнда, көркемдік педагогикалық талапты қанағаттандыратын дәрежеде және оқушылардың жас ерекшеліктеріне, аспаптарда ойнау мүмкіндіктеріне сәйкес болуы тиіс. Жетекші ойналатын шығарманың идеялық-эстетикалық мәнін, көркемдік ерекшелігін дұрыс ашып таныта білгенде ғана оқушылар музыканы терең сезініп, дұрыс түсіне білу қабілетін дамытып, дүние танымы кеңейе түседі.

Репертуар іріктеуде нені ескеру керек?

оркестрде ойналатын музыкалық шығарманың мазмұны мен көркемдік ерекшелігі;

репертуардың жан-жақталығы;

іріктелген шығармалар тақырыбы;

құрылысы;

тілі;

жанры;

Оркестр құрамын тұрақтандырып, оқушылардың белсенділігін арттыру үшін не істеу керек?

Оркестр құрамының тұрақтылығы жетекшіге де байланысты. Егер де дайындықтар қарапайым, ешқандай эмоциялық әсерсіз, репертуар қызықсыз болса, оның үстіне дирижер дауысын көтеріп, орынсыз жекіре берсе немесе көптің алдында олардың намысына тиіп, дұрыс ойнай алмайтындығын айтса, әрине, оқушы көп ұзамай-ақ оркестрді тастап кетуі ықтимал.

Кейде оқушылар жаттығуларға әр нәрсені сылтауратып келмей немесе дайындық кезінде көңілсіздік, салғырттық танытады.

Оқушы оркестрде домбырада ойнауға бөлінді делік. Егерде аспапта жазылған партияда ноталар өте қарапайым, мелодиялық түзілістері аз, көп жерлерінде паузалық кідірістер кездесе, бұл оқушыны зеріктіреді әрі жалықтырады. Осы сияқты көріністі оркестрге ілесе алмай бүкіл дайындық бойына бос отыратын басқа аспаптарда ойнайтын оқушылардан да байқауға болады. Міне, осындай жағдайлар оқушының ынтасына әсер етіп, құштарлығын бәсеңсітеді.

Оркестр құрамын тұрақтандыру- жетекшінің тапқырлығы мен шеберлігіне байланысты. Ол әр-сәт, әрбір оркестр мүшесінің психологиялық рухани дүниесін, ой-өрісін дәл басып, сезіне білуі тиіс. Мысалы, бас домбыраның партиясына алдын- ала көңіл бөліп, олармен жеке дайындықтарды жиілетсе, қызықты да көңілді ән-күйлер, пьесалар берсе, партияға мелодиялық үзінділер кіргізсе, олардың музыкаға деген белсенділігі арта түседі.

Оркестр жетекшісі – үлкен тұлға. Домбырашының отыру реттілігі, қол мен саусақтарды аспаптарға дұрыс қоя білуі, аспаптан музыкалық дыбыс әуенінің мәнді шығуы, штрихтер апликатурасы, т.б. Егерде бұл талаптар дайындық кезеңінде тиянақты қалыптаспаса, оқушы аспапты өз мәнінде игере алмайды да алға қойған мақсаттың жүзеге асуы қиын соғады.

Жетекші аспапты игерудің ғылыми тиімді жолдарын әр сәт іздестіріп, қалыптасқан теориялық қағидалар мен методикалық тұжырымдарға сүйене отырып жұмыс істеуі қажет. Шығарманы игеру алдында жетекші әр ойналатын композиторлардың өмірі мен творчествосы жайлы қызықты деректер жинау жөнінде ұсыныс айтып отыру керек. Бұл, оркестр мүшелерін аталған сазгерлердің өмірінен хабардар болып, ізденіске ұмтылдырады. Оқушылардың аспапты үйде ойнап жаттығуы. Ұстаз үйдегі жаттығудың методикасын өзі аспапта ойнап көрсетіп, мысалдар арқылы айқындағаны жөн. Үйдегі жаттығудың маңызын терең түсіндіргенде ғана, оқушылардың өз бетімен дайындық белсенділігі арта түседі.

Сонымен қатар өзіндік жұмыс істеу, зерттеу және проблемалық, сұрақ-жауап әдістеріне де ерекше көңіл аударған жөн.

Оркестр дайындығының мынандай жұмыс түрлері болады:

Шығарманы бастан аяқ бірнеше рет қайталап, көркемдік дәрежеге дейін жеткізу;

Шығарманың техникалық жағын жетілдіру;

Оркестрдің жеке топтарымен жұмыс дайындау;

Концерттік дайындық;

Егер оркестр концертке шығатын болса – практикалық ойнау тәсілі, жаңа шығарманы игеру барысында әңгіме және көрнекілік тәсілдері кеңінен пайдаланылады.

Әдебиеттер тізімі

1. Жұбанов А.Қ. Ғасырлар пернесі. Алматы, Жазушы, 1975

2. Ерзакович Б.Г. Музыкальное наследие казахского народа. Алматы, Наука., 1979.

3. Инструментальная музыка казахского народа: Статьи, очерки /Сост. А.Мухамбетова. Алматы, Өнер, 1985.

4. Турекулов Н. Современный казахский фольклор (Жанрово – структурный анализ).-Алматы: Мектеп., 1982

ЕЛ БІРЛІГІН САҚТАҒАН ТАТУЛЫҚТЫ АҮТ

Шакеева Несіпкүл Шарынбаевна

Сабақтың мақсаты

а) Оқушыларға жыр алыбы Жамбыл Жабаев туралы мәлімет беру.

ә) Ақынның айтыс өнеріндегі тапқырлығымен таныстыра отырып, оқушылардың татулық, бірлік, ынтымақ туралы түсініктерін кеңейту..

б) Ақынның өлең жолдары арқылы оқушылардың бойындағы Отансүйгіштік қасиеттерін нығайту.

Сабақтың түрі Ой қозғау, әңгіме.

Көрнекі құралдар Үнтаспа, презентация

Сабақ барысы

1.Ұйымдастыру бөлімі

Мұғалім сөзі:

I. Ұйымдастыру кезеңі

- Сәлеметсіңдер ме, балалар! Бүгінгі тәрбие сағатымызда ұлы ақын туралы пікір алмасатын боламыз.

Сәлемдесіп алдымен,

Басымызды иеміз.

Бүгінгі күн баршаға

Сәттілікті тілейміз

Бүгінгі сабағымыздың тақырыбы – «Ел бірлігін сақтаған татулықты айт».

(Тақырып төңірегінде бірнеше сұрақтар қойылып, әңгіме жүргізіледі.)

Назарымызды тақтаға аударайық та, сұрақтарға жауап берейік.

Бірлік, татулық дегенді қалай түсінесіңдер?

«Бірлік бар жерде тірлік бар» деген мәтелдің мағынасын қалай түсінесіңдер?

(Оқушылардың жауабы тыңдалады)

(Мұғалім оқушыларға бір-бірден таяқша таратып беріп, сындырыңдар дейді. Олар тез-тез сындырады. Енді буылған бірнеше бума таяқшаны береді. Тағы да сындыруды талап етеді.)

- Неге жалғыз таяқша тез сынды?

- Буылған бірнеше таяқшаны неге сындыра алмадыңдар?

(Оқушы жауаптары)

Мұғалім түсіндірмесі: Тату болу үшін бірлік керек. Бірлікте болу үшін бір-бірімізбен тату болуымыз керек екен.

Біз ұстаздардың, үлкендердің айтқанын тыңдап, ғұлама ғалымдардың нақыл сөздерін оқып үйренуіміз керек.

Ендеше, суретке назар аударайық.

-Бұл кісі кім деп ойлайсыңдар?

-Неге біз бүгін дәл осы тұлғаға тоқтағалы отырмыз?

-Иә, дұрыс айтасыңдар, бұл - Жамбыл Жабаев. Біз биыл бұл кісінің 177 жылдығын атап өтеміз.

-Ендеше, Жамбыл туралы, өмірі туралы не білеміз?

- Қандай өлеңдерін білесіңдер?

- Сонымен, Жамбыл кім?

(Суырып салма ақын, күйші, жыршы, айтыскер)

1881 жылы Іле өзені бойындағы бір жәрмеңкеде тоғыз ақынды жеңген Құлмамбет Жамбылды алдырып, айтысады.

Бейнетаспа арқылы «Жамбыл мен Құлмамбеттің айтысын» тамашалайық.

Мұқият тыңдасаңыздар бүгінгі тәрбие сағатының негізгі идеясы айтылады.

-Айтыста не туралы айтылды?

- Кім жеңді?

-Кім жеңілді?

- Жамбыл қалай жеңді?

Қорытынды сөз

Егер айтатын болсақ, ең алдымен асқан адамгершілікті, еңбегімен танылған ерлерді, елін қорғаған батырларды айтайық. Екі ел арасындағы жарасқан тату-тәтті, бейбіт өмірді айтайық деген мағынада осы сөз қолданылады.

Бұл сөзді Жамбыл Құлмамбетпен айтысқанда айтыпты. Осы айтыста Жамбыл:

«Адамдықты айт, ерлікті айт, батырлықты айт,

Ел бірлігін сақтаған татулықты айт!..

Қарынбайдай сараңдар толып жатыр,

Оны мақтап әуре болмай жөніне қайт!» -

деп аталы сөздер айтып, Құлмамбетті жеңіп шығады. Осыдан былай қарай Жамбыл атақты ақын деп атала бастайды.

Кері байланыс

- Сабақ ұнады ма?

- Қандай ой түйдіңдер?

САХНА ТІЛІ ЖАТТЫҒУЛАРЫ

«Ұзынағаш ауылындағы өнер мектебі» МКҚК
театр өнері сыныбының мұғалімі:
Шынболат Бақытұлыұлы Шералиев

Мақсаты:

Дыбыс артикуляциясын дамытуға арналған жаттығулар туралы мағұмат беру;
Жаттығуларды орындау барысында тыныс мүшелеріне тигізетін пайдалы әсері туралы ұғымдарын кеңейту;

Баланың дауыс және сөйлеу аппаратының дұрыс қалыптасуына ықпал ету;

Қазіргі заман көрермендері актер өнеріне жоғары талаптар қойып отыр.

Ал егер актердің дауысы әлсіз, сөзі түсініксіз болатын болса, ол қаншалықты дарынды болғанымен айтайын деген ойың, ішкі жан дүниесін, талап-тілегін көрермендерге толық жеткізе алмайды. Міне сондықтан да әрбір актер боламын деген оқушы дауыс және сөйлеу аппаратын ерінбей күнделікті жаттықтыра отырып, сахна тілі оқытушысының көмегімен демі мен дауысын өзіне бағындырып дегенін істете білуі яғни, белгілі бір мақсат үшін қолдана білуі керек.

Дауыс және сөйлеу аппаратын жаттықтырып тәрбиелеу үшін, дауыстың ұзақ жылдар бойы талмай қызмет етуін сақтап қалу үшін тыныс жүйесінің жұмысына баса назар аудару қажет. Өйткені, тыныс – көмейдің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз етіп отырады.

Сонымен, сахна тілін жаттықтыруда ең басты мәселенің бірі – демді дұрыс және толық пайдалана білуге тәрбиелеу. Дем қалыптасып, дыбыс еркін шыға бастаған кезде, дем мен тіл дыбыстарын белгілі бір іс-әрекетке қолдана отырып жаттықтыруға болады.

Осыған қатысты бірнеше мысалдар келтірейік:

Артикуляциялық жаттығулар

1. Демге арналған жаттығулар;

2. Тілге арналған жаттығулар;

3. Еріннің қозғалу қабілетін дамытуға арналған жаттығулар;

Демге арналған жаттығулар:

Тыныс алу мүшелерінің бұлшықеттерінің көмегімен демді қысқа мерзімде толық, дыбыссыз жеңіл алып, үнемдеп дұрыс жұмсай білуге дағдыландыру;

Тіл дыбыстары кезінде тыныс мүшелері өзінің негізгі функциясын орындай отырып, сонымен бірге дауыс және сөйлеу аппаратының жұмыс істеуін қамтамасыз етіп отырады.

Сондықтан да демді тәрбиелеп дамыту жолында демге арналған жаттығуларды табиғи ауа алмасу функциясына сүйене отырып құрған жөн.

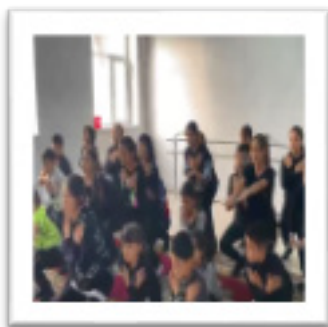
Егерде өкпені ауаға неғұрлым көп толтырсақ, соғұрлым бір деммен ұзақ сөйлеуге болады деген оймен демді шамадан тыс, жасанды түрде терең алатын болсақ, дауыс пернесі астында қысым пайда болып, дауыс өзіне тән тембрін жоғалтып, жағымсыз шығады.

Демді толық алмау да зиянды, өйткені дауыс тиісті энергиясыз күшінен айырылып, әлсіз шығады.

«Ескек есу»

Жіңішке жеңіл жарыс қайығына отырып Ф, С, Ш, дыбыстарының біреуін айту арқылы ескек есу. Қарын бұлшық еттерінің жұмысын арттырып, демнің өзінен-өзі яғни, автоматты түрде шығуына септігін тигізеді.

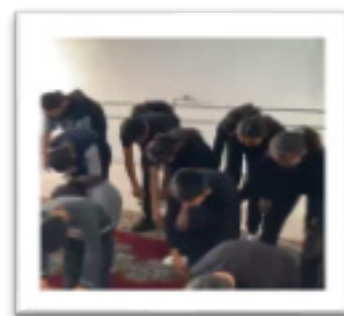
Тыныс пен тіл дыбыстарын белгілі бір өлең шумақтарын айту арқылы да жаттықтыруға болады.

«Отырып тұру»

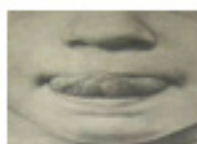
«Насос»

«Турник»

Тілге арналған жаттығулар

Дыбысты дұрыс айту, сөздің, сөйлемнің анық әрі таза шығуына ықпал ету, баланың сөйлеу тілін дамыту, сөзді айту техникасын жетілдіру;

Күрекше Түтікше Дәмді тосап Саңырауқұлақ Әткеншек

Күрекше: Тіл босаңсытылады, жалпақ күйге енгізіледі де, төменгі ерін үстіне қойылады.

Осы қалыпта бірнеше секунд ұстап тұру керек.

Түтікше: Тіл ауыздан шығарылады да, түтікше түріне енгізіледі. Жаттығуларды алдымен жайлап, айна алдында жасалады, сонан соң біртіндеп жоғарырақ ырғаққа көшу керек. Әрбір жаттығу 10 секундтан 6 - 8 рет орындалады.

Дәмді тосап: Жаттығуды орындаған кезде тек тіл жұмыс істеуін, иектің қимылдамауын қадағалау керек.

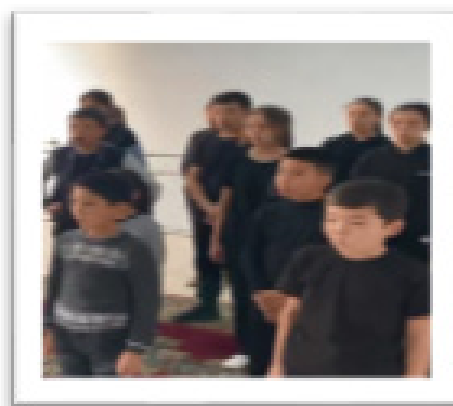
Саңырауқұлақ: Ауызды кең ашып, тілді таңдайға жапсыра ұстап тұрып төменгі жақты басып ауызды кең ашып ұстау.

Әткеншек: Жымыып, тістерін көрсетіп, аузын ашып, жалпақ тілді астыңғы тістердің артына (ауыз қуысының ішінде) орналастыру. Осы қалыпта тілді жоғары көтеріп дәл осылай істеу керек.

Осылай тілдің қалпын 4 - 6 рет өзгертіп, жаттығуды қайталау керек.

«Сағат тілі»

«Укол»

Еріннің қозғалу қабілетін дамытуға арналған жаттығулар
Ерін қозғалғыштығын дамыту, әртүрлі (имитациялық және артикуляциялық)
қимылдар жасауға икемділігін арттыру;

«СЫБЫЗҒЫ»

«Қоршау»

«Тырма»

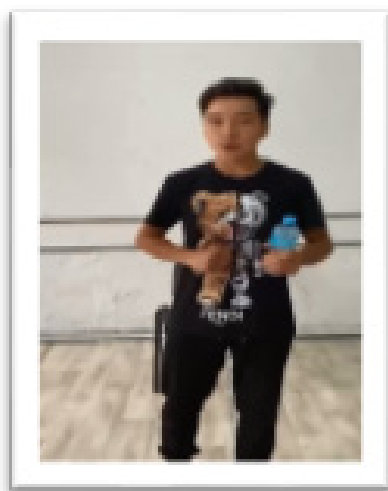

«Ара»

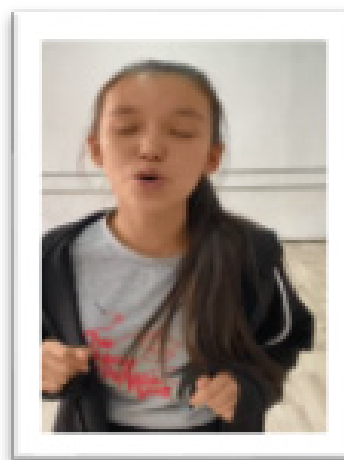

«Мотоцикл»

Берілген тапсырманы орындау барысында СИ, СЕ, СА, СО, СУ, СЫ, СІ дыбыстарын айту арқылы тілді жаттықтыру. Бұл жаттығу тынысты кеңейтіп, қарын бұлшық еттерінің жұмысын жаңдандыра түседі.

«Жарнама»

«Журналист»

Жаттығуларды орындау барысында қырағылықты, уақытты, шыдамдылықты, жеңіл жаттығудан күрделі жаттығуға біртіндеп ауысуды қадағалап отыру керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Балақаев М. Қазақ тілінің мәдениетінің мәселелері / М.Балақаев.- Алматы:Қазақстан,1965.-186 б.
2. С.С.Байсарина. ХҚТУ, «Хабаршы» журналы №1, 2007 ж. 234-35 б.б.
3. Қазақтың мақал-мәтелдері. Алматы, 2005 ж.
4. Р.Сыздықова «Сөз құдіреті», Алматы, 1997 ж. 2. Б.Адамбаев «Қазақтың шешендік өнері» Жазушы,1984 ж

ТАНЦЕВАЛЬНЫЙ КОЛЛЕКТИВ ОБРАЗЦОВОГО АНСАМБЛЯ ПЕСНИ И ТАНЦА «БОЗТОРГАЙ»

Айдар Айгуль Тоқбергенқызы
Заместитель директора по учебно воспитательной работе
«Областного центра проведения школьных олимпиад
и внешкольных мероприятий» УО акимата
Жамбылской области, город Тараз

Образцовый ансамбль танца и песни «Бозторгай» «Областного центра проведения школьных олимпиад и внешкольных мероприятий» управления образования акимата Жамбылской области начал свою творческую деятельность в 1974 году в художественном отделе Областного Дворца пионеров и школьников им. Ленинского комсомола с небольшого инструментального, хореографического кружков, вокальной и хоровой студий, ансамблей қобыз и сырнай и именно этот год считается официальной датой основания коллектива.

Сегодня мы хотели бы рассказать о хореографической студии образцового ансамбля «Бозторгай». Это особый хореографический коллектив со своей школой и обычаями, в котором проходят обучение около 300 детей в возрасте от 5 до 16 лет.

За время своего творческого пути ансамбль неоднократно становился победителем смотров-конкурсов детских хореографических коллективов школ и внешкольных учреждений, международных фестивалей, участником благотворительных концертов. Только за последние годы участники танцевального коллектива были дипломантами и имеет множество наград, благодарственных писем, лауреатских званий, среди них:

- Международный конкурс «Гүлденген қызғалдақтар» (г.Шымкент 28- 30.10.2022г.)
- Международный творческий фестиваль искусства «Шашу» (г. Алматы 03.12.2022г.)
- Международный конкурс «ART CONTEST «STARS OF ASIA» (г. Алматы 04.12.2022г.)
- Международный конкурс «Шуақты қызғалдақтар» (г. Шымкент 01.04.2023г.)
- Международный конкурс «DANCE BATTLE» (г.Тараз 28.01.2024г.)
- Республиканский творческий конкурс искусства «Самға Қазақстан» (27.11.2022г.)
- Республиканский конкурс «Crative FEST» (12.03.2023г.)
- Республиканский детский фестиваль «Nomad junior» (г.Астана 7.12.2023г.)

В настоящее время образцовый ансамбль песни и танца «Бозторгай» - один из творческих коллективов Жамбылской области.

Участники образцового ансамбля песни и танца «Бозторгай» принимают активное участие в массовых мероприятиях г.Тараз и Жамбылской области –открытие VI летней Республиканской спартакиады (г. Тараз 30.06.2023г.), Республиканского турнира по самбо посвященный памяти К.С. Байшолакова (г. Тараз 16.10.2023г.), Республиканского конкурса научных проектов (г.Тараз 01.03.2024г.), Республиканского конкурса IGANAT и многое другое.

Огромная заслуга и главная роль в этих успехах принадлежит педагогам дополнительного образования Канапиной Карлыге Жамбыловне, Жунисбаевой Алтынай Акылбековне, Хожанову Айдосу Жанкенұлы, Касымбек Гульнур Орынбасаровне,

Елдекеновой Дильнаре Муратовне Әюбовой Эльвире Шайхалиевне.

Педагоги уделяют большое внимание воспитанию «молодых артистов», которые пополняют состав ансамбля. Обучение в ансамбле проводится по модифицированной образовательной программе по нескольким хореографическим направлениям – это классический танец, народно-сценический танец, современный танец, историко-бытовой танец, ритмика.

И в коллективе за эти годы выработалось много форм работы, которые дают положительные результаты - это открытые уроки, мастер классы, отчетные концерты. Одна из продуктивных форм рабочего времени, которая начала применяться в коллективе - это класс-концерт.

Класс-концерт – это урок, где проходит показ экзаменационных, контрольных и показательных уроков, для педагогического коллектива, родителей и учащихся.

Класс-концерт показывает полученные теоретические знания и практические навыки, полученные в процессе обучения танцоров исполнителей. Это особый творческий продукт, в котором за основу выразительных средств берётся учебный материал, способствующий развитию и совершенствованию тела танцовщика, его физических возможностей – гибкости танцевального шага, силы мышц, выносливости. Дисциплинирует и внешне, и внутренне, требует технической подготовленности, знаний материала и осознанного исполнения.

Класс-концерт дает возможность исполнять этюды рабочих комбинаций или концертных номеров, где учащиеся показывают весь арсенал своих знаний и навыков в области владения языком танца.

Образцовый ансамбль песни и танца «Бозторгай» - это содружество детей, родителей и педагогов. Благодаря верности и преданности своему делу всей команды коллектива, творческая жизнь ансамбля продолжается и воплощается в новых хореографических, драматических и вокальных постановках, которые обязательно будут!

ПУТИ РАБОТЫ С ТЕКСТОМ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ РАЗВИТИЮ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ

**Сыдыкова Шолпан Болатовна,
учитель русского языка и литературы, учитель-исследователь,
наставник КГУ «Средняя школа им. Омара Молдагожина
с дошкольным миницентром»
Область Жетісу, Алакольский район, с.Кабанбай**

Статья «Пути работы с текстом, способствующие развитию читательской грамотности» представляет собой краткий обзор методов и техник, направленных на улучшение навыков чтения и понимания текста. В статье подробно излагаются различные подходы к обучению читательской грамотности, начиная от прямого взаимодействия с текстом до использования интерактивных и мультимедийных ресурсов. Автор делает акцент на важности интеграции этих методов в учебный процесс для формирования глубокого и осмысленного понимания прочитанного. Особое внимание уделяется развитию критического мышления и аналитических навыков у учащихся через работу с разнообразными текстами и заданиями.

Статья также содержит рекомендации по организации учебного процесса, включая подбор текстов и материалов, соответствующих уровню восприятия и интересам учащихся, а также методы оценки достигнутого прогресса в области читательской грамотности.

Ключевые слова:

1. Читательская грамотность
2. Обучение чтению
3. Аналитические навыки
4. Методы обучения
5. Критическое мышление

Введение:

В современном информационном обществе вопросы читательской грамотности приобретают особую актуальность и значимость. Способность критически анализировать тексты, выделять главное, сравнивать и оценивать информацию становится не только инструментом академического успеха, но и ключевым навыком для успешной социальной адаптации и профессионального саморазвития.

Отдельное внимание уделяется методам активизации мыслительной деятельности учащихся, способствующим глубокому пониманию прочитанного и развитию критического мышления. Введение представляет собой начальный этап погружения в тему, задачей которого является обозначение проблематики, целей и задач исследования, а также предварительное ознакомление читателя с основными направлениями работы статьи.

Как педагог с многолетним опытом работы в области начального и среднего образования, я постоянно сталкиваюсь с вызовами, связанными с развитием читательской грамотности у учащихся. Наблюдая за разнообразием индивидуальных подходов к чтению и пониманию текстов, я пришла к выводу, что эффективность обучения значительно увеличивается при использовании комплексного подхода, включающего различные методики и техники работы с текстом.

1. Уровень восприятия учащихся. На начальном этапе было выявлено, что учащиеся обладают различным уровнем читательской подготовки: от базового уровня простейших слов до способности самостоятельно извлекать основную информацию из текста и формулировать свои мысли и вопросы по прочитанному.

2. Мотивация к чтению. Важным фактором, влияющим на успешность обучения, является интерес к чтению. Было замечено, что дети, которым родители регулярно читают дома или которые видят примеры чтения в семье, демонстрируют более высокую мотивацию к самостоятельному чтению.

Примеры методик и техник:

1. Интерактивные чтения. Проведение совместных занятий по чтению, где дети активно участвуют в обсуждении текста, задают вопросы и предлагают свои идеи. Например, после чтения рассказа о приключениях мы проводили ролевую игру, где каждый мог попробовать себя в роли главного героя, обсуждая, как он поступил бы в той или иной ситуации.

2. Работа с мультимедийными ресурсами. Использование аудиокниг и образовательных видео для демонстрации примеров хорошего чтения и понимания текста. Это помогает учащимся развивать навыки аудирования и понимания устной речи, что также способствует улучшению общей читательской грамотности.

3. Проектная работа. Организация групповых проектов, связанных с созданием собственных текстов или исследованием заданной темы. Это позволяет детям не только активно работать с информацией, но и развивать умение работать в команде, а также презентовать результаты своей работы.

Эти примеры и методики демонстрируют многоаспектность подходов к обучению читательской грамотности, подчёркивающих необходимость индивидуализации процесса обучения и активного вовлечения учащихся в учебный процесс.

В рамках исследования путей работы с текстом, направленных на развитие читательской грамотности, были использованы различные методы сбора и анализа данных, чтобы обеспечить объективность и надёжность полученных результатов. Исследование включало как количественные, так и качественные методы, позволяющие глубоко проанализировать эффективность предложенных подходов и методик.

Методы исследования:

1. Анкетирование. Были разработаны и распределены анкеты среди учащихся и их родителей для изучения отношения к чтению, частоты чтения дома, а также интересов и предпочтений в литературе. Это позволило собрать первичные данные о мотивации к чтению и уровне вовлечённости в процесс.

Для выявления предпочтения учащихся в жанрах литературы, я составила анкету с вопросами, направленными на понимание их интересов. Вот примеры таких вопросов:

1. Какой жанр книг ты предпочитаешь читать больше всего? (Приключения, фантастика, детективы, научная литература, исторические романы, поэзия, биографии, другое - укажите какой)

2. Какую книгу ты недавно прочитал и тебе особенно понравилась? Почему?

3. Что ты предпочитаешь в книгах: захватывающие приключения, необычные миры, тайны и загадки, реальные истории или научные факты? Можешь выбрать несколько вариантов.

4. Если бы ты мог выбрать любую книгу для чтения на следующем занятии, какую бы ты выбрал? Почему?

5. Какие элементы сюжета тебе нравятся больше всего? (Дружба, магия, космические путешествия, исследования, битвы, расследования, путешествия во времени, другое - укажите какое)

6. Есть ли жанр книг, которые ты обычно избегаешь? Если да, то какой и почему?

7. Что тебя больше всего мотивирует к чтению книги: обложка, рекомендации друзей или учителей, описание сюжета, популярность среди сверстников?

Ответы учащегося:

1. Я предпочитаю читать фантастику больше всего. Мне нравится представлять себя в необычных мирах и ситуациях.

2. Недавно я прочитал «Гарри Поттер и Философский камень». Мне особенно понравилось, потому что в книге много магии и приключений, а главные герои дружны и смелы.

3. В книгах я предпочитаю захватывающие приключения и необычные миры. Также мне нравятся тайны и загадки.

4. Если бы я мог выбрать книгу для чтения на следующем занятии, я бы выбрал «Хроники Нарнии». Мне нравится, как автор создал собственный мир с интересными персонажами и захватывающим сюжетом.

5. Мне нравятся элементы сюжета, связанные с магией, путешествиями в неизведанные миры и дружбой.

6. Я обычно избегаю читать учебники, потому что они мне кажутся скучными. Мне

больше нравится читать что-то, что заставляет моё воображение работать.

7. Меня мотивирует к чтению книги обложка и описание сюжета. Если книга выглядит захватывающей и история кажется интересной, я обязательно её прочитаю.

Ответы родителей:

Мы заметили, что наш ребёнок чаще всего выбирает книги с приключенческими и фантастическими сюжетами. Мы стараемся поддерживать его интерес к чтению, предлагая книги, которые соответствуют его предпочтениям, и обсуждая с ним прочитанное. Мы считаем, что чтение развивает воображение и критическое мышление, а также помогает улучшить академические навыки. Важно, чтобы чтение приносило удовольствие и стимулировало желание узнавать новое, поэтому мы всегда рады видеть, когда наш ребёнок выбирает книгу вместо того, чтобы проводить время за компьютерными играми. Результаты показали, что большинство детей предпочитают приключенческие и фантастические истории, что было использовано для подбора текстов и материалов для чтения на занятиях. Эта информация станет основой для подбора текстов и материалов для чтения на занятиях, способствующих развитию читательской грамотности.

2. Наблюдение. В процессе обучения были проведены наблюдения за учащимися, чтобы оценить, как различные методы работы с текстом влияют на активность, внимание и вовлеченность детей в учебный процесс. Наблюдения позволили зафиксировать непосредственные реакции учащихся на определённые типы заданий и формы работы. Этот пример из наблюдения подчеркивает важность использования интерактивных методов обучения для повышения вовлеченности учащихся и развития их читательской грамотности. Ролевая игра на основе прочитанного текста является отличным инструментом для активизации мыслительного процесса, поскольку она позволяет детям погрузиться в мир книги, пережить события истории через персональный опыт и посмотреть на ситуацию глазами персонажей. Этот метод способствует не только улучшению понимания текста, но и развитию навыков коммуникации, критического мышления и способности к сотрудничеству.

Примеры реализации такого подхода могут включать:

1. Перевоплощение в персонажей. Учащиеся выбирают или случайным образом получают роли персонажей из прочитанной книги и готовят короткие монологи или диалоги, отражающие ключевые моменты сюжета или конфликта.

Давайте возьмем в качестве примера популярную детскую книгу «Гарри Поттер и философский камень» Джоан Роулинг. Этот метод перевоплощения в персонажей может быть реализован следующим образом:

Задание для учащихся:

Учащиеся делятся на группы и выбирают персонажей из книги, таких как Гарри Поттер, Гермиона Грейнджер, Рон Уизли, Драко Малфой, профессор Снейп и другие. Каждая группа подготавливает короткий монолог или диалог, отражающий ключевой момент сюжета или конфликт с точки зрения своего персонажа.

Пример диалога между Гарри и Гермионой:

Гарри: «Я не могу поверить, что мы действительно собираемся это сделать. Входить в запретный коридор и сталкиваться с чем-то, что охраняет философский камень...»

Гермиона: «Гарри, мы должны это сделать. Если Снейп получит камень, Волдеморт сможет вернуться. Мы не можем допустить этого. К тому же, мы уже прошли через столько испытаний вместе. Мы справимся и с этим.»

Гарри: «Ты права, Гермиона. Мы уже доказали, что можем работать вместе как команда. Рон, ты с нами?»

Рон (добавляется к диалогу): «Конечно, до конца. Кто бы мог подумать, что в начале учебного года мы окажемся здесь, пытаясь остановить одного из самых опасных волшебников всех времен.»

Этот диалог отражает момент, когда главные герои решают принять участие в опасном приключении, чтобы предотвратить возвращение Волдеморта. Он демонстрирует их отвагу, дружбу и решимость. Подготовка и презентация таких диалогов помогают учащимся лучше понять мотивы персонажей, укрепляют навыки выразительного чтения и способность к командной работе.

2. Симуляция событий. Класс вместе создает сценарий, в котором они могут переигрывать определенные события из книги, добавляя свои предположения о возможных альтернативных развитиях событий.

Возьмем для примера сцену из книги «Алиса в Стране чудес» Льюиса Кэрролла, где Алиса впервые падает в кроличью нору. Это событие запускает всю цепь ее приключений в Стране чудес. В рамках симуляции событий класс может создать сценарий, который изучает, что могло бы произойти, если бы Алиса решила не следовать за Белым Кроликом или нашла бы другой путь в Страну чудес.

Сценарий «Альтернативное приключение Алисы»:

После того как Алиса видит Белого Кролика, она решает не следовать за ним напрямую, а исследовать окрестности в поисках другого входа в Страну чудес. В этом сценарии, Алиса находит скрытый проход под старым дубом, который ведет ее в неизведанный регион Страны чудес, где она встречает группу говорящих животных, готовящихся к празднику.

Возможные развития сценария:

1. Праздник животных: Алиса помогает животным организовать праздник, на котором встречает Белого Кролика, который удивлен видеть ее в этой части страны. Это становится началом нового приключения, где Алиса помогает решить спор между животными.

2. Новые персонажи: В этом регионе Алиса встречает персонажей, которых не было в оригинальной истории, например, Лесного Хранителя, который рассказывает ей историю о загадочном сокровище, спрятанном где-то в Стране чудес.

3. Альтернативное возвращение домой: Исследуя новый регион, Алиса находит другой магический портал, который может привести ее обратно домой. Она должна решить, использовать ли его сейчас или продолжить свои приключения в Стране чудес. Этот метод симуляции событий позволяет учащимся развивать креативное мышление, учиться сценарному планированию и работе в команде, а также понимать, как альтернативные выборы могут привести к различным исходам в истории. Создание такого сценария становится не только увлекательным занятием, но и способствует глубокому пониманию литературного произведения и его персонажей.

Во время проведения занятия, организованного в форме ролевой игры на основе прочитанного текста, было замечено значительное увеличение активности и вовлеченности учащихся в процесс обсуждения и выражения своих идей, что подтверждает эффективность данного подхода.

Такие занятия не только увеличивают мотивацию к чтению, но и помогают учащимся глубже понять мотивы действий персонажей, контекст истории и моральные аспекты проблем, поднимаемых в тексте. Включение элементов игры в образовательный процесс делает обучение более динамичным и захватывающим, что способствует формированию у учащихся положительного отношения к чтению и анализу литературных произведений. Эти методы и примеры иллюстрируют многоаспектный подход к исследованию читательской грамотности и позволяют оценить эффективность различных педагогических техник и методик в учебном процессе.

В результате применения разнообразных методов работы с текстом, направленных на развитие читательской грамотности, был достигнут значительный прогресс в понимании и анализе текстов учащимися. Подходы, такие как перевоплощение в персонажей, симуляция событий, и работа с интерактивными и мультимедийными ресурсами, не только улучшили навыки чтения и анализа, но и способствовали развитию критического мышления и творческих способностей детей.

Примеры результатов:

1. Перевоплощение в персонажей из «Гарри Поттера» позволило учащимся глубже понять мотивацию персонажей и сюжетные повороты книги. Например, один ученик, вжившись в роль Гермионы, продемонстрировал выдающееся понимание логики и мотивов персонажа, что позволило его сверстникам по-новому взглянуть на действия и развитие этого персонажа в серии.

2. Симуляция событий в «Алисе в Стране чудес» показала, как альтернативные сценарии могут обогатить историю. Учащиеся создали уникальный поворот, представив,

что Алиса становится посредником мира между разными группами жителей Страны чудес, что помогло им осознать значение дипломатии и взаимопонимания в конфликтных ситуациях.

Эти методы оказали существенное влияние на образовательный процесс, делая его более интерактивным и захватывающим. Учащиеся не только улучшили свои читательские навыки, но и развили способность к сотрудничеству, креативному мышлению и самостоятельному выражению своих идей. Благодаря такому подходу, обучение стало более эффективным и интересным, что, в свою очередь, положительно сказалось на мотивации учащихся к чтению и обучению в целом.

Как педагог, я глубоко убеждена в необходимости интеграции инновационных подходов к работе с текстом в образовательный процесс. Цель моей концепции – развитие читательской грамотности учащихся через активное вовлечение их в процесс чтения и анализа текстов. В основе концепции лежат методы, стимулирующие критическое мышление, творческие способности и эмпатию у детей. Реализация данной концепции предполагает использование таких подходов, как перевоплощение в персонажей, симуляция событий и применение интерактивных и мультимедийных ресурсов.

Примеры:

1. Перевоплощение в персонажей «Гарри Поттера». Учащиеся вживались в роли персонажей, что позволило им не только глубже понять мотивацию и действия персонажей, но и проработать навыки выразительного чтения и публичных выступлений. Например, проведение судебного процесса над Сириусом Блэком, где ученики делились на обвинение, защиту и жюри, помогло им активно обсуждать и аргументировать разные точки зрения, используя текст книги в качестве основы для своих доводов.

2. Симуляция событий из «Алисы в Стране чудес». Этот метод позволил учащимся не только переосмыслить оригинальный сюжет, но и развить навыки командной работы и творческого мышления. Создавая альтернативные сценарии к событиям из книги, например, представив, что Алиса решает создать свой собственный праздник для жителей Страны чудес, ученики учились планированию, сценарному письму и презентации своих идей.

Эти методы демонстрируют, как активное вовлечение учащихся в процесс работы с текстом может способствовать не только развитию читательской грамотности, но и формированию умений критического мышления, творческого подхода к решению задач и способности к эмпатии. Цель моей концепции – создать обучающую среду, где каждый ученик чувствует себя вовлеченным и мотивированным к изучению и анализу литературы, развивая при этом ключевые жизненные навыки.

Список использованной литературы:

1. Роулинг, Дж. К. «Гарри Поттер и философский камень». Bloomsbury Publishing, 1997. стр. 45-47, 124-126.

2. Кэрролл, Льюис. «Алиса в Стране чудес». Macmillan, 1865. стр. 88-90, 112-115.

3. Пирс, Дж. Р. «Читатель на все времена: Стратегии для понимания текстов». Heinemann, 2007. стр. 76-78, 142-145.

4. Виллис, Джуди. «Искусство и наука обучения: Полный мозговой подход к учебе». Association for Supervision and Curriculum Development, 2006. стр. 37-40, 89-92.

Эти источники предоставили теоретическую и практическую основу для разработки и реализации концепции, направленной на развитие читательской грамотности учащихся. Они были интегрированы в учебный процесс с целью обеспечения глубокого понимания текста, развития критического мышления и творческих способностей детей.

РОЛЬ НАРОДНОГО ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА В НРАВСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ ШКОЛЬНИКОВ

КГКП «ДШИ» отдела образования г. Сарани
управления образования г. Караганды
Бейсекеева Светлана Абляновна
преподаватель дополнительного образования по классу
Изобразительное искусство

Эстетическое воспитание детей отождествляется с системой мер, обеспечивающих художественную грамотность, понимание искусства, развитие художественно – творческих способностей, приобретение определенных навыков, умений.

Художественное образование создает, прежде всего, предпосылки для полноценного духовного развития, и отождествлять его с самим процессом духовного развития, в частности, с процессом усвоения эстетического наследия прошлых поколений, не стоит. Выработкой эстетического отношения к явлениям жизни, формированием духовно-ценностной структуры личности непосредственно и в первую очередь занимается искусство.

Проблема нравственно-эстетического воспитания учащихся на материале народного прикладного искусства в настоящее время привлекает к себе внимание педагогов, психологов, художников, исследователей детского изобразительного творчества. Интерес этот не случаен. В народном искусстве наиболее полно аккумулируется опыт поколений. Народное декоративно-прикладное искусство, привлекая ребенка прежде всего доступностью содержания, пробуждает фантазию и дает толчок развитию детского изобразительного творчества.

Произведения народного прикладного искусства так же, как и традиционные виды изобразительного искусства, способствуют формированию и развитию художественного вкуса.

В этом смысле вовлечение народного декоративно-прикладного искусства в учебном процессе для эстетического воспитания и формирования изобразительных навыков является важной задачей.

Знакомство с народным декоративно – прикладным искусством, которое наиболее полно хранит и передает новым поколениям национальные традиции, выработанные народом формы нравственно – эстетического отношения к миру, особенно важно для становления мировоззрения ребенка. Наиболее необходимым фактором в нравственно-эстетическом воспитании учащихся является развитие у них познавательно-творческой активности и наблюдательности средствами народного декоративно-прикладного искусства. Первая из них предопределяет собой успех учебно-воспитательного процесса, обуславливает уровень умственного и творческого развития личности учащегося, успех познания действительности и творческой деятельности.

Воспитание познавательно – творческой активности учащихся в процессе преподавания декоративно – прикладного искусства предполагает обязательное развитие активного нравственно - эстетического отношения детей к окружающему миру. В свою очередь активное нравственно – эстетическое отношение к действительности включает познавательную активность и нравственную оценку объектов и явлений действительности, то есть познавательно – творческая активность учащихся в процессе изобразительной деятельности определяет необходимое участие в этом процессе чувств с относительно высоким уровнем развития.

Народному декоративно-прикладному искусству присуща эмоциональная выразительность, близость к жизни, оно оказывает воздействие на чувства учащихся и вызывает желание принять посильное участие самих учеников в создании полезных и красивых предметов.

В основе формирования изобразительных навыков учащихся лежит их осознанное

отношение к обобщенному художественному образу окружающей действительности. Ознакомление учащихся с особенностями композиции декоративно - прикладного искусства казахов, глубокое понимание ими средств художественной композиционной выразительности, особенно четырёх её структурных компонентов, основ казахского орнамента /знаков-символов, узорных мотивов/ позволит им лучше усвоить закономерности единства форм и содержания в современном декоративно-прикладном искусстве. Эстетическое чувство основывается на эмоциональном моменте, поэтому эмоциональная значимость образной характеристики изображаемых предметов : является основой для дальнейшей плодотворной работы.

В этом плане большое значение имеет изучение учащихся специфики декоративной росписи, в основе которой лежат орнаменты из геометрических, зооморфных и растительных форм/растительных и животных мотивов, фигур человека, предметов быта/в декоративно-орнаментальные, то есть украшение природных форм, усиление цветового звучания, ритмическое чередование элементов, использование цветовых контрастов. Таким образом, умело используя произведения народных умельцев, предметы домашнего обихода, украшения и орнаменты, раскрывающие сложный и богатый мир человеческих переживаний, гибко руководя процессом развития детского художественного творчества, учитывая возможность каждого учащегося, обогащая умственную и духовно – эмоциональную сферу, педагог может добиться высоких результатов в комплексном решении программных задач эстетического воспитания. Решение проблемы нравственного и эстетического воспитания учащихся средствами народного прикладного искусства важно как для дальнейшего развития теории воспитания, так и для практики учебно-воспитательного процесса школ. Эта тема особенно актуальна для современных школ. Одним из важнейших резервов активизации нравственного и эстетического воспитания учащихся в местностях, где развиты художественные промыслы, являются учебные, внеклассные и внешкольные занятия народным декоративно-прикладным искусством, если они имеют целенаправленный воспитывающий характер. Рассматривая единство эстетического и нравственного влияния на учащихся процесса декоративно-прикладной деятельности, говоря о единстве эстетического и нравственного, мы опираемся на философское понимание соотношения эстетического и этического, где эстетическое и этическое раскрываются как две специфические стороны духовной жизни человека, которые диалектически взаимосвязаны между собой и взаимно влияют друг на друга.

Одна из принципиальных задач эстетического воспитания учеников заключается в том, чтобы стимулировать их интерес к приобретению специальных художественных знаний и умений, стремлению к творческому самовыражению через самостоятельную художественную деятельность, к восприятию своей национальной художественной культуры, обычаев, традиций.

Работы народных мастеров прикладного искусства, ознакомление с их произведениями вызывает у учащихся стремление овладеть умениями и навыками в изготовлении художественных изделий, к воплощению красоты в своей трудовой деятельности, в творчестве и поведении. Процесс труда народных мастеров прикладного искусства захватывает учеников потому, что они видят в своем воображении изделие, которое им необходимо создать как можно лучше и красивее.

Таким образом, эстетическое в процессе воспитания является не только предметом познания и переживания, но и стимулом нравственной деятельности. Чем скорее осуществляется переход от репродуктивной деятельности к творческой, тем успешнее развивается потребность учеников на занятиях декоративно-прикладного искусства.

Такое органическое сочетание рационального и эмоционального в процессе занятий декоративно – прикладного искусства является основой единства нравственного и эстетического воспитания.

Список используемой литературы:

- Ершова А.П., Захарова Е.А., Пеня Т.Т.; «Искусство в жизни детей» - М: Просвещение, 1991 г.
Нешумова Б.В., Е. Д. Щедрина; «Основы декоративного искусства в школе» - М.: Просвещение, 1981 г.
Рондели Л.Д.; «Народное декоративно-прикладное искусство» - М.: Просвещение, 1984 г.

МЕТОДИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА МАСТЕР – КЛАССА

«Развитие мелкой моторики учащихся посредством лепки из солёного теста на уроках декоративно-прикладного искусства (скульптуры и лепки)»

СИТЬКО АННА СЕРГЕЕВНА

преподаватель художественного отделения

КГКП «Детская школа искусств п. Усть-Таловка» отдела образования по Шемонаихинскому району управления образования ВКО»

«Ум ребенка находится на кончиках его пальцев»

В.А. Сухомлинский

Тема: «Развитие мелкой моторики учащихся посредством лепки из солёного теста на уроках декоративно-прикладного искусства (скульптуры и лепки)».

Цель мастер-класса: актуализация методов развития мелкой моторики у детей в процессе лепки изделия из соленого теста.

Актуальность: Проблема развития мелкой моторики у детей на современном этапе приобретает все большее значение. Мелкая моторика – важный показатель физического и нервно – психического развития ребенка. Тонкие движения руки способствуют развитию внимания, памяти, зрительного и слухового восприятия.

Материалы для мастер-класса: соленое тесто, кисть, стек, коврик для творчества, баночка непроливайка с водой, зубочистка, фольга, трафарет рыбки, краски гуашь, блески, заготовки из соленого теста в форме рыбки.

Теоретическая часть мастер-класса

Мелкая моторика - это способность манипулировать небольшими предметами и исполнять более четкие действия. При мелкой моторике действуют мелкие мышцы, что способствует развитию таких высших качеств сознания, как внимание, мышление, координация, фантазия, наблюдательность, визуальная память, ловкость.

Лепка - самый осязаемый вид художественного творчества, в котором из пластических материалов создаются объемные и рельефные композиции. Процесс создания новых форм и образов позволяет учащимся выразить свое настроение, эмоции, чувства и отношение к себе и миру в целом. Более богатыми становятся образное мышление, воображение и фантазия. Работа пальцами с податливым материалом развивает мелкую моторику, массаж нервных окончаний на руках позволяет расслабиться. Создание объемных фигур улучшает пространственное мышление. Процесс учит воображать трехмерное изображение конечного результата, достигать его и корректировать по ходу создания фигуры. Кропотливая работа способствует развитию усидчивости.

Один из самых доступных материалов для лепки - это соленое тесто. Он стал настолько популярен, что порой заменяет взрослым любителям скульптуры глину и гипс. Соленое тесто - не токсично, процесс создания фигур из теста безопасен даже для аллергиков.

Лепить из соленого теста можно в нескольких направлениях

1. Объемное скульптурирование – готовое изделие можно посмотреть со всех сторон.
2. Горельеф – работы, выполненные методом горельефа, отличаются сильно выступающее над плоскостью изображение (больше чем на половину).
3. Барельеф - изображенные предметы слегка выступают над основной поверхностью.
4. Контррельеф - изображение создается ниже основной поверхности, как бы вдавливается в нее.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ КАРТА МАСТЕР-КЛАССА

Этап	Группа	Действие	Материалы, инструменты, оборудование.
Подготовительный	Все группы	<p>На подготовительном этапе нужно подготовить рабочее место. Деление на 2 группы.</p> <p>Выполнение пальчиковой гимнастики</p>	<p>Стек, соленое тесто, баночка непроливайка с водой, кисть, трафарет, фольга, коврик для творчества, гуашь, заготовки из соленого теста.</p>

Основной	1 группа	На основном этапе отделяем большую часть теста от общего объема и разравниваем руками в пласт на фольге. Далее прикладываем трафарет и обводим по контуру стеклом. Лишние участки материала убираем в сторону. Из второй части теста формируем детализировку объема (Глаза, чешуя). При работе с соленым тестом используются те же приемы, что и при работе с пластилином. Но для того, чтобы соединить детали между собой нужно провести смоченной в воде кисточкой по местам соединения и, прилепив детали, на некоторое время прижать их друг к другу. Все эти элементы приклеиваются с помощью воды к общему объему рыбы.	Стек, соленое тесто, баночка непроливайка с водой, кисть, трафарет, фольга, коврик для творчества,
	2 группа	На основном этапе видется подбор основного цвета туловища. Белилами полусухой кистью прорабатывается детализировка чешуи. Черным цветом прорисовываются линии на плавниках. По желанию, можно добавить блески.	Баночка непроливайка с водой, кисть, коврик для творчества, гуашь, заготовки из соленого теста.
Заключительный	1 группа	На заключительном этапе с помощью стека прорабатывается детализировка плавников и чешуи. Стеком «процарапываются» линии с разным нажимом.	Стек, коврик для творчества.
	2 группа	На заключительном этапе прорабатывается цветовое решение боковых частей изделия. По желанию, можно добавить блески.	Баночка непроливайка с водой, кисть, коврик для творчества, гуашь, блески.

Данную барельефную композиция можно высушить в духовке при температуре 100 градусов примерно 30 минут или на свежем воздухе в течение 3 суток (периодически переворачивать). После полного высыхания, выполняется цветное решение и лакировка работы.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Лепка с солёным тестом оказывает положительное воздействие на детей с пониженным или завышенным тонусом рук, таким образом, лепка нормализует тонус и активизирует моторику.

Также лепка с соленым тестом обогащает опыт чувств и восприятий (сенсорный опыт) - подготавливает руки к работе с более плотным «тугим» материалом (скульптурным пластилином), активизирует моторику рук, содействует развитию воображения памяти, внимания и имеет все шансы быть мощнейшим ускорителем для интеллектуального развития ребенка.

Таким образом, можно сказать, что лепка из соленого теста сегодня актуальна, так как она помогает детям разного возраста реализовать свой потенциал и развивать мелкую моторику, раскрывать свои способности и возможности в декоративно - прикладной деятельности (скульптуре и лепке).

ҚҰРМЕТТІ ӘРІПТЕСТЕР!

«Қосымша білім және тәрбие» педагогтерге арналған республикалық оқу-әдістемелік журналы бүгінгі таңда еліміздегі балаларға арналған қосымша білім беру жүйесінде жалғыз республикалық басылым болып табылады.

«Қосымша білім және тәрбие» журналының мерзімдік шығарылымы: 1 жылда 4 рет қазақ және орыс тілдерінде.

Журналда оқу-тәрбие үдерісіндегі инновациялар мен инновациялық технологиялар жөнінде мақалалар және тағы басқа материалдар жарияланады.

Біздің журналымыздың оқырмандары – жалпы орта, қосымша (оқушылар үйі, сарайы, балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығы; жас натуралистер, туристер, техниктер станциялары; балалар өнер мектебі, балалар музыка мектебі, балалар көркемөнер мектебі; балалар аула клубы және т.б.), кәсіптік және техникалық білім беру ұйымдарының, балалардың қоғамдық ұйымдарының педагогикалық қызметкерлері.

Журнал редакциясының келісімі бойынша Сіз ұйымның қызметі туралы және мерейтойлық материалдарды жариялай аласыз.

Сіз толық ақпаратты 8 (7172) 64-75-88 телефоны немесе e-mail: kosymsha20@bk.ru арқылы біле аласыз

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Республиканский учебно-методический журнал «Қосымша білім және тәрбие» для педагогов на сегодняшний день является единственным республиканским изданием в системе дополнительного образования детей в Казахстане.

Периодический выпуск «Қосымша білім және тәрбие»: 4 раза в год на казахском и русском языках.

В журнале публикуются статьи об инновациях и инновационных технологиях в учебно-воспитательном процессе и другие материалы.

Читатели нашего журнала – педагогические работники организаций общего среднего, дополнительного образования детей (дворец, дом школьников, центр детского и юношеского творчества; станции юных натуралистов, туристов, техников; детская школа искусств, детская музыкальная школа, детская художественная школа; детский дворовый клуб и др.), технического и профессионального образования, детских общественных организаций.

По согласованию с редакцией журнала Вы можете опубликовать юбилейные материалы и о деятельности организации.

Более подробную информацию Вы можете получить по телефону: 8 (7172) 64-75-88 или e-mail: kosymsha20@bk.ru